

E cu neputință să petrecem ziua de astăzi în mod evlavios, dacă nu ne gândim că aceasta este ultima zi din viața noastră! Și într-adevăr este de mirare că până și păgânii au spus ceva asemănător în acest sens, că și ei presupuneau că Filosofia se cuprinde în gândul de moarte!

S f â n t u l I o a n S c ă r a r u l

COLIND DE CRĂCIUN

*Melodia strofelor: Mihai Lungeanu
Melodia refrenului: Valeriu Gafencu*

*În noaptea sfântă, viu luminează
Luceafărul zorilor vieții celei noi
Coboară Iisus în noi,
Vestește viata de apoi
Și steaua deasupra veghează.*

*Și nașterea Ta minunată
O cântă păstorii și pruncii,
Iar cerul deschis se arată
Cu porțile în chipul crucii.*

*Trei magi călători au venit de departe
Cu dar de tămâie, de aur și smirnă,
Cu frunțile de lumină,
'Ngenunche și se-nchină
Cu inimi smerite, plecate.*

*Și nașterea Ta minunată
O cântă păstorii și pruncii,
Iar cerul deschis se arată
Cu porțile în chipul crucii.*

COLIND DE CRĂCIUN

Melodia: Mihai Lungeanu

*La fereastra robilor
Cântă îngerii în cor
De cu seară până-n zori.
Au venit colindători
Îngerii nemuritori
Încărcați cu dalbe flori.*

*Refren: Lăsați-i pe copii să vină
Să-mi aducă din grădină
Dalbe flori de sărbători
Dalbe, dalbe flori.*

*În inima robului
Domnu-și face ieslea Lui
În noaptea Crăciunului
Flori de crin din Ceruri plouă
Peste ieslea Lui cea nouă
Și din flori picură rouă.*

*Cântă robii Domnului
Înjugați cu jugul Lui
Pe malul Trotușului.
Dar cântarea lor e mută
Că-i din suferință smulsă
Și-i cu rugăciuni crescută.*

*Stă un copilaș în zare
Și privește cu mirare
O fereastră de-nchisoare.
Lângă micul copilaș
S-a oprit un îngerăș
Ce-i șoptește drăgălaș.*

*Azi Crăciunul s-a mutat
Din palat la închisoare
Unde-i Domnu-ntemnițat
Și copilul cel din zare
A venit la închisoare
Să trăiască Praznic mare.*

A PATRA TREAPTĂ

Cronicarii moldoveni ne-au transmis peste secole cum că nu vremurile stau sub om ci el, bietul om stă mereu sub vremuri umblând cu zilele-i în mână. Fiindcă logica normală nu are în nici un fel legătură cu politica, fiindcă judecata sau raționamentul nu pot prinde sub nici un chip necesitatea succesiunii actelor politice, intelectualul a decis: el nu va avea de-a face în nici un caz cu politica, pe care o numește sec: *o chestiune murdară*. Și fiindcă simte nevoia de a justifica această poziție plâsmuiește multe argumente: omul politic e un om de acțiune, în vreme ce el, intelectualul, este prin definiție „un meditativ”...

Realitatea e că politica este o treabă murdară în măsura în care este făcută de oameni murdari, că intelectualul nu este un „meditativ”, ci el se definește printr-o mai puternică pătrundere în esența lucrurilor, printr-o mai iute înțelegere și dezlegare a aparențelor realității și nu prin opoziție cu „acțiunea”. Intelectualul este esențialmente – și trebuie să fie – un om de acțiune.

Faptul că logica nu are legătură cu viața politică românească, acesta e un lucru adevărat dar are o altă motivație. Clasa politică românească de la un timp nu mai face propria-i politică ci politica unei alte puteri; ea nu mai are nimic de spus în politica pe care o practică și pe care de cele mai multe ori nici nu o mai înțelege. Așa se face că nimeni din clasa noastră politică nu a înțeles poziția României în fața conflictului iugoslav, nu a înțeles de ce statul român a trebuit să... Ordinele permise depășeau – în cazul în care ar fi existat măcar o încercare – puterea de înțelegere și logica normală a omului politic.

Pe scurt, soluția nu este retragerea cu dezgust în fața politicii și „negarea nevoii de politică” la români. Acest lucru ar echivala cu negarea înseși existenței statului român național. Orice stat poate exista doar în virtutea autodefinitorii categoriale și prin alegerea și aplicarea unui mod potrivit de viață pentru populația care este cuprinsă între granițele sale politico-administrative – într-un cuvânt printr-o anumită formă de guvernare.

Lipsa de coerență a istoriei noastre din ultimele secole vine din ruperea voită a legăturii la toate nivelurile – deci și la cel politic – cu toată istoria anterioară a poporului român; altfel spus din distrugerea tradiției. Astfel se poate afirma că „România modernă” are foarte puține lucruri în comun cu poporul român, adică cu cei ce trăiesc între granițele statului în acest moment. Aici e problema. Nu doar forma politicii a fost schimbată, ci întreg fondul său, toată esența.

Despărțirea de tradiția unui popor duce – așa s-a întâmplat în toată istoria omenirii – la starea de alienare sufletească și culturală a acestui popor. Acesta este un adevăr probat de istorie, este ceea ce s-ar putea numi și „adevărul științific”.

E la fel cum un individ, „un om matur”, ar uita totul și și-ar uita întreaga viață de la un anumit moment. Patologic situația are o rezolvare clară, boala se numește amnezie totală. Sufletește și cultural este tot o boală, care însă este considerată de „istoria modernă” stare de normalitate. *Anormalitatea ca normalitate* – acesta este postulatul liniei politice moderne. Voit sau din ignoranță, clasa politică modernă se mișcă în virtutea acestui comandament.

Veacul în care ne-a fost dat să viețuim nu e nici mai bun, nici mai rău decât cele dinaintea lui. Iar noi nu suntem nici mai norocoși nici mai nenorocoși decât cei dinaintea noastră. Ceea ce ne poate de ei însă este înțelegerea sensurilor și a datoriilor pe care le avem în fața existenței – față de Dumnezeu, față de neamul din care facem parte, față de istorie. Poate fi doar o chestiune de timp. Unii au înțeles mai repede, alții s-au prăpădit fără să-și fi pus măcar problema. Însă toți, din toate timpurile, au avut această șansă: să se împlinească înțelegând și trăind pe coordonatele esențiale ale existenței.

Pe de altă parte lumea noastră „cea modernă” are particularitățile ei. Mai mult ca în oricare vremuri reperele noastre sunt amestecate. Lucrurile nu mai sunt bune și rele iar noi nu mai existăm pe aceleași coordonate. Lucrurile *sunt* pur și simplu egale toate între ele – așa au devenit – iar noi trăim separat, alegând unul din aceste lucruri. Starea este cea a „libertății” – a impunerii libertății – amestecului, a depersonalizării în favoarea individualizării.

Printr-un proces de amnezie culturală și politică suntem împinși de la Renaștere încoace să trăim nu viața noastră, ci să ne trăim pe noi înșine, să ne devorăm singuri de propria-ne viață. Aceasta poartă numele de antropocentrism. Ritmurile interioare ale lui *homo sapiens* compun muzica existenței, fără nici o legătură cu muzica Divină.

Aici ne despărțim de cei dinaintea noastră. Astăzi nu mai știm că drumul lui *homo sapiens* este spre *homo religiosus*, că acest drum definește ființa umană sub Cer. Că omul – personalizându-se – trebuie să parcurgă acest drum și că împlinirea vine *doar* din împăcarea cu Dumnezeu, *doar* cu apropierea de El. Că viața este vremea pusă la dispoziție pentru a străbate acest drum, adică pentru a deveni o ființă care raționează fecund. Rațiunea este proprie omului în condițiile în care aceasta nu este gratuită, sterilă, în condițiile în care ne gândim pe noi înșine ca ființe absolute.

Statul român în acest moment este cel mai mare dușman al poporului român. Nimeni n-a luptat vreodată mai hotărât împotriva credinței, a învățământului și sănătății românilor decât însuși statul român. Aceasta înseamnă pe de o parte că s-au pierdut legăturile organice între *stat și popor* – cel dintâi nemaireprezentându-l pe cel din urmă -, fapt de o mare gravitate.

În profunzime, momentul trecerii în anul 2000 este poate cel mai dramatic – tragic?- pentru ultimul secol. Răul în care ne aflăm este de această dată mai puțin sesizabil iar consecințele acestei stări se vor vedea într-un timp mai îndelungat.

Niciodată în istoria noastră nu s-a lucrat cu o mai mare perfidie împotriva românilor. Chiar dacă statul ține lucrurile în echilibru, *aproape* de dezastru, dezastrul cel mare deja a început.

După direcția în care a pornit-o învățământul național, putem fi siguri că nu peste mult timp românii nu vor mai avea nici cea mai vagă tresărire de conștiință națională. Și pentru a avea siguranța că așa vor sta lucrurile, structura medicală de stat a fost spulberată. Astfel, încet-încet... Și pentru a fi din nou siguri, pentru aceste lucruri au fost găsite substitute ale sănătății, educației, ...credinței.

În cele din urmă, pentru ca toate acestea să reușească, guvernării veacului, stăpânitorii vremurilor trebuie să rupă legătura poporului român cu Hristos, Dumnezeu și Mântuitorul nostru.

Sunt sute de ani de când această luptă împotriva credinței a fost asumată de către statul român. Lupta cu Dumnezeu, aceasta este constanta politicii statului român de mai bine de un veac și jumătate. Fie că a fost „progresist”, fie că a fost comunist, fie că este „democratic”, statul român a păstrat această constantă: *ateismul*. Fie că lucrurile au fost făcute la lumina zilei, fie că ele se petrec acum cu o șireată subtilitate, ținta a fost aceeași: Biserica, în fapt credința.

Și aceasta pentru că, în cele din urmă, românii au trecut prin multe sărăcii, ignoranțe și boli dar nu și-au pierdut nădejdea și credința în Dumnezeu. Acesta este liantul românilor: credința în Dumnezeu. Realitatea și mai cu seamă descrierea ei poate fi patetică. Ceea ce nu înseamnă că încetează de a mai fi realitate. Dar toate acestea se petrec după o adevărată știință, pe care *Scara* încearcă să o arate, chiar dacă fragmentat...

Treapta a Patra a *Scării* anunță o mai mare preocupare pentru cultură și politică. Păstrează însăși același concept ca instrument: **oceanografia ortodoxă**. Structura revistei, de această dată, este alta. În loc de patru capitole, acum, sunt doar două: *Veacul și Omul Creștin*. Veacul cu răutățile lui, cu multele probleme și falsele probleme pe care ni le ridică, încercare aproape disperată de a înlocui existența cu aparența existenței, ocupă prima parte a acestei trepte. A doua parte, *Omul Creștin*, încearcă să dea soluții la problemele sus-amintite, să facă portretul omului creștin român.

VEACUL

Cum că oamenii știu istoria fără să-nvețe nimic de la ea e un semn că istoria este
voință și nu teorie, că se poate învăța și – *alle non discutur*. Inteligența este
condamnată a judeca rolul de salahor al voinței, cum se vede aceasta în jurnale și în
opinia publică în genere. Ea este într-adevăr: *l'avocat du diable*.

Mihai Eminescu

SENSUL UNEI RESURECȚII

ÎN CARE RĂZVAN CODRESCU ARATĂ DRUMUL
DE LA IDEALISMUL MATERIALIST LA REALISMUL SPIRITUAL

I.

Gândirea modernă, sintetizată în secolul al XVIII-lea din naturismul antropocentric al Renașterii, din raționalismul secolului al XVII-lea și din noua ideologie masonică, suferă, în ciuda valențelor ei materialist-pozitiviste, de o acută lipsă de realism. Ne complăcem, de aproape trei veacuri, într-un idealism parcă incurabil. Nu e vorba, firește, de “idealism” în sensul marxist al termenului (sens de încă largă persistență în limbajul curent și în structurile mentale ale lumii postcomuniste, dar și în inerțiile ideologice ale stângismului occidental). Marxismul a impus, mai mult sau mai puțin teroristic, într-o lume tot mai dezobișnuită de a gândi pe cont propriu, câteva false opoziții de termeni, cu tendențioase deformări semantice: metafizică-dialectică, dogmatism-criticism, idealism-materialism ș.a. În astfel de “perechi”, primii termeni erau decretați “negativi”, iar termenii opuși erau decretați “pozitivi”, marxismul însuși considerându-se pe sine “dialectic”, “critic” și “materialist”, în răspărul gândirii tradiționale, care ar fi fost “metafizică”, “dogmatică” și “idealistă”. Prin “idealism” marxismul înțelege, în mod forțat, orice gândire dispusă să dea prioritate Spiritului, *Ideii*, adică tot ce se opune principial, într-o formă sau alta, materialismului său radical.

În gândirea nemarxistă, termenul de “idealism” are un cu totul alt înțeles. Idealismul nu este atât simpla afirmare a primatului ontologic al Spiritului (*Ideii*), cât *excesul teoretizant*, siluirea realității la modul procustian. Idealistul este, așa-zicând, omul care “intră la o idee” și, obsedat sau vrăjit de ea, o preface abuziv în grilă a realității. Idealistul poate fi deopotrivă spiritualist sau materialist, credincios sau ateu, “burghez” sau “proletar”, geniu sau neghiob. Hegel hiper-raționalistul și Marx hiper-materialistul sunt, de pildă, la fel de *idealiști*, adică la fel de... *alătura de realitate*. În acest sens (întrebuițat și-n eseul de față), idealismul se opune nu materialismului, cât *realismului* (simptomatic rămânând răspunsul lui Hegel la observația că ideile lui nu se potrivesc cu realitatea: *Cu atât mai rău pentru realitate!*). Marxismul însuși este una dintre cele mai perverse forme de idealism (ne-realism) din întreaga istorie, fapt dovedit și de ireversibilul său faliment funcțional (prăbușirea fostului lagăr comunist, îndeosebi din cauze economice și instituționale).

Privit sub aspect teoretic, idealismul poate fi fascinant, ca joc subtil și chiar generos al minții omenești. Privit sub aspect practic, idealismul este întotdeauna dezastruos (nu l-a făcut Hegel posibil pe Marx?!), acționând ca o maladie asupra realităților.

Vina neintenționată a lui Hegel și a întregii filosofii clasice germane a fost aceea că, prin excesul său de raționalism, a determinat o reacție în celălalt sens: excesul de materialism. Toate formele de idealism post-hegelian (începând cu marxismul și pozitivismul), cu impact adânc asupra lumii noastre, s-au altoit – mai mult sau mai puțin fățiș – pe materialism (și, implicit, pe ateism). Niciodată omenirea nu s-a mai lăsat într-o asemenea măsură târâtă în fundături idealiste; niciodată nu a mai existat un asemenea divorț al omului de realitățile firești ale acestei lumi.

Curentele spiritualiste – creștine, “tradiționaliste” sau “existențialiste” – de la sfârșitul secolului al XIX-lea și din primele decenii ale secolului XX au încercat o diagnosticare și o combatere a acestui rău caracteristic, ce a dus la ruina deopotrivă moral-spirituală și istorico-politică a lumii europene. Aceste reacții sănătoase au venit atât dinspre

Apus (de la un Spengler sau un Unamuno la un Guénon sau un Evola), cât și dinspre Răsăritul ortodox (de la un Dostoievski și urmașii săi ruși – Soloviev, Berdiaev etc. – până la un Nae Ionescu și școala sa – M. Eliade, C. Noica ș.c.l). Din nefericire, gândirea creștină sau general tradiționalistă a fost asociată tendențios marilor totalitarisme de dreapta, ajungând să fie marginalizată și diabolizată, mai ales după tragedia celui de-al doilea război mondial, până la compromiterea ei aproape universală sub acuzația de... “reacționarism”! Orice exigențe morale sau intelectuale au fost eludate în interesul unor perfide interese politice, militare, sociale sau economice. Convenția “*rațională*” a înlocuit Adevărul, iar convenția “*empirică*” a înlocuit Realul. “Realitatea” a fost adică redusă, în mod convențional, la măsura relativă a minții și a simțurilor noastre materiale.

După ce a restrâns astfel realitatea (“e real ceea ce pot înțelege cu mintea și verifica prin simțuri”), omul modern a căutat tot mai insistent să impună *realității* tiparele minții lui. Porniți pe această cale utilitarist-subiectivistă, lumea încetează să mai fie pentru noi *ce și cum este* ea de fapt, ci devine tot mai mult, în mod silnic, *ce și cum ni se pare nouă* că ar trebui să fie! Dumnezeu a fost anulat prin decret “științific”, iar lumea Lui, tâlhărită de omul autonom, a fost reinterpretată abuziv și arbitrar, după măsuri și cu mijloace omenești. Tocmai acesta este, în mare, *idealismul*, ca atitudine generală de raportare la existență; el nu mai reprezintă demult o simplă “dramă a cunoașterii”, ci devine tot mai mult o profundă *dramă a existenței*. Oricărui *este* i se substituie aproape sistematic un arbitrar *trebuie să fie* (conform unei presupuse necesități ideale, decretate de speculația mentală a omului autonom). Dar “așa trebuie să fie”, dedus nu din natura obiectului, ci din *ideea noastră* despre obiect, este însăși formula idealismului prost. Ne aflăm în plină domnie a relativului, ipoteticului și arbitrarului.

Gândirea tradițională, raportându-se, într-un fel sau altul, la absolutul divin, ca unic principiu ireductibil, afla în el garanția trans-subiectivă a Realului și a Adevărului. Acolo unde însă Dumnezeu este înlăturat, iar universul desacralizat, totul devine obscur și arbitrar; Realul și Adevărul nu mai au nici un temei absolut, iar omul nu mai resimte nici o răspundere mistică sau morală în fața existenței. Pierzând baza transcendentă a Realului, el se înecă în imanent, în fenomenalitatea brută a lumii, pe care n-o mai poate nici înțelege, nici stăpâni în mod adecvat. Ambițiile lui explicative rămân, dar ele se învârt amețitor în cercul vicios al subiectivismului anarhic. Este cazul omului de azi, care se mișcă ambiguu între simțurile grosolane și logica formalistă, între concretul empiric și abstractul rațional, între “opacitatea” obiectului și jocul propriei subiectivități.

Altfel spus, lumea lui *este* stătea pe absolutul divin, trans-subiectiv și unificator; în termeni tradiționali, lumea este așa cum a făcut-o Dumnezeu și nu altfel; ea se cuvine înțeleasă în raport cu Creatorul ei, deci în context mistico-religios. Omul credincios este o conștiință contemplatoare și oglinditoare a Realului Unic, a Adevărului Suprem. Acesta este *realismul spiritual*, anticipat în toate religiile autentice și întruchipat plener în religia creștină (care depășește principial falsă dihotomie idealism-materialism, afirmând spiritul fără a nega materia, ci doar subordonând-o calitativ acestuia, în *ordinea obiectivă a creației divine*).

Dimpotrivă, lumea lui *trebuie să fie* stă sub semnul îndoielii problematizante; este lumea “năucului om întrebător” (cum zicea Petre Țuțea), în absența asumată a lui Dumnezeu și a Revelației. Câte capete, atâtea *idei*! În fond, de ce *trebuie să fie* ca tine și nu ca mine? De ce *trebuie să fie* ca voi și nu ca noi? Ipoteze, argumente, contra-argumente, teorii, aporii... Iar până la urmă scepticismul absolut (*Quid este veritas?*) sau teroarea ideologică a celui mai tare (ca-n dictatura fățișă a “internaționalismului proletar” de ieri sau ca-n dictatura camuflată a “internaționalismului democratic” de astăzi)! Idealismul împotriva Firii...

II.

Nu ne putem propune aici o inventariere și o analiză sistematică a tuturor aspectelor și implicațiilor acestui rău, pe care-l putem numi deopotrivă *idealism materialist* sau *materialism idealist*. Mai vizibile pentru toată lumea sunt, în orice caz, reflexele lui în planul rânduieiilor societății. Din mentalitatea idealistă s-a născut Statul modern, în retortele însângerate ale Revoluției franceze. Demagogia masono-democratică, sintetizată în deviza “Libertate, egalitate, fraternitate”, stă la originea întregii disoluții social - politice și moral-spirituale a lumii creștine, adică la

originea crizei generalizate pe care o trăim astăzi, în moduri deosebite fenomenal, dar identice esențial. Ierarhiile s-au prăbușit, valorile s-au răsturnat, pre-judecățile domnesc pretutindeni. Trăim într-o “lume pe dos”, fără transcendență, redusă la bio-istorie, sterilă și perversă, atomizată și anarhică. O lume care moare “pe limba ei” de două veacuri încoace și care, căutând să se cârpească prin sine însăși, mai rău se rupe, de la Răsărit până la Apus. O lume care a pierdut sensul firescului, străduindu-se în-drăcit să forțeze realitățile la a se conforma diferitelor tipare arbitrare ale minții omenești...

Foarte instructivă este, sub acest aspect, și istoria noastră mai nouă. Eșecul României moderne se datorează, înainte de toate, mentalității idealiste a diriguitorilor ei politici, economici și culturali, în majoritatea lor covârșitoare adepți oportuniști ai ideilor de proveniență occidentală și masonică. Făcând abstracție de confuzul moment actual, România modernă s-a mișcat (cu excepția irelevantă a scurtei și zbuciumatei perioade 1938-1944) între Statul liberal de model vest-european și Statul comunist de model slavo-asiatic – și unul și celălalt complet nepotrivite realităților noastre specifice, de care prea puțini s-au sinchisit. Aceste realități (determinate etnic, istoric și religios) au fost sistematic forțate să intre în forme sau structuri improprii, împrumutate orbește și absolutizate în mod idealist, de dragul “normelor” internaționale sau al intereselor politicianiste. Fără a discuta viciile generale ale Statului democratic de tip liberal (lucid evidențiate și la noi de analiștii politici de dreapta, de la un Eminescu la un Mihail Manoilescu), el a fost transplantat prostește într-un Răsărit aproape medieval, de o cu totul altă mentalitate istorică și religioasă decât Occidentul, dovedindu-se o utopie aproape antinațională. De aici inconsistența și chiar ridicolul vieții noastre moderne, denunțate corect de critica junimistă a “formelor fără fond”, ca și de satira necruțătoare (și, vai, atât de actuală încă!) a lucidului Caragiale. Eminescu a fost, și în această privință, poate conștiința națională cea mai trează: toată publicistica lui (prea puțin cunoscută în ansamblul ei și pe care adversarii ideologici de astăzi preferă să o conteste fără a o discuta!) se axează pe denunțarea acestei erori idealiste de stânga. Din demersul eminescian s-a născut (avându-i ca înainte-mergători pe un B. P. Hașdeu sau pe un B. Katargiu) dreapta românească autentică, al cărei cuvânt de ordine a rămas *realismul național*, altoit pe tradiția *realismului creștin* (imperativ sintetizat în formula naeionesciană: *Realitățile dictează*). Din păcate, diriguitorii efectivi ai Statului, aserviți mai mereu unor forțe de presiune și sfere de interes din afara țării, au refuzat să înțeleagă sau să dea curs acestui imperativ firesc, care nu se opunea “progresului” intern, ci doar cadrelor false care i se fixaseră. Politicianismul și idealismul au mers mână în mână, pregătind iresponsabil prăbușirea noastră în bolșevism. Idealismul liberal al perioadei 1848-1938 a făcut loc, după cumplita sfâșiere a celui de-al doilea război mondial, idealismului marxist-leninist, ce-a dus la o nouă și radicală violentare a realităților românești. Distrugerea vieții naționale a fost practic desăvârșită, vreme de aproape 45 de ani, prin ateismul militant, prin demagogia internaționalismului proletar, prin comunizarea abuzivă, prin industrializarea forțată, prin ruina sistematică a satelor și agriculturii, totul după dogmele abstracte ale marxismului și după modelul terorist al Sovietelor, fără nici o legătură cu firea noastră istorică și morală (pe care morbul comunist a reușit însă s-o corupă treptat, până la a o face irecognoscibilă pe mari segmente sociale). Astăzi băjbăim încă în prelungirea comunismului falimentar, pradă unei crize generalizate; încercăm să redescoperim “democrația” și așa-zisul “Stat de drept”, dar nu facem decât să alunecăm pe zi ce trece în vechiul politicianism (ale cărui tare le reiterăm), ca și în alte și alte mlaștini idealiste, invocând mereu “modele străine” și lozinci populiste, într-un dispreț aproape paranoic al realităților concrete. Ne regăsim în plin “caragialism”, sub același mimetism al “formelor fără fond”. Un veac și jumătate de idealisme ne-a blocat orice evoluție reală, instalându-ne în coada lumii civilizate, la nivelul Albaniei și statelor africane.

Dacă năzuim să punem capăt acestei tragedii naționale (și să contribuim, implicit, la însănătoșirea generală a lumii contemporane), trebuie să facem efortul de a ieși din cercul vicios al idealismului de orice fel, recuperând *realismul* spiritualității creștine tradiționale, redescoperindu-L pe Dumnezeu și redescoperindu-ne pe noi înșine, așa cum suntem și așa cum putem rodi, după “geniul” nostru intern, în pofida distorsiunilor istorice. Numai atunci va putea fi vorba de o autentică *resurrecție națională*. Că va exista, cel puțin o vreme, o discrepantă între noi și... Europa? Dar discrepanta *există* oricum și nu poate fi eludată discursiv, nici depășită prin maimuțareală și slugărnicie (așa cum ultimii ani au dovedit-o cu prisosință)! În fond, mai bine o discrepantă trecătoare decât o sinucidere națională și spirituală (de care am ajuns mai aproape ca niciodată)! Nemaivorbind că, așa cum merg lucrurile astăzi, Europa, iudaizată și americanizată, tinde să intre ea însăși într-o criză fără precedent, inclusiv prin

teribilul idealism dizolvant al Tratatului de la Maastricht. Noul “internaționalism comunitar” (*sans frontieres*) riscă să aibă, în timp, aceleași rezultate istorice ca și defunctul “internaționalism comunist”, pentru că se întemeiază, chiar dacă în alte haine, pe același divorț de realitate și de Dumnezeu. *Sensul resurecției* noastre – și a omenirii în general – nu poate fi decât acesta: *de la idealismul materialist* al ultimelor trei veacuri *la realismul spiritual* al unui viitor cât mai apropiat. Căci, parafrazându-l pe Malraux, secolul XXI va fi unul *realist* sau nu va fi deloc...

NEAMUL ȘI BISERICA - PENTRU O COMUNITATE DE IUBIRE -

ÎN CARE MARCEL PETRIȘOR ARATĂ CĂ
ACTUALUL STAT ROMÂN SE DEFINIȘTE MAI ALES
PRINTR-UN ACCENTUAT CARACTER ANTICREȘTIN PRECUM ȘI CĂ
O REVOLUȚIE CONSERVATOARE AR FI SINGURA IEȘIRE DIN IMPAS

Ortodoxie și etnocratism

Alianța între cei doi termeni se impune de data aceasta nu din motive speculative, ci din nevoia explicării și precizării unei relații care ne bate tot mai des la urechi. De unde însă nevoia? Din faptul că-n ultima vreme, după ultimele mari evenimente, *Răsăritul* ar fi mai slab, lumea mai răvășită, națiunile mai firave în alcătuire și insul mai dornic de a umple cu ceva golul rămas după spulberarea idolilor umaniști? Da și nu, întrucât enumerarea dificultăților vremii nu-i nici ea fără noimă. Am rătăcit prea mult și prea am stat în beznă ca, deși am purtat în noi crucea, curiozitatea să nu ne fie îndrituită și cunoașterea legitimizată. Da, am vrut în noi cuvântul mântuirii, dar ne-a stat prea mult în adâncuri ca ecoul să-i poată fi amplificat în sferele de sus ale minții când dezbaterile contemporane angajează în luptă atâtea forțe istorice. Și de ce să nu încercăm și noi rezolvări mai în duhul nostru, al pământului care ne ține, al aerului care ne acoperă și al sufletului care freamătă după Adevăr?

Trăim într-o lume, și hai să-i spunem, de câtăva vreme chiar într-o Europă cam incomodă și neputincioasă în a ne înțelege nevoile spirituale, dificultățile de ordin etnic și religios. Or atunci de ce să nu avem și noi curajul și sinceritatea de a ne pune problemele în adevărații lor termeni: naționalism și ortodoxie? E ceva ce ni se potrivește ca o haină sufletului, ca o mănășă, ca ceva ce, pe scurt, ne vine bine. Se discută parcă, acum, după prăbușirea *internaționalismului proletar*, mai mult ca oricând, problema națiunilor, a etniilor, a îndrituirii sau legitimizării lor în noul context istoric al unei lumi libere, democratice, a lumii pieții de schimb. Până și bătrânul nostru continent își pune problema legitimării lui în viitorul context istoric ca *Europă a națiunilor* (numite recent pe la Paris și “triburi”), sau ca o Europă “unită”, “a noastră”, adică o Europă a unor posesori pe cât de generali pe atât de anonimi. Problemă statală deci, a unui superstat însă, venind din același Apus care, odinioară, izvorând dintr-o altă structură spirituală, cea a lumii cardinalului Richelieu, ne-a dat însuși statul modern axat pe ideea autorității nevăzute dar bine simțite.

A cere însă statului modern, scientist, de data aceasta democratic și egalitar, sprijin împotriva ofensivei dizolvante a atâtor ideologii noi și “surzătoare” chiar, acum și aici, ni se pare puțin nepotrivit. N-are cu ce s-o facă, mai ales acum, într-o vreme când, vorba lui Berdiaev, *toate utopiile sunt realizabile* (cu mijloace persofistice moderne, am adăoga noi). Și atunci?

Atunci, ținând seama că actualul sau an-actualul stat modern nu se mai aliază cu Biserica, deoarece nu mai este creștin – în pofida unei concesi circunstanțiale – orice paralelism sau tovărășie fiind hibride, tot spiritului ecleziastic îi revine menirea de a lua hăturile în mână și a pune piciorul în prag. Ar avea cei mai mari sorți de izbândă ținând seama, după cum am văzut, că multe din formulele contemporane de guvernământ s-au dovedit deficiente dacă nu chiar falimentare față de realitățile istorice.

Or, acum, când lumea modernă, lumea problemelor și a crizelor, a judecăților care nu-și mai află îndrituirea, luptă atât de cumplit să-și găsească un echilibru spiritual și material, cine altcineva decât adevărurile Bisericii creștine ar putea face aceasta, adică o restituire integrală a respectivului echilibru?

Noțiunea de criză, etimologic vorbind, se trage din cea de judecare. Iar această judecare, “stricându-se” cu vremea, duce la neputința multor soluționări. De unde apoi și declanșarea ei, a respectivei crize. Și atunci “stricarea” felului de a judeca al oamenilor ce altceva este decât abaterea minții nu numai de la anumite reguli de funcționare a ei, ci și de la acele premise sau repere revelate care nu trebuie uitate nicicând? Kantianism atunci, sau revenire la *Critica rațiunii puterii de judecare* ?, ar putea zice unii. În nici un caz deoarece *Kant gemit Fichte, Fichte gemit Hegel und Hegel gemit Marx*. Și-n plus a nu se uita că însuși kantianismul este și el o ideologie, și deci o construcție mintală omenească, axată nu pe revelația care atestă veșnicia, ci pe aparență, pe efemer adică, pe o undă a iluzoriului, posibil și el în forme cu atât mai ispititoare cu cât suportul său mental e mai versatil.

Așadar nu construcții mentale fastuoase și falimentare în același timp, ci “alcătuiți organice” drepte, adică ortodoxe, luate în cea mai pură accepție a cuvântului. Alcătuiți pe baza *dreptei orientări a minții întru Domnul* cum spune și un text medieval latin. Alcătuiți făcute însă nu atât prin acte pozitive de credință, cum spunea și regretatul profesor Nae Ionescu (ce binevenit ar fi acum!), ci prin operații negative, de repulsie și de înlăturare a tuturor celorlalte “absoluturi” derutante și false, create pe apriorisme nu provenind din Logosul divin care stăpânește întreaga existență, ci din elementele structurante ale unei rațiuni subiective.

Ce fel de alcătuiți însă trebuie opuse falselor absoluturi și absolutizări? Firește numai cele ale bisericii care păstrează neștirbită tradiția creștină în formele sale autentice. Dar se va ajunge atunci la un stat teocratic!, poate că vor protesta unii. Ei și, de ce nu ? dacă cele laice au dus la dezastrul la care au dus. Și totuși, să nu se teamă cei prea speriați de Biserică, deoarece nu ea este cea care vizează “Împărăția” lumii acesteia. Și apoi nu de supremația ei terestră este vorba aici, ci de adevărurile profesate de ea. Și nici de acestea toate ci doar de acela care atestă ontologic națiunea ca entitate, scoțând-o din categoria celor istorice. Alt loc ocupă ea astfel pe scara valorilor. Locul pe baza căruia tot ce vizează un neam va trebui să se refere mai întâi de toate la etnie și apoi la masele care o reprezintă istoric. Numai astfel se va putea atribui ei, etniei, rolul de putere, de “kratos”, și de factor orânduitor al treburilor politice. Și nu numai unei etnii anume, ci tuturor la un loc, rămânând ca rolul conducător între ele să-l aibă voința Celui ce le-a creat și le va și judeca la Dreapta Judecată de Apoi. Aceasta trebuie să fie marea finalitate a etniilor: mântuirea, rezolvarea ontologică a neamurilor în lumina unei drepte credințe și-n comunitatea de iubire care este însăși Biserica credincioșilor.

Liberalismul politic

Dac-ar fi să-i căutăm rădăcinile, n-am fi prea încurcați și nici n-ar trebui să ne străduim prea mult. Contractul social, faimosul sau blestematul contract social rousseau-ist îi furnizează din plin seva puternicului trunchi liberalist. Dar nu printr-un miracol turgescen, ci printr-o stupidă persuasiune negativistă. Oare nu Rousseau este cel ce subminează justificarea autorității tradiționale sau a celei divine cu răsuflata poveste a “sălbaticului bun pe care îl corupe societatea” ? și pentru care alt motiv decât acela de a-i da “puterii” un nou postament, ancorând-o în nostalgia libertății. A unei libertăți însă pornită și ea tot ca negație împotriva a tot ceea ce este constrângere sau silire de a fi sau de a face ceva într-un fel sau altul.

Este adevărat că și teologic creștin, libertatea este condiția primordială în care omul își manifestă opțiunile. Opțiunile însă dintre bine și rău, dintre ceea ce e conform cu esența firii sale și ceea ce este împotriva ei sau paralel cu ea, “chiar dacă” acest al doilea termen al alternativei este numai posibil. Odată făcută însă această opțiune, în favoarea binelui sau a răului, consecvența este obligatorie și se impune cu necesitate. Cu alte cuvinte, contractul făcut trebuie respectat în virtutea celei mai elementare logici. Or, tocmai această obligativitate este ceea ce-i supără pe romanticii liberali sau pe cei ce nu mai pot fără îngăduința de a face oricând orice le vine să

facă. De unde apoi și împotrivirea la orice idee de stat autoritar național, bazat pe ideea că *partea* nu-i precede ci îi succede *totului*. Iar ce stat ar putea fi acela ca să nu se bazeze pe contractul sau învoiala liber consimțită a majorității membrilor sau subiecților săi? Și atunci ce libertate s-ar nega în orice stat de drept, alta decât cea a individului anarhic, aleatoriu sau bezmetic? Dar împotriva acestui fapt cine protestează? Sau cum altfel s-ar putea justifica faimoasa spusă cum că *tirania n-ar fi decât anarhia canaliei de sus iar anarhia tirania celei de jos*? În nici un fel decât plasând-o în cel mai tembel liberalism. Așa s-a întâmplat în Revoluția franceză din 1798, așa în cea Rusească din 1917, și așa se va întâmpla în oricare alta care ar uita că firea netulburată are veșnicia cu ea, sau că voința suverană a celui ce este conform cu ea ar putea-o înșela voindu-le, celor ce o exprimă, răul.

Ce este însă față de toate acestea liberalismul și mai ales liberalismul politic? Un regim fără nici o credință sau încredere alta decât în libera voie a insului de a face ce-l taie capul, un regim care ar livra totul, chiar și cele mai importante lucruri ținând de soarta patriei și a națiunii, bunului plac al insului care vrea permanent drepturi, uitând complet de datorii. Omul da, are drepturi, dar numai în cadrul unor îndatoriri în care tot el s-a înfundat pentru a nu o lua razna și a da în gol.

Ca și pentru sofistii din antichitatea greacă, pentru “liberali” nu există frontieră între adevăr și minciună, între fals și adevărat, între just și injust. Bunul plac, capriciul (și mai ales cel intelectual), țin locul criteriului cert. Este adevărat că nimeni nu are monopolul adevărului absolut, dar nici al celui parțial și nici a sumei acestor părți. Iar girul păstrării firescului tot suveranității alese îi incumbă, suveranității calității, însă nu și a cantității, chiar și numeric numai.

De unde și faptul că liberalismului i-ar fi sau chiar îi și este – în plan politic vorbind – indiferent, dacă unei mulțimi sau unui popor chiar i-ar trece prin gând să se sinucidă sau să se destrame conform unor oarecare legi electorale. Iar de aici la faptul că liberalismului, sistem al unei permanente dezbinări, îi este indiferent dacă un popor are sau nu credința într-o continuă comuniune de destin, mai este doar un pas. Ajuns la putere, sau politic devenind factorul decizional primordial în stat, liberalismului puțin îi pasă de nefericiții sorții în aceeași măsură însă în care, pe de altă parte, acestora li se flutură prin față libertatea de gândire, de propagandă sau manifestare și de muncă. Vorbe goale sau lux de care însă numai înavuțiții și șmecherii se bucură. Așa s-a întâmplat la începuturile afirmării burgheziei, apoi la începuturile “liberalismului proletar” și așa se întâmplă acum în perioada restaurării liberalismului noilor burghezii mai ales în Răsăritul lumii.

Statul liberal nu crede în nimic, nici chiar în sine, asistând însă cu multă băgare de seamă la toate experiențele din care pentru insul liberal ar putea să iasă cât de cât un câștig. Imoralitatea, internaționalismul (proletar sau, mai nou, și burghez), rebeliunea, toate sunt îngăduite într-un liberalism consecvent cu sine însuși sau într-un stat liberal. Și aceasta în virtutea dreptului la liberă manifestare a individului chiar dacă acesta este tembel. (De unde și faimoasa aserțiune leninistă privind burghezia – liberală – firește, care singură își va fabrica frânghia cu care să fie sugrumată). Iar de aici până la aceea (profesată de altfel zilnic) cum că nici o idee nu merită sacrificii (altele bineînțeles decât cele intelective), nu mai e decât un pas.

Or atunci, din faimoasa proclamare a dreptății tuturor inșilor în fața legii (legea de bază a Revoluției burghezo-liberale) și a constituțiilor ce au consfințit-o, ce a mai rămas? Dreptul la o permanentă lamentație a nenorociților împotriva celor ce sunt *mai egali decât egalii lor* într-o societate absolut liberală. Și încă ceva, dreptul la o fragmentare, tot liberală, a tuturor partidelor, inclusiv a celui liberal (după cum se și vede, mai ales la noi).

Că acesta însă (partidul liberal) în contextul țărilor europene realizează tactice înclinări electorale de balanță este iar adevărat. Numai că din păcate doar pentru el și nu atât în favoarea lui, cât a unor “vremelnici tovarăși de drum” porniți pe aceeași cale a îngăduințelor. Așa se explică apoi și apariția unor hibrizi monstruoși uneori (chiar dacă numai ca terminologie politică), precum, tot la noi, ”Partidul Socialist-Liberal”, “Partidul Liberal-Democrat”, cel “Republican-Regalist”, (mai nou afirmat) și de ce nu chiar și faimoasa Convenție Democrată în

care intră absolut totul, până și (dar să sperăm că ne înșelăm) faimosul FSN cu faimosul său liberalism și (mult) preatrâmbițata democrație a progeniturilor comuniste. Altfel cum? Am mai putea fi liberali în gândire și democrați în proceduri? Oricum însă atât marxismul cât și liberalismul au ajuns la capătul cursei, cel puțin în Europa. Și-n locul lor o revoluție conservatoare, cel puțin în continentul nostru, se anunță. Iar pentru trecerea ei din domeniul ideilor la cel al faptelor mai e doar un pas.

DESPRE
ROMÂNIA SUBTERANĂ

ÎN CARE MIHAI GHEORGHIU CREIONEAZĂ
PERSPECTIVA SUMBRĂ A ROMÂNIEI ACTUALE

Lumea de astăzi nu mai are nevoie de mărturisitori și nici de mărturisiri. Semn că nu mai are nevoie de memorie, ci numai de demența unei deveniri culturale care pierde însuși omul ca subiect. Acest umanism de paradă proastă nu trimite decât la o abstracție neroadă, la neantul vag al unei gnoze mizere în sărăcia ei.

Mărturisirile par a fi astăzi numai ocupația întârziatilor, primitivilor, sufletelor arhaice care au pierdut măsura imperială a Occidentului. Numai aceștia mai au ce mărturisii pentru că numai ei mai au această boare care e sufletul viu al omului încovoiat sub păcat; toți ceilalți sunt liberi și triumfători în cea mai bună dintre lumile posibile.

Sufletul – ce fetidă umoare! – iată o propoziție cheie a nihilismului în act.

Oare ce se va alege de noi, bieți europeni întârziati și încovoiați sub povara țărăniei noastre arhaizante? La curțile marilor venerabili ce rost a mai rămas pentru noi?!

Balsamul tuturor acestor otrăvite ispite ale zilei de azi e numai jertfa. Ce ar putea fi jertfa pentru noi, oamenii neputincioși ai unui timp secătuit și ai unei României secătuite? Supunerea la lege. Nu la cea a vremii, ci la cea a ceea ce e mai presus de vreme și de fire. Măcar încredințarea că este, măcar minima rezistență la demonia clipei, măcar trezirea cugetului.

Noi putem fi slabi și păcătoși, dar nu putem fi părtași la stârpirea omului. Poate că mint; poate că sunt trufaș sau desfrânat, dar nu pot să ies din slăbiciunea îndreptată împotriva mea spre tăria răutății îndreptate împotriva celuilalt, și încă tăria răutății absolute – a-i stârpi chipul.

Asta au făcut cincizeci de ani – au stârpit chipul omului. Unii cu voluptate satanică, alții cu umanitate masonică și luministă.

La marginile filosofării despre Unu și Multiplu se poate întâmpla orice. Acolo unde vidul conceptelor încheagă vidul prezenței omului, apare plinul satanic al posibilului absolut.

Eminenții și învățații care umblă cu lumânarea aprinsă după Adevăr au căpătat un dispreț adânc pentru sine, trecându-l la capitolul – etică și sufletele. Numai că binele este o cale întemeiată în ființă adică în pura prezență a lui *a fi*. Binele se găsește în ființă, este în prezența pură și nedeterminată. Binele este supus totdeauna divinului ca fiind al lui.

Orice discurs despre România este în fapt un discurs despre Patrie ca moștenire a Părinților. Un discurs despre părinți și copii. Orice privire către părinți este o privire către temeuri și orice privire către copii este o privire către mântuire. Lumea de azi, care este lumea tehnicii, tocmai această privire întrebătoare către temeuri o interzice sau o falsifică; precum interzice și privirea rugătoare către mântuire. Un singur lucru nu ne este interzis: neantul; fie că este cel dat de tehnică, de ban sau de voința de putere.

Citind textele clasice ale filosofiei politice occidentale înțelegi că totul nu este decât un lung exercițiu de anihilare și contra-făcere a Evangheliei. Singurul exercițiu continuu și aplicat al Occidentului este acela de a se întemeia în afară Evangheliei, cu o ordine a umanului imanent, deci previzibil și controlabil.

Pentru mulți România nu e decât administrația, pentru alții pământul, iar pentru foarte puțini un fel de destin, adică un fel de a te naște și de a muri.

Teama de cuvinte. Se naște o neostoită distanță între tine și aceste dulci și aprige sonorități care uneori se îmbolnăvesc mortal de neputință și exasperare... atunci dispar, se șterg ca luate de un val, pierind va trebui să rezisti, să le

supraviețuiești. Fără cuvinte la marginea ființei... și la marginea timpului tău... vidul aspru al atingerii agoniei. Unde să-ți arunci privirea golită?

Trebuie să scurmi în spatele cuvintelor. Trebuie să adulmeci urma pierdută a adevărului, a absolutului. Iar în spatele cuvintelor vei da de mirosul sângelui și al morții. Acolo poate că ceva încă se mai petrece...

În adâncul lumii de azi, care nu e decât un mister falsificat, putem întrevădea cu destulă claritate un singur lucru: barbaria matematicii și a fizicii experimentale.

Misterului reavăn al morții curate prin putrefacție i se substituie astăzi fetida conștiință a necunoscutelor unei ecuații mizerabile.

A aduna, a scădea, a înmulți și a împărți – iată marile taine ale noii contra-religii. Trupul mistic al numărului e împărțit marilor ierarhi ai laboratoarelor. Asta este: o lume fetidă și matematizată.

Aventura colosală a științei nu e decât un lamentabil eșec al omului. Revelației, misticii și teologiei – Bisericii înseși - i se substituie cultul ignobil, al cunoașterii și al unei pragmatice de tot sărace.

Satana a știut lovi. Care este esența acestei noi barbarii? Magia demonică a invenției. Aceasta e poarta prin care întreaga nenorocire s-a strecurat: posibilitatea și puțința invenției, puțința combinării alchimice în cadrul unui experiment.

Specialiștii construiesc trupul monstruos al fiarei. Trupului natural și celui mistic al lumii i se opune dublul satanic, mașina lumii. Pentru că omul nu poate fi atotputernic decât în mod fals, artificial, deci demonic. Căci demonic aceasta înseamnă: *a fi ca și cum*.

Omul de azi este ca și cum ar fi om, ca și omul de mâine, de altfel.

Unei lumi căreia îi este frică mai presus de toate de moarte, dar nu de moartea colectivă, pe care n-o poate închipui, ci de cea individuală (fără a fi și personală) nu îi rămâne decât construcția unui paradis artificial și terestru: Democrația, Comunismul, Pacea Universală etc... Frica de actul vital al morții este marea rușine a omului european de astăzi – în fapt a omului occidental. Consecința acestei frici rușinoase sunt toate câte sunt: rațiunea dominând cu propria absurditate lipsa de înțelesuri a unei lumi a artificului și a civilizației, construcția megalomaniacă a unei civilizații a materiei supuse în numele unei eternități faraonice, teozofiile de tot soiul ale sistemelor și sistematicelor filosofice, gnozele tuturor sectelor de iluminări ai perversității absolute care este minciuna revelată.

Ce stă ca eutelehie a acestei lumi bolnave?

Incendiul anarhiei finale. În chipul unui carnaval al demenței și al libertății, al nașterilor ultime, zdrențe chinuite ale marii perversiuni. Un carnaval al votului universal, al omului universal, al civilizației universale. Chipurile chinuite și dezbinat ale ultimilor bipezi, sodomiții ultimei dorințe: *Egalitate, Libertate, Fraternitate*. Această Sodomă carnavalescă își va agita în curând și pentru puțin timp toaletele înmiresmate la curțile universale. Vom fi cu toții acolo.

Asta ni se propune: surogatul universal, carnavalul Universal al Negoțului și tehnologiei. Se aud zvonuri că nu vom mai muri, că nu va mai fi nevoie – cumplită reclamă.

“Sein zum Tode”, deși destinată nimicului, ca fiind a Nimicului, ține de regimul ființei, pe când această ființă spre nemurire și atotputernicie în regimul falsității, deci al satanismului încetează de a mai fi ființă. Pentru că omul este ființă nu pentru că este dintru cele ce sunt, ci pentru că este ființă cu conștiința limitei și nelimitei, a creației și noncreației, a mărginirii și a dezamărginirii, în sfârșit cu conștiința Revelației, care îi este început și mărginire precum și dezamărginire.

Omul acestui Carnaval al sfârșitului e programat să devină nu ființa spre moarte, ci spre sfârșiere. Pornit împotriva lui însuși se va autodistrage, împrăștiindu-și măruntaiele ființei în întreg universul. Și această ființă nu are libertatea de a se sfârșia, ci obligația de a se sfârșia, pentru că aceasta îi va fi natura de acum înainte.

Omul e petrecut în neant de propria smintită natură. Propriul său călău fiind se va decapita cu zâmbetul pe buze.

Moartea este fericire dacă este cunoaștere esențială și este contemplație. Dacă moartea este ignoranță și fals al privirii atunci este iad tematic.

În mod riguros ni s-a dat să pregătim de aici principiul cunoașterii și credința morții. Cred că ne putem pregăti moartea cu minuție începând de acum.

Clipele sunt, dacă sunt, iluminări sau lacrimi. Restul e timp irosit.

“Dumnezeu a murit.” “Moartea” lui Dumnezeu a dus la moartea omului. Singur omul nu poate rezista Satanei care îi ia mințile mai întâi și pe urmă duhul. Pentru că omul și-a putut închipui că Dumnezeu a murit, dar nu și-a închipuit încă că Satana ar putea pieri. El veghează.

Sărăcia este o imensă forță . Ea este trezirea spirituală și curățenia sufletului . Sărăcia are duhul lacrimii și al dreptății. Sărăcia are mila și puțința jertfei .Sărăcia are frumusețea sublimă a adevărului. Sărăcia este dărnicia ființei. Sărac fiind ești cu adevărat. Sărăcia este pâinea ființei esențială. Sărăcia este bunăstare și bunăvoință. Sărăcia este duh. Sărăcia este bună mireasma.

România de astăzi nu e decât ruină. Trăiesc într-însa numai sufletele celor duși întru martiriu și duhurile protectoare ale Părinților Patriei.

Nu suferința a prefăcut în ruină țara, ci ticăloșia călăilor acestui neam și indiferența de robi ai atâtor și atâtor români.

România va renaște în suflete de copii dăruți lui Dumnezeu, precum în Decembrie 1989. Nu putem avea toți icoana tainică a țării în suflet, nu ne este dat; o vor purta ființe mai neîntinate ca noi, puțini, căci așa trebuie să fie.

Neamul românesc prin acești puțini însetați cunoscători, cu privirea îndreptată către obârșii și către eschaton se va salva de necesitate.

Viața în România de azi e o viață de tarabă. După minunea aceea mirosind a sânge, a sudoare și a taină, din Decembrie 1989, au venit toate târăturile și toate târfele bazarelor subterane să se cuminece în acorduri săltărețe de curvăsărie cu cadavrul împutit al acestei țări prădate jumătate de veac.

Bolnavi și îmbăloșați, toți s-au suit la tribună să dea din mâini pentru țară și popor. Putrezi de lașitate și de vină s-au repezit să ne călăuzească pașii șubrezi de întuneric spre lumina putrejunii degetelor lor predate viciului și scârbei. Să ne îndrume pe noi, bieții și orbii, mereu să ne îndrume, mereu să ne salveze...ei fericiții păstrători de taine.

Și noi ce le vom opune?! Iadul unei însingurări sinucigașe, acordul tacit al robului înecat de spaimă?! Mizeria unor cugete dedate minciunii și viciului indiferenței valahe?!

Trebuie să luptăm împotriva celor ce coboară această țară la rangul unei provincii nenorocite, la dimensiunea unei Valahii tânguitoare, amușinând prin cenușa imperiilor.

Poate că uneori neamurile trebuie adevărate printr-un gest, printr-un om. Poate că uneori noi toți uităm cu desăvârșire de minunea împărtășirii dintr-un nume și atunci glasul din pustie trebuie ascultat. Dar dacă n-am avut glas, am avut semn temeinic, semn de lumină, și ce-am făcut dintr-însul?! Pulbere și întuneric.

Când în iunie 1990 au tras cu același cinism al demenței, în plină stradă, deznădăjduiții unei sorți falsificate am înțeles abisul ticăloșiei în care e cufundată această hoardă care conduce România. Și am înțeles că nu putem măsura speranța noastră disperată cu măsura bolii lor satanice. Pentru că instinctul de a ucide e boală absolută, perversitatea diavolească a omului căzut în putregai.

Am putea spune și noi: Crimă, numele tău e Măgureanu!

Mai vinovați decât toți tiranii sunt cei sodomizați de tiranie.

De ce-l urăsc mai puțin pe Ceaușescu decât pe cei de astăzi?! Pentru că Ceaușescu e mort și ura poartă asupra prezenței. Pentru că Ceaușescu era un cadavru viu, un om deja condamnat, unul care nu mă lăsase niciodată să sper. Aceștia de azi, în schimb, ne-au distrus speranța în noi înșine, în chipul nostru mai bun. Se vor prăbuși și ei, dar o dată cu ei și ceva din noi. A demonstra cu tărie că celălalt nu e mai bun, aceasta au făcut-o din plin. Dar bineînțeles n-aveam voie să sperăm, trebuia să știm; și cu toate acestea n-am știut și am sperat. Există și aici o lecție a căderii.

E greu să ridici o țară pe urmele copitelor din Bărăgan. La 1850 încă trăiau destui țărani în bordeie îngropate în pământ. Ce să le fi spus acestor țărani, pentru care singurele măsuri ale timpului erau sămânța și rodul, ca să-i faci oștenii unei cauze care nu mai trebuia să țină de agricultură?! Să le vorbești despre Dacia Felix?!

Cu toate acestea acum sunt sigur că numai ei între toți aveau dreptate. Între sămânță și rod nu poate fi nimic altceva.

Ceea ce se pierde cu tăria unei rătăcirii este sensul arhaicității. Dar arhaicitatea este tocmai temelul nostru neaparent, măreția noastră ascunsă și primară. Nașterea și moartea sunt astăzi singurele realități arhaice tocmai prin dimensiunea lor tainică, miraculoasă și de netrucat. Numai aici față în față cu aceste limite noi mai putem descoperi cu umilință omul arhaic al temeiurilor, care stă ascuns încă în fiecare dintre noi. În simplitatea neputinței și a fricii elementare față cu stihia vieții și a morții regăsim după o lungă rătăcire a ființei chipul nestins al arheului – icoana omului lăuntric. Adam cel din veac.

Și poate de aceea femeia va fi cea de pe urmă care să piară pierdută în neant.

Ceea ce este nu este pentru om decât o infinită absență. În chiar aparența prezenței și a inteligibilului sesizăm distanța infinită, absența stăruitoare a ființei.

România pășunilor, România vegetală a intrat cu inocență în walpurgia europeană și universală. N-a avut timp nici să protesteze, nici să revendice inocența pierdută și nici să se schimbe. Suflete de păstori, suflete de Abel închinând bine primite jertfe s-au petrecut neștiutoare ale mâniei lui Cain.

România a epuizat toate soluțiile istorice, adică toate nevoile de a eșua. Rămân numai vegetativul și misticul ca moduri posibile. Slavă Domnului, utopia tehnicismului ne este interzisă!

Pentru mulți este încă greu de înțeles că România există.

Statul nu poate fi decât funcție a puterii, în speță a puterii politice. El nu poate fi gândit în afara luptei politice și a vulgarității ei esențiale.

Tot ceea ce este mai bun în politică o depășește.

Comunismul român nu este decât expresia bolșevică, sovietizată a prostiei și ticăloșiei autohtone, fenomen vechi și temeinic.

Ceea ce li se reproșează în fapt pașoptiștilor este preluarea sarcinii politice românești pe umerii unei noi generații. Se uită că statul român până la 1859 este o ficțiune supusă Porții și Țarului tuturor Rusiilor. 1859 este deznodământul acțiunii pașoptiste, a întemeierii în modernitate a noii generații. Unirea Principatelor este înfăptuirea lor integrală, meritul lor nepieritor.

Pentru prima oară cu adevărat România este în fața dezastrului – dispariția satului ca formă embrionară a României se pune de abia în fața sfârșitului. Mult visata clasă de mijloc nu e decât o umanitate sărăcită, capabilă să încheie definitiv destinul românesc.

Satul reprezintă comunitatea istorică capabilă să garanteze dimensiunea esențială a omului, aceea de a-și întemeia ființa între realitatea absolută a transcendentului. Satul a găsit normele unei existențe comunitare care să nu pună omul în fața propriei distrugerii, a propriei falsificări. În fond ceea ce găsim în sat este adevărul nostru nenumit uneori, propria noastră natură, nu inocența, dar rânduia noimelor primordiale. În sat omul este legat esențial de lume, într-un mod fățiș, capabil să se deschidă măreției creației și Creatorului.

Și mai este o problemă: în România Biserica este o Biserică a satului. Nu există o modernitate a Bisericii românești, decât ca falsificare. Orașul românesc nu este supus în nici un fel Bisericii Ortodoxe. Nu există un sens ortodox al cetății la români. Orașele României sunt în cea mai mare parte lagăre de proletari supuși rătăcirii care dezrădăcinează.

Ceea ce trebuie să stârnească gândirea este căutarea și aflarea chipului omului. Chipul adevărat neschimonosit de falsitatea unei petreceri proaste în istorie, fie a gândirii, fie a acțiunii.

Chipul etern și esențial al omului nu poate fi decât primit prin Creație. Nimic nu demonstrează că omul s-ar putea crea pe sine ca adevăr al sinelui său. Toate încercările de acest fel au eșuat lamentabil.

În bălciul care este România astăzi frumoasele primadone ale intelectualității noastre cântă fals.

Fals joacă și hohotitorii noștri politicieni de recentă extracție.

Un criteriu fundamental al intelectualului modern rezidă în atitudinea sa față de crimă, adică față de puterea care pervertește tot în tăvălugul ei. Nu e vorba aici de cutare partid sau regim, ci de această nouă și rafinată barbarie contemporană a politicii și a puterii generate de ea.

Dacă atitudinea este de indiferență rezonabilă, de comentariu doct sau mărunț, nu este decât lașitate la mijloc și deci presupune lașitatea la cei care se pretind suverani.

Dacă atitudinea este de complicitate ignorantă sau dementă atunci respectivul participă direct și activ la mecanismul satanizării colective.

Pentru noi comunismul a reprezentat ispita puterii demente, a politicii demonizate. Aceasta a fost marea problema a intelectualului român. Cum a rezolvat-o? Lamentabil, deci firesc, omenesc!

Cea mai bună observație pe care o poți face după 50 de ani de comunism este că lucrurile deveniseră stabile. Sistemul învinsese în mecanica lui structura organică a societății. Ici și colo neajunsuri, câteva "scrisori" curajoase, câteva manifestații, dar sistemul era încheiat. Ruina economică era evidentă, dar nu și de scurtă durată. Românii se obișnuiseră și erau obișnuiți. Murmurau, mugeau, șopteau, tropăiau dar erau supuși. Cel mai blajin și cel mai supus popor al Europei.

Bineînțeles că nu poate fi vorba numai de noi; toate popoarele au fost supuse, toate au purtat cu îndemănare jugul alchimiei bolșevice.

DOMNIA POLITICULUI ASUPRA SACRULUI

ÎN CARE ROLAND HOFFMAN-NEGULESCU ARATĂ CĂ
ÎN SOCIETATEA MODERNĂ LUCRURILE STAU PE DOS:
DEASUPRA SACRULUI STĂ POLITICUL ...

În pragul mileniului trei bătrâna Europă suferă schimbări pe care acum 50 de ani nici nu și le putea închipui. Apariția unor noi state, dezmembrarea celor vechi, alianțe neașteptate, căderea zidului Berlinului și aparenta cădere a comunismului. Sub ochii noștri se naște o monedă unică europeană, un nou tip de economie cu elemente comune capitalismului, o “armată europeană”, iar Biserica Protestantă devine din ce în ce mai “liberală”, ca să nu-i spunem libertină. După Olanda, Danemarca, Norvegia și alte țări “avansate” în ale căsătoriei persoanelor de același sex în biserică, iată că și conservatoarea Germanie, cu aportul regimului nou (care a promis în campania electorală reglementarea acestui tip de căsătorie) va intra în rândul țărilor mai sus citate.

Multe voci catolice ori chiar din sânul Bisericii Protestante încearcă să atragă atenția că, în vechime, deasupra politicului se situa sacrul și că Europa a devenit o mare civilizație tocmai datorită faptului că s-a bazat pe cuvântul Evangheliei și pe scrierile moral-teologice ale marilor Părinți ai Creștinătății. După alegerile din septembrie 1998 Germania a fost ultima țară din UE care a aderat în mod oficial la doctrina socialistă prin alegerea unui cancelar marxist și a unei coaliții de guvernământ de aceeași orientare. Astfel, vechile regimuri creștin-democrate și creștin-sociale, care erau ancorate în tradiție și religia creștină, au fost înlocuite de regimuri de stânga, pentru care sacrul, tradiția și în general factorul religios se situează dedesubtul factorului politico-economic.

După falsul principiu al situării politicului deasupra sacralului se conduc și cei care acționează în sensul federalizării și al autonomizării unor regiuni europene. Semnalele care vin în Occident în problema Transilvaniei (la concurență cu cazul Kosovo) sunt de natură să îngrijoreze pe oricine se mai simte membru al marii comunități ortodoxe. Încercarea clară de a rupe acest teritoriu al vechilor daci din trupul țării este una de natură politică și în același timp o acțiune revanșardă care riscă să distrugă armonia dintre cele trei elemente definitorii ale poporului român: patrimoniul biologic, cel material și cel spiritual.

Desprinderea acestui teritoriu al României și “autonomizarea” să facă parte din “noua arhitectură a Europei”, construcție pe alocuri utopică, tocmai pentru că nu ține cont de o realitate ce depășește cu mult calculele politice, și anume de faptul că în sufletul românesc s-a imprimat pentru veșnicie imaginea pământului, a oamenilor și a lui Dumnezeu, ca un tot indivizibil. Această realitate întreită este nevăzută, însă se întrupează în momente importante ale istoriei; ea nu poate fi văduvită de nici unul dintre elementele ei constitutive, căci, spune Sfântul Apostol Pavel: ***neprivind noi la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd, fiindcă cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd veșnice*** (Corinteni, 4,18).

Neluând în calcul *cele ce nu se văd*, unii români care s-au saturat de țara lor și vor să intre în Europa civilizată, ca și unii vecini care țin partea autonomiei Transilvaniei văd doar diferența vizibilă între România și Apus; văd catedrale care împung Aerul și le compară cu bisericuțele ortodoxe, neținând seama că *alta e măsura lăuntrică* (Constantin Noica), văd prosperitate economică față cu inflația uriașă din România, neluând în calcul cauzele reale ale acesteia, văd libertinaj în comparație cu o societate încă ancorată în religios, uitând factorul tradiție. Neuitând că sacralul este pe alt plan decât politicul, un maestru al filosofiei politice scria în anii '70:

Politica și religia au baze diferite de plecare. Cea dintâi reprezintă o inițiativă omenească și datorită acestei origini sfera ei de acțiune va fi încontinuu afectată de greșelile de apreciere și conduită ale sufletului nostru, de nedreptăți și violențe, de cruzimi și lașități. Cortegiul de slăbiciuni al naturii omenești, determinat de limitările pe care le suferă spiritul din partea materiei, o va urmări pretutindeni.

Biserica nu s-a plâsmuit pe acest teren nestatornic. Ea a apărut prin intervenția directă a Adevărului în lume și rolul ei este să depună mărturie Revelației divine până la sfârșitul veacurilor. Biserica reprezintă fața pământeană a cerului, viața de dincolo ce se dezvăluie vieții de aici. Ea nu cercetează rațional Adevărul (doar pentru a arăta celor necredincioși că El se verifică și prin mijloace pe care aceștia le folosesc pentru a-L combate), ci Îl propovăduiește pentru că Îl posedă în puritatea lui originală.

Prin schimbarea ordinii politice în Transilvania, Biserica va avea de suferit și împreună cu ea sufletul românesc; ar fi încă o victorie (temporară) a politicului, a umanului imperfect asupra spiritualului. Ardeleni nu au nevoie de o viețuire după canoane calvinisto-sectare, nici de o biserică născută din interese politice, ci au nevoie de Biserica cea care deține Adevărul în stare pură și de o viață normală în albia tradiției lor cea atât de veche.

Dacă blândul român nu se va trezi și nu va înfrunța politicul prin sacru, atunci vor fi valabile cuvintele lui Constantin Noica:

Privim mănăstirile și nu mai înțelegem că acolo e duh al istoriei, sete de putere. Privim și nu creștem, nu îndrăznim. Iar sfinții ne mor pe păreți și în suflete, pentru că nu îndrăznim.

DESPRE

ISTORIA INTERZISĂ SAU *POLITICALLY CORRECT*

UNDE ANDREI BURZ - PÂNZARU VORBEȘTE DESPRE METODA CELOR CARE,
NEPUTÂND SĂ ACCEPTE REALITATEA AȘA CUM ESTE, ÎNCEARCĂ SĂ
RESCRIE ISTORIA CONFORM CU SLĂBICIUNEA MINȚII LOR.

Metoda pe care o întrebuițez eu [...] este o metodă empirică; aceasta nu pleacă nici de la principii apriorice, nici de la idei preconceptuate, ci pur și simplu de la constatări asupra realității, așa cum este ea în viața noastră și așa cum o trăim noi.” Această metodă “ este singura care pleacă de la realitate și care, prin urmare, prezintă de la început toate garanțiile că vorbim despre realitate și nu despre altceva.

Nae Ionescu - *Curs de teoria cunoașterii*

Timp de o jumătate de secol, românii le-a fost interzisă propria istorie. Nu că s-ar fi scos “Istoria” din programa școlară, ori cărțile de istorie din librării, nici că s-ar fi închis muzeele de istorie națională. Nu. În schimb, în manuale, librării și muzee, istoria românilor a fost “prelucrată” cu atenție, astfel încât să justifice, cu “rigurozitate marxist-dialectică”, “necesitatea” și “inevitabilitatea organică” a regimului comunist.

Evident că, în scopul unei asemenea argumentări, cele mai multe și grosolane “prelucrări” a fost necesar a fi aplicate tocmai perioadei pentru care izvoarele istorice erau încă vii: perioadei contemporanilor primilor pași, respectiv a instaurării comunismului în România. Și astfel istoria interbelică și perioada imediat următoare - cu cel de-al doilea război mondial, momentul 23 august și impunerea comunismului în România - au necesitat din partea istoricilor și politrucilor comuniști un mare efort de falsificare și dezinformare pentru a reuși transformarea albului în negru. Desigur, succesul acestui efort nu ar fi fost posibil fără anihilarea fizică sau izolarea martorilor direcți, distrugerea documentelor existente sau trecerea lor în fondul secret (aici se pare că deținem și un record privind numărul titlurilor de carte și al autorilor interziși).

După 1989 a început efortul românii de a-și regăsi Istoria. Cum era și de așteptat, au fost (re)tipărite cărți, au fost re-puse în valoare opere, personalități și momente istorice. Din păcate însă, căderea sistemului comunist nu a echivalat cu debarasarea instantanee a individului de prejudecățile și automatismele de gândire inoculate de acesta. Mai mult decât atât, în cazul anumitor intelectuali români ce se vor elită și model, s-a produs o anumită incapacitate de a se dezbăra de percepția de stânga a vieții și, implicit, a istoriei.

Acestora, stângismul le-a devenit structural prin amestecul propagandei comuniste, la care au fost expuși zeci de ani, cu aerul inspirat după 1989 prin saloanele și sălile de conferințe ale Europei, amestecul celor două ingrediente rezultând în neputința asumării istoriei reale a perioadei interbelice și a rezistenței anticomuniste, respectiv a suportului profund național și creștin al acestora, de teama situării pe o poziție contrară discursului ideologizat actual al intelectualității europene.

Așa se face că asistăm din nou la o re-scriere a istoriei, o interzicere, subtilă de această dată, a contactului cu adevărata tradiție de credință și viață a românilor.

Așa se explică, de exemplu, încercările penibile de a se masca opțiunea legionară a lui Nae Ionescu prin publicarea unor date biografice “încifrate” (vezi *Cursul de logică* respectiv *Cursul de istoria logicii* publicate de editura Humanitas în 1993 - unde, în scurta prezentare biografică, aflăm că Profesorul a fost, citez, “ideolog al unei mișcări de dreapta”, numele acesteia fiind desigur atât de odios sau dimpotrivă, neimportant, încât cititorul interesat trebuie să-l ghicească). Sigur, această discreție premeditată e menită să situeze pomenita opțiune în sfera derizoriului, sugerând cititorului lipsa unei corespondențe între gândirea și pedagogia Profesorului și activitatea sa politică. Cu alte cuvinte, publicăm și Nae Ionescu, că prea au pomenit de el elogios un Petre Țuțea sau un Emil Cioran, dar ... cu grijă, să nu deranjăm. De altfel, aceeași obsesie a cosmetizării trecutului se regăsește și când e vorba de vârfurile intelectuale mai tinere ale aceleiași perioade interbelice: Eliade, Cioran sau Noica. De regulă, în cazul acestora este invocată imaturitatea și teribilismul vârstei (trecându-se sub tăcere cu bună știință, de exemplu, presupusul “imatur “ Eliade era deja asistent în cadrul Universității București și scrisese un număr de romane și lucrări științifice de referință, iar Noica, la momentul aderării declarate - și pasagere de altfel - la Mișcarea Legionară, publicase de mult *Mathesis* - 1934, sau *Încercare în jurul cunoașterii și individului* - 1937). Cum presupusa imaturitate nu putea fi invocată în cazul lui Nae Ionescu, s-a recurs la diabolizarea personajului. Pentru exemplificare, în numărul 65/decembrie 1998 al revistei *Sfera Politicii*, poate fi întâlnit unul din rarele articole provenind din mediul universitar, referitor la persoana Profesorului, semnat de dl. George Voicu - doctor în filosofie, conferențiar universitar în cadrul Facultății de Științe Politice și Administrative a Universității București. În articol, autorul folosește un limbaj aproape magic, vorbind de, citez, “vrăjile diavolului”, pentru a ilustra influența lui Nae Ionescu asupra străluciților săi ucenici. Lipsa ghilimelelor în textul pomenit, care ar fi permis poate, o interpretare metaforică a expresiei, ne confirmă încă o dată că, în spiritul istoriografiei comuniste, pentru a-i acuza pe legionari, orice argument este valabil, indiferent de stupiditatea conținutului său.

Și uite-așa, în loc de o receptare firească, eventual critică, cu argumente, pornind însă de la realitate așa cum a fost, asistăm la o penibilă încercare de cosmetizare, de dosire a adevărului, de rescriere *politically correct* a istoriei, de falsificarea căreia, cu mult înainte să existe GDS, Humanitas & Co, s-au ocupat cu atâta atenție comuniștii.

Dacă studiul perioadei interbelice suferă astăzi atât de mult influența idiosincraziilor stângiste ale “intelligenției românești”, nu mai fericit este destinul receptării contemporane a rezistenței armate anticomuniste și a Golgotei întemnițaților Neamului Românesc. Cărțile de memorialistică ale supraviețuitorilor, cu rare excepții, au fost editate în condiții grafice sărăcăcioase, ilustrând pe deplin lipsa de preocupare a societății românești față de asumarea propriei istorii, identificarea adevăratelor modele și regăsirea propriei identități. De altfel, cărțile cu pricina au fost tipărite în mare parte prin efortul și pe cheltuiala autorilor și camarazilor lor de luptă și temniță și ar fi fost probabil inexistente dacă aceștia nu ar fi simțit nevoia irepresibilă de a striga românilor adevărul asupra istoriei interzise.

În sfârșit, ar fi fost de așteptat ca, după ceea ce s-a vrut a fi o revoluție anticomunistă, supraviețuitorii Gulagului românesc să fie în centrul atenției, atât ca modele vitale pentru o țară în căutarea unei adevărate scări a valorilor cât și ca izvoare vii, asupra istoriei unei jumătăți de secol. Din păcate, mesajul acestora nu a putut fi înțeles de către mulți dintre intelectualii noștri, absorbiți de pseudo-modelul occidental, aceștia dovedindu-se suficient de interesați, lipsiți de fundament moral și viziune coerentă asupra vieții, încât să treacă “cu arme și bagaje” în slujba primului mod de gândire și viață venit de aiurea odată cu deschiderea obrocului comunist, fără a sesiza, sau poate fără a acorda importanță, caracterului simplist, devitalizant și necreator al acestuia.

Pentru Petre Țuțea istoria reprezenta “pașii lui Dumnezeu pe pământ”, iar Virgil Maxim avea să-l completeze, în spiritul sinergiei lucrării creștine, considerând istoria ca “reflectarea consecințelor atitudinii noastre față de transcendent”. În acest sens, se impune necesitatea cunoașterii și asumării istoriei interzise a românilor, “cu simțirile, credința, gândurile, faptele și greșelile ei”, ca o condiție absolut necesară realizării virtualităților semănate în noi de Dumnezeu.

Departele de a fi o expresie a deznădejdii sau o exersare a spiritului critic, constatările de mai sus sunt scrise cu scopul (sugerat de altfel și prin *motto*) de a îndemna la ne-mulțumirea cu interpretările confortabile și inevitabil superficiale atunci când nu sunt de-a dreptul rău intenționate, asupra unor evenimente și oameni cu care, vrem ori ba, avem o legătură directă, prin datul divin și responsabilitatea implicată de acesta, al apartenenței la neamul românesc, acum, în era creștină, anul Domnului 1999.

AUTOPORTRET DE INTELECTUAL

ÎN CARE MIRCEA GHERBOVEȚ ARATĂ CĂ
SEPARAREA PLANURILOR DE VALORIFICARE A VIEȚII
REZOLVĂ PROBLEMA INTELECTUALULUI

Nu știu dacă există ceva specific intelectualului român, și mă refer aici la profilul psihologic și la răspunsurile pe care le dă vieții. Problema intelectualului este universal valabilă pentru că este omenească, deplin omenească, fără rest. Diversitatea oamenilor nu a împiedicat niciodată pe nimeni a tipologiza. Se poate discuta la infinit despre corectitudinea categorisirilor, atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ. Intelectualul este, în accepția curentă, un ins care are la bază studii superioare și care desfășoară o activitate bazată pe forța minții, nu pe cea a brațelor. Împărțirea, însă, trebuie să fie alta.

Este o împărțire simplă, atât de simplă încât totdeauna dă rest și trezește suspiciuni de fiecare dată, pentru că se uită nuanța de relativ care intră întotdeauna în lucrurile omenești; este vorba de împărțirea material – spiritual, care scoate la rampă voci ce spun că materialul și spiritualul se întrepătrund permanent, că nu există una fără cealaltă, că oamenii nu pot fi împărțiți plecând de la aceste criterii, pentru că cel ce acționează în plan material, căutătorul de averi, de exemplu, ar avea totdeauna și un impuls spiritual în el, iar căutătorul de cunoaștere, ceva material ca determinant.

Un intelectual, deci, nu ar trebui căutat doar în sfera spirituală, iar un neguțător redus doar la instincte; se mai spune că lumea de astăzi, cu împărțirea ei, nu a funcționat întotdeauna așa, că cele mai neînsemnate activități fizice aveau în ele o mare încărcătură spirituală și că, din această cauză, dihotomia aceasta: activitate spirituală / activitate materială, ar fi o apariție recentă.

Nu știu nici dacă actuala împărțire a lumii a funcționat întotdeauna așisderea, istoricii pot fi permanent acuzați și că ar privi lumea veche prin prisma actualului, că ar fi deci fatalmente încorsetați de spiritul vremii, dar pot fi acuzați și că, încercând să se dezbrace de acest spirit, creează lumi verosimile, dar inexistente.

Adică, dacă citești o cronică contemporană ție, vei observa că rareori, în mici puncte, aceasta corespunde lumii din jurul tău, așa zice viziunii tale, care viziune este însă întotdeauna împărțită de un întreg grup de oameni, care de obicei îți sunt prieteni. Fiind mai mulți oameni de acord s-ar putea deduce că de vină ar fi cronica. Dacă încerci să faci tu o cronică, vei vedea, imediat sau în timp, că ea este extrem de vagă, unele lucruri ți-au scăpat, altele nu le știai, iar altele, instinctiv, n-ai putut să le spui, considerându-le strict subiective. De aceea istoria care se face pe bază de mărturii ale timpului are o mare doză de risc, din start, iar apoi mai intervine și grila individuală de selecție, care te împinge să consideri importante anumite elemente din cronica respectivă în detrimentul altora, ceea ce unii numesc: ”a citi printre rânduri”, de fapt a scoate din texte ce se vor obiective, concluzii care servesc părerile tale despre epoca respectivă. Toate acestea s-au mai spus, le-am reamintit pentru a nu fi acuzat că voi face o analiză părtinitoare a intelectualului, plecând de la o situație existentă doar azi și total diferită în Grecia antică, de exemplu. Mărturisesc că habar n-am cum era în Grecia antică, și nici n-am întâlnit pe cineva să mă lămurească, dar refuz să cred că era o societate mult diferită de a noastră, atât în bine cât și în rău, adică relațiile nu cred să se fi schimbat, deși denumirile diferă.

Intelectualul este, categoric, o persoană autoreferențială. Nu numai el desigur, dar în cazul lui este o adevărată boală. Fiecare în parte crede că lumea se învâрте în jurul lui, iar dacă totuși aceasta n-o face, cu atât mai rău pentru ea. El este centrul existenței sale și întreaga lume este judecată și simțită prin prisma bucuriilor și

amărăciunilor sale. Fiecare intelectual, pe față sau în secret, se simte superior celorlalți, neintelectualilor, pentru că *știe*, sau, dacă este modest, pentru că *știe că nu știe*, pe când ceilalți habar n-au.

Din această cauză, intelectualul, în general, este paranoic, el niciodată nu este apreciat la justa valoare, el niciodată nu primește ceea ce ar merita - nu pentru ceea ce face (despre ceea ce face el nu are niciodată o părere prea bună, opera capitală este următoarea, cea nescrisă încă) - ci pentru ceea ce este, pentru valoarea lui în sine. Lumea întregă trebuie să-i fie lui recunoscătoare pentru simpla lui existență, de știutor. Uneori îl deranjează și pe el că este mai mult inutil, că ceea ce realizează nu este ceea ce poate el de fapt (nici cei mai galonați intelectuali nu au fost mulțumiți de opera lor concretizată), dar aceste mici înțepături sunt acceptate numai când vin de la el. Ceilalți n-au dreptul să vorbească despre aceasta.

Așa a apărut intelectualul neînțeles, intelectualul strivit de societate, intelectualul care nu mai încapă în lume. Voi spune, cu orice risc, că nu există excepții de la aceste caracterizări. Pe unii îi salvează caracterul și bunul simț, aceștia sunt interiorizați și suferă în tăcere, aceasta și pentru că au o bănuială strecurată în suflet : poate n-au dreptate, poate că nu merită nimic de la lume, poate că greșeala e în ei, nu în ceilalți. Aș zice că intelectualul este o specie, nu o profesie, nu un grup de profesii și chiar că nu îi este necesară alfabetizarea, necum studiile, pentru a fi propriu-zis un intelectual. La capătul celălalt sunt neintelectalii. La fel nici la ei nu contează studiile, unii le-au făcut din greșeală, iar alții ca să-și urmărească scopurile, materiale. Și am ajuns și la problema principală: materialul sau spiritualul?

Abia de aici începe partea interesantă. Și anume nu material și spiritual, pur și simplu, ci: *putere* materială sau *putere* spirituală. Cred că aici intervine drama. Existența oamenilor este jalonată de nevoia de putere. Fiecare om dorește să obțină maximum de putere în minimum de timp care este existența umană. Nu vreau să cad în păcatul celor care privesc rasa umană ca animată de o singură pasiune, dar nici să încremenesc de frica de a emite judecăți greșite. Pentru mine deci, individul este avid de putere, iar restul întâmplărilor din viață vin să-i confirme stadiul în care se afla pe acest traseu, de a obține puterea, de a avea puterea. Ceea ce credea Freud că îi mână pe oameni în luptă nu era decât un simptom, un jalon, un indicator al puterii. Reușita sexuală este un indicativ al puterii, banul este un indicativ al puterii, cunoașterea este un indicativ al puterii etc.

Am spus că fiecare om tinde să acapareze maximum de putere posibil, maximum de putere accesibilă lui. Cei ce apreciază corect această accesibilitate sunt cei împliniți, după părerea unora, cei mediocri, după părerea altora. Chestiune de perspectivă, de fapt.

Intelectualul nu face excepție de la goana după putere, drama lui este aflarea în două luntii. *Drama intelectualului este dorința de a stăpâni două lumi*, una în care se mișcă, relativ ușor, cea spirituală, iar alta pe care, de fapt, n-o înțelege, cea materială. Aceasta nu înseamnă că pe cea spirituală o înțelege corect. Cei care înțeleg incapacitatea de a se mișca pe două planuri și reușesc să se poarte în consecință sunt pe de o parte sfinții, iar pe de altă parte marii oameni de putere. Cea de-a doua categorie nu este reprezentată niciodată de intelectuali, chiar dacă puternicii respectivi au alfabetul la bază.

Plecând de la înțelegerea anumitor lucruri și mecanisme, teoretice, în plan spiritual, căutând să dețină puterea prin cunoaștere, intelectualii alunecă, întotdeauna, spre puterea materială, căutând, involuntar sau nu, jaloanele care o ridică și neînțelegând că puterea spirituală are alte jaloane decât cea materială, *că cele două puteri sunt paralele* și că numai acceptându-le ca atare poți ajunge la una din ele. Din această cauză intelectualul nu înțelege nerecunoștința pe care cei ce dețin puterea materială le-o arată și, foarte important, nu înțeleg că alunecarea dintr-o sferă de putere în alta se face doar prin vânzare, prin pierderea șansei de a deveni puternic în dimensiunea ta. Un miliardar, de exemplu, care este un caz clasic de căutător al puterii materiale, va pierde această putere de îndată ce încearcă să devină o putere spirituală și invers.

Intellectualul poate străluci în lumea materială doar renunțând la șansa ce o reprezintă cunoașterea. Cel ce va lua în considerare gloria materială, va renunța, într-un fel sau altul la spirit. Nu voi merge până la a despărți, acum, binele de rău. Nu voi spune că cel care vrea bani sau femei sau onoruri – toate însemne ale puterii materiale – este rău. Ceea ce contează, spunea și Nae Ionescu, este puritatea, adică ne-întinarea. “*Un corsar, aventurier de mari proporții, care ucide și jefuiește, e un pur. Un funcționar al statului care “ciupește” este un găinar.*”

Problema principală a intelectualului este aceea că vrea, bazându-se pe mijloace spirituale, să capete putere în lumea materială, ori așa ceva nu este pur și simplu posibil. Este o capcană! El, intelectualul, poate obține nu puterea, ci însemnele acestei puteri, doar vânzându-se, alunecând dintr-o dimensiune în alta, pierzând șansa unei puteri pentru *însemnele* celeilalte. Este principiul pe care funcționează masoneria, cabala, ocultismul și toate societățile secrete. Este și principiul pe care funcționează, în cele din urmă, statul modern, care înțelege să răsplătească pe intelectualii care servesc puterii cu recompense materiale. Procedând astfel, intelectualul, de orice naționalitate, nu face decât să devină un instrument pentru cel care, din capul locului, și-a propus să dețină puterea materială, care putere, repet, nu îmi propun să o judec eu aici, și despre care nu voi spune decât atât: este trecătoare. O fi bună, o fi rea, sunt oameni construiți astfel încât s-o caute și să tânjească la ea. Nu pot eu să-i condamn. Dar sigur este trecătoare, poate ține maxim o viață.

Însemnele puterii spirituale sunt, bineînțeles, spirituale, și sunt descrise în Viețile Sfinților, în Patericuri etc. Ele înseamnă, întotdeauna, renunțarea la orice mulțumire și plăcere materială, ba, mai mult, acceptarea și sublimarea durerilor. Împărăția lor nu este în această lume. Bineînțeles că nu putem fi toți sfinți, așa cum nu putem toți deține puterea materială. Și într-un plan și în celălalt există segmente de putere și însemne pe măsură. Cel care se întinde cât îl ține plapuma va fi, dacă nu fericit, cel puțin mulțumit de el. O legendă chineză spune că împăratul lumii doarme pe un pat de lemn. De ce? Pentru că el *are* putere și însemnele nu-i sunt necesare. Oricine a cunoscut un om puternic, în oricare dintre planuri, a observat că însemnele îi sunt indiferente. Un om slab pentru ele trăiește, ele spun lumii, și îi spun lui, că deține puterea, sau, cel puțin, că se află pe drumul cel bun. De aceea epigonii au nevoie de lux, de aceea copiii de bani gata în general, epatează, sclipesc, pentru că ei dețin doar rezultatele, însemnele puterii, nu și puterea, care este deținută de cel care a făcut averea, și nu mă refer la puterea exterioară, la semnătura în bancă de exemplu, ci la puterea interioară care a dus la deținerea acestor însemne. De aceea intelectualii fără putere spirituală numără cărțile scoase, nu calitatea lor. (Nae Ionescu, sau Petre Țuțea, n-au scos nici o carte, propriu-zis, ca să dau două exemple de oameni puternic spiritual).

Separarea celor două planuri este în sine o reușită, menținerea în unul din ele înseamnă deja accesul la putere.

Intellectualul român nu face excepție de la cele spuse mai sus. Pentru a fi bine înțeles și pentru a mă ancora în realitate voi spune că intelectualul trebuie să trăiască ca orice om, că trebuie să mănânce și să jinduască. Ce nu trebuie să facă intelectualul: să nu confunde planurile, să nu aștepte recunoaștere materială pentru merite spirituale. Nu numai că nu trebuie să caute această recunoaștere, dar dacă bănuiește doar că reușita lui are legătură cu meritele lui spirituale, trebuie să se ferească, nu-i lucru curat! Undeva, pe traseu, s-a produs fie o neînțelegere, fie o vânzare. Un intelectual poate fi apreciat și recunoscut, poate urca pe scara socială, poate avea chiar putere, doar prin ricoșeu, doar ca efect secundar. El poate să fie muncitor, poate să fie cinstit, poate să fie priceput, dar întotdeauna, în această lume el va fi un servitor, un instrument al celor ce au puterea materială. Ei îl pot folosi bine, sau îl pot folosi rău, dar îl vor folosi. De aceea nu trebuie să mai fie atât de surprins când mai marii zilei nu-l vor aprecia la așa zisa lui valoare. Tocmai pentru că are valoare, pentru că poate fi, deci, măsurat pe o scară de valori spirituale, el nu va putea interfera cu scara eficacității, scară după care se conduce cel care lucrează în plan material. Drama ar începe doar când aceste două planuri ar fi amestecate. Cunosco foarte mulți intelectuali români care sunt sincer revoltați că o duc mai rău decât un lider sindical, sau decât un analfabet ministru sau miliardar. “Societatea română este bolnavă!” spun ei. O fi ea bolnavă, dar nu acestea sunt simptomele. Abia o societate în care ar fi invers ar fi bolnavă din acest punct de vedere. Un intelectual nu este eficace, nici nu trebuie să fie eficace, or eficiența dă măsura lumii materiale. Lumea materială este cantitativă,

intelectualul este calitativ. El poate să fie indignat dacă, mișcându-se în plan spiritual, nu are satisfacții spirituale, dacă arta – și pentru cei cu adevărat puternici – religiozitatea, nu mai trezesc nimic în el, abia atunci lumea e bolnavă. Dacă intelectualul român nu ar mai putea citi, că nu-i mai place, nu ar mai putea merge la biserică, că se plictisește, atunci societatea română ar fi bolnavă. Că masele nu se ridică să-l întronizeze pe el împărat, că nu obține bani ca să-și publice exercițiile de gramatică ritmată, acestea nu sunt semne de boală, ci de normalitate. Și nu de normalitate națională, ci mondială, mai mult, lumească. De aceea creatorii, cei mari, sunt mai apreciați după moarte, nu pentru că societatea este nerecunoscătoare, ci pentru că mulți împovărează lumea cu existența lor fizică. Spiritul este recunoscut doar ca atare, iar îngrijorarea trebuie să vină de la rezultatele Judecării de Apoi, nu de la faptul că nu i-a fost recunoscut intelectualului întâietatea pe scara blocului pentru a fi numit administrator.

Eu nu vreau să scot intelectualul din lume, nici să-l condamn la sărăcie, ci vreau doar să-mi fac înțeles punctul de vedere: acela că intelectualul nu este un neîndreptățit al acestei lumi în mai mare măsură decât altcineva, intelectualul poate fi doar un mofturos perpetuu al acestei lumi, atunci când așteaptă recunoaștere materială pentru merite spirituale. De aceea intelectualul trebuie să lupte doar pentru idei și pentru principii, neașteptând recunoaștere decât în acest plan. Pentru o inovație, maximum de merit îl constă aplicarea ei în practică, luarea ei în *considerare*, pentru o idee, nu materializarea ei, imposibilă de altfel (n-ar mai fi idee, ci matrită), ci acceptarea ei ca punct de *referință*, acestea sunt recompensele firești. Intelectualul român, din acest punct de vedere, poate fi mulțumit de predecesori, care au fost totdeauna niște luptători pentru *ideea națională*, dar n-au știut ce să facă cu ea în practică (vezi guvernul Goga, vezi omul politic Iorga), și pentru ortodoxie (care nici nu așteaptă realizări individuale în această lume).

Ceea ce răzbate înspre noi despre intelectualul occidental este prea puțin și prea trist ca să-l putem folosi ca termen de comparație pentru a putea creiona un portret specific al intelectualului român, de aceea trăsăturile date aici ca specifice s-ar putea să fie general valabile. Asumându-mi o doză de risc, necunoscând foarte bine situația reală de dincolo, voi spune că intelectualul român este mai greu de dresat, iar când cântă în cor o face doar pe bani. Intelectualul nu pare să accepte de bună voie aberațiile care colcăie în occident și nu confundă așa de ușor succesul cu pidosnicia, nici premiul Nobel cu valoarea. Intelectualul român, cu toată confuzia arătată mai sus, este rebel, dacă nu este mason, uniformizării lumești de orice tip, cu o stea sau mai multe. Nu vrea, din păcate de multe ori, nici să-și asume destinul, și-și creează scuze abisale pentru o lene congenitală a spiritului.

Este cel mai mare păcat al intelectualului român, astăzi. Am cunoscut foarte mulți oameni muncitori, harnici și știu că rar se mai muncește pe alte meleaguri cum se muncește în România. Nu suntem prea eficienți, ce-i drept, fiind, mai toți, un picuț intelectuali, de la vladică până la opincă; însă ceea ce eu, personal n-am cunoscut (fără a putea spune că nu există), au fost intelectualii români harnici în spirit (doar la mănăstiri, dar acesta este un alt capitol, vorbesc doar de intelectualul laic). La noi erudiția nu prea este cultivată, fiind confundată fie cu poliglotismul, fie cu funcția de director de ziar de cultură, fie cu numărul de cărți scoase pe an. Toate judecățile sunt cantitative, de aceea Hașdeu, sau Mircea Eliade sunt curiozități naționale. Adâncimea, judecata calitativă nu prea are trecere la intelectualul român, nici în ceea ce-l privește, nici în modul de considerare al confrăților. Intelectualul român trebuie să apară pe o scenă. Spunea Caragiale că cel mai greu lucru pentru un român care știe să citească, este să nu scrie. Iată-mă pe mine, de exemplu, scriu! Intelectualul român, în general, are o perioadă de incubație extrem de mică. Știe alfabetul, citește o bucată de vreme diverse cărți, scrie și vorbește în toate părțile și, hop, pe scenă! Devine tehnocrat, adică bun la toate. După aceea, evident, nu mai are timp de citit, de învățat. Scrie și predă, de asta are timp întotdeauna, în rest, iată-l util țării, iată-l revendicându-se de la înaintași, iată-l specialist în istoria religiilor, ca Eliade, iată-l poet, ca Eminescu, iată-l ziarist, ca Nae Ionescu, iată-l fondator de școală. Intelectualul român nu prea poate să fie intelectual ca el, el e întotdeauna ca altcineva, crezând, probabil, că printr-un fel de magie o să capete și puterea spirituală a termenului de comparație.

Intelectualul român de astăzi este cea mai bună ilustrare a încurcatului de borcane de care pomeneam mai sus. El nici nu mai poposește pe planul puterii spirituale, pentru el, spiritul este, din start, un mijloc de accedere la

puterea materială. Majoritatea intelectualilor români nu alunecă treptat dintr-un plan în altul ci se aruncă voinicește, cât mai curând posibil, în căutarea însemnelor puterii materiale. Dacă nu reușește se miră, înjură - elegant desigur - societatea românească, care singură ea, nu-i apreciază spiritul, societatea românească care nu dă destui arginți pe coborârea lui în arenă, clasa politică românească (alți intelectuali!), care nu-i ascultă sfaturile, este de vină că el, de jalea țării, nu mai poate citi. Majoritatea, bineînțeles că nu se mânjesc să coboare de-a binelea în stradă, în arena politică, în lumea puterii materiale, dar dacă, nu-i așa, mai obține o sponsorizare, un sprijin bugetar pentru o fundație (musai neguvernamentală), atunci și el mai revarsă, din timp în timp, nestemate spirituale în câte-o campanie electorală, în câte-o călătorie etc.

Nu-i vom reproșa intelectualului român mai multe decât poate duce, nu-i vom reproșa amestecarea de planuri, general umane, am zis, dar îi putem reproșa îndepărtarea de Biserică, și teoretică și practică, îi putem reproșa rolul de călăuză în lumea materială pe care și-l asumă, în timp ce orbecăie în lumea spirituală în care ar trebui să vadă clar, îi vom reproșa că vinde prea repede ceea ce nici n-a apucat să aibă, că așteaptă de la tineri să continue ceea ce el nici n-a început, că nu se gândește decât la drepturi și nu la obligații, îi vom reproșa, în fine, că trăiește mai mult în exterior, decât în interior, că arată ca o medalie, în loc să arate ca un merit.

Voi aminti că este vorba, în acest articolaș, de un autoportret, și îl rog pe Marele Intelectual Român să nu-mi ia cuvintele în nume de rău, și să mă sune, să-l cunosc și eu și să mă minunez.

JUDECATĂ ȘI PREJUDECATĂ ÎN PUBLICITATEA ROMÂNEASCĂ

La zece ani de la revoluție, economia românească este de nerecunoscut din cauza transformărilor prin care a trecut sau a fost nevoită să treacă. Valul acesta al transformărilor cu orice preț a pătruns și în intimitatea industriei de publicitate, domeniu fără precedent în ultimii noștri 50 de ani. Așa se face că aici marile companii multinaționale au găsit terenul propice pentru a-și impune standardele și imaginea. Nu poate nimeni contesta, mai ales în contextul globalizării accentuate a informației, contribuția enormă pe care a avut-o la dezvoltarea acestei industrii la noi în țară, în condițiile în care așa-zisele inițiative cu reclamele la pește sau la cec de dinainte de 1989 nu erau altceva decât niște copii palide și lipsite de substanță la ceea ce îndeobște numim astăzi publicitate. Revenind la problema noastră, sunt voci care se ridică tot mai des în sprijinul regăsirii identității naționale, care pare a se fi pierdut printre imaginile occidentale. Radu Stănese, director de creație al agenției de publicitate *Altrans* analizează mai jos fațetele inerției în care pare a fi căzut economia românească post-revoluționară, pornind de la premisa că trebuie să depășim stadiul în care producțiile occidentale ne copleșesc cu imaginile lor perfecte.

Marilena Stan

Manipulare întru devenire ?

Intre adevăr, frumos și bine este evident că reclama a ales frumosul, dar aceasta nu înseamnă că cele trei noțiuni nu rămân intim legate, așa cum le-au surprins grecii cu mii de ani în urmă. Cu alte cuvinte o imagine publicitară deosebită nu poate ascunde decât pe moment adevărul despre calitatea proastă a unui produs. Cu cât discrepanța dintre reclamă și produs e mai mare, cu atât este mai profund memorată de către consumator. Riscul de a promova un cras neadevăr e enorm, ba uneori te poate scoate din competiție. E bine să nu uiți niciodată măsura lucrurilor, nu doar de dragul lui Protagoras, cât pentru a te menține în piață, indiferent că produci marfă sau imagine. Așa cum avocatul trebuie să cunoască tot adevărul pentru a scoate la lumină o anumită nuanță etică, la fel reclama trebuie să țină seama de calitatea reală a produsului pentru a surprinde binele estetic într-un context cât se poate de convingător. În măsura în care mistifică, imaginea publicitară se dovedește a fi efemeră și atunci când inițial se bucură de "cârligul" unei idei vizuale absolut geniale. În ciuda pieței noastre veșnic "juvenile" aceasta se întâmplă și în România. Minciuna are picioare scurte chiar dacă suportă zilnic operații estetice. Poate par idealist neacordând suficientă importanță puterii financiare ce stă în umbra publicității generatoare de dependență. Dar și la noi și oriunde în lume, oamenii au început să se simtă frustrați și chiar alienați de publicitatea excesivă. Conștient sau inconștient așteptăm o "revoluție" estetică în acest sens, pentru a reface digerabilă nevoia de publicitate, dacă nu chiar pentru a ridica reclama în sfârșit, odată pentru totdeauna, în sfera artistică. În consecință frumosul din advertising nu-și propune să difere deloc de frumosul artistic, dar urmărind stimularea consumului unui anumit produs nu poate scăpa de stigmatul scopului pur comercial. Pentru cei care înțeleg că există și o piață și deci și un consum al valorilor artistice, păcatul frumosului publicitar de-a urmări vânzarea se estompează până la dispariție. Și atunci unde intervine deosebirea fundamentală între imaginea artistică și cea publicitară? Tendința este tocmai de a suprapune aceste noțiuni, reducând totul la nevoia de frumos. Clientul care solicită o reclamă cu o ținută estetică impecabilă și sponsorul unui eveniment artistic pot să coincidă în modul cel mai fericit. De altfel și activitatea de marketing interferează tot mai des cu activitatea de impresariat, fără ca adâncirea crizei artistice să fie cauzată de cine-știe-ce pragmatism exacerbant al societății contemporane. Ideea e ca rezultatul estetic să nu alieneze privitorul, să nu creeze false sau maladive plăceri vizuale. Un mesaj subliminal poate fi indus cu aceeași ușurință, indiferent de esența sa materială, sufletească sau spirituală. Important este ca finalmente să înțelegem că cea mai adevărată, frumoasă și deci bună

afacere urmărește ca și pârghiile societății de consum să se supună legilor sublimării. De ce n-ar putea fi vorba chiar de o manipulare întru devenire?...

Judecată și prejudecată în publicitatea românească

Știm cu toții că cea mai gravă inerție întâlnită în economia noastră postrevoluționară este cea a mentalității. Concret prin ce se manifestă aceasta? Din punctul de vedere al agențiilor de publicitate problema se reduce de cele mai multe ori la neînțelegerea tandemului producție - promovare de către tovarășii directori ajunși printr-o ironie a istoriei manageri. Producția pe stoc a creat și va crea încă multe victime în viața întreprinderilor nu doar prin disponibilizările tot mai numeroase cât prin echipele manageriale depășite de problemele pieței libere. Sub presiunea producțiilor occidentale care copleșesc prin calitate dar cel mai adesea prin imagine, noi nu mai găsim resurse nici morale nici financiare pentru a ne promova propriile produse. De ce? Pentru că peste noapte - noapte ce a durat mai bine de 40 de ani - ne-am trezit handicapați tehnologic, cu mărfuri ce nu pot trece nicicum "examenul" preț - calitate. De unde și judecata cea mai frecvent întâlnită la managerii autohtoni: "Atâta timp cât am avut piața veche a mers cum a mers. Pe atunci aveam bani dar nu aveam nevoie de publicitate. Acum avem nevoie de publicitate dar nu avem bani..." Nu am înțeles că mult visata calitate occidentală conține însăși imaginea aceluși produs cu ambalaj cu tot. Când cumpărăm un asemenea produs plătim inclusiv reclama sa persuasivă. Plătim "spectacolul de prezentare" al mărfurilor pe care le consumăm. Aceasta este ideea ce nu reușim s-o înțelegem decât teoretic. Și ajungem astfel la prejudecata că produsele occidentale sunt mai bune din toate punctele de vedere, chiar și atunci când sunt fabricate aici, sub ochii noștri. Știm în principiu că multe din mărfurile indigene sunt mai ieftine, mai sănătoase, mai bune, dar imaginea lor neavând o reprezentare concretă, imediată pe cortexul nostru, le trecem cu vederea când e vorba să le cumpărăm. Pentru că, iată, noi nu mai cumpărăm, noi facem "shopping"... Și până ajungem la o politică de protecție reală a producției autohtone, subconștientul societății noastre de consum va fi de mult jalonat de imaginea calității deja confirmate.

Nu spun că toți managerii români sunt incapabili să înțeleagă principiul bielă-manivelă ce stă la baza mecanismului producție-promovare. Căci este cert faptul că toate firmele mixte și cu atât mai mult cele străine dispun de echipe manageriale autohtone care au prins din zbor principiul mai sus amintit. Ca să nu mai vorbim de cursurile de specializare urmate în majoritatea cazurilor chiar în occident. Trist este faptul că toți acești directori români află tardiv "secretul" economiei de piață. Când spun tardiv mă refer la faptul că întreprinderile noastre își pierd identitatea fie datorită inexorabilei agonii, a lipsei de piață de desfacere, în măsura în care rămân exclusiv autohtone, fie tocmai datorită resurselor de relansare ce se găsesc doar dacă devin "permeabile" la capitalul străin. Constatăm astfel că reforma mult așteptată va trebui să se simtă atât la nivelul *forme*, al imaginii, unde *estetica* e ridicată la rang de lege, cât și la nivelul *fondului* politico-economic și social, unde norma capătă consistență *etică*. Reforma noastră va trebui să fie deci și estetică și etică, adică - de ce nu ? - *est-etică*. Altfel vom oscila la nesfârșit între "puritanismul" naționalist, caduc, obligat din exterior la faliment și soluția "nerușinată" dar imediată a infuziei de capital străin. Și atunci ce e de făcut ? Răspunsul într-o frază nu poate fi decât metaforic: Să ne despuiem judecata de orice prejudecată, fie ea pudibondă în varianta indigenă, sau lascivă în varianta exotica, și brusc vom descoperi că producția românească (propriu-zisă sau de imagine) va rămâne pur și simplu nudă, dar nu în sensul rușinos al cuvântului ci dimpotrivă, în sensul cel mai genuin cu putință...

"Prețul" întoarcerii noastre în Europa – tributul plătit viziunii occidentale

Cred că prețul "întoarcerii" noastre în Europa este din ce în ce mai mare, din ce în ce mai împovărat tocmai datorita lipsei unei replici autohtone la viziunea occidentală . În măsura în care nu ne aducem aportul cât se poate de propriu și creativ la modelul european este normal să nu avem ce căuta la masa adevăraților negocieri. Și de aici rezultă și atitudinea noastră extremistă în ambele sensuri : suntem sau cosmopoliți sau xenofobi. Prea puțini români mai caută echilibrul, armonia. Suntem de-a dreptul isterizați de perspectivele eternei tranziții la care ne obligă voluntar sau involuntar "mondialiștii" și nu mai avem răbdare și forță să găsim frumosul românesc, pur și simplu.

Din punctul meu de vedere aceste lucruri se întâmplă peste tot și deci și în publicitatea românească. Agențiile de publicitate 100% autohtone sunt teribil de plăpânde, având nevoie de foarte multă șansă pentru a-și menține

linia de plutire, fără ca la un moment dat acestea să dea semnătura mefistofelică, adică să facă marele compromis de a fi “salvate” prin înghițire de agențiile uriașe, internaționale. Și varianta unei asemenea “salvări” nu există desigur decât în cazul agențiilor românești care se dovedesc a fi într-adevăr consistente și prolifică în activitatea lor. Însă cele mai multe sunt confruntate cu problema dispariției. Dar, mă rog, asta se întâmplă oriunde în lume.

Să revenim însă la problema specificului românesc în publicitate. Aici se observă un lucru foarte interesant și anume că marile agenții de publicitate venite de afară caută acest specific autohton în producțiile lor, pentru a acapara desigur piața românească, în timp ce agențiile noastre plătesc un penibil tribut “trendurilor” estetice occidentale, rezultatele acestora din urmă suferind de cele mai multe ori de un kitsch mimetic lamentabil. Și iată cum situația aparent cea mai firească, cea mai probabilă se întâmplă de-a dreptul rarissim. Mă refer la o agenție de publicitate 100% autohtonă care lucrând pentru un client 100% român produce un material publicitar cu specific românesc 100%. Acesta este, cred eu, marele compromis comercial al artei publicitare românești. Nu faptul că o creație publicitară e comandată de un anumit client o face simplistă, trivială, ci tocmai imposibilitatea de a suprapune în mod fericit nevoile estetice cu resursele financiare băștinașe face ca starea de grație în publicitatea românească să întârzie în continuare. Cele mai valoroase picturi și sculpturi din istoria artei universale au fost comandate. Deci nu acesta este marele handicap sau compromis al artei publicitare actuale, ci tocmai inconsistența estetică a majorității reclamelor face ca noi să ne simțim agresați și frustrați. Nevoia, adică cererea de frumos a rămas aceeași de-a lungul secolelor, oferta însă lasă de dorit. Kitschul și inflația rețetelor estetice sunt cele care alienează și nu cerințele consumatorului. De aici și drama multor artiști contemporani care simt nevoia de-a se izola în caste, în care hiper-elitiștii și super-inițiații își consumă arta într-un circuit din ce în ce mai restrâns. Iată deci o altă polarizare a societății: pe de-o parte apar creatorii de advertising care vor cu orice chip să atragă atenția, să șocheze omul de rând, în sensul cel mai imediat și facil al cuvântului și pe de altă parte apar artiștii subtili care se cramponează de un limbaj din ce în ce mai ermetic, mai abscons, creațiile lor tot mai abstracte glisând adesea undeva aiurea, în absurd. Perdantul principal din toată această dihotomie a fenomenului artistic rămâne desigur omul de rând, care e obligat să aleagă între imaginea trivială a reclamei prost copiate și viziunile super-sofisticate ale cine-știe-cărui artist cu gânduri și simțiri mega-elevate. Cu alte cuvinte arta începe să nu se mai adreseze decât, sau instinctului subuman, pentru a instiga la consum, sau spiritului inițiat în d’ale transcendentei.

Cred că undeva între tendința exoterică și cea ezoterică a artei, între filosofia orientală și cea occidentală la care ne obligă atât politica globalistă, cât și geografia noastră exterioară și interioară ar trebui să ne regăsim, noi românii, așa cum suntem. Adică nici buricul Pământului, dar nici scursura imperiului roman. Pentru că circuitul cauză-efect în care se află complexul de superioritate și cel de inferioritate se închide perfect, pierzându-se tocmai frumusețea identității propriu-zise. Și dacă nu credem în problema aceasta, atunci într-adevăr trebuie să învățăm (între ghilimele sau nu) de la ruși, de la americani...

NEW AGE, MASONERIE,
SATANISM
ȘI ALTE RĂUTĂȚI

REVOLUȚIE, NAȚIONALISM, RURALITATE. 1848 ÎN PRINCIPATELE ROMÂNE

UNDE VEȚI ÎNTÂLNI UN LUCRU UIMITOR: REVOLUȚIA PAȘOPTISTĂ ARE O CU TOTUL ALTĂ POVESTE ȘI SEMNIFICAȚII DIAMETRAL OPUSE DECÂT CELE CUNOSCUTE ȘI ACCEPTATE ACTUALMENTE DE ISTORIA ROMÂNEASCĂ OFICIALĂ; TOATE ACESTEȘI MULTE ALTELE LE ARATĂ MAI JOS FLORIN STUPARU

Marile țări agricole situate între Marea Baltică și Marea Neagră nu pot fi izbăvite de barbaria patriarhală-feudală decât cu ajutorul unei revoluții agrare care să transforme țăranii în proprietari de pământ liberi, o revoluție cu totul asemănătoare celei care a avut loc în 1789 în satele franceze.

Engels

În sfârșit, pe primăvară, sosiră din Paris tineri studenți aparținând clasei boierești mijlocii, care nu voiau să creadă într-o îngrădire în spațiu a revoluției franceze. Unul dintre ei, C.A. Rosetti, credea realizabilă în cel mai apropiat viitor o înfrățire idilică a tuturor oamenilor.

Iorga

Intreg anul 1998 națiunea română (adică statul) a sărbătorit cei 150 de ani de la revoluția pașoptistă. De ce ? Singura explicație vine din partea demagogiei oficiale. Adevărata istorie a '48-lui nu ne dă nici un motiv pentru a fi veseli, așa cum se va arăta.

În deceniul al cincilea al secolului trecut, revoluția mondială începută în 1789 intră într-o nouă etapă. Ciuma franțuzească nu mai este răspândită acum de către armatele de ocupație iacobine și napoleoniene, care impuneau libertatea, egalitatea, fraternitatea cu sabia, prin cele mai sălbatice războaie pe care le cunoscuse Europa. '48-ul folosește o metodă mult mai economică și mai eficientă: subversiunea, autoocuparea ideologică și militară de către o trupă de "comisari ai poporului" recrutați la fața locului și instruiți la Paris (mai târziu, la Moscova) unde își însușesc tehnicile teroriste și propagandistice ale loviturii de stat și înființează viitoarele Guverne provizorii ce se vor permanentiza, într-o formă sau alta, până astăzi.

Obiectivul principal este acum, ca și în vremea lui Napoleon, înfrângerea celor două imperii teocratice, Rusia și Austria, la care se adaugă Germania, care, cu toate reformele, se opuneau realizării "republicii europene umaniste", dovedind că nu puteau fi învinse prin mijloace exclusiv militare și nici prin revoluții "de sus", cum încercase iluminismul în vremea Ecaterinei, a lui Rudolf și a lui Wilhelm.

Sfânta Rusie, mai ales, era hotărâtă să oprească invazia antihristică, așa cum o făcuse și în 1812, și manifestul țarului Nicolae I din martie 1848 este fără echivoc:

Après de longues années de paix et de prospérité, l'Occident de L'Europe a été subitement bouleversé par des troubles qui menacent de détruire toute autorité légitime et l'ordre social tout entier.

Prenant leur origine en France, la révolte et l'anarchie se sont étendues promptement à l'Allemagne et le flot révolutionnaire, croissant dans la mesure des concessions des gouvernements a enfin atteint les Etats de nos alliés, l'Autriche et la Prussie.

Ne connaissant plus de frein, cette force aveugle menace aujourd'hui la Russie, que Dieu a confiée a notre garde. Ici elle trouvera ses bornes.

Fidèle au glorieux exemple de Nos ancêtres, invoquant le secours du Très-Haut, Nous sommes prêts à faire face a Nos ennemis partout où ils se montreront, et fermement unis à Notre sainte patrie, Nous conduirons Nos peuples à la défense de l'honneur russe et de l'intégrité de Notre territoire. Dieu est avec nous. Ecoutez peuples de la terre et suivez la voix de Dieu qui est avec nous. (ACT I / 159).

'48-ul nu reprezintă o singură revoluție, un eveniment punctual. Cu toată aparența megaloman- propagandistică, rândurile următoare exprimă o realitate asumată:

Ziua de 11 iunie 1848 va rămâne o stea strălucitoare pe firmamentul românesc, căci strigătul "Vrem să trăim prin noi înșine" a ieșit atunci limpede și puternic din însuși peptul poporului român, nu ca strigăt de desperare, ci ca strigăt de reînviere; înăbușită a fost atunci mișcarea și, deși cei ce au stat în capul ei, mult timp au umblat pribegi și persecutați, dar sămânța aruncată a purtat roade mănoase, strigătul de la 1848 fu reînviat prin Parlamentele legale din 1857; el capătă fînță prin națiune în 1866 și fu întrecut în consecințe prin războiul independenței din 1877. (ACT I/VII). (La 1890, când apare textul, autorii nu știau că așteptările lor vor fi satisfăcute după viitorul prim război mondial.)

'48-ul este o mișcare amplă ce se întinde pe multe decenii, suferind transformări și tactica aceasta a dizolvării din interior își va dovedi deplin eficiența abia o dată cu primul război mondial, când Sfânta Alianță va fi în sfârșit sfărâmată și antihristul va face pasul decisiv către imperiul mondial. I se mai opune doar o scurtă renaștere spirituală, ce va fi lichidată în uriașa confruntare a celui de-al doilea război mondial și anul 1945 va marca un prim "sfârșit al istoriei".

Pentru a-și atinge colosalele obiective, de la 1848 până după primul război, internaționalismul ateu speculează infailibil naționalismul legitim al popoarelor aflate în puterea sau sub influența monarhiilor imperiale, stimulând, organizând și finanțând "revoluții de eliberare de sub jugul despotismului, în numele dreptului sfânt la autodeterminare". În acest interval naționalismul este o atitudine "umanistă", "pozitivă", pentru că pulverizează ce mai rămăsese din "internaționalismul" creștin. După 1920, termenul *naționalism* începe să capete sens tot mai sumbru, pentru că amenință "ecumenismul" ateu. (De la iacobini, Napoleon, Lenin, Stalin și până la campaniile N.A.T.O., armatele revoluționare vor tot "elibera" popoarele "mici și persecutate", anexându-le ideologic, militar și economic în interes propriu). Despre acest naționalism, termen inventat de revoluția franceză și adaptat apoi de iluminismul german, "naționalism" promovat în numele unei idei universalist-atee, voi tot vorbi pe parcurs, pentru că este un alt "fetiș lingvistic" ce încurcă toate comentariile și face istoria noastră de neînțeles.

Printre țările folosite ca masă de manevră împotriva "tiraniei" imperiale, Principatele au un loc cu totul aparte, din mai multe motive.

În primul rând, ca întotdeauna, din cauza importanței lor strategice, Țările Române au rol esențial în jocul dintre cele trei imperii care își dispută cucerirea sau măcar dominarea "Bizanțului".

Trebuie înțeles că înainte de a fi centru de putere geopolitică și economică, Constantinopolul, și nu Roma, este centrul spiritual european al creștinismului și cucerirea lui înseamnă dominarea religioasă a lumii. Astfel rușii vor să-și încoroneze țarul ca basileu de drept, ei considerându-se moștenitorii Imperiului Ortodox. Austriecii, la rândul lor, urmăresc refacerea Sfântului Imperiu în formă catolică. În fine, "Franța" (adică internaționala atee) vrea și ea să reconstituie imperiul roman păgân, știind de la Bonaparte că aici trebuie fundată capitala statului său mondial. În această confruntare Principatele aveau misiunea de a stopa avântul rusesc și de a întreține nesiguranța în Austria prin "bomba cu efect întârziat" din Ardeal. De asemenea, ele erau baza pentru operații militare și pentru organizarea de comploturi în toată Europa sud-estică.

Rușii, la rândul lor, ca întotdeauna, înțelegeau prea bine că erau singuri și nu se puteau apăra decât păstrând Principatele sub controlul lor, pentru a-și proteja flancul vestic, cel vulnerabil.

Pericolele crizei ce amenință ordinele soțiale în Europa preocupă cu tot adinsul mintea Augustului nostru Domnitor pe când radicalismul triumfă-n Elveția, pe când în Italia principiul monarhic e foarte cutreerat, pe când în Franța o iute catastrofă înalță republica peste ruinele tronului de Iulie, pe când înfierbântarea revoluționară străbate în Germania cu repejune ducătoare la rătăcire, Împăratul trebuie să-și arunce privirea mai mult decât oricând altă dată asupra intereselor de liniște și siguranță, pe care Rusia, prin a sa pusăciune, este mai cu deosebire chemată a o apăra. (ACT I/168) Principatele de la Dunăre se țin anumit de această categorie; ele sunt puse sub nemijlocita protecție a Rusiei, și această protecție noi suntem hotărâți a o aplica cu o manieră străbătătoare. Deci oricare va putea fi aiurea rezultatul orcanului revoluționar Împăratul este determinat a nu suferi ca anarhia să pătrundă în partea aceasta a celor doi Principi cu cea mai apriată manieră. (Nota Comitetului de Nesselrode, Cancelarul Rusiei, către Consulul general din Principate, de Kotzebue în ACT I/169)

Pe de altă parte, țările românești sunt însele un centru religios de o extraordinară importanță, pentru că de la cucerirea Constantinopolului ele reprezintă Bizanțul.

Cu toată recunoașterea politică a vasalității sale, domnul țărilor românești se bucură însă până foarte târziu de toate drepturile care, după noțiunea veche și nouă romană, adică bizantino-slavă, formează imperiul. În biserică, domnul român, care a rămas în orientul supus de păgâni singurul stăpânitor creștin împodobit cu coroană și sceptru, este primit cu onorurile ce se dădeau odinioară împăraților dreptcredincioși din Răsărit. (IOR 1/380).

Această misiune hristoforică a României se accentuase în secolul 18 și la începutul secolului 19, o dată cu protestantizarea bisericilor rusă și grecească, încât cele două mici provincii, “primitive”, “turcite”, devin extrem de puternice și de bogate spiritual, având cele mai multe mănăstiri din lume, dacă luăm în seama “proprietatea” asupra Sfântului Munte Athos, și fiind refugiul tuturor monahilor persecutați de ofensiva protestantă și catolică. În consecință, presiunea revoluționară va fi aici mai puternică decât oriunde.

En 1792 c'était sur les bords du Rhin que se rencontraient les armées de la Republique française et des Souverains coalisés ; le champ de la bataille est aujourd'hui dans la partie orientale de l'Europe; c'est sur le rives du Danube que le deux principes se trouvent en presence. Ainsi la liberté a recele de trois cents lieues des frontières.(Scrisoarea unui român despre situațiunea Românilor din Orientul Europei. În ACT I/245).

Ceea ce desemna Principatele ca victime sigure ale revoluției era starea lor de descompunere internă și completa dependență externă la care ajunseseră în cele două secole precedente, ca urmare a continuuelor invazii, devastări, pustiiri, jafuri ale campaniilor militare susținute de “protectorii” aflați în război pe acest “pământ al nimănu”, la toate acestea adăugându-se acțiunea dizolvantă a ideologiei iluministe, venită o dată cu ocupanții străini.

Erodarea tradiției începuse, ca în toată Europa, încă din secolul 17, și chiar mai înainte.

Cauza directă a fost falimentul Imperiului Otoman care a antrenat, firese, pe acela al hinterland-ului.

Transformarea spre lumea modernă, în secolul 16, s-a produs sub presiunea unui factor extern, dominația otomană, care, prin exigențele ei economice, a supus țăranimea la o povară mult peste puterile ei. Obișnuiți cu un schimb elementar de produse, lipsită de lichidități monetare, țăranimea s-a găsit dezarmată față de asaltul fiscal al statului pentru plata tributului. (IOR 2/424).

Apăsarea pe care uriașul în agonie o exercita asupra popoarelor pe care le exploata era imensă, principatele ajungând la un moment dat să întrețină singure întreaga împărăție.

Situația aceasta a dus la alterarea structurii sociale, care era una *funcțională*, după formula încetățenită de Dumezil: *oratores, bellatores, laboratores* categorii la care se adaugă, acea supraordonată a monarhului autocrat, în cazul nostru *domnul*.

Începând cu domnul, care recunoaște pe vecinul de la sud stăpân și e înzestrat de acesta cu o putere aproape deplină asupra supușilor săi, și până jos la țăran, care la început plătește noile dări cu rodul muncii, apoi cu trupul și cu demnitatea și libertatea sa omenească, nimic nu mai seamănă cu trecutul. (IOR 1/355).

Este greu de înțeles din perspectiva noastră anarho-democratică ce înseamnă un asemenea sistem interrelaționar, în care fiecare funcție are un rol esențial, la fel ca în orice organism viu. Astfel, păstrând analogia, laboratorii rustici, “talpa țării”, asigurau subzistența materială, belatorii, brațele înarmate ale ierarhiei războinice, luptau cu prădatorii externi, iar preoțimea, inima rugătoare prin legătura permanentă cu planul absolutului, conferea existenței lumești, acțiunilor istorice practice, sens și valoare. Toate aceste mădulare conlucrătoare, erau coordonate de către domn, cap al Statului și al Bisericii, persoană unică ce acționa prin mandat divino-uman.

Orice perturbare a uneia dintre funcții avea să ducă la dezechilibrul întregului organism. Asta s-a întâmplat când funcția conducătoare a început să se atrofieze. În Moldova,

vechea boierime pământeană dispăru de la curte și din slujbe și dregătorii încă din zilele lui Petru Rareș. Boierii se retraseră pe la moșiile lor și căzură aproape pe treapta țăranimii. (IOR/432).

Retragerea belatorilor ce fac loc administratorilor-exploatatori (ciocoilor) duce la schimbarea întregii structuri a statului organic.

Consecința imediată este că funcția lucrătoare este afectată și țărâna, lipsită de aici înainte de apărare, intră în lungă, nesfârșită încă, fază de extincție.

În locul statului alcătuit din țărani liberi, care luptă împotriva oricăror încălcători peste moșia mare sau mică moștenită de la strămoși, apare ca urmaș nevrednic statul fiscal al cărui singur scop este să adune bani, sume incalculabile pentru viața luxoasă a stăpânilor străini din Constantinopol (IOR 1/355). Nu e de mirare că acela care încă de mai înainte abia putea să poarte pe umerii săi osteniți sarcinile țării, se prăbușește acum sub apăsarea unei mari împărății, a unei împărății putrede, luxoase. (IOR 1/420). Statul cerea prea mult; statul străin, ale cărui interese le reprezenta domnul, care apărea tot mai mult ca un străin. (IOR 1/505) De toate acestea erau vinovați boierii (deveniți administratori ai unui stat străin). Ei răpiseră țaranului averea, libertatea și toate drepturile. Încă din a doua jumătate a veacului al 17-lea uitaseră aproape cu totul să mai lupte. (IOR 1/507).

Până în a doua jumătate a secolului 18 țările românești au avut asigurat, cel puțin teoretic, dreptul la existență, fiind ocrotite într-o oarecare măsură de suzeranul otoman care le exploata în folos propriu. Chiar dacă nu mai erau independente, ele își păstrau suveranitatea internă și aveau un statut internațional definit.

O dată cu slăbirea puterii turcești, vasalii își pierd condiția de țări și devin unități teritoriale vacante, simple elemente de calcul politic pentru puterile rămase în conflict: Rusia, Austria și Franța revoluționară.

Împăratul Iosif, de pildă, croise împreună cu împărăteasa Ecaterina (un alt monarh "luminat"), planuri cu vederi enorm de îndepărtate. Printr-un război comun trebuia să se înființeze un regat al Daciei neogrecești pentru arhiduci austrieci și pentru foști favoriți ai Curții rusești. Potemkin urma să fie noul rege al Daciei. (IOR/521).

În aceste condiții singura soluție a supraviețuirii Principatelor părea a fi aflarea unui nou suzeran sau chiar anexarea. În preajma Păcii de la Kuciuc-Kainargi (1774), care dădea

dreptul rușilor de a interveni în folosul creștinilor subjugăți și de a pune consuli în locurile ce le vor plăcea. Boierii moldoveni și munteni merseră la Petersburg în 1770, dorind încorporarea la împărăția rusească, cerând garanții rușinoase. Muntenii începuseră cu dorința ca "țara noastră să fie unită cu celelalte provincii pe care le stăpânește atotputernica Rusie". Ei cerură legi rusești, judecători ruși și ierarhie bisericească rusă, adică supremația sinoadelor rusești. Când văzură că rușii vor rămâne suzeranii țării, se gândiră la o unire cu fărâmițatul stat polon, sau chiar la o cărmuire proprie sub suzeranitatea Porții, dar sub ocrotirea Rusiei, Austriei și întâmplător și a Prusiei (IOR 1/514). Alți boieri ar fi fost bucuroși dacă patria lor ar fi fost anexată de Austria. (IOR 1/516).

Expansiunea mondială a revoluției, prin Napoleon, slăbește și mai mult poziția Principatelor.

Era epoca împărțirii țărilor, epoca în care țări și popoare se vindeau în masă, și, în romanticele planuri ale lui Napoleon, ca și în cele real politice ale Ecaterinei, care năzuia la o împărțire a împărăției turcești, principatele jucau un rol însemnat. În 1809 Napoleon pomeni despre anexarea de către Rusia a ambelor principate cedate apoi de țar austriecilor, cu binecuvântarea împăratului francezilor (IOR 1/517).

În războiul continuu dintre Franța (prin intermediul Turciei, pe care o întreține artificial tocmai în acest scop) Rusia, Austria, Moldova și Țara Românească sunt țări de compensație.

La începutul secolului trecut, odată cu Regulamentul, țările românești nu mai au un statut propriu, iar statutul lor internațional este mai rău decât acela al popoarelor integrate într-un imperiu. Ele sunt vasale Porții și protectorate ale Rusiei (de fapt gubernii), sub supravegherea Puterilor. Impunerea Regulamentului reprezintă un eveniment capital în istoria viitoarei Români. El marchează momentul pierderii suveranității interne, pe care nu o vom mai căpăta niciodată. De acum încolo ne vor fi impuse, mai mult sau mai puțin brutal, exclusiv legi străine, prin mijlocirea unor guverne "naționale" fantomă, manevrate de centrele de putere mondială.

Ca să pricepem înjosirea cuprinsă în aceasta (în impunerea Regulamentului) trebuie să ne gândim că turcii în poruncile și privilegiile lor nu se amestecaseră niciodată în chestiuni pur lăuntrice. Abia acum, la începutul epocii de cultură glorificate de cei interesați, românimea de la Dunăre își pierde și ultimul drept care-i mai rămăsese, acela de a-și da singură legi, bune sau rele, asiatice sau europene. (IOR/586) (Intenția "civilizatoare" nu poate fi pusă la îndoială. Autorul Regulamentului, generalul Pavel Kiseleff era mai mult francez decât rus, mai mult european "filosof" în sensul veacului al 18-lea decât împuternicit militar (IOR 1/586)).

Este de la sine înțeles că în aceste condiții, încheierea unui act de vasalitate față de un suzeran nu numai îndepărtat dar și “generos” până la “sacrificiu dezinteresat”, așadar închinarea țărilor către Franța apare drept soluția providențială.

Cel mai bun lucru li se părea conducătorilor să modeleze România actuală după felul cum își închipuiau o Franță viitoare. Puținii care erau de altă părere, cunoscătorii țării, care simțeau sau știau că niciodată un popor nu-și poate împrumuta bazele vieții sale și nici nu poate să se dezvolte nearmonic se retraseră sau tăceau. (IOR/655).

Tot ceea ce ni se cerea în schimbul “mântuirii” era să ne trădăm istoria, și din martiri ai lui Hristos, a Cărui armată de linia întâi fusesem, să devenim martiri ai “libertății”, înrolându-ne în armata *celuilalt* :

Nous sommes donc les premieres martires de la liberté; nous sommes les ennemies nées de la seule puissance de l'Europe, qui ait ose elever un voix menaçante devant la mouvement liberal de l'Europe Russia; nous sommes les sentinelles avancées de la régénération sociale.

Permettez nous de vous dire, votre cause (a Franței), est la notre, et en éclairant l'opinion sur cette question, vous aurez un fois de plus, Monsenieur le Redacteur, bien merite de la France et de la liberte. (Din Scrisoarea unui român despre situațiunea românilor din Orientul Europei, în ACT 1/246).

În afara ocupațiilor militare, țările românești sunt supuse tot mai mult unor invazii ideologice, prin propagarea ideilor “marii revoluții”, ce se extinde pentru eliberarea Răsăritului, înflăcărând imaginația patrioților “naționaliști”.

Sub puternica impresie a mișcării de reformă care cuprinsese toată Europa, sub înrâurirea spiritului apusean, care pătrunsese prin secretarii francezi ai domnilor, prin medici nemți, prin industriașii și negustorii apuseni imigrați și care încetățeniseră idealul filantropiei, precum și sub înrâurirea noilor, spiritualelor, ațățătoarelor scrieri, gândurile din 1774 apărură acum și mai clare. Persoanele conducătoare din Muntenia cutezau acum a se gândi chiar la o națiune română, pe temeiul cercetărilor istorice.(IOR 1/523).

Pe lângă tinerii plecați la “studii”,

boierii înșiși călătoresc la Paris ca să vadă strălucirea tânărului imperiu universal. Lunga și des repetata ședere a ofițerilor ruși și austrieci în timpul nesfârșitelor, aproape neîntreruptelor războaie contra Turciei erau tot atât de vinovate de această mare schimbare, pe cât și răspândirea fatală a noului spirit, înceata dar sigura cucerire a Orientului de către Apus. (IOR 1/566). Din străinătate se întoarseră cu toții cu vestea îmbucurătoare a unei apropiate mari prefaceri, prin care toate popoarele vor fi scăpate din lanțurile lăuntrice și externe.(IOR 1/566).

Așa se explică faptul că autoritățile statului, domnitorul și Divanurile, pătrunse ele însele de spiritul schimbărilor iluministe, nu numai că nu se opun decât formal nenumăratelor conspirații ale partidei zise naționale, dar joacă rol de mecena al ideilor noi.

Sturza crease la Academia Mihăileană prima școală înaltă laică din Moldova și cheamă ca dascăl la această Universitate moldavă pe Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu și mulți alții. Idolatria față de Franța “mesianică” era de atunci atât de grotesc de mare încât Bibescu ajunse a voi să întemeieze la București un Colegiu francez.(IOR 1/585).Numeroși profesori străini, mai mult francezi pe care îi chemă Bibescu, nu putură lupta cu curentul național românesc și planul acestui domn de a face școala cu totul franceză rămase neimplinit. (IOR 1/586).

Încercările de parodiare a “marii revoluții” începuseră în anii '20 prin proiectul din Constituția cărvunărească a lui Ioniță Tăutu, pe care Lovinescu l-a socotit

adevăratul act politic al revoluției franceze de la noi, legătura dintre ideile cărvunarilor și acelea ale revoluției franceze fiind evidentă pentru oricine compară unele articole ale proiectului cu Declarația drepturilor omului.(MAN/169).

Până la 1848 acestui proiect i-au urmat alte manifeste, dintre care mă voi opri la două dintre ele, din 1840, care mi se par semnificative pentru toată istoria românească viitoare.

Este vorba de binecunoscuta *Introducere a Daciei literare* și de Constituția elaborată de societatea secretă condusă de Mitiță Filipescu, program al încercării de lovitură de stat pentru care va fi închis (la mânăstire!) și minorul Nicolae Bălcescu, ce își va face astfel intrarea în istorie.

Introducția este prezentată peste tot ca *program al pașoptismului* și al *romantismului românesc*, fiind văzută până astăzi ca reper al curentului “autohtonist”.

Să vedem în ce măsură aceste locuri comune ale manualelor școlare sunt și adevărate.

În primul rând, documentul fondator al *Daciei literare* este doar o parte a programului pașoptist, și anume aceea culturală, singura ce putea trece de cenzura regulamentară. Pentru a obține un program complet trebuie adăugată jumătatea politică, proiectul de constituție al conspiratorilor din rândul cărora, în același număr al revistei, Gr. Alexandrescu publica poemul *1840*.

Constituția “societății” lui Mitiță Filipescu prevedea egalitatea tuturor cetățenilor, desființarea rangurilor și a privilegiilor, libertatea persoanei, armată revoluționară, toate într-un sistem republican-democratic. Preluarea puterii urma să se producă printr-o răscoală susținută militar.

Reunind cele două texte, vedem că întregul suferă de o aparentă contradicție internă: programul politic, de pură inspirație iluminist-radicală, pare a nu consuna cu acela cultural, “reacționar” la prima vedere.

Schizoidia congenitală a revoluției românești, care trebuia să fie fundată pe “tradiție”(?), având deci, cel puțin în anumite puncte aspectul unei *restaurații* (!), are cauze binecuvântate. Fiind o revoluție burgheză într-o țară lipsită de burghezie, ea era cu necesitate făcută în numele țăranilor. Pe de altă parte, având aparența unei mișcări de eliberare de sub dominația fanariotă (deși domni erau pământeni), turcă și rusă, proiectata lovitură își căuta legitimitatea și modelele în trecutul voievodal. În consecință, folclorul și trecutul eroic vor fi constantele propagandei revoluționare de modernizare până în cea din urmă fază a revoluției, aceea a comunismului ceaușescian.

De fapt, am mai spus-o, pentru orice revoluție un anumit tip de recurs la trecut este absolut necesar, indiferent de condițiile concrete din fiecare țară, în încercarea de a abolii istoria creștină. Pe de altă parte, *istorismul*, căutarea obsedată a “originilor”, a “formelor primare”, altele decât cele biblice, este o consecință inevitabilă a mitului evoluționist.

De aceea iluminismul și produsele sale sunt interesate de “primitivi”, de “sălbatici”, de toți “neevoluații” care nu au parvenit la “civilizație” prin “cultură”, prin efort rațional autonom. În această stare “larvară” se află mare parte a omenirii, de la papuași până la populațiile rurale europene, adică toți “ne-europenii”, și ei sunt susceptibili de a oferi informații despre originile instituțiilor, limbajului și comportamentului uman, cu alte cuvinte despre felul în care “experiența socială a determinat apariția conștiinței”, ajungându-se la “homo sapiens”. (Absurditatea preexistenței experienței nu a inventat-o Marx. Marxismul a apărut mult înaintea “iluminatului” Karl Monderchai).

Dacă iluminiștii francezi, “romanii” moderni au fost preocupați de “barbarii exotici”, iluminismul german, concurent la un moment dat, prin curentul sturm-ist și prin romantismul propriu-zis s-a interesat de “primitivii” autohtoni, țăranii, care formau marea majoritate a locuitorilor continentului. Așa apare “folcloristica” și etnografia, din încercarea unora ca Herder de a descoperi “izvorul” limbajului, al literaturii și al artei, care cu proșpețimea sa naiv-primitivă ar fi dus la revigorarea literaturii “civilizației”.

Germanii au un motiv particular de a investiga arhaicitatea păstrată în forme populare. Ei nu sunt moștenitorii greco-romanilor așa cum e cazul “latinilor”, adică vorbitorilor unui idiom neo-roman. De aceea racordul lor cu precreștinismul se face referitor la mitologia germană, ale cărei urme sunt căutate în cultura populară. (De la Herder la Hitler, germanii s-au căutat într-un trecut walhalic, din care fuseseră exilați de creștinism).

Așa a apărut naționalismul german, păgân, care a înlocuit orgoliul de a fi nația aleasă pentru a apăra și spori Imperiul Papal.

A sosit momentul să încercăm lămurirea istoriei acestui cuvânt-fetiș - “național” – și a familiei sale.

În cadrele ideologice ale Revoluției franceze, care îl pune în circulație, conceptul de națiune este subordonat unei anumite forme statale, republica umanist-democratică. Aceasta la rândul ei fiind expresia unui “contract” încheiat de un număr oarecare de persoane care aderă la Declarația dreptului și cetățeanului. “Națiunea” ar fi așadar actualizarea concretă a “republicii ideale”, cuprinzând “poporul”, adică doar “starea a treia”, rezident, prin hazard, pe un anumit teritoriu delimitat istoric.

Sieyes(1789) a arătat importanța stării a treia la sfârșitul Vechiului Regim în celebra broșură: Qu'est-ce que le Tiers Etat? La această întrebare el răspunde: Este totul. În primul capitol el demonstrează că starea a treia este o națiune desăvârșită. "Nobilimea nu face parte din orânduirea socială". Și Sieyes încheie: starea a treia cuprinde așadar tot ce alcătuiește națiunea; iar tot ceea ce nu face parte din starea a treia nu poate fi privit ca făcând parte din națiune.(SOB/27).

După cum se vede, în această accepțiune, termenul este atât de deformat, încât nici nu are legătură cu referentul pe care îl desemnează etimologic: *natio*=*neam, rasă*.. Criteriul etnic de identificare este înlocuit printr-unul ideologic-politic, *cetățenia*, și "națiune" ajunge să însemne "suma celor născuți întru revoluție" . (O asemenea interpretare contorsionată a lui *natio, nativus* (născut, înnăscut) se impunea și din motive obiective, căci regicidul din anul 1792 însemnase distrugerea principiului unificator, monarhia creștină, care ținea laolaltă conglomeratul eterogen de popoare ce păstrase, după 1000 de ani de istorie comună puternice particularisme. Singura cale de a împiedica pulverizarea Franței, era identificarea "cetățeniei" cu "națiunea").

Republica umanistă universală nu poate lucra cu termeni care implică etnicul, decât cu mare băgare de seamă, trebuind să inventeze ceva care să însemne, simultan, și "autohton", și "cosmopolit".

În interior, "naționalismul" este cosmopolit, pentru că urmărește să legitimizeze acțiunea uzurpatoare a unei clase fără funcție de conducere, burghezia, formată, în partea ei cea mai puternică, din reprezentanții unei *nații* apatride, care manevrează *masele*, compuse de asemenea din *alogeni* sau din autohtoni fără conștiință etnică.

În exterior, naționalismului i se atribuie un sens etnic, pentru a desprinde, cum spuneam, popoarele lipsite de autonomie și a le atașa imperiului democratic. Și sub acest aspect revoluția imită antichitatea, și nu degeaba codul juridic modern este copiat după cel roman. Calitatea de "francez" se traduce prin "supus al republicii franceze", așa cum "roman" putea fi, la un moment dat, orice nativ barbar care dobândise statutul de cetățean prin servicii aduse instituției abstracte a statului.

Iluminismul german fundamentează conceptul unui naționalism coerent etimologic și aparent întemeiat pe realități. Pentru nemți, "națiune" înseamnă chiar *nație*, totalitatea descendenților unor strămoși originari, care locuiesc un teritoriu comun, alcătuind un complex socio-cultural și natural având trăsături particulare discernabile, altfel spus, un "specific" propriu.

Definiția aceasta ar fi corectă dacă nu ar fi incompletă și *antitraditională*, oricât ar părea de paradoxal.

Căci herderianismul, cum spuneam, descoperă "nația" având ca model trecutul mitic pre-creștin, ceea ce înseamnă negarea acumulărilor, a întregii dezvoltări care au transformat fondul original păgân. Redesteptarea artificială a unei experiențe istorice *consumate* este o utopie anti-istorică. Erezia protestantă procedase la fel atunci când a refuzat predania, crezând că astfel apără puritatea creștinismului. Ilumiștii nu fac decât să urmeze drumul deschis de "reformatorii" Bisericii.

Adevărata formulă a naționalismului ar trebui să reunească principiul etnic, principiul teritorial înțeles ca apartenență la un spațiu con-natural (autohton) și principiul spiritual, supraordonat, tradiția creștină.

"Confruntarea" dintre cele două tipuri de pseudo-naționalism, copiate simultan de revoluționarii moldo-valahi va face substanța istoriei românești timp de vreo 80 de ani.

Formula "naționalismului" fără naționalitate va fi urmată de munteni, liberali, fanatici francofilii și va orienta decisiv viața politică și socială. Pentru a-și justifica pretențiile de stăpânire asupra "vechii Dacii", "greco-bulgărească" dâmbovițeană a fost obligată să se declare "nepoata lui Traian", uzând de această monumentală batjocură a "naționalismului-cosmopolit".

În general, moldovenii, proprietarii rurali și înfinit mai instruiți decât flămânzii mahalagii "roșii" semialfabetizați, tind către modelul german apărând drept "conservatori", "tradiționaliști", "reacționari". Tocmai pentru instrucția lor mai serioasă, scrupule morale și intelectuale îi vor împiedica să ajungă la putere și ei vor trebui să se mulțumească cu rolul de administratori ai culturii "naționale".

În realitate cele două curente sunt complementare. *Lucrarea, acum când este universală, trebuie să ne silim și mai mult să fie una și aceeași în familia română. (Rosetti, în ROS392) Revoluția* indiferent de orientările ei în aparență contradictorii, este unitară prin obiectivul final : apariția, în urma incendiului universal purificator, a omului autonom.

Socială sau națională, spune Rosetti, revoluția pretutindeni deși sunt felurite haine este tot aceea, adică: suspinul suferințelor adunate de veacuri și care se prefac în lave arzânde, dar mântuitoare. (ROS 248)

De aceea analiza fenomenului '48 sfidează clasificările. Nu putem vorbi decât cu totul convențional despre o direcție "progresistă" și una "tradiționalistă", din moment ce avem de-a face cu niște rudimente ideologice eclectic amalgamate confuz, colportate de scriitori-comisari care, dincolo de prejudecăți stilistice, sunt și "clasici" și "romantici". Mult mai târziu, după ce va fi preluat puterea, prin anii '80, '48-ismul află timp și pentru construcții teoretice și se constituie în cluburi, după criterii "politico-filozofice" niciodată precizate. Așa apar "partide" bizare, conservator-liberale (?), cum e cel al "junimii", sau liberal conservatoare (takismul). Dincolo de "polemicile" electorale susținute cu mijloacele cele mai contondente, tandemul revoluționar a funcționat perfect, opoziția "conservatoare", în rarele perioade când a guvernat, nefăcând altceva decât să continue politica "adversarului", consolidând consolidând măsurile luate de roșii, judecate inițial ca *distructive și antinaționale*.

Se tot vorbește despre o fericită, deși ridicolă, sinteză a acestei perioade care, în termenii teoriei literare ar fi aceea dintre "romantism" și "clasicism". Nu este nici o sinteză, ci o gallimatie ideologică preluată mecanic. Atmosfera anilor '40 ai secolului trecut este un *amestec de entuziasm și de decepție, de europenism crepuscular și de naționalism incipient, de internațională masonică și de spirit cazanier. (MAN/168)*.

Acesta e contextul în care apare "spiritul critic" al "sturmiștilor" de la *Dacia literară*: Kogălniceanu, Alecsandri, Russo, susținătorii unei teorii a "originalității" copiate (delicioasă ironie inevitabilă) mot cu mot din scrierile lui Herder, care vor alimenta întreg "autohtonismul" revoluționar, trecând prin Junimea și sfârșind cu sămănătorismul, într-o anumită parte a sa.

Introducția din 1840, combătând "duhul nefast al imitațiunii", deschide o lungă și oțioasă falsă polemică, continuată de toate generațiile următoare până la noi. Este vorba despre discuția asupra precedentei "fondului", respectiv a "forme" în viața socio-culturală, teorie care ar despărți net cele două direcții: liberalo-progresistă și conservatoare.

Primii "lovinescieni", începând cu un Heliade ("Scrieți, băieți, orice, dar scrieți!"), susțin un formalism absolut, aceasta fiind caracteristica primă a *ideologiilor*, așa cum arătam în introducere. Idealismul revoluționar nutrește un dispreț suveran față de realități, pe care vrea să le modeleze cu orice preț după un șablon abstract. Este și aici implicată o atitudine *magică*, ce presupune credința că forma ideală imaginată de om, asemeni Cuvântului dumnezeiesc, va crea, mai devreme sau mai târziu, un "fond", un obiect "concret".

Cel de-al doilea grup, "maiorescieni", cum e Kogălniceanu în literatură - în tot, de fapt, Kogălniceanu fiind liberal-conservator (?), iar Maiorescu, conservator-liberal (!) - cei din urmă, spuneam, insistă asupra unei revoluții "treptate", dând timp realităților să crească, justificând noile "forme".

Lăsând la o parte deosebirile în privința ritmului "înnoirilor", cele două poziții sunt coincidente în esență și se află doar într-un conflict "formal".

Căci în ce constă "fondul chestiunii"? În presupuziția, cu valoare de adevăr absolut, că omul modern occidental și "civilizația" pe care a creat-o reprezintă desăvârșirea evoluției universale și că acest proces "firesc" este oricum inevitabil pentru toate comunitățile omenești, revoluția nefăcând decât să grăbească această "fericită" fatalitate. Prin acest sofism, imperialismul revoluționar pustiitor își justifică crimele împotriva culturilor și civilizațiilor pe care le distruge în numele "progresului".

Astfel încât, diferența între revoluționarii "liberali" și cei "conservatori" se reduce la adoptarea unui "fond" străin în "formele" originare și, respectiv, la travestirea ideilor în forme "autohtone".

Dar, indiferent prin ce mijloace ar fi făcută revoluția, ea duce la alienare, pentru că, oriunde și oricând, este un proces *pseudomorfofic*. De două sute și mai bine de ani, popoarele lumii sunt supuse acestei pseudomorfoze care le-a alterat identitatea până la desfigurare. Or, pierderea identității înseamnă *desfigurare*, căci orice lucru *este ceea ce este* și nu se poate transforma decât cu prețul dispariției.

Adevărul este că, pentru a avea șanse de succes, revoluția trebuie să ajungă la un compromis cu tradiția pe care urmărește să o desființeze, mai ales în țările "subdezvoltate", exclusiv agrare din Europa orientală. Pentru '48-iștii răsăriteni, crearea unei culturi "naționale" era un imperativ din cel puțin două motive.

În primul rând, trebuia să dovedim “Europei” că nu suntem “sălbaticii” pe care ne credea, că suntem apți să primim “lumina” civilizației. Pentru că nu oricine era îndreptățit să aspire la statutul de “națiune liberă” a “Europei unite” și, mai ales la poziția privilegiată de membru al “rasei latine”, gintă aleasă, făcută să conducă lumea în paradis. “Scrieți, băieți, orice, dar scrieți!” este imperativul care condiționează admiterea noastră în clubul latin, alături de “mama Roma” și “sora Franța”. Concurența era mare în acele timpuri, ca și astăzi, și aveam de luptat cu candidați ce ne contestau drepturile istorice. De aceea românii au fost cei mai înverșunați filofrancezi și au suprasolicitat obediența față de “sora mai mare” într-un mod inimaginabil de dezgustător. (Am făcut două războaie, declarând că ar fi fost preferabilă pieirea României decât a “binefăcătoarei” noastre).

Pe de altă parte, revoluția se face prin *demagogie*, iar aceasta are nevoie de un mijloc de propagare: “cultura”, adică literatura în sens larg. Pentru a fi accesibilă și eficientă, literatura propagandistică are nevoie de aparența autohtonismului.

O literatură de sine stătătoare, care ca formă să se sprijine pe forma veche, populară, și în cuprins să se pună în slujba noilor idealuri politice, aceasta este dorința lor. (IOR/588)

O altă realitate care să fi putut funda cultura laică, în afara aceleia rurale, nu exista și încercările de “îmburghezire” precoce a producțiilor au dus la monstruoziități literare, monumente de absurd macabre în artificialitatea lor ridicolă.

“Autohtonismul” revoluționar inaugurat la *Dacia literară* s-a limitat, cum era și firesc la un program *estetic* ce avea rolul de a escamota valoarea ruralismului ca punct de plecare al adevăratei renașteri românești, ceea ce ar fi presupus reorganizarea întregii societăți pe temeiurile tradiției.

Or, pseudo-autohtonismul are o perspectivă contrară, ruralitatea fiind văzută ca o fază a infantilității culturale, prețioasă prin frăgezimea poetică a manifestărilor sale “artistice” și prin informațiile istorice vii pe care le poartă despre o etapă a evoluției umane, dar sugestiile pe care ni le poate oferi se opresc aici. Omul premodern, țăranul în cazul nostru, nu a ajuns la maturitatea spirituală, nu a depășit gândirea simbolică, neavând acces la aceea conceptuală. Și dacă el poate să inspire prin metaforele sale naive limbajul nostru uscat de excesele lucidității, noi suntem datori să îl emancipăm la statutul de om “civilizat”, “om întreg”, printr-o educație pozitivă și prin întregul sistem de organizare a vieții sociale moderne.

Acest construct fantastic, “țăranul” ‘48-ist, fermecător prin inocența lui păgână, venerabil pentru că este contemporanul străbunului Traian, va obtura până astăzi adevăratul chip al țăranului român, fiind la fel de nociv pentru perceperea tradiției ca și poziția declarat ostilă a “modernismului” agresiv. Și poate chiar mai nociv, pentru că, imaginea țăranului român “păgân”, “superstițios” și “creator genial de folclor” are prestigiul “științific”, greu de combătut, al unei întregi școli de etnografie.

Dacă înainte de 1848 țara românească nu mai însemna nimic ca stat iar administratorii săi erau străini, ea era încă o țară, chiar în situația în care unele din funcțiile sociale specifice se atrofiară considerabil, prin dispariția boierimii luptătoare. Acest proces nu este încă, teoretic, atât de catastrofal pe cât pare. Țărâtimea - ruinată, slăbită biologic, e adevărat - împreună cu preoții, putea oricând să producă o nouă “clasă” conducătoare, ca de atâtea ori, oriunde, în trecut, atunci când ierarhia războinică se întâmpla să fie decimată în luptă. Statul străin fiscal, oricât de brutal ar fi exploatat resursele umane, era neutru în privința modului de a fi în lume al supușilor săi.

Statul umanist revoluționar, care continuă încă mai sângeros politica de exploatare fiscală, urmărește pe lângă aceasta înfinit mai mult; el se dorește stăpân nu numai pe munca și pe energia supușilor ci, lucru nevisat de nici un tiran “tradițional”, vrea să le transforme sufletul, modelându-l silnic după chipul și asemănarea *cetățeanului* ateu universal. (Convertirile cu forța sunt o constantă, Biserica Romană fiind campioana “fericirii” prin constrângere, dar modelul impus a fost întotdeauna supra-uman, operația făcându-se în numele lui Dumnezeu, *nu al omului*. Albul era “civilizat”, superior “sălbaticului”, pentru că Îl descoperise pe Dumnezeu Cel adevărat, iar nu pentru că era el însuși, pur și simplu, “omul absolut”).

Adaptată la condițiile Răsăritului, revoluția “românească”, condusă direct de la centru, respectă cu strictețe programul de desființare a tradiției și de creare a “omului nou”, așa cum vom încerca să arătăm altădată.

Bibliografie selectivă

ACT 1 - Anul 1848 în Principatele Românești. Acte și documente publicate cu ajutorul comitetului pentru rădicarea monumentului lui Ioan C. Brătianu, Tomul I – 1821-1848, București, Institutul de arte grafice “Carol Gobl”, 1902.

IOR 1 – Iorga, Nicolae : Istoria poporului românesc, Ed Științifică și Pedagogică, 1985

IOR 2 – Iorga, Nicolae : Studii asupra evului mediu românesc, Ed Științifică și Pedagogică, 1984

MAN – Manolescu, Nicolae : Istoria literaturii române

MEH – Mehedinți, Simion : Creștinismul românesc

ROS – Rosetti, C.A.: Corespondență, Minerva, 1980

SOB – Soboul, Albert : Revoluția franceză, Ed Științifică și Enciclopedică, 1962

DEZINTEGRAREA SPIRITUALITĂȚII RURALE

ÎN CARE FLORICA ELENA LAURENȚIU ARATĂ CĂ ÎN CONDIȚIILE
UNEI AGRESIVITĂȚI SPORITE A CONTEXTULUI SOCIAL
ȘI IDEATIC GENERAL ȘI ALE IMPACTULUI MASIV AL MEDIATIZĂRII,
INTERVENȚIA ELITELOR ESTE UN IMPERATIV

În cercetarea științifică – ne referim la științele umane – se profilează tot mai clar o anumită tendință de specializare, care implică o fragmentare a realității culturale în care evoluăm și pe care, de fapt, o alcătuim. Întâlnim tot mai des sintagmele “cultura populară”, “cultura tradițională”, “lumea satului”, dar studii aprofundate și, în același timp, de sinteză ale acestei “lumi” pătrund greu în peisajul publicațiilor de audiență largă. Lucrurile se prezintă de parcă am asista la un program separator de cognitivitate, satul și oamenii lui rămânând într-un alt timp și loc, un “dincolo” pe care îl utilizăm ca situație de referință, pe care îl considerăm din perspective care sunt diferite până la a fi contradictorii și ireconciliabile.

O trăsătură a atitudinii față de acest termen de referință este “generalizarea”; ceea ce se relatează “științific” despre “lumea satului” se vrea a fi valabil pentru tot mediul rural românesc. Idealizarea se învecinează cu negarea, judecata de valoare cu batjocura sau cu parodia. Discuțiile ample în jurul unor teme au devenit fôruri de producere a unor concepte, sintagme, paradigme, din plin justificate, pentru ca autorii lor să ilustreze un specific etnic definitiv pentru întreaga suflare românească. Să ne gândim numai la *Miorița*, la *Meșterul Manole* și putem să ne dăm seama în ce câmp semantic al memoriei culturale elitare evoluează aceste “motive”.

Chiar și acel arhicunoscut *illo tempore* al lui Mircea Eliade, așa cum lumea satului românesc l-a petrecut și nu l-a uitat, este actualizat într-o imediatitate care nu mai are (în elaborarea elitară) nimic din ceea ce constituie esența mitului, a potențialului de mitizare. Nu arhivele noastre de folclor și etnografie, atât de bogate, dar măcar cărțile de studiu ar trebui consultate. Lucrările și revistele cu greu își fac loc în librării și biblioteci. Cercetarea de teren e și ea afectată prin insuficiența considerare a peisajului rural și prin atât de frecvent invocata “lipsă de fonduri”. Faptul acesta va adânci ruptura dintre “castele” culturale care se formează și la noi prin același proces de globalizare a informației (și a cunoașterii), chiar dacă are loc și cu multe valențe locale. Îndepărtarea din obiectiv a realității rurale permite sau produce o lacună de documentare, de înregistrare a faptului cultural, și participă (contribuie) astfel la creșterea vulnerabilității acestuia, prin artificializarea cadrului arbitrar în care este considerat. Agresivitatea contextului social general, al celui ideatic, impactul masiv al mediatizării sunt toate resimțite în mediul rural ca o zguduire în profunzime. Conștientizarea acestui proces de către țărani nu întotdeauna explicită sau exprimată, ceea ce nu înseamnă că satul, comunitatea nu o traversează prin modificări la toate registrele, atât pentru grupul respectiv cât și pentru individ.

De la statutul ontologic al omului și înscrierea în coordonate etice, la instituirea și dinamica structurilor sociale, cu normele lor morale, și până la transpunerea în estetica unei viziuni cuprinzătoare asupra firii și rostului ei, toate acestea ne conduc parcă să înțelegem că avem de a face cu o situație nouă, globală, o cultură pe care am putea-o numi cultură “la risc”. Putem să ne punem multe întrebări privind toate acestea. Una din ele ar fi dacă au existat și continuă să existe strategii formulate ca atare, de dezintegrare a spiritualității rurale; în cazul nostru, a celei românești.

Despre situația de la noi, despre propria noastră condiție, ne vin informații și dinafară, care tocmai prin generalizarea la care recur vor să se propună cu valoare de modele. Pentru o mai mare credibilitate, aceste mesaje se afirmă ca fiind elaborate pe baza unor sondaje întreprinse de specialiști veniți din străinătate, pe informații și relatări furnizate de specialiștii din țară, mai ales cei din științele politice și sociale. În temeiul acestor modele, care sunt nu numai sincronizate dar și conjugate cu cele elaborate la noi, suntem invitați să ne vedem posesori ai unei identități “explicabile” științific, istoric, și total neadecvată. Unele dintre coordonatele acestei paradigme ni se explică spațial (elementul *loc* nu poate să lipsească), chiar într-o mitologizare de tip post-informatic. Aflăm despre noi, românii, că suntem în Europa de Est, spațiu care concentrează un potențial negativ “binecunoscut”. Că Bizanțul își trimite încă ecourile nefaste în această parte a Europei este de asemenea un fapt notat frecvent.

Unul din avatarurile acestei istorii, pentru modelatorii viziunii unei Europe și lumi ale unui al “patrulea val”, este Ortodoxia. Și nu este vorba de o simplă ignoranță de informație în ceea ce privește documentarea asupra relației istorie-Bizanț-religie-Ortodoxie-Biserica românească, nici de o penurie a surselor, ci de o interpretare arbitrară, de multe ori intenționat denaturată. Dacă ne referim numai la Ortodoxie, în unele dintre aceste modele ea este prezentată ca specifică favorizării simțului de colectivism, defavorizând în schimb individul. Că adevărul este cu totul altul aflăm dacă ne amintim de reprezentarea omului ca *persoană unică* în Ortodoxie, chiar în “trăirile” populare ale acesteia, neîntrerupt și atât de grăitor arătat în cultura noastră rurală. Suntem oare, abstracție făcând de ceea ce ne vine din afară și preocupându-ne de propriile noastre fapte, într-o condiție de pierdere a identității ? Dacă acest lucru este adevărat, ce putem, mai bine zis ce trebuie să facem ? Uneori, întrebările foarte complexe necesită răspunsuri foarte simple, ceea ce înseamnă că există soluții. Constituirea “castelor” culturale, a grupurilor elitare, este o realitate, așa cum realitate este și cultura “poporului de rând”. Există și mijloace, chiar dacă foarte reduse în termeni materiali, prin care elitele noastre pot să intervină activ și benefic la sate, și nu numai. Este evident pentru noi toți că nu putem apela la un mecenat care să vină din partea “baronilor roșii” ai așa-zisei noastre tranziții sau reforme; este de asemenea destul de clar că instituțiile, autoritățile reprezentative pentru statul de drept sunt în pierdere de credibilitate: oamenii simpli spun deseori că: “dacă statul nu e cum trebuie, să nu uităm că avem o țară !”. O mare parte a elitelor noastre sunt preocupate în mod consecvent de existența și educarea societății civile și, după cum ne spunea unul dintre acești interlocutori, “păi, asta-i țara, domnule!”, înțelegând prin aceasta că oamenii așteaptă și trebuie educați. Ar fi posibil deci un “mecenat cultural” care nu ar reprezenta, pentru anumite structuri creatoare de cultură, o greutate, o dificultate insurmontabilă. Nu este în intenția noastră să facem un program despre felul cum s-ar realiza, concret, acest lucru. Ne mulțumim să dăm aici câteva sugestii pe care ni le-au dat tot oamenii aceștia simpli. De ce nu sunt patronate școlile sătești și bibliotecile pentru localnici de către instituții private: edituri, reviste, ziare? De ce nu se aduc - prin școală, primărie, biserică – publicații “pe înțelesul oamenilor, care să ridice”? “De ce lasă oamenii școliți să se arate la televizor toate mășcările? Că numai la echipa de la colectivă mai era așa, de trebuia să audă tata și fata aceleași mășcări?” Poate că printr-o apropiere mai creștinească de cei ce au fost numiți “stupid people” s-ar mai îndrepta lucrurile și am ieși din marasmul care afectează spiritualitatea, oricare ar fi conținutul pe care-l atribuim acestui concept. Pentru omul simplu de la sat, și în mare parte și de la oraș, termenul “spiritual” s-ar traduce prin “viață sufletească”.

Una din trăsăturile caracteristice societății noastre este întrepătrunderea permanentă și activă a mediului popular urban cu cel rural. Orice preocupare legată de aceste segmente de populație ar putea fi relativ ușor preluată de către chiar membrii acestor comunități, care sunt deseori în căutare de îndrumare, de educare, de modele care să o asigure, respectând o identitate pe care ei o au, și nu sunt înclinați să o nege, dar se văd expuși la a le fi luată.

Locurile cele mai semnificativ purtătoare de sensuri pentru aceste comunități, în toate generațiile, rămân Biserica și școala. În foarte multe locuri vizitate am constatat însă că oamenii ridică biserici, le repară, le împodobesc, și la sate și la orașe, în timp ce foarte multe școli, în toate regiunile țării, la sate și la orașe, sunt într-o degradare continuă. Comunitatea nu se ocupă de ele. Pentru ea, școala înseamnă instituție de stat, atribuindu-i acestuia din urmă întreaga responsabilitate. Iar dacă “statul nu se mișcă, de ce nu vin cei școliți?” O atare frecventă formulare arată că este încă vie percepția statului ca stăpân; exprimă însă și o așteptare; “cei școliți”. În multe regiuni, copiii de la sate rămân cu patru clase, ceea ce îi scoate din circuitul cultural, profesional și economic, adâncind separația între categoriile sociale. Se mărește astfel, la nivelul populației, coeficientul unor segmente care nu mai asimilează cultură și devin astfel “mase de manevră”, ușor manipulabile. Ele nu se mai integrează și nu mai reprezintă nici satul *tradițional*, nu se înscriu nici într-un proces de modernizare a acestuia, și nici nu mai pot furniza o forță de muncă pentru societatea *tehnologizată*. Atari grupuri, a căror afirmare este în curs, nu pot fi indiferente unei elaborări și asumării unei culturi proprii, cu caractere comune, indiferent de regiune, și care este de fapt o *subcultură*. Disponibilitatea de a absorbi mesajele (informația) de cea mai abjectă factură va crește, este deja afișată, odată cu creșterea refugiului în alcool, violență, viciu. Așa cum între categoriile elitare și cele “populare” există o discrepanță, de multe ori o atitudine de respingere reciprocă, între mediul care generează acest segment de risc înalt și grupurile respective se instituie un hiatus. Mediul popular, rămas relativ echilibrat și apt de schimbare benefică, respinge tot mai categoric segmentele acestea marginalizate. Acțiunile de binefacere și intervenție sporadică nu rezolvă această situație și, din nou, o dată mai mult, chiar dacă pe cale ocolită, apare *imperativul intervenției elitelor*. Pentru unii din reprezentanții acestora nu este însă acceptată integrarea Bisericii, Biserica așa cum este ea zidită pentru creștinul ortodox, având drept cap pe Dumnezeu Iisus, după care vin apostolii, proorocii, și la urmă preoții și cărturarii neamului. Chiar și aceștia pot să se recunoască în corpul social – indiferent cum îl vor numi: neam sau popor, țară sau stat, comunitate sau societate – în categoria celor “școliți”.

RĂZBOAIELE ȘI PACEA RELIGIILOR

Vorbire și viață.

Problemele relațiilor interconfesionale au ajuns un subiect aproape obsedant de discuție în zilele noastre. Se depun eforturi, mai mult sau mai puțin sincere, pentru a se crea întâlniri și deschideri sau măcar iluzia lor. La noi cel puțin, în spațiul românesc, ceea ce înainte se trăia simplu, și se rezolva la fel de simplu, conviețuirea celor de religii diferite, atâta câtă era ea, ajunge astăzi să fie vorbire la nesfârșit, fără ca aceste dezbateri să lase să se întrevadă vreun liman izbăvitor. În ciuda aparențelor, pe măsură ce vorbesc, oamenii aparținând diferitelor religii par mai degrabă să se distanțeze, și adesea nu numai unii față de alții, dar, mai grav, și față de ei înșiși. Inflația nu este bună nicăieri. Cei care vorbesc mai mult sunt cei care nu trăiesc. Ei îi instigă cel mai adesea, manipulator, pe cei implicați să scoată sabia, după care, nu o dată, se eclipsează în spatele unor discursuri fățarnic corecte.

Necesitate.

La ce bun religia? Cât de actuală este ea astăzi? Este ea resimțită ca liberatoare sau drept constrângătoare de către omul zilelor noastre? În ce măsură ajunge să se raporteze astăzi credinciosul la religia sa, tot mai mult, în termenii plăcerii hedoniste și ai comodității? Mai este omul în stare de sacrificiu sincer și total pentru Dumnezeu? Răspunsurile pot fi felurite, după gradul de trezie spirituală al fiecăruia. Într-un fel, un răspuns îl dă Mircea Eliade atunci când vorbește de existența unui *homo religiosus*. Este omul general, al întregii istorii. Dar mai este ceva: Dumnezeu există! Ca atare, omul va simți totdeauna, conștient sau inconștient, o orientare polară spre El, un dor de negrăit și presant. Va căuta să și le ostoiască fie într-o căutare singulară, cel mai adesea supusă rătăcirii nesfârșite, fie într-una comunitară, constituită în urma experienței comune, istoric acreditată, a unei religii, care, pe cât se poate, să răspundă cel mai apropiat tensiunilor sale interioare.

Evoluție sau ierarhie?

Există o evoluție a religiilor? Destui istorici ai domeniului par să acrediteze această variantă teoretică. Fetișism, naturism, animism, totemism, magism, idolatrie, politeism, henoteism, monoteism..., iată cam care ar fi câteva dintre treptele scării propuse. Evoluția societății umane ar fi fost însoțită și de evoluția religiei. În fapt, nu este vorba de o evoluție, ci de o ierarhie, provenită din căderi și din urcușuri succesive, diferite. Până astăzi unii sunt idolatri, în ciuda studiilor lor superioare și aprofundate. Dar în ce fel poate fi afirmată corect o ierarhie a religiilor? Dincolo de convingerea subiectivă a fiecăruia (de tipul *nici că-mi pasă, nici că-mi pasă, / c-a mea e mai frumoasă*), s-ar putea afla criterii obiective de apreciere? Poate un om să spună că aparține unei religii, dacă nu-și revendică superioritatea ei doctrinară absolută, prin susținerea unicității valabilității ei integrale? Oare nu calea cea mai corectă și sigură de a se întâlni cu **Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat** o caută omul? Sau poate el rămâne între locuri (într-un soi de *no man's land* religios), cu vana senzație sau pretenție că le poate înțelege și cuprinde (mental) pe toate? Cu alte cuvinte ar putea exista un soi de "punct zero", absolut neutru față de toate religiile? Dacă o fi, este chiar zero, valoric vorbind, căci de acolo el nu s-ar putea explora competent și eficient în jur. Există, totuși, întotdeauna, în om, în sufletul său (venind din suflarea de viață a lui Dumnezeu), dacă este cu adevărat atent la sine, *ceva* esențial care-i spune ce este bine și ce este greșit. Este ceea ce s-a numit conștiință primară. Pentru corecta deslușire a înțeleșurilor ce subîntind lumea aceasta, dată nouă spre comunicare cu Dumnezeu (una dintre tezele dezvoltate teologic de Părintele Dumitru Stăniloae), Părinții Bisericii au ajuns la concluzia că inima trebuie să fie mintoasă, iar mintea inimoasă. Este cu mult mai mult decât o simplă conlucrare între inteligență și sentiment, ci întâlnirea într-o unire mistică ipostatică.

Fatalitate?

Este apartenența unui om sau chiar a unui neam la o religie anume un dat fatidic: o binecuvântare sau un blestem? În ce măsură o religie este însușită și asumată conștient de un om sau de o nație? Sau în ce măsură rămâne ea numai o coloratură spirituală arbitrară, datorată statutului geo-politic sau meandrelor istoriei? Și răspunsul la aceste întrebări este dependent de gradul implicării în religia respectivă, al asumării ei. Cel mai adesea omul are descendențe etnice sau familiale într-o religie, iar un neam rădăcini istorice. Omul se “trezește” (ca să preluăm o bună exprimare țărănească) prin familia sa într-o religie. Neamul și-o revendică istoric. Religia devine nu o dată componentă etnică. Este de dorit o religie națională? Multe intoleranțe provin din instituirea unui (pretins) caracter național al unei religii sau tocmai din lipsa unei religii asumate ca națională? În realitate, o națiune aparține unei credințe, nu invers. Unii rămân la stadiul de înscriere molcomă în religia pe care au moștenit-o, fără să se întrebe prea mult asupra ei. O privesc ca pe un dat sau, în cazul mai bun, ca pe un dar. Este, de altfel, o cale recomandată de mulți. Alții doresc să-și realizeze religia și atunci o supun unei minime cercetări critice sincere. Rezultatul unei astfel de analize, duse până la capăt, plecate de la propriile scripturi și de la propria tradiție, ajutate și de comunicarea personală (directă sau livrescă) cu marile personalități duhovnicești, ar trebui să fie ori o asumare totală a religiei respective, ori renunțarea la ea și aflarea unei alteia, care să răspundă mai corect realizării comunicării cu Dumnezeu. Și totuși, în acest din urmă caz, nu poți să intri la raionul cu religii ale lumii și să-ți alegi una după gust și pe măsură, cum ai alege o armură. În final, religia este și un răspuns la un apel exterior (al lui Dumnezeu), care ți se adresează din interior (setea de Dumnezeu venind din chipul Lui, pecete prezentă în orice om). Însă Dumnezeu nu vorbește numai individual, ci și comunitar (istoric, etnic, geografic etc.). Religia nu este o problemă strict individuală, cum încearcă unii să o sugereze, marginalizând-o, ci una primordial comunitară.

Sigur, sunt și “chiulangii”, pentru care problema religiei se pune în termenii comodității (morale, culturale etc.). Dar, o religie care se respectă și care-i respectă pe aderenții ei cere eforturi, exercițiu, purificare, rafinare spirituală, cu un cuvânt necesită asceză. Cel ce caută într-o religie parcurgerea și aprofundarea proprie a unei căi deja deschise de Dumnezeu și lărgite de Tradiție, se va simți mai comod sufletește tocmai într-o *asceză* exercitată cu mai multă exigență, practicată în deplină libertate.

“Religii”?

Mai multe religii ar vrea să însemne ori mai mulți dumnezei, oarecum echi-valenți și con-curenți, ori mai multe căi de a-L căuta și de a-L descoperi pe Dumnezeu (Unicul!). Cât timp omul caută numai prin propriile eforturi, această pluralitate poate fi înțeleasă, pusă pe seama limitelor sale. În momentul în care Dumnezeu intervine El însuși într-ajutor și Se revelează personal, datele problemei se schimbă. Orice neatenție sau alterare a Revelației este vinovată. Dar Se revelează Dumnezeu în aceeași măsură tuturor? Am putea spune că El, fiind Cel Ce este (Ieșirea 3, 14), Se revelează, pur și simplu, în existența Sa pură și simplă, într-o manieră personală accesibilă, după credința noastră. Capacitatea de sesizare a Revelației poate diferi, însă, de la om la om, dar și de la neam la neam (neam poate acoperi determinări tribale, etnice, rasiale etc.). Talanții nu se împart egal, și nu știi niciodată dacă este mai fericit cel cu mulți sau cel cu puțini. Cei dintâi sunt, oricum, mai supuși riscului. Atât câștigurile, cât și eșecurile le pot fi mai mari. Efortul de receptare este și el personal, depinzând de buna “strunire” a voinței (= a o face să alerge cum se cuvine pe strunele adevărului). Dar ceea ce este sigur este faptul că Dumnezeu nu poate să Se reveleze, în nici un caz, în mod contradictoriu. De aceea nici nu pot fi religiile “egale” în momentul în care se contrazic din punct de vedere doctrinar.

Apartenență.

Pentru omul care-și asumă până la capăt, până la rădăcina ființei sale, o religie, ceea ce înseamnă și apartenența la Biserică (aș evita să spun la “o” Biserică, deoarece nu e vorba de instituții analizabile sociologic, ci Trupul mistic unic al lui Dumnezeu unic), problema se pune în termenii observației asupra sinelui și asupra lumii înconjurătoare. Omul serios poate avea dubii, eventual, în legătură cu capacitatea sa de cuprindere a lucrurilor, dar nu se va îndoii, îndeobște, de cea a Bisericii (în măsura în care a ajuns să o descopere, să o realizeze și să o asume ca a sa), în mersul ei istoric, mereu filtrând și limpezind doctrina, deslușind revelația. Or, după credința creștină, Hristos este Revelația deplină. Numai cel bine ancorat în adevărul credinței sale poate fi liber și se

poate întâlni cu totală deschidere și disponibilitate cu celălalt. Altfel, el nu este decât un vagabond religios, un pierde-vară al credinței (*fierbintele* ei - cf. Apocalipsa 3,15), un ins lipsit de credibilitate.

Identitate și unitate.

Coexistă în om nevoia de identitate (personală și de neam) și dorul de unitate originară. Amândouă s-ar vrea realizate prin și în cadrul religiei. Identitatea se dorește afirmată, după cădere, și prin religie proprie (cu determinări, adesea, rasiale sau naționale). În aceste cazuri, nu corectitudinea credinței contează totdeauna în primul rând, ci dorința ca ea să fie deosebită și proprie. Dimpotrivă, în ceea ce privește unitatea, în cazul ei prevalează, pentru credinciosul atent la condiția relației sale cu Dumnezeu, corectitudinea reflectării mesajului divin revelat. În cadrul creștinismului, Catolicismul a încercat să obțină universalul, în timp ce Ortodoxia a încercat să afle soluția echilibrării universalului cu naționalul. Unitatea de tot centralizată catolică ar vrea să subsumeze aritmetic identitățile locale, Ortodoxia ar dori să le promoveze unicitatea unitară, armonizând în cadrul lor universalul, în toate nuanțele sale convergente. În acest sens, Ortodoxia este mai aplecată asupra exprimării personale a universalului, în timp ce catolicii accentuează unitatea ontologică a individualelor. Dar amândouă aceste credințe creștine țin mult la unitate, ceea ce pare să nu intereseze atât de mult Protestantismul, în mod afirmat subiectivist. Ceea ce propune Protestantismul din totdeauna este o Adunare, nu o unire reală.

Ecumenisme și ecumenism.

Vânturată exasperant în zilele noastre, noțiunea de *ecumenism* este practic uzurpată în conținutul ei clasic. În general, două sunt tipurile de ecumenism propuse. Unul ar fi acela al *ecumenismului - ghiveci*, în care toate religiile se amestecă de voie, după (lipsă de) gust. Se preconizează ajungerea la o religie sintetică, o struțocămilă mult mai complicată și, până la urmă, mai monstruoasă.

Un altul este servit după ecuația următoare: *ecumenism = relativism + laxism + sincretism*. Se susține că toate religiile sunt căi egal revelate și corecte pentru a ajunge la Dumnezeu. Or fi mai multe drumuri (cărări), dar unele sunt rătăcitoare. De obicei, cavalerii cei mai înverșunați ai acestor tipuri de ecumenism, până acum cu producții cel mult debile, sunt dintre aceia neimplicați solid într-o religie sau dintre cei care plutesc în derivă printre religii. La scara mai redusă a creștinismului, au fost lansate în acest veac teorii oțioase, cum ar fi aceea a *ramurilor* (trunchiul comun al religiei primare creștine a generat ramuri cu egală îndreptățire și valabilitate) sau cea a *complementarității* (fiecare dintre confesiunile creștine a păstrat "ceva" din credința originară, și toate combinate ar da întregul). Constituie o capcană și concepția că diferitele confesiuni creștine sunt numai forme diferite ale aceleiași religii. Într-o religie serioasă, formele nu sunt aleatorii sau arbitrare, ci acoperă epidermic conținutul doctrinar. Ar fi totuși copilăresc și iresponsabil să spui că toate religiile (sau o bună parte din ele) sunt egal adevărate și fiecare om religios poate merge-n calea-i la fel de voios și lipsit de griji. Noi păstrăm pentru ecumenism accepția pe care a căpătat-o el în șirul Sinoadelor ecumenice, a toată Biserica. Se intra acolo spre discutarea unor probleme doctrinare sau canonice în divergență și se ieșea cu o doctrină unică lămurită și însușită. Dizidenții nu erau excluși, bineînțeles, de la viață, dar erau considerați ca autoexcluși de la Viață, de la Adevăr, de la Cale, din Biserică, mai pe scurt: *eretici*. Biserica veche înțelegea să fie coerentă și consecventă. Ea știa să se facă asistată și în acest fel, al Sinoadelor ecumenice, de Duhul Sfânt. Ele rămân până astăzi normative.

Fariseism.

Dacă tot sunt diferitele religii cam același lucru, de ce nu cedează nimeni? Tocmai pentru că diferențele, cât de insignifiante ar părea ele unora, apar ca esențiale (ținând de esența lucrurilor) celor înscriși asumat într-o religie. Fiecare încearcă să explice celuilalt, mai totdeauna, că deosebirile sunt neesențiale și ne semnificative, dar îi cere totdeauna ca el să cedeze, făcând compromisuri.

Un Dumnezeu războinic?

Scripturile, îndeosebi *Vechiul Testament*, Îl prezintă pe Dumnezeu ca pe un Dumnezeu al luptei. **Domnul este viteaz în luptă** (Ieșirea 15,3 - Cântarea de slavă a lui Moise), El **întru dreptate judecă și se războiește** (Apocalipsa 19,11). Una dintre armele lui Dumnezeu este **sabia gurii** Lui (Apocalipsa 2,16), Cuvântul (Adevăr

și iubire), așadar. Cuvântul-Hristos ne spune fără menajamente inutile: **Să nu socotiți că Eu am venit s-aduc pace pe pământ; n-am venit s-aduc pace ci sabie** (Matei 10,34). Dumnezeu nu luptă niciodată pentru Sine, căci El nu este niciodată în primejdie. Lupta Sa o dă pentru credincioșii Săi și pentru cei aleși ai Săi (Ieșirea 14,14; Iosua 23,3; Neemia 4,20). Războaiele drepte ale acestora sunt și ale Lui (2 Paralipomena 20,15). Aceasta ar trebui să ne dea curaj și liniște în luptele noastre. Ca Psalmistul, putem chiar invoca ieșirea lui Dumnezeu la luptă în apărarea noastră: **luptă împotriva celor ce se luptă cu mine!** (Psalmul 34,1).

Un Dumnezeu al păcii!

Dar, cel puțin la fel de mult, Dumnezeu apare ca un **Dumnezeu al păcii** (1 Corinteni 14,33 - pacea pusă aici în opoziție cu "neorânduiala") Care va zdrobi pe satana (Romani 16,20). El este cu noi, și cu El ne cere Apostolul să ne însoțim (Romani 15,33; 2 Corinteni 13,11; Filipeni 4,9) și să trăim în pace (2 Corinteni 13,11). El sfințește (1 Tesaloniceni 5,23), El ne dă **pacea-n toată vremea și-n tot chipul** (2 Tesaloniceni 3,16), El este **Cel Ce L-a sculat din morți pe Domnul nostru Iisus** (Evrei 13,20). El **pune-va capăt războaielor până la marginile pământului, arcul va sfărâma și va frânge arma, iar pavezele în foc le va arde** (Psalmul 45,9). Hristos a venit de la naștere vestit ca aducător de pace și bunăvoință pe pământ (Luca 2,14). După Înviere, mesajul dintâi a fost acesta: **Pace vouă!** (Ioan 20,19.21), pus alături de **Nu vă temeți!** (Matei 28,5) și **Bucurați-vă!** (Matei 28,9). Pace, curaj, bucurie - iată triada mirifică și tonifiantă a Învierii. Sigur, bătaia principală a mesajului Învierii este spre pacea interioară, însă și pacea exterioară nu poate surveni decât în urma unei pacificări interioare.

Pacea omului nu poate fi decât în Hristos. Pacea înseamnă ea însăși o biruință mai mare decât orice războire. Hristos a biruit prin pace, omul nu poate birui decât tot așa (Ioan 16,33). Războaiele sunt multe, pacea este unică în substanța ei.

Război nevăzut.

Sunt și războaie interioare, nevăzute. În primul rând, războiul cu răul din tine. Numai cine nu-și poartă războiul interior, are timp de cel exterior și îi place, ca atare, să se producă astfel. Războiul interior este cu adevărat necesar și roditor de pace.

Lupta cea bună.

Sunt "războaie" pe care ești obligat să le porți. Trebuie să porți "război" pentru adevărul dreptei credințe, dar singura armă biruitoare rămâne iubirea. Pare o banalitate. Dar folosirea iubirii în luptă a ajuns cu totul excepțională, banalitatea zilnică fiind lupta fratricidă dezlănțuită. Apostolul neamurilor pare obsedat de ceea ce el numește **lupta cea bună**, mai ale în *Scrisorile* către ucenicul său Timotei. Miza acestei lupte, care constă în principal în vestirea Evangheliei (1 Tesaloniceni 2,2) și în mărturisirea dreptei credințe, este eshatologică: **Luptă-te lupta cea bună a credinței, cucerește viața veșnică la care ai fost chemat și pentru care mărturisirea cea bună ai mărturisit față de martori** (1 Timotei 6,12). La sfârșitul vieții, în pragul înfățișării la tronul de judecată divin, numai cu această luptă "se laudă" Sfântul Pavel, altfel deloc sărac în merite: **Lupta cea bună am luptat, călătoria mi-am împlinit-o, credința am păzit-o.** (2 Timotei 4,7). Experiența propriei lupte, îl face pe Apostol să-i îndemne și pe ceilalți creștini la susținerea ei, îmbrăcându-se în **armura luminii** (Romani 13,13; a se vedea și *Efeseni* 6,10-19, unde înarmurarea și înarmarea creștinului luptător sunt redată *in extenso*), **în Iisus Hristos** (Romani 13,14, ceea ce se realizează prin botez și prin perpetuarea lui euharistică), **întru toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu (...) în cuvântul adevărului, în puterea lui Dumnezeu; prin armele dreptății** (2 Corinteni 6,4.7). Un alt Apostol, Iuda, îndeamnă în același fel: **Să vă luptați pentru credința care o dată pentru totdeauna le-a fost dată sfinților.** (Iuda 3). Cu toate că omul "umbă în trup", lupta creștinului autentic este cu precădere spirituală (2 Corinteni 10,3-4). Este o luptă ce trebuie purtată, în egală măsură, individual și comunitar: **să aud despre voi că stați într-un singur duh, într-un singur suflet luptându-vă pentru credința Evangheliei** (Filipeni 1,27).

Războiul exterior.

Războiul interior este însoțit cel mai adesea de lupte exterioare. Cu necazurile, cu ispitele. Creștinul, datorită condiției sale existențiale alese, este mai expus acestor lupte, ca orice veritabil ostaș aflat mereu în prima linie a frontului. El luptă fie direct, fie prin simpatie și con-pățimire (*Evrei 10,32*). El luptă pentru sine, dar mai ales pentru alții. Lupta sa nu face niciodată victime, ci totdeauna încearcă să salveze. Părintele este dator să lupte fără frică, cu nădejde în Dumnezeu, pentru fiii săi duhovnicești (*Coloseni 2,1*), capul familiei pentru toți ai casei (*Neemia 4,14*) etc. Este o luptă neostenită, acompaniată de teribile temeri (*2 Corinteni 7,5*). Izbânda poate fi asigurată numai de conlucrarea cu Dumnezeu, de transparența celui care se ostenește luptând la lucrarea lui Dumnezeu în el (*Coloseni 1,29*). Miza tuturor luptelor rămâne mântuirea. Nădejdea și încredințarea creștinilor este mai mare în acest sens: ***vrednic de crezare e cuvântul și de toată primirea; fiindcă spre aceasta ne și ostenim și suntem ocărâți și ne luptăm, că ne-am pus nădejdea-n Dumnezeu cel viu, care este Mântuitor al tuturor oamenilor, mai ales al credincioșilor*** (*1 Timotei 4,9-10*). Dar și datoriile lor sunt mai mari.

Război cu Dumnezeu.

Cu voie sau fără voie, unii ajung să se războiască cu Dumnezeu. Neglijențe păcătoase te pot aduce în această situație. Suntem avertizați în acest sens: ***Nu cumva să vă pomeniți și luptători împotriva lui Dumnezeu!*** (*Fapte 5,39*). Vremurile din urmă vor fi mai marcate de acest tip de război: ***Ei vor porni război împotriva Mielului, dar Mielul îi va birui, pentru că El este Domnul domnilor și Împăratul împăraților; și cei împreună cu El, chemați și aleși și credincioși [vor birui și ei]*** (*Apocalipsa 17,14*). Va fi timpul unui război (spiritual) generalizat: ***războiul zilei celei mari a lui Dumnezeu Atotțiitorul*** (*Apocalipsa 16,14*). Dar, pentru creștin, tot viitorul este astăzi (***vine ceasul, și acum este***, spune Hristos - *Ioan 4,23*).

Într-un fel, se războiesc cu Dumnezeu, fără s-o realizeze, toți cei care refuză să I se alăture: ***Cine nu este cu Mine este împotriva Mea*** (*Matei 12,30 ;Luca 11,23*). *Tertium non datur*. Cu puțin mai multă atenție la sine, fiecare poate auzi, ca odinioară Saul, glasul tânguitor al lui Dumnezeu: ***de ce mă prigonești?*** (cf. *Faptele Apostolilor 9,4*). Fiecare e chemat la un drum al Damascului și la o orbire vindecătoare, spre străvedere.

Războaie religioase?

Sunt cu adevărat războaiele numite ca atare *religioase*? Ele sunt, în orice caz, cele care au alimentat o anumită critică destul de acerbă a religiilor în epoca contemporană. Însă, unul dintre Apostoli observa corect: ***De unde războaiele, și de unde luptele dintre voi? Oare nu de aici: din poftele voastre care vi se războiesc în mădulare?*** (*Iacob 4,1*). Sfântul Apostol Ioan este și mai categoric, arătând că satana e cel care amăgește popoarele și le adună la război (*Apocalipsa 20,8*). O *adunare* care desface, care risipește.

Războiul armat izbucnește atunci când doctrina, superficial cunoscută, este deturnată în ideologie, iar ideologia se cere aproape inevitabil a fi folosită ca instrument de anihilare și eliminare a celor cu care dorințele de stăpânire despotică intră în coliziune. Practic, în astfel de războaie, motivația religioasă este numai pretext, cauzele imediate, mărturisite sau nu, fiind de altă natură, de cele mai multe ori economică, socială sau politică. Ca în multe cazuri, *a avea luptă* contra lui *a fi*: setea de *a avea mai mult și mai ușor* a unora alimentează exercitarea unor acțiuni exterminatoare mârșave în vederea trecerii în *a nu mai fi* a altora. În același timp, și reciprocă este adevărată: toate războaiele au un substrat religios, ele demonstrând cu mare evidență depărtarea de Dumnezeu. Până la urmă, orice agresiune este o agresiune împotriva lui Dumnezeu, împiedicare tragică de piatra Hristos (*Matei 21,44*), lovire iresponsabilă cu piciorul în tepușă (*Faptele Apostolilor 9,5*). Originea mai tuturor violențelor mai constă și în faptul că omul se face, cu teribilă plăcere, pre sine celuilalt, deodată, procuror, judecător și călău. Există o mare ispită a diabolizării celorlalți, a trimiterii lor rapide în iad. În ciuda numeroaselor avertismente scripturistice, nimic nu I se uzurpă mai mult lui Hristos decât calitatea de Judecător unic. Cât privește pacea, și cea mai mică, ea își are originea în Hristos, ea nu poate fi decât *întru Hristos*. Acesta a fost scopul propovăduirii Sale printre oameni (***Pe acestea vi le-am grăit pentru ca-ntru Mine pace să aveți*** - *Ioan 16,33*).

Structuri și responsabilități ierarhice.

În mod normal, orice religie își constituie o clasă sacerdotală, menită să rostuiască și să gireze corectitudinea doctrinei și a cultului aferent. Ea se organizează sub o formă ierarhică. Soliditatea unei religii constă și în temeinicia structurării ierarhiei sale. Acest lucru depinde de măsura în care Dumnezeu este acceptat să se implice în constituirea ierarhiei, asistând-o activ. Practic, pot fi observate două ierarhii. Una instituțională, alta spirituală (aici în sensul de duhovnicească). Ele pot interfera într-o măsură mai mică sau mai mare, dar nu ajung niciodată să se suprapună (situație ideală, paradisiacă). Important este ca cele două ierarhii să rămână într-o legătură cât mai organică și să se potențeze reciproc. Cea duhovnicească rămâne însă sarea credincioșilor, prin ea, mai ales, se lucrează pacea: ***Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții (Marcu 9,50)***. Până la urmă, ierarhiile sunt cele responsabile sau chiar vinovate de derapajele războinice în raportul dintre religii. Acestea au loc îndeosebi atunci când clasa sacerdotală ajunge să fie o castă în căutare de privilegii de tot felul. Dar tot ierarhiile pot avea și meritul principal al păcii. Ele trebuiesc stimulate de credincioși în această direcție: ***Dar vă rugăm, fraților, să-i aveți în cinste pe cei ce se ostenesc între voi și sunt mai-marii voștri întru Domnul și vă dojenesc; și pentru lucrarea lor să-i socotiți vrednici de prisoselnică iubire. Fiți cu pace între voi (1 Tesaloniceni 5,12-13)***. În principiu, mai toate religiile preconizează o dispoziție pașnică față de străinii de ele, mai ales când sunt monoteiste, când acceptă un Dumnezeu unic al tuturor. La bază, lucrurile repetă în mic pe cele de la vârf. Ciocnirile, petrecându-se între persoane sau între grupuri mici de aderenți, se pot stinge mai lesne. De aceea este de dorit o credință unică: ea ar lipsi pe cei războinici de o serie de pretexte, iar fără pretexte multe porniri belicoase ar arde mocnit, până s-ar stinge, fără să mai izbucnească. La fel de gravă este și abandonarea de către creștin a calității sale clericale generale (în fiecare om există componenta potențială a preoției universale), față de el însuși și față de cei din jur. El capătă atunci o dispoziție războinică. Desprinderea clerului de poporul credincios, abandonul fals și formal elitist al turmei de către păstori, infuzarea de porniri violente printre aderenți generează și multe din numeroasele pusee anticlericale. Din păcate, anticlericalismul pare să fie o modă eternă, foarte adesea fără justificări obiective suficiente. Sunt, desigur, unii care scriu despre cler numai “pe față” (de bine) - mediile eparhiale, dar și alții care scriu numai “pe dos” (adesea chiar pe dos) - mediile intelectualiste rebele. Dar numai cu ochiuri pe față sau numai pe dos nu iese o împletitură ca lumea. și nici chiar cu “unul pe față, unul pe dos”. Numai modele simpliste și rudimentare. Lucrurile sunt mult mai complexe și trebuiesc analizate fără prejudecăți, *sine ira et studio*, pentru a li se dezvălui adevăratul conținut și, eventual, a vindeca rănilile. Ierarhia este esențială, în cer și pe pământ. Ea este creștină în măsura în care este o ierarhie a jertfei de sine și a iubirii pentru celălalt. Ierarhia nu este destinată să creeze sau să statueze inegalități, ci să le înlănuie. În urcușul Scării Sfântului Ioan, nimeni nu este întrebat de rangurile-i vane sau de studii, ci de implicare și rodire, de purificare și de luminare.

Încețoșare.

O proastă alegere religioasă îl lasă pe om cu ochii în ceață, orbit de false extazieri, expus rătăcirii și îmbolnăvirii ființei.

Apoi, este plină lumea contemporană de tot felul de manifestări ale unor fenomene concepute în chip fals ca având caracterul unor “religii” (doctrină spiritualiste ezoterice, unele sisteme politice, diverse sporturi, anumite categorii de muzică, tot felul de *hobby*-uri etc.). Se confundă patima și o brumă de obișnuințe ritualistice cu religia și cu cultul. Este plină lumea de idolatrii profane păguboase, care deturneză sufletul din drumul său firesc spre Dumnezeu și spre frumusețea Lui aureolară.

Convergență.

Convergența religiilor poate fi gândită a fi ontologică și eshatologică. Ea provine din unicitatea lui Dumnezeu (***Unul Sfânt, Unul Domn***), din apartenența noastră la un singur rai inițial și la unul singur final (Ierusalimul ceresc, prin numele său cetate a păcii). Divergența apare între aceste spații paradisiace, ca o penetrare a iadului în lume. Când părintele Rafael Noica afirma, cu bună dreptate, că *omul este prin fire ortodox*, nu voia să spună că el aparține Bisericii Ortodoxe, ci că este construit spre o dreaptă credință, spre o relație cu Dumnezeu corect dezvoltată. Părintele John Breck (duhovnicesc profesor de *Studiul Noului Testament* la institutele *Sfântul Serghei* din Paris și *Sfântul Vladimir* din New York) spune că nu se poate raporta la alți creștini decât gândindu-

se că și ei sunt mai mult sau mai puțin ortodocși (chiar dacă nu aparțin formal Bisericii Ortodoxe), că au păstrat, totuși, câte ceva din dreapta credință. Convergența finală și definitivă a religiilor nu va fi decât în eshaton, când toate, de obște, se vor fi luminat desăvârșit. Până atunci, religiile sunt marcate, mai degrabă, de divergență, aceasta apărând ca o ruptură în relația firească cu Dumnezeu, în urma căderii paradisiace, așadar. Omul a plecat de acasă risipitor și se va întoarce acasă, la Dumnezeu, îmbogățit de cicatricile vindecării atâtor răni existențiale, răpus de dorul sânelui patern, după ce va fi realizat că experiența istorică, oricât de fascinantă, rămâne pentru el o stare dureroasă și precară de străinătate.

Îndemn.

Dacă-i cu putință, pe cât ține de voi, trăiți în pace cu toți oamenii (Romani 12,18). Din păcate nu este totdeauna cu putință și nu ține totdeauna de noi. Hristos a prevăzut asta.

Moștenire.

Pace vă las vouă, pacea Mea v-o dau (Ioan 14,27)

Fericirea înfierii.

Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema (Matei 5,9).

DESPRE
ECUMENISM

- ORIGINI, ESENȚĂ, DEZIDERATE -

ASTĂZI SE VORBEȘTE DIN CE ÎN CE MAI MULT DESPRE ECUMENISM, REUNIUNI ECUMENICE, TEOLOGIE ECUMENICĂ, RUGĂCIUNI ȘI SLUJIRE ECUMENICE; DISCUȚIILE ANTRENEAZĂ PASIUNI DINTRE CELE MAI APRINSE, POZIȚII PRO SAU CONTRA ALE CELOR DOUĂ PĂRȚI CVASICONSTANT PREZENTE ÎN SĂLILE DE CONFERINȚE TEOLOGICE: SUSȚINĂTORII CARE AFIRMĂ CU TĂRIE MISIUNEA ORTODOXĂ FĂCUTĂ ÎN RÂNDUL NEORTODOCȘILOR PRIN ADUNĂRILE ECUMENICE ȘI ADVERSARIII ACESTEI MIȘCĂRI. SCARA MENȚIONEAZĂ AICI CÂTEVA ASPECTE PRIVIND MIȘCAREA ECUMENICĂ, SCOPURILE ACESTEIA ȘI CONCRETIZAREA LOR ÎN VIAȚA BISERICII ORTODOXE. DE AICI SE VA VEDEA, FĂRĂ PUTINȚĂ DE TĂGADĂ CĂ ECUMENISMUL ESTE *PANEREA VEACULUI XX*, DUPĂ CUM A NUMIT-O PĂRINTELE DUMITRU STĂNILOIAIE.

Ecumenismul, ca idee, a apărut la mijlocul sec. XIX în Anglia și America, propunându-și să unească diferitele confesiuni creștine ce se autointitulează greșit “biserici”. Mai târziu, în 1948, la Adunarea de la Amsterdam, s-a hotărât fondarea așa-numitului “Consiliu Mondial al Bisericilor”, cu sediul la Geneva. Termenul de *ecumenism* a fost introdus la Congresul de la Edinburgh (Scoția) în 1910, Congres al organizației I.M.K.A. condusă de cunoscutul lider francmason John Mott (1865-1955) care a și prezidat lucrările acestui congres. Semnificativ este faptul că John Mott nu a ales pentru denumirea mișcării sale termenul de “universalism” (de la latinescul *universum* - univers), ci analogul grecesc, *oecumenicos* care aparține exclusiv Bisericii Ortodoxe. Scopul vădit al acestei substituirii a fost cel de a masca intențiile acestei mișcări sub un termen clasic pentru Ortodoxie – acela al ecumenicității, universalității Sfintei Biserici Ortodoxe – existând pericolul de a identifica cândva Sinoadele Ecumenice cu “Consiliul Mondial al Bisericilor”. Dealtfel, chiar una din Bisericile Ortodoxe, cea Rusă, s-a exprimat semnificativ în acest sens, trăgând un semnal de alarmă, încă din anii trecuți, după lucrările Adunării a V-a a CMB de la Nairobi:

Un alt pericol care amenință grav unitatea creștină și viitorul mișcării ecumenice {...} este iluzia, nutrită de unii participanți la mișcarea ecumenică, precum că C.M.B. ar putea asigura un asemenea grad al apropierii ecumenice a bisericilor membre ale ei, încât una din viitoarele sale adunări generale se va transforma în sinod creștin ecumenic.

Așadar încă dintru început, autodenunțarea acestei mișcări drept *ecumenică* ridică grave semne de întrebare asupra a ceea ce urmărește ea. Noi afirmăm că aparținem de acel ecumenism, vechi și pururi nou, adică de universalitatea Sfintei Biserici Ortodoxe întemeiate de Domnul nostru Iisus Hristos în scopul răspândirii adevărului divin revelat propovăduit de Hristos și împlinirii mântuirii făgăduite de El.

Între acest ecumenism ortodox și “ecumenismul” promovat de C.M.B. există contradicții flagrante și deosebiri dogmatice profunde, care fac imposibilă apartenența la Sfânta Biserică Ortodoxă Universală și, în același timp, la mișcarea ecumenică ce își impune în ultima vreme concepțiile sale, tot mai insistente și tot mai străine de duhul Ortodoxiei. Iată principalele puncte inacceptabile pentru un ortodox:

I.

Mișcarea Ecumenică se bazează pe teologia modernistă promovată în spațiul eterodox în zorii veacului XX și care susține întâi de toate *existența Sfințelor Taine mântuitoare și sfințitoare și în afara granițelor Bisericii Ortodoxe*. Această concepție care consideră grupările eretice și schismatice ca *nefiind complet rupte de trupul Bisericii celei Una*, îi face pe teologii moderniști să afirme că în tainele (Botez, Mirungere, Hirotonie, ș.a.) săvârșite de eterodocși

lucrează același har mântuitor și sfințitor al Sfântului Duh, chiar dacă nu în plinătatea lui, ca în Biserica Ortodoxă. Menționez că încă din 1982, comisia *Credință și organizare* de la Lima a adoptat documentul B.E.M. care constituie efectiv baza dogmatică și liturgică minimă a unirii creștinilor – Botez, Euharistie, Slujire (preoție). Analiza atentă a conținutului acestui document demonstrează două aspecte:

1). Faptul că în B.E.M. nu sunt menționate patru Taine bisericești: Mirungere, Spovedanie, Căsătoria și Sfântul Maslu, denotă că acest document nu le recunoaște drept taine.

2). B.E.M. este alcătuit după criterii pur protestante. În finalul preambulului B.E.M., alcătuitoarii declară într-un mod străin de duhul dreptei credințe: *nu trebuie să ne așteptăm în B.E.M. la o interpretare teologică deplină a botezului, euharistiei și preoției*, aceasta fiind în opinia lor în cazul dat neadecvată și nedorită.

II.

Teologia modernistă promovează așa-zisa *teorie a ramificațiilor* potrivit căreia Biserica lui Hristos este trunchiul comun din care se desprind ramuri care dețin și ele - ca biserica romano-catolică, protestantă, necalcedoniană, anglicană, etc. – har mântuitor și sfințitor.

III.

Consecința imediată a celor expuse mai sus este posibilitatea rugăciunii în comun cu eterodocșii și chiar a Euharistiei. În ultima vreme, la reuniunile C.M.B. se afirmă că numai săvârșirea Euharistiei în comun trebuie respinsă, celelalte slujbe sau rugăciuni fiind acceptate.

IV.

De multe ori, autoprezentarea membrilor sau susținătorilor mișcării ecumenice poate îmbrăca forme aberante. Să menționăm manifestările de la Vulcana- Băi (Târgoviște, august 1998) când materialul pus la dispoziția participanților se definește ca *Religia secolului XXI , religia speranței*, afirmându-se că nu se vrea un parlament al religiilor, ci mai grav, conform cuvântului de deschidere, *un chip sustras dogmelor, un chip viu și convingător* în care funcționează alte legi decât cele creștine și anume *legea curcubeului*, sau Conferința Mondială a Religiiilor Lumii pentru Pace ținută la București în septembrie 1998, când manifestările au culminat cu aprinderea unui *foc sacru* și rostirea rugăciunii în comun pentru pace împreună nu numai cu reprezentanții confesiunilor creștine eterodoxe, dar și cu necreștinii și cei aparținând cultelor păgâne asiatice.

Credința noastră legată de acest subiect

A). În privința harului mântuitor și sfințitor al Sfântului Duh, Sfântul Vasile cel Mare afirmă în Epistola I Canonică: *Începutul separării a fost schisma, iar prin această despărțire ei nu mai au harul Sfântului Duh care nu li se mai dă din momentul despărțirii lor. La începuturi, înainte de despărțire, aceștia aveau harul preoției și prin punerea mâinilor transmiteau acest har sfințitor, iar după schismă au devenit laici, încât nu mai au puterea harului nici pentru a boteza, nici pentru a hirotoni; cei ruși de Biserică au devenit astfel incapabili să transmită și altora harul Sfântului Duh.*

Sfântul Irineu de Lyon afirmă: *Unde este Biserica, acolo este și Duhul Sfânt , iar unde este Duhul Sfânt acolo este Biserica și tot harul, iar Duhul Sfânt este Adevărul; Cei care se depărtează de la Biserică (...) ei se pedepsesc pe ei înșiși, tocmai despre ei spune Sfântul Apostol Pavel că după prima și a doua muștrare, îndepărtează-te de ei.*

Sfântul Ciprian al Cartaginei: *În afara Bisericii nu există mântuire: casa lui Dumnezeu este una singură și este imposibil să se mântuiască cineva în altă parte decât în Biserică (...) oricine se depărtează de Biserică devine străin de testamentul Bisericii. Cel ce strică pacea și unitatea în Hristos, lucrează împotriva lui Hristos.*

Fericitul Augustin: *Mântuirea ni se dă prin Biserică, iar cei ce sunt în afara Bisericii, nu vor primi viața veșnică.*

Sfântul Chiril al Ierusalimului: *Mărturisirea credinței ne învață despre una sfântă, sobornicească și apostolească Biserică pentru ca să te păzești de stricăciunea adunărilor eretice și să fii totdeauna în Sfânta Sobornicească Biserică.*

Fericitul Augustin: *Afară de granițele Bisericii poți avea orice, cu excepția mântuirii. În afara Bisericii, se poate să ai trepte ierarhice, taine, Aliluia și Amin, Evanghelie, credință și să propovăduiești pe Dumnezeu în trei ipostasuri, dar mântuire poți să ai exclusiv în Biserica universală și dreptmăritoare.*

Socotim că nu numai aceste argumente ale Sfinților Părinți, cât și întreaga noastră Tradiție ne îndreptățesc să credem că:

- a) nici grația divină creată împărtășită credincioșilor romano-catolici prin Sacramentele acestora nu servește mântuirii și sfințirii celui ce o primește;
- b) nici simbolistica protestantă privind Euharistia nu ni-L oferă pe Hristosul cel adevărat;
- c) nici o altă Taină săvârșită în afara Bisericii Ortodoxe celei una nu este deținătoare a harului Sfântului Duh;
- d) în afara Bisericii dreptmăritoare, săvârșirea Tainelor chiar în cele mai mici amănunte, nu se poate înțelege decât ca o formă exterioară lipsită de har. Aceste forme goale însă își recapătă valabilitatea după întoarcerea în Biserica Ortodoxă.

B). Afirmăm că Biserica lui Hristos, conform Simbolului nostru de credință, ***este una, sfântă, sobornicească și apostolică***. Biserica este trupul mistic al lui Hristos. Hristos nu poate avea mai multe trupuri pentru că ea (Biserica) este zidită pe ***piatra cea din capul unghiului*** care este credința. Dogma ortodoxă este piatra cea din capul unghiului pe care se zidește și actul liturgic și morala creștin-ortodoxă și activitatea misionară și orice manifestare a creștinului ortodox în societate. Orice act exterior al credinciosului devine o mărturisire de credință de care vom da seama știind că vom fi întrebați și ***despre orice cuvânt deșert***.

De aceea noi mărturisim că nu pot exista fragmente de mântuire, fragmente de adevăr și nici jumătăți de credință, odată ce *Vestea cea bună, Evangelia* lui Hristos, a fost propovăduită în lume prin sfinții săi ucenici și apostoli care au întemeiat Biserica. Această Biserică deține adevărul integral despre mântuire și cine pretinde că, rupându-se de trupul Bisericii celei adevărate, se poate mântui cu bucățele de adevăr doar, acela se înșală. Pentru că un singur mădular numai rupt dintr-un trup întreg nu poate să aibă viață prin sine însuși și cu atât mai mult să fie lucrător, decât numai realipit fiind la trupul din care a fost rupt (pilda viței celei adevărate: ***Eu sunt vița cea adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă, El o taie; și orice mlădiță care aduce roadă, El o curățește, ca mai multă roadă să aducă...***). Însuși Domnul Iisus Hristos subliniază necesitatea credinței în cuvintele: ***Cine va crede și se va boteza, se va mântui; dar cine nu va crede, se va osândi*** (Marcu 16, 16) iar în convorbirea cu Nicodim El spune: ***Cine nu crede, a și fost judecat***.

Sfântul Fotie, Patriarhul Constantinopolului a explicat foarte bine legătura dintre credința dreaptă și faptele plăcute lui Dumnezeu: *Virtuțile trebuie să fie ocrotite de credință: cu ajutorul ambelor trebuie să se formeze adevăratul om, căci dogmele cele drepte fac vrednică viața, iar faptele curate arată dumnezeirea credinței. Toți Sfinții Părinți au prețuit înalt credința Ortodoxă ca forță dătătoare de har și de mântuire;*

Sfântul Antonie cel Mare: *Nu păcătuiești în credință, ca să nu se mânia pe tine Creatorul nostru. Cine nu ține credința cea dreaptă ... sufletul lui nu va avea parte de viața veșnică; el este un vânzător declarat al lui Dumnezeu..*

Sfântul Marcu Eugenien al Efesului : *Credința noastră este dreapta mărturisire a Părinților noștri. Cu ea mai nădăjduim să ne împărtășim înaintea Domnului și să primim iertarea păcatelor; iar fără ea nu știu ce fel de cuvioșii ne-ar putea izbăvi de chinul cel veșnic.*

Cuviosul Marcu Grecul: *A înlocui sau a schimba ceva cât de puțin în învățătura credinței este o mare crimă și pierderea vieții veșnice.*

Sfântul Paisie Velicikovski: *Sfințenia adevăraților bărbați sfinți...nu se cunoaște propriu-zis după minuni (căci și păgânii și ereticii pot face minuni cu ajutorul diavolului), ci după adevărata credință ortodoxă, după felul în care păzește cu grijă dogmele dumnezeiești, urmează toate canoanele apostolice sobornicești și tradițiile Bisericii Ortodoxe și după viețuirea cea fără prihană urmând toate poruncile evanghelice și patristice.*

Sfântul Serafim de Sarov în dialogul său cu Motovilov se exprimă astfel: *Cel care are harul Sfântului Duh pentru dreapta credință în Hristos, chiar dacă e și smerit cu sufletul, din slăbiciune omenească, din pricina unui anume păcat, nu va pieri în veci, ci va fi înviat prin harul Domnului nostru Iisus Hristos, Care iartă păcatele lumii și*

dăruiește har peste har (...). Pentru Dumnezeu, prețuiește dreapta credință în El și în Fiul Său cel Unul-Născut, căci tocmai pentru aceasta se dă de sus în plinătate harul Sfântului Duh.

Granițele Bisericii lui Hristos sunt caracterizate prin două condiții esențiale:

- a) Credința adevărată;
- b) Unitatea euharistică.

Sfântul Maxim Mărturisitorul vorbește astfel despre dreapta credință: *Mântuitorul și-a numit Biserica sa sobornicească, dreptmăritoare.*

Despre unitatea euharistică, Sfântul Ciprian al Cartaginei scrie următoarele: *Trebuie să știi că episcopul este în Biserică și Biserica în episcop, iar cel ce nu este în comuniune euharistică cu episcopul, acela nici nu este în Biserică și se înșeală cei care nu sunt împăcați cu ierarhia inițiată de Dumnezeu, având nădejdea să-și găsească unitatea liturgică pierdută (...). Când de fapt, Biserica este una, sobornicească și neîmpărțibilă și peste toate unită și întărită prin comuniunea euharistică a ierarhilor.* De aici rezultă clar că unitatea de credință și liturgică a episcopilor formează Biserica adevărată a lui Hristos.

Așadar cei care s-au despărțit de trupul lui Hristos, Biserica fiind una, *nu mai sunt Biserici.* Cum altfel ar mai putea fi ele biserici creștine dacă nu mărturisesc credința cea adevărată și dacă au întrerupt comuniunea euharistică cu Biserica cea una? A spune că două corăbii duc la limanul mântuirii - cea Ortodoxă și oricare din cele ale eterodocșilor – înseamnă a spune că sunt două adevăruri, două căi spre cer, și nu una singură pe care a instituit-o însuși Domnul.

Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă: *Biserica adevărată a lui Hristos este una singură din care în diferite timpuri s-au despărțit diverse adunări eretice și grupări schismatice.*

Sfântul Ioan Hrisostom îi numește pe cei desprinși din trupul Bisericii, ori eretici ori schismatici. Orice creștin ortodox trebuie să respingă categoric învățătura protestantă a acelor teologi care consideră eretici numai pe cei care s-au separat de Biserică în primele patru veacuri.

Oare nu și Sinoadele Ecumenice IV, V, VI, VII au înfierat *ca eretici* pe cei ce se abat de la credința cea dreaptă? Nu au fost declarați eretici cei care nu cinstesc icoanele, Sfintele Moaște și nu o cinstesc pe Fecioara Maria ca Născătoare de Dumnezeu? Și știm că acestea au fost așa și s-au spus după veacul IV. Ori grupările protestante, spre exemplu, intră tocmai în categoria mai sus menționată.

C) Sfintele Canoane opresc rugăciunea în comun cu schismaticii și ereticii (*Canoanele 10, 11, 45, 47, 65 Apostolice; Canoanele 6, 9, 32, 33, 34 Laodicea; Canonul 9 al Sfântului Timotei al Alexandrei*). Canonul 45 Apostolic poruncește: *Episcopul sau Preotul sau Diaconul care numai s-ar ruga cu ereticii să se afurisească și dacă l-ar primi să slujească ca preot, să se caterisească.* La tâlcuirea Canonului 47 al Sfinților Apostoli, scrie Sfântul Nicodim Aghioritul că *latinii sunt eretici și nu au nici Botez, nici Preoție și dacă vreun preot nu botează pe cei ce se întorc la Ortodoxie, se afurisește.*

Actul rugăciunii este o mărturisire a adevărului de credință, o participare mistică la dumnezeire întrucât cerem împărtășirea harului necreat care îndumnezeiește pe adevăratul luptător și trăitor în Hristos. Rugăciunea ne apropie la modul cel mai intim și ne face să împărtășim același Duh Sfânt, iar motorul rugăciunii este încredințarea lăuntrică de faptul că Dumnezeu îl ascultă pe credincios, încredințare izvorâtă din *credința* lui. Așadar, dacă credința este stricată, atunci de ce fel de rugăciune comună se pot împărtăși un ortodox și un romano-catolic, spre exemplu, știind că romano-catolicii prin baza lor doctrinară atentează la însăși dogma Sfintei Treimi?

Dacă în tradiția Bisericii s-ar fi înțeles prin cuvântul *eretic* numai cei care-au căzut din credință în primele patru veacuri, atunci Sinoadele Ecumenice ar fi adus precizări afirmative privind rugăciunea în comun cu cei ce au fost declarați eretici în veacurile precedente (iconoclaști, monofiziți, monotești etc.). Or, toți cei care s-au abătut numai *cu o iotă sau o cirtă* de la adevăr au fost anatemiați și s-a oprit rugăciunea în comun cu ei. Noi, ortodocșii, spunem oricând “da” rugăciunii *pentru* cei căzuți în rătăcire, faptelor de iubire față de aceștia, dar respingem orice formă de rugăciune *în comun* cu ei, știut fiind că același Duh Sfânt lucrează și se roagă atât la Sfânta Euharistie, cât și la orice act religios individual sau colectiv realizat de creștinul ortodox care are o relație vie și conștientă cu Dumnezeu - Sfânta Treime.

D) În legătură cu aspectele menționate despre manifestările de la Vulcana - Băi și București din august-septembrie 1998, merită precizate următoarele: Biserica Ortodoxă, ca Biserică misionară, are datoria fundamentală de a propovădui adevărul evanghelic oricând și oriunde. Oare, cărui Dumnezeu însă, se pot ruga împreună creștinii ortodocși și ereticii ori păgânii, dacă recunoaștem că actul rugăciunii fășnește din lăuntru sufletului care a primit și acceptă o anumită învățătură de credință? Pentru că unul este Dumnezeu cel slăvit în Treime, pe când “**toți dumnezeii neamurilor sunt draci**” (*Psalmul 95,5*). Actuala structură a C.M.B. și întreaga sa ideologie arată că mișcarea ecumenică este o mișcare cu o doctrină bine conturată, bazată pe “teoria ramificațiilor” și valabilitatea Sfintei Taine și în cadrul celorlalte confesiuni creștine.

În cadrul acestui C.M.B., situația de fapt, constă în aceea că și cei mai înverșunați eretici sunt tratați ca membri cu drepturi egale ai trupului Unul Singur al lui Hristos - Biserica drept măritoare. Ei se autointitulează “biserici” fără a fi ca atare și însuși Consiliul de la Geneva acționează în calitate de Consiliu Mondial al Bisericilor. Prin însăși această denumire, Biserica creștină este pusă pe aceeași treaptă cu toate așa numitele “biserici” care fac parte din C.M.B. Scopul final al unei astfel de *nivelări* este de a transforma noțiunea de Biserică într-o noțiune ordinară, obișnuită, adică într-o abstracție ce reunește pe principii egale diferitele “biserici” însemnând ștergerea treptată și completă a sensului dogmatic de Biserică.

Urmând calea ecumenismului și eterodocșii și ortodocșii sunt păgubiți de adevăr. Eterodocșii care caută sincer adevărul mântuitor și harul înnoitor nu vor fi motivați să accepte Ortodoxia întrucât *se întăresc* mai mult în rătăcirea lor, C.M.B. recunoscându-i drept biserici. Sfântul Ioan Cassian spune: *Nu încape nici o îndoială că cel care nu mărturisește credința Bisericii, se află în afara Bisericii*. Astfel, temeiurile pe care funcționează C.M.B. sunt inacceptabile pentru Ortodoxie:

Primul temei

adoptat la Evanston la a doua Adunare Generală a C.M.B. (1954) spune: *C.M.B. reprezintă o comunitate a bisericilor care recunosc pe Domnul nostru Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor*. Pentru ortodocși acest temei care nici măcar nu a fost adoptat de membrii C.M.B. în totalitatea lor, este de neacceptat întrucât nu sunt aduse precizările hristologice, elaborate de Sinoadele Ecumenice. În el nu se vorbește despre ereziile nestorienilor, eutihienilor, apolinariștilor etc. care recunosc într-o manieră proprie pe Iisus Hristos ca Dumnezeu și totuși sunt deosebiți radical de Ortodoxie.

Al doilea temei

adoptat de a treia Adunare Generală a C.M.B. din New-Delhi (1961): *C.M.B. este o comunitate a bisericilor care mărturisesc pe Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor după Scripturi și ca urmare, caută să respecte împreună mărturisirea lor comună întru slava Dumnezeului celui Unul- Tatăl, Fiul și Sfântul Duh*. Nici acesta nu este cu adevărat acceptabil întrucât aici nu se spune cum trebuie să crezi în Dumnezeu Cel în Trei Ipostasuri; noul temei nu contestă ereziile antitrinitarilor, nestorienilor, apolinariștilor, subordinaționiștilor și fiind formulat confuz el poate fi oricând contrasemnat de toți reprezentanții contemporani ai acestor erezii vechi. Biserica Ortodoxă are *Crezul* său ferm și nu poate accepta ideea “*minimumului dogmatic*” proferată de ecumeniți în favoarea unirii, aceasta însemnând renunțarea la dogmele cinstirii icoanelor, a Maicii Domnului, cultul sfinților, rugăciunilor pentru cei adormiți etc.

La Vancouver (1983) la a patra Adunare Generală a C.M.B. s-a “legalizat” *preoția feminină*, iar unele voci îndemneau pe femei să substituie ideea despre Dumnezeu - Tatăl prin ideea unei *zeițe - mamă*. Protestele și vocile ortodocșilor au devenit în timp din ce în ce mai puțin auzite. Iată câteva poziții categorice în legătură cu a șaptea Adunare Generală de la Canberra (1991): *Se constată așa cum am sesizat de mult, tendințe de adâncire a protestantismului și nicidecum de dorința sfântă spre unitate în Hristos și unire sinceră* (Î.P.S. Mitropolit Bartolomeu de Calcedon); *În curând în C.M.B. nimeni nu se va mai interesa de teologie...Duhul Sfânt pentru “ecumenism” este o temă, nicidecum o persoană a Sfintei Treimi de aceeași ființă cu Tatăl și cu Fiul...Dogma Sfintei Treimi este vitală pentru biserică și pentru fiecare creștin în parte* (Î.P.S. Mitropolit Ioannis Zizioulas al Pergamului).

Să notăm părerea reputatului teolog român Părintele profesor Dumitru Stăniloae: *Ecumenismul este pan-erezia veacului XX*, afirmație semnificativă prin aceea că însuși profesorul Stăniloae a participat la manifestările anterioare ecumenice din ultimele decenii însă cu siguranță nu a putut să-i scape natura anticreștină a ecumenismului pe care Părintele profesor îl recunoaște, în același interviu luat în ultimul an al vieții sale, drept o mișcare afiliată masoneriei mondiale.

Mulți teologi ecumeniști susțin că fac misiune ortodoxă prin participarea la C.M.B., dar de fapt, aceasta înseamnă acordarea deplină a *girului ortodox* față de confesiunile creștine ce se intitulează biserici “și care pretind că *nici una* din bisericile participante la C.M.B.” nu deține adevărul integral. După a opta Adunare Generală a C.M.B. (Harare, 1998) iată ce remarcă un reprezentant al Bisericii Ortodoxe Ruse, pr. Ilarion Alfeev: *Ortodoxii nu pot influența activitățile C.M.B. pentru că ei reprezintă o minoritate. Ce să mai spun despre cinstirea Maicii Domnului sau a icoanelor? Acestea nu pot fi discutate pentru că “divizează”. Dar despre limbajul inclusiv sau despre hirotonia femeilor? Acestea nu divizează? Ca să nu mai vorbim și de recentele practici șamanice promovate la o ședință a Adunării de la Harare 1998, la care secretarul general al C.M.B. Dr. Conrad Raiser a încheiat ceremonia de deschidere a Decadei Ecumenice de Solidaritate cu femeile, cu un act de vindecare în tradiția șamanică din Coreea. Iată în ce lumină trebuie văzute hotărârile recente ale Bisericilor Ortodoxe ale Georgiei, Bulgariei, Serbiei de a se retrage complet din mișcarea ecumenică. Aceste biserici locale au înțeles că participarea lor la C.M.B. devine inoportună și chiar anti-ortodoxă.*

Concluzii

Din cele expuse până acum reiese că nu este deloc justificată participarea ortodocșilor la mișcarea ecumenică. Atitudinea atât de negativă a unor ortodocși și chiar a unor biserici locale față de ecumenism, precum și scepticismul actual profund al Bisericii Ruse, a Ierusalimului și a Eladei (inclusiv comunitatea atonită) asupra mișcării ecumenice, ar putea fi învinuite de următoarele:

- 1) neparticipând la mișcarea ecumenică, mișcare ce a cuprins întreaga lume, ei s-ar opune păcii și solidarității dintre oameni;
- 2) respectarea adevărului fără “dragoste” nu este justificată în condițiile situației tragice actuale din lume;
- 3) noi ne-am opune tendințelor de pace ale oamenilor de stat care fac eforturi colosale pentru apropierea de acele alianțe politico-militare aparent favorabile.

Trebuie răspuns la acestea prin următoarele:

Creștinii ortodocși niciodată nu au înțeles că, dacă refuză, pe baza hotărârilor canonice orice contact cultic și sacramental cu eterodocșii, atunci în mod implicit am priva de dragostea noastră oamenii în general, în planul relațiilor social-umane. Pe plan social, Biserica Ortodoxă se roagă conform poruncii scripturistice pentru pace în lumea întreagă: ***să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii... ca să petrecem viață pașnică și liniștită întru toată cuviosenia și buna credință (I Timotei 2,1-2).*** Misionarismul social, ospitalitatea creștină, bunacuvinișă nu trebuie să aibă a face cu promovarea *minimului dogmatic* știut fiind că ***în dogmă nu există concesie.***(Sfântul Marcu al Efesului).

Toți Sfinții Părinți care au fost pentru pacea în lume îndreptau atenția creștinului înainte de toate către cer și către lăuntru sufletului. Sfântul Serafim de Sarov: *Dobândește duh pașnic și mii de oameni se vor mântui în jurul tău* Sfântul Macarie cel Mare_ se referea și el întâi de toate la o anume pace: ***pacea cerească, care a născut Lumina lumii, pacea pe care au rostît-o proorocii și despre care au vorbit cei cucernici și au binevoit-o îngerii (Luca 2,14).*** Pacea lui Dumnezeu, care a fost cu toți Sfinții Părinți și i-a ferit de orice ispită. ***Această pace fie cu voi în numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh. Amin.***

Călăuzindu-ne după aceste gânduri despre pace ale Sfinților Părinți, noi ne temem să trădăm pe Domnul Iisus Hristos – Domnul Păcii și Învățătorul Iubirii, Cel Unul adevărat. O astfel de trădare am săvârși dacă, în numele unei alte păci am consimțit să intrăm în comuniune de rugăciune, de doctrină ș.a.m.d. cu eterodocșii conform principiului ecumenic: *Dai ca să dau, renunți ca să accept... este un început.* Puritatea credinței ortodoxe este singura condiție pentru realizarea adevăratei păci care nu se poate realiza fără harul lui Dumnezeu.

DESPRE

NEW AGE

SAU

CINE NU VEDE HAINELE NOI ALE ÎMPĂRATULUI?

ÎN CARE EMANUELA MUNTEANU ARATĂ ÎNCOTRO PLUTEȘTE
ÎN DERIVĂ CULTURA MONDIALĂ ACTUALĂ

Pentru orice om cu o formație intelectuală este evident faptul că de la începutul secolului și până acum cultura mondială a parcurs un drum - paradoxal, comparativ cu toate secolele trecute - caracterizat de crize succesive. Aparent este un drum aleator, determinat doar de negații repetate. Și totuși aceste negații nu sunt întâmplătoare. Se poate lesne observa că în spatele negațiilor succesive (negarea tuturor valorilor tradiționale: cultura, familia, religia, estetica etc.) se ascunde în realitate ofensiva împotriva unuia și aceluiași aspect: spiritualitatea creștină. Cultura secolului XX este în mod programatic și sistematic (deși nu totdeauna explicit declarat) *anticreștină*. America, leagănul prin excelență al experimentelor culturale și spirituale masonice, reflectă cel mai pregnant (și cel mai dramatic) această situație.

Noua religie a noii ordini mondiale

Între 1949 și 1956 Curtea Supremă Americană, bogat ornată cu masoni, în special din Ritul Scoțian de Sud, s-a concentrat asupra eliminării creștinismului din viața americanilor. Între 1939 și 1971 jurisdicția masonică de Rit Scoțian de Sud se numea *jurisdicția Noii Ere* și edita o publicație numită *New Age* (Noua Eră). La inaugurarea președinției lui Bill Clinton, "poeta" Margareth Johnson alias Macdonald alias Maya Angelou a recitat o stranie înșiruire de incantații la adresa *mamei-pământ* și a stâncilor, a pietrelor și copacilor cu care se simte soră. Probabil nici unu la mie dintre ascultători nu a știut că asistă la incantațiile religioase ale *Noii religii a Ordinii Mondiale*.

Iată ce marturisește Gary Kah, autorul cărții *En Route to Global Occupation* (Huntington House Publishers, 1992), cu privire la această religie: *Am luat cunoștință cu câțiva ani în urmă de această nouă religie păgână care urmărește să înlocuiască creștinismul când, ca activist în anumite organizații de binefacere, am început să primesc publicațiile și cataloagele altor organizații așa-zise de binefacere care vizează în realitate descreștinarea și demolarea civilizației occidentale. Ceea ce frapează este mai ales accentul pus de religia Noii Ere pe necromanție, vrăjitorie și magie neagră. Dar pentru cei care nu sunt pregătiți să se declare adepți ai satanismului, ai sataniei ori ai cultului voodoo (care practică sacrificii umane și animale), religia noii ere oferă o față mai blândă: un panteism liric și tandru, în aparență o dragoste pentru toate viețuitoarele și neviețuitoarele, cu care captează multe suflete mloase, pe care campania susținută de calomniere a Bisericii și religiei creștine le-a lăsat fără punct de polarizare. Citind literatura noii ere, Gary Kah povestește cum conținutul încărcat de necromanție, ocultism și vrăjitorie al acestei literaturi l-a deprimat atât de mult, încât nu recomandă nimănui să citească această literatură, dacă nu este suficient de puternic ancorat spiritual. Unele scrieri New Age sunt în mod direct satanice și nu constituie un pericol pentru cei cu un minimum de bun-simț; altele, în schimb, sunt în mod insinuant și subtil distrugătoare. În rezumat, religia New Age este un panteism în care nu există Dumnezeu, ci doar o forță vitală care curge prin toată materia - minerale, plante, animale, oameni - toate acestea fiind egale și în egală măsură divine, parte dintr-un singur tot divin. Acest concept îi face pe adepții noii religii să accepte *globalismul politic*. Nimeni nu are suflet individual și unic, responsabil de actele lui, ci energia care l-a însoțit pe când trăia se întoarce în noi și noi încarnări. Dar evoluând la înțelegerea marelui tot unitar, oamenii vor primi, cumva, puteri magice și astfel vor intra ca niște „dumnezei” în *Noua Ordine Mondială*.*

Sub pretextul separării dintre stat și Biserică, Curtea Supremă a Statelor Unite a emis sute de hotărâri judecătorești care interzic creștinismul în școli. Sute de procese au fost intentate școlilor care permit morala

creștină; se propagă în schimb, prin intermediul învățământului, o *religie mondială unică (One World Religion)*. Diconul *ce ție nu-ți place, altuia nu-i face*, ce rezumă pentru copii învățătura lui Hristos (*să-l iubești pe Dumnezeu și să-ți iubești aproapele ca pe tine însuși*) a fost înlocuit cu diconul psihologiei noi și al religiei *Noii Ordini Mondiale: Nu există bine și rău; fă ceea ce-ți place; dacă-ți dă satisfacție, înseamnă că este bine*.

O altă modalitate de ofensivă francmasonică împotriva spiritualității creștine este sprijinirea financiară a proliferării sectelor. Creștinismul autentic constituie un nucleu spiritual suficient de puternic pentru a zădărnici planurile *Noii Ordini Mondiale*. Caracterizat prin curaj, încredere nezdruincată în Dumnezeu, smerenie, iubire, speranță, un creștin nu va putea fi niciodată un instrument docil, ușor de manipulat prin teamă, stimularea orgoliului, ură, disperare. Propovăduind credința într-o mântuire facilă, în lipsa unui efort personal autentic, sectele nu numai că nu vor crea niciodată oameni puternici din punct de vedere spiritual, dar, prin credințele eronate și fanatice pe care le propagă, exclud total posibilitatea ca o persoană angrenată pe un astfel de drum să conștientizeze eroarea în care se află și să se angreneze vreodată într-o căutare spirituală autentică.

Dacă la nivelul maselor ofensiva anticreștină s-a bazat pe proliferarea sectelor și pe educație (comunismul a exercitat, sub alt pretext, același sistem de educație anticreștină ca și cel american), la nivelul intelectualității acest proces a utilizat mijloace mai subtile, dar deopotrivă de eficiente. Virtuților creștine esențiale - credința, speranța, iubirea - cultura secolului nostru le-a opus o nouă triadă: angoasa, absurdul, egoismul. Pretextul a fost eliberarea de orice constrângere. Și totuși, paradoxal, această eliberare a fost începutul sclaviei. Absurdul, care a înlocuit prin opoziție virtutea creștină a speranței, este o modalitate ideală de a transforma oamenii în marionete. Sub pretextul că distruge teama de iad, cultura secolului XX a creat ceva mult mai cumplit decât infernul. Infernul presupune existența unui sens, a unei finalități a oricărui gest uman. El este o realitate finită și evitabilă. Absurdul este iadul generalizat, imposibil de evitat, infuzând întreaga realitate. Un om care consideră lumea ca fiind absurdă poate fi cu ușurință condus oriunde, deoarece pentru el lumea devine omogenă - întunecat omogenă, întrucât caracteristica psihică a omului care trăiește într-o lume absurdă este angoasa. Dacă teama de iad este o teamă definită - și finită - angoasa este teama generalizată, infuzată subtil în fiecare ungher al sufletului. În timp ce curajul - virtute creștină - conferă sufletului verticalitate și libertate, frica (și mai grav: angoasa) creează lașitate, maleabilitate, mentalitate de sclav. Oamenii care se tem sunt ușor de controlat. Și acum ne întrebăm cât de întâmplătoare a fost această turnură pe care a luat-o cultura și spiritualitatea secolului XX și cui îi folosește ea? Ca intelectual, este în prezent o dovadă de probitate profesională să nu crezi în nimic și să te lași cutremurat de angoasa și absurdul ce par să fi pus stăpânire cu de la sine putere pe secolul nostru. Nenumărați intelectuali sunt de bună credință când își afirmă convingerile atee și când sporesc cu noi studii literatura absurdă a secolului nostru. Puțini se întrebă însă dacă nu cumva această stare de spirit (pe care și-o întrețin cu grijă) le este de fapt întreținută cu și mai multă grijă din afară - și asta cu un scop bine determinat! Câți dintre noi ne-am întrebat vreodată dacă nu cumva atunci când gândim că lumea este absurdă și că nu există nimic pentru care să merite să luptăm, în realitate suntem gândiți! Câți dintre noi au sesizat că de fapt *a consuma* și - mai mult - a primi favorabil produse artistice și culturale de acest gen, este o modalitate de a pactiza (conștient sau inconștient, activ sau pasiv) cu o forță care ne modelează gândirea pe un făgaș bine determinat și într-un scop bine stabilit?! Înainte de a ne declara atei și de a aclama literatura și arta absurdă, poate ar fi util să medităm mai profund asupra mecanismelor - aparent neinteligibile, dar în realitate foarte clar conturate - care ne-au condus să acceptăm și eventual chiar să agreăm astfel de „producții culturale”. Nu ar fi deloc inutil să ne întrebăm cât mai des cine este în realitate fondatorul acestei noi religii care caută să înlocuiască creștinismul și valorile sale - credința, speranța, iubirea - prin absurd, angoasă, egoism, și care va fi punctul terminus al acestui proces.

Mecanismele economice ale noilor capodopere

Comparativ cu toate secolele precedente, arta secolului XX se remarcă printr-un mod foarte special de stabilire a raporturilor sale cu teoria și critica de artă. În fața invaziei absurdului și urâtului, critica și teoria au devenit parte integrantă din opera de artă, având menirea de a justifica prin explicații sofistice această paradoxală situație. Ceea ce nu ar putea fi perceput nicidecum ca operă de artă poate fi explicat ca fiind operă de artă. Dacă teoretizările nenumăratele curente artistice ale secolului XX sunt uneori interesante, ele nu pot totuși să mascheze lipsa de

conținut și de inspirație care marchează poate peste 80% din producția artistică a secolului nostru. Privit cu ochi critic și eliberat de teoriile mai mult sau mai puțin interesante, nenumărate curente artistice contemporane se revelează a fi simple farse, variațiuni pe aceeași temă, în care subiectul central este (în mod declarat, de altfel) distrugerea tuturor valorilor tradiționale. La o privire și mai atentă se observă că, în realitate, valorile negate sunt cele ale spiritualității creștine. Acest fapt poate fi cu ușurință remarcat în curente precum *Funk Art*, *Junk Art*, *Body Art*, *Minimal Art*. Dar critica de artă nu este suficientă pentru a declanșa o răsturnare de o asemenea amploare în sensibilitatea unei epoci. În spatele său se ascunde ceva și mai important, capabil să conducă destinele evoluției artei: *piața de artă*. Practic, dacă este abil condusă, piața de artă poate produce orice schimbare în interiorul fenomenului artistic al unei epoci.

Vom urmări în continuare să descoperim cine sunt sublimii investitori care au susținut material prăbușirea artei secolului nostru. (Prima întrebare logică pe care ne-o punem este dacă ei chiar agreează această „artă” pe care au creat-o prin manipulare economică sau dacă în timp ce pentru noi finanțează arta noii ordini mondiale, pentru delectarea proprie achiziționează tot arta secolelor trecute.)

Fundația Națională pentru Artă a Statelor Unite - The National Endowment for the Arts (NefA) - este o agenție care folosește banii cetățenilor, colectați din impozitele pe salarii, pentru ca să „promoveze arta”. The National Endowment for Arts este brațul guvernului care promovează arta.

În 1993, această fundație a intenționat să cumpere cu 1,6 milioane de dolari o operă de artă a „artistei” Judy Chicago intitulată *Cina - un simbol al moștenirii noastre* - reprezentând o masă festivă triunghiulară cu 39 de tacâmuri, câte un tacâm pentru fiecare mare femeie din istoria Statelor Unite; fiecare tacâm are o farfurie și pe fiecare farfurie este arătat un vagin care reprezintă pe acea mare femeie din istoria Americii. Pe unii membri ai Congresului i-a cuprins dezgustul și au cerut să nu fie cumpărată acea „operă de artă” cu banii cetățenilor. Dar 123 de membri ai Congresului au fost de părere că trebuie să sprijine arta și că cine nu dorește să cumpere cele 39 de vagine cu banii publici este opac la fenomenul artistic contemporan. Un curent artistic a cărui înflorire constituie probabil un mister pentru orice critic de artă înzestrat cu bun simț și care nu cunoaște substratul economic al problemei, este *Body Art*-ul. Sub această denumire *NefA* finanțează - cu bani luați de la contribuabili - „opere de artă” care ar putea mai degrabă să poarte numele de acte de sadism, masochism și exhibiționism. La 5 martie 1994 a avut loc un „eveniment artistic” la cabaretul St. Patrick, eveniment prezentat de *Centrul Walker pentru Artă* din Minneapolis. Evenimentul „artistic” a constat din apariția pe scenă a unui „artist” numit Ron Athey, originar din Los Angeles, care are SIDA și care a înfipt cuțitul într-un alt „artist”; a muiat apoi niște ștergare în sângele proaspăt ce curgea din rană și a trimis apoi ștergarele peste capetele publicului din sală, cu ajutorul unor frânghii întinse pe rulmenți. Unii spectatori mai puțini „cultivați” s-au cam ferit de sângele care picura din ștergare. Ba, unii mai opaci, temători că vor fi infectați cu SIDA, s-au plâns - bineînțeles, degeaba. Biletele pentru acest spectacol artistic au costat în jur de 100 \$ și s-au vândut toate. În decursul spectacolului descris în program ca *tortură erotică* ce folosește *iconografia religioasă*, artistul Ron Athey și-a înfipt ace în cap, provocându-și sângerări, apoi și-a înfipt ace și în braț. În final s-au înfipt spițe de metal în obrajii a două „artiste”. Kathy Halberich, directoarea *Centrului Walker pentru artă*, a declarat că această operă trebuie înțeleasă în contextul ritualurilor bisericesti. Don Nikles și Robert Byrd, membri în *Congresul Statelor Unite*, au dezaprobat acest eveniment artistic prin scrisori, la care directoarea *NefA*, Jane Alexander, le-a răspuns că nu au dreptate. *Congresul* și-a manifestat dezaprobarea tăind alocația *NefA* cu ...2%. Președintele SUA, Bill Clinton, a numit-o pe actrița Jane Alexander șefă la *NefA* și i-a trasat sarcina să facă astfel încât arta să facă parte din viața fiecărui american... - dar nu oricare artă, ci arta promovată de *NefA*.

În octombrie 1993 *NefA* a finanțat cu 17.500\$ trei festivaluri cinematografice despre homosexualitate, desfășurate la Pittsburg. Filmele care au participat la acest festival și au fost finanțate de către guvern prin *NefA* au arătat procesul masturbației, acte sexuale orale realizate de către bărbați homosexuali și un bărbat care lingea interiorul unei latrine.

În 1994 *NefA* a dat 15.000\$ unui grup de huligance care își zic *guerilla girls*, care umblă mascate și îmbrăcate în negru și lipesc afișe pornografice care arată penisuri umflote, exagerat de mari, peste afișele muzeelor și

expozițiilor de pictură. Afișele lor sunt, chipurile, proteste la faptul că în muzee sunt foarte multe tablouri realizate de pictori bărbați și mai puțin tablouri realizate de pictori femei.

Bugetul *NefA* era de 174.000.000 \$ în 1994. Iată în ce fel a promovat arta NefA în 1992 și 1993:

- *Kitchen Theatre* din New York a primit 13000\$ pentru producția unei înregistrări a „artistei” Annie Sprinkle, a cărei artă constă în faptul că își depărtează picioarele pe scenă și invită publicul să-i exploreze profunzimea vaginului, în timp ce recită rugăciuni adresate *spiritelor prostituatelor din templele din antichitate*.
- S-au dat 25.000\$ pentru filmul *Otravă (Poison)*, un film care ilustrează copulația homosexuală.
- Institutul *Arts Complex* a primit 20.000\$ pentru evenimente artistice care au inclus și apariția pe scenă a aceleiași artiste Annie Sprinklen, care a povestit evoluția ei sexuală.
- Clubul de Teatru Experimental *LaMaMa*, care oferă arena de selecție *pentru lesbienele careucid*, a primit 170.100\$.
- Artistul Joel-Peter Witkin a primit 20.000\$ (a patra bursă pe care acest artist a primit-o de la NefA) ca să producă următoarele opere de artă: o fotografie intitulată *Întinderea testiculelor*; alta care arată o femeie care castrează un bărbat; un *crucifix cu erecție*; o fotografie a unui sărut care unește buzele celor două jumătăți ale capului unui cadavru de bărbat tăiat longitudinal de-a lungul nasului.
- 14.375\$ a primit Tim Miller, care s-a urcat pe scenă și s-a dezbrăcat stimulându-și penisul, în cadrul unui spectacol artistic numit *Trupul meu ciudat*.
- 19.750\$ s-au dat unei organizații care oferă publicului vizionarea unor filme pornografice de la festivalul filmului homosexual și lesbian din San Francisco.
- 20.000\$ s-au dat unui artist pentru proiectul unui film *comico-serios despre ciudățeniile obsesiilor sexuale*.
- 50.000\$ s-au acordat lui Allan Berube și Arthur Dong ca să facă un film despre homosexuali în timpul celui de-al doilea război mondial.
- 17.000\$ s-au dat lui Tony Kushner, care a scris piesa *Angels in America - Millenium Approaches (Îngeri în America - se apropie mileniul)*, film cu teme legate de homosexualitate.
- O bursă lui Holly Hughes, a cărei realizare artistică se bazează pe faptul că își introduce diverse zarzavaturi în diverse orificii ale corpului.

Un alt „interesant” curent artistic american actual poartă denumirea de *Graffiti*. Dacă te duci la New York, în multe cartiere nu ești sigur că vei ajunge viu de acasă la stația de metrou; pereții caselor, gardurile, suprafețele accesibile din acele cartiere sunt desfigurată de murdării și mâzgălituri executate stropind vopsea din cutii sub presiune. Până recent aceste murdării și mâzgălituri erau considerate acte de vandalism. În 1992 guvernul a declarat că sunt opere de artă. La Miami, la Centrul Municipal pentru Artele Frumoase, s-a organizat o expoziție a unui mare pictor contemporan de graffiti care se caracteriza în două moduri: întâi, arta lui se distingea prin murdărirea pereților caselor cu graffiti executat apăsând pe capacul unei cutii cu vopsea; și apoi a murit de SIDA, căci era consumator de heroină și s-a infectat drogându-se cu acul unui prieten bolnav. Profesorii de liceu au vizitat expoziția, învățându-și elevii să-l admire pe acest artist, care, după cum ne-a explicat o profesoară de „aprecierea artei”, *a redat vieții arta, aducând-o din nou din muzee printre noi, pe stradă*. Toate statuile și fântânile frumoase create în secolele trecute și care ne-au împodobit orașele erau pe stradă, dar probabil nu erau *printre noi*.

Exemplele de acest gen continuă și mulți dintre noi vor fi probabil uimiți să descopere în spatele a numeroase curente ale artei postmoderniste suportul economic care le-a generat și susținut. Vom continua această expunere într-o serie de articole viitoare. Ceea ce trebuie să observăm este că drumul complex al artei de la tradiționalism la postmodernism nu mai pare atât de paradoxal, dacă îl privim prin contextul economic prin care a fost generat. El nu mai pare nici atât de aleator și lipsit de finalitate. Dimpotrivă, o dată luminată această zonă obscură a culturii actuale, profilul spiritual al omului contemporan devine complet explicabil și previzibil. Înțelegând toate acestea, nu putem să nu remarcăm faptul că succesul sau insuccesul finalizării acestui proces de „culturalizare” sau mai exact de „a-culturalizare” a societății actuale depinde în ultimă instanță de un singur lucru: cine va avea curajul să nu vadă *hainele noi ale împăratului* și cât de puternic va fi în a demonstra aceasta.

MASONERIE

- POZIȚIA OFICIALĂ A BISERICII ORTODOXE A GRECIEI -

AICI TREBUIE SPUS CĂ ACTUALA MASONERIE A SUFERIT UNELE TRANSFORMĂRI, ÎN ACEST MOMENT EA ACȚIONÂND ÎN MODALITĂȚI DIFERITE FORMAL FAȚĂ DE CEEA CE SE ȘTIA ATUNCI, PĂSTRÂNDU-ȘI ÎNSĂ CARACTERUL SUBVERSIV ANTICREȘTIN; DE ASEMENEA TREBUIE SPUS CĂ ÎN SCARA - TREAPTA A DOUA A FOST PUBLICATĂ DEJA HOTĂRÂREA SINODULUI BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Din cele ce urmează este limpede că ortodocșii trebuie să dezaprobe mișcarea masonică și să se despartă de ea dacă, necunoscându-i scopurile, i s-au alăturat. Pike, în cartea sa *Principiile morale și dogmele Francmasoneriei de rit scoțian antic și acceptat*, ne spune că ” Fiecare lojă masonică este un templu și învățăturile sale sunt catehismul unei religii.”(pag.213). ”Masoneria, în jurul altarelor căreia, creștinii, evreii, musulmanii, budiștii, adepții lui Confucius sau cei ai lui Zoroastru se pot aduna frățește uniți în rugăciune către același Dumnezeu, este la urma urmelor Baalismul”(pag. 226). ”Masoneria, ca toate religiile, își ascunde secretele de toți, cu excepția *aleșilor*, și folosește explicații și interpretări false ale simbolurilor sale ca să-i înșele pe cei ce merită numai să fie înșelați” (pag. 105) Patriarhul Atenagoras (al Constantinopolului) și arhiepiscopul Iacob (al Atenei) au citat și reprodus frecvent următorul paragraf din Capitolul 10 al lucrării mai sus citate: ”Nici un om nu poate spune cu certitudine, în ciocnirea și conflictul credințelor potrivnice, care este adevărul, sau că el este sigur că posedă adevărul, așa încât oricine ar trebui să simtă că este posibil ca un altul, tot atât de cinstit și de sincer cu sine, chiar dacă are o opinie contrară, ar putea fi în posesia adevărului.” Înșiși fondatorii mișcării ecumenice și conducătorii ei fac parte din această ”ordine” masonică care îi dirijează. Mai este de mirare atunci că Ortodoxia ajunge fără importanță pentru acești oameni.

Declarație Oficială

Episcopii Bisericii Ortodoxe a Greciei în ședința din 12 octombrie 1933, s-au ocupat de studierea și examinarea acelei societăți secrete internaționale - Francmasoneria. Au ascultat cu atenție expunerea introductivă a Comisiei celor patru episcopi ce au alcătuit-o din însărcinarea primită de la Sfântul Sinod în precedenta sa ședință; de asemenea poziția Facultății de Teologie a Universității din Atena și în mod special părerea în această problemă a profesorului Panag Bratsiotis. De asemenea au luat în considerare informațiile asupra acestei chestiuni apărute în Grecia sau în străinătate.

”Francmasoneria nu este o societate filantropică sau o școală filosofică, ci constituie un sistem mistagocic ce amintește de vechile credințe păgâne din care provine și a căror continuare și rod este. Acest lucru nu este numai recunoscut de membrii proeminenți ai lojelor, ba ei chiar declară acest lucru cu mândrie, afirmând literal: ”Francmasoneria reprezintă supraviețuirea credințelor antice și poate fi numită păstrătoarea lor”; ”Francmasoneria izvorăște din misterele egiptene”; ”umilul atelier al Lojei Masonice nu reprezintă altceva decât peșterile și întunericul cedrilor Indiei, necunoscutele adâncuri ale Piramidelor, criptele mărețelor temple ale lui Isis; în misterele grecești ale Masoneriei, mergând pe strălucitoarele drumuri ale înțelepciunii deschise de mării inițiați Prometeu, Dionisos și Orfeu, se află formularea eternelor legi ale universului!” Această legătură între Masonerie și vechile credințe idolatre este mărturisită de toate ritualurile ce sunt interpretate în timpul inițierilor. Ca și în ritualurile vechilor credințe idolatre unde viața și moartea zeului erau imitate, în această repetare imitativă a zeului, inițiatul murind o dată cu moartea patronului cultului, care întotdeauna era o persoană mitologică personificând Soarele sau natura care moare iarna și învie primăvara, tot astfel se întâmplă și în cea de-a treia treaptă a inițierii în Masonerie, când este repetată moartea lui Hiram – patronul Masoneriei, repetare în care inițiatul este supus acelorași lovituri, cu aceleași instrumente și în aceleași zone ale corpului ca și Hiram. După cum mărturisește un important francmason, Hiram este” ca și Osiris, ca și Mithra, ca și Bachus una din personificările Soarelui.” Astfel Masoneria este, cum s-a și recunoscut, o religie foarte diferită, separată și străină de credința creștină. Acest lucru este arătat fără nici o îndoială de faptul că ea are propriile-i temple cu altare pe care slujitorii lor le numesc ”ateliere ce nu pot avea mai puțină istorie și sfințenie decât Biserica ” și le caracterizează ca fiind temple ale virtuții și înțelepciunii unde Fiuța Supremă

este adorată și unde este învățat adevărul. Își are propriile ceremonii religioase, ca ceremonia adoptării - botezul masonic, ceremonia recunoașterii conjugale - căsătoria masonică, ritualul morții, consacrarea templului masonic și altele. Își are propriile inițieri, propriul ceremonial ritual, are ordine ierarhică proprie și o disciplină bine întemeiată. Din existența agapelor masonice, a sărbătoririi solștițiilor de vară și de iarnă se poate concluziona că Masoneria este o religie fiziolatră (adorarea naturii). Este adevărat că la prima vedere Francmasoneria se împacă cu oricare altă religie pentru că nu dă nici o importanță religiei căreia inițiatul îi aparține. Acest lucru se explică prin caracterul sincretic pe care îl posedă, chiar acest caracter dovedind că ea își are rădăcinile în vechile credințe idolatre care acceptau spre inițiere pe adoratorii oricărui alți zei. Dar ca și credințele idolatre, în ciuda aparentului caracter de toleranță și acceptare a zeilor străini, prin acest caracter sincretic subminează și treptat zdruncină încrederea în celelalte religii astfel încât Francmasoneria, care încearcă să înglobeze treptat întreaga omenire și care promite perfecțiunea morală și cunoașterea adevărului, astăzi vrea să se ridice în poziția unei super-religii, privind la celelalte religii (neexceptând creștinismul) ca fiindu-i inferioare. Astfel induce adeptilor săi ideea că numai în lojele masonice se taie și se șlefuieste piatra cea necuprinsă și neînțeleasă. Și faptul că numai Francmasoneria creează o fraternitate excluzând orice alte legături (ce sunt considerate de Masonerie ca fiind inferioare, chiar când e vorba de biserica creștină) dovedind fără tăgadă pretențiile sale de supra-religie. Aceasta înseamnă că, prin inițierea masonică, creștinul ajunge frate cu musulmanul sau cu budistul, în timp ce creștinul neinițiat în Masonerie devine pentru el un străin. Pe de altă parte, Francmasoneria prin continua exaltare a cunoașterii și prin încurajarea liberei cugetări "nepunând nici o stavilă căutării adevărului" (după cum afirmă în Constituția și riturile sale), și chiar mai mult, prin adoptarea așa-zisei etici naturale se arată a fi în opoziție totală cu religia creștină. Creștinismul propovăduiește credința înainte de toate, îngrădind rațiunea omenească cu granițele trasate de revelația dumnezeiască, conducând la sfințenie prin mijlocirea harului dumnezeiesc. Cu alte cuvinte, Creștinismul fiind o religie a revelației, cu dogmele și adevărul său, cere mai înainte de toate credință și își întemeiază morala pe harul dumnezeiesc; francmasoneria acceptă numai adevărul natural și aduce adeptilor săi libera cugetare și investigarea realității numai cu ajutorul rațiunii. Își bazează morala numai pe forțele naturale ale omului și are numai scopuri omenești. Incompatibilele contradicții dintre Creștinism și Francmasonerie sunt clare. Este firesc faptul că diferite denominațiuni creștine au luat poziție împotriva Francmasoneriei. Nu numai Biserica Catholică, pentru propriile-i motive, a înfierat prin numeroase enciclice papale mișcarea masonică, ci și comunitățile Luterane, Metodiste sau Presbiteriene au declarat-o ca fiind incompatibilă cu creștinismul. Mai mult ca oricare, Biserica Ortodoxă, păstrând în integralitatea sa tezaurul credinței creștine, i s-a împotrivit de fiecare dată când chestiunea Francmasoneriei a fost ridicată. De curând, Comisia Inter-Ortodoxă, întrunită la muntele Athos și la care au luat parte reprezentanții tuturor bisericilor autocefale ortodoxe, au caracterizat Masoneria ca fiind "un sistem anticreștin, subversiv". Adunarea Episcopilor greci în ședința mai sus menționată a ascultat și a acceptat următoarele concluzii care au fost formulate pe baza cercetărilor și a discuțiilor de către Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Hrisostomos al Atenei: Francmasoneria nu poate fi compatibilă cu creștinismul atâta timp cât ea rămâne o organizație secretă acționând și propovăduind în ascuns, glorificând raționalismul. Francmasoneria acceptă în rândurile membrilor săi nu numai creștini ci și iudei și musulmani. Ca urmare, clerului nu-i poate fi permis să facă parte din această organizație. Orice cleric care o va face trebuie depus. Este absolut necesar să fie atrasă atenția acelor care au intrat în Masonerie fără gânduri ascunse și fără să se fi lămurit ce este într-adevăr Masoneria, să rupă orice legătură cu ea, creștinismul fiind singura religie care învață adevărul absolut și care satisface întru totul nevoile morale și religioase ale omului. În unanimitate și într-un singur glas episcopii Bisericii Greciei au aprobat cele spuse și declară că toți fiii credincioși ai bisericii trebuie să se ferească de Francmasonerie. **Cu nestrămutată credință în Domnul nostru Iisus Hristos în care avem răscumpărarea, prin sângele Lui și iertarea păcatelor după bogăția harului Lui, pe care L-a făcut să prisosească în noi, în toată înțelepciunea și priceperea** (Efeseni 1, 7-8) întru adevărul revelat de El și propovăduit de Apostoli, nu prin cuvinte înțelepte ci împărtășindu-ne din Sfintele Taine prin care suntem curățați și mântuiți spre viață veșnică, nu trebuie să decădem din harul lui Hristos devenind părtași la închinarea păgânească. Este împotriva firii să aparții lui Hristos și în același timp să cauți ușurare și perfecțiune morală în afara Lui. Acestea fiind spuse, toți cei care au luat parte la inițierile masonice, de acum trebuie să rupă orice legătură cu lojele și activitățile masonice, asigurându-se astfel de reînnoirea legăturilor, slăbite de ignoranță, cu Dumnezeu și Mântuitorul nostru. Adunarea Episcopilor Bisericii Greciei așteaptă cu dragoste acest lucru de la cei inițiați în loje, fiind încredințată că mulți dintre ei au primit inițierea masonică neștiind că prin aceasta ei au trecut la altă religie, ci au făcut-o din ignoranță crezând că nu au făcut nimic potrivnic credinței părinților lor. Încredințându-i dragostei, și în nici un caz ostilității sau adversității fiilor credincioși ai Bisericii, Adunarea Episcopilor îi îndeamnă să i se alăture în rugăciune ca Domnul Iisus Hristos **Calea, Adevărul și Viața** să-i lumineze și să-i întoarcă la adevărul de care prin ignoranță s-au depărtat.

DESPRE

ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU ȘI ÎMPĂRĂȚIA OMULUI

ÎN CARE IONUȚ CORDUNEANU VORBEȘTE DESPRE O CARTE DE REFERINȚĂ – *NOT OF THIS WORLD* – DESPRE UN PĂRINTE ȘI ÎNVĂȚĂTURA LUI – IEROMONAHUL SERAFIM ROSE – ȘI DESPRE RĂSPUNSURILE PE CARE ACESTA LE-A DAT PROVOCĂRILOR SOCIETĂȚII, PORNIND DE LA ÎNȚELEGEREA CREȘTINULUI CA CEL CE “NU E DIN LUMEA ACEASTA”

Viața ortodoxă a Occidentului este aproape necunoscută la noi. Poate uneori se mai aude de o convertire a vreunei personalități de prim rang precum e cazul marelui istoric al religiilor Jaroslav Pelikan, în general ortodoxia părând a fi exclusiv credința diasporei ruse, române, grecești, sârbe etc. Prea puțini știu că la chemarea lui Hristos și a Sfinților Părinți răspund an de an mii de americani sau francezi care-și redescoperă rădăcini uitate după marea schismă din 1054, sau că în Munții Californiei și în Alaska se înalță mănăstiri cu zeci și sute de călugări și maici care trimit lumina dreptei învățături în conglomeratul de neamuri al Statelor Unite și nu numai.

Numele ieromonahului Serafim Rose e cunoscut cititorului român din cărțile sale traduse la noi: *Ortodoxia și religia viitorului*, *Sufletul după moarte* și *Nihilismul*. Dar activitatea sa ortodox – misionară, gândirea sa caracterizată în principal prin discernământ în diagnosticarea epocii pe care o traversează acum creștinismul, și chiar minunile sale sunt prea puțin sau deloc cunoscute la noi. Unul dintre mulții săi ucenici, născut american și protestant ca însuși părintele Serafim Rose, călugărul Damaschin Christensen, a publicat în 1993 o carte ce a cunoscut în numai patru ani trei ediții în America și a fost imediat tradusă în Rusia, unde a devenit una dintre cele mai citite lucrări din domeniul teologic. Acest monument literar, dedicat vieții și învățăturii părintelui Serafim Rose și numit *Not of This World* (Nu din lumea aceasta) (*Ioan 18,36*), este o adevărată operă hagiografică, dar totodată o frescă întinsă pe mai bine de 1000 de pagini și structurată în 12 părți, a Ortodoxiei vestului și în principal a celei americane.

Din câte cunosc, din această carte există acum în România doar câteva exemplare și Dumnezeu a vrut să am privilegiul ca unul dintre ele să ajungă și în mâinile mele. L-am citit pe nerăsuflăte și ceea ce am găsit a fost electrizant pentru amorțeala în care eu, ca și o bună parte a tineretului român ortodox de astăzi, mă aflu. Cum această carte nu este încă tradusă și poate va mai trece mult timp până când va fi și tipărită, ținând cont de dimensiunile ei, cer îngăduința cititorului să fac o prezentare cât mai detaliată a conținutului ei, limitându-mi observațiile personale la minimum posibil și încercând să ofer cât mai multe informații despre un om, o credință și o filozofie de viață purtând pecetea Evangheliei și a Sfinților Părinți.

Primele pagini sunt o veritabilă carte a neamului ce dovedește cât de reprezentativ pentru societatea americană este părintele Serafim prin originile sale: catolici francezi (Rose) și olandezi pe partea tatălui și protestanți norvegieni și suedezi pe partea mamei.

„Părintele Serafim Rose – ce a fost numit primul născut american legat direct de gândirea Sfinților Părinți ai Bisericii – s-a născut într-o familie protestantă, burgheză, într-un orașel de pe țărmul Pacificului tipic pentru California, San Diego. Numele primit la naștere a fost Eugen, care înseamnă «nobil»“.

Încă din liceu și mai apoi la facultate s-a manifestat ca un “căutător al adevărului”, având ca armă puternică în această luptă capacitatea sa intelectuală. În formarea sa a asimilat cu repeziciune filosofia și literatura occidentală, dintre germani oprindu-se îndeosebi asupra lui Nietzsche și Thomas Mann, nemaipăstrând însă nici o legătură cu protestantismul în care mama sa a încercat să-l educe. Tânărul pe care ni-l prezintă autorul se mișcă în mediul epocii lui (fiind înalt și athletic participă la întreceri sportive și merge la concertele anilor '50, deși îl preferă pe Bach; are câțiva amici foarte buni și o prietenă cu care va ține legături de suflet aproape zece ani, până spre pragul călugăririi, când se despart de comun acord). Instrumente ale formării sale au fost și buna cunoaștere a limbilor franceză (spre a-l citi integral pe René Guenon), rusă, chineză (chineză veche a lui Lao Tze și dialectele actuale mandarin și cantonez), cât și elemente importante de hindu și japoneză. Învățarea limbilor Extremului Orient e legată de “robia asiatică” a lui Eugen Rose, ce a durat din 1954 până în 1958, și a

prezentat cea mai puternică experiență spirituală neortodoxă pe care a trăit-o. Profesorii veniți din Asia îl apreciau ca pe cel mai important discipol al lor, și ca pe cel ce a pătruns cel mai adânc în cunoașterea Budismului, mai ales în forma Zen, dintre mulțimile de tineri americani care alergau spre a fi inițiați în filozofia religiilor orientale. Ceea ce a evitat permanent au fost tendințele sincretiste și semidoctismul ce domneau chiar și la nivel academic și care apoi, îmbinându-se, au constituit nucleul exploziei New Age, această pseudoreligie a prezentului.

Prin studiul temeinic al unor religii îndepărtate (Zen Budism, Taoism), ce erau acum pervertite și vulgarizate prin contactul cu spiritul dornic de senzațional al Occidentului – căruia îi lipseau însă rădăcinile propriei moșteniri spirituale - a început după 1958 să se apropie și de Ortodoxie în care, după câțiva ani de studii, va recunoaște adevărata tradiție a întregii Europe. Poate nu întâmplător pentru epoca în care trăim, va simți mai întâi apropierea Antihristului și abia mai apoi Îl va descoperi pe Hristos, pe Care lumea în care trăia nu Îl cunoștea, așteptând ca salvarea să vină de la știință și de la tot soiul de “curente spirituale” ce promiteau confortul și liniștea .

“Antihrist va atrage irezistibil pentru că este “bun” și “binefăcător”, va fi supremul “rezolvitor al problemelor vremii”, cu “răspunsuri” pregătite la toate problemele grele și aparent insolubile.”

Pe Hristos, a cărui prezență o simțea ca atât de necesară, deși încă nu Îl găsisese, căci nu s-a mulțumit cu protestantismul căruia îi lipsea harul, L-a descoperit treptat, prin contacte accidentale cu Filocalia și cu Catedrala Rusă din San Francisco, unde era episcop Sfântul Ioan Maximovici.

Însă taina prin care acest “căutător al adevărului” a descoperit pe Adevărul făcut trup e una a credinței, pe care nu o poți reda, oricât de bun povestitor ai fi și oricâte elemente a-i încerca să pui la un loc. Cert e că prin slujbe, prin Filocalie, prin Dostoievski și prin sensibilitatea și capacitatea sa intelectuală ieșite din comun, Eugen a început să simtă ca un ortodox, deși nu primise încă Botezul.

Partea a II-a prezintă ruperea punților care îl mai legau de societatea în care se dezvoltase până atunci și încercarea de a trăi cât mai deplin ortodoxia. Despărțirii de Alison, prietena sa, îi va urma ruperea de lumea academică, considerată un obstacol în calea cunoașterii oricărui adevăr. În pofida ofertelor care i-au fost făcute de a rămâne asistent, va prefera să vândă bilete în tramvai, dar să aibă libertatea și posibilitatea de a se adânci în credință.

În lumea academică modernă nu poți să iubești adânc și cu pasiune nimic deoarece este considerat ca fiind un fapt neobiectiv. Principiul este: întâi OMORI subiectul cercetării, apoi îl diseci. Trebuie să-i răpești sufletul înainte de a-l putea studia „obiectiv”. Dar o dată ce ai făcut aceasta, nu mai poți să-l readuci la viață. Poți dobândi astfel cunoașterea, într-adevăr, dar în fața ta se va afla mort și disecat lucrul a cărui viață ai dorit să o cunoști.

Filosofii sunt copii până ce devin maturi în Hristos (Sfântul Clement Alexandrinul). Într-adevăr, ajutat și de intuiția și sensibilitatea sa, Eugen a fost la început doar un filosof, dar a devenit mai apoi un creștin exemplar. Gândirea sa e una clară și limpede, nelăsând loc celor ce încearcă să ocolească răspunsul la întrebările esențiale ale vieții.

Orice om, prin însăși calitatea sa de om, trebuie să aleagă între Dumnezeu și el însuși. Orice om, în fapt, a ales deja, căci noi suntem rezultatul alegerii noastre, și prin alegerea noastră noi ne manifestăm preferința pentru o împărăție sau alta: pentru Împărăția Domnului sau pentru împărăția sinelui.

În timpul formării sale se conturează și o carte menită a surprinde realitățile prezentului în alt mod decât cel în mod evident neortodox ce domina societatea. Scriind la *Împărăția lui Dumnezeu și împărăția omului*, carte neterminată vreodată, Eugen, nebotezat încă, își va dovedi capacitatea de înțelegere și spiritul critic și totodată marele dar pe care Dumnezeu i l-a dat: discernământul duhovnicesc. Despre cele două împărății, care stau față în față și se înfruntă, Eugen va scrie aproape întreaga sa viață căci, prin modul cum se raportează la ele, creștinul își merită sau nu acest nume.

Hristos promite o Împărăție a Cerurilor perfectă. Antihristul, al cărui stăpân, satan, a fost alungat din ceruri și trimis pe pământ, promite o împărăție perfectă în lumea aceasta. Omul modern, coborându-și privirea de la realitățile cerești către aspecte mai „evidente”, a sucombat în cea din urmă împărăție, falsă promisiune; el crede că o societate ideală pe pământ este mai ușor de dobândit și mai dezirabilă decât cerurile îndepărtate, cu toate că o astfel de societate este făcută imposibilă de inevitabila realitate a Căderii Primordiale.

Iată astfel exprimată concepția „retrogradă“ și „reacționară“ a ortodoxului Eugen Rose - ce nu așteaptă nimic de la om, ci doar de la Dumnezeu - concepție atât de diferită de cea bazată pe „progresul“ și „binefacerile“ iluminismului masonic. Ecumenismul și, în general, „noul creștinism“ promovat încă din anii '60, este privit ca o anticameră a lui Antihrist, din fața căreia adevărații creștini trebuie să se retragă, căutând Împărăția Domnului și nu pe cea a omului, om ce își face dumnezei din pace, conviețuire, toleranță, termeni având însă sensurile moralist dedumnezeite ale „Noii Ordini“, ordine ce vine să se substituie celei vechi, cea a statului creștin (ce și-a avut încununarea în Imperiul creștin ortodox al Bizanțului, privit nu neapărat ca realitate strict istorică, ci ca un imperiu al spiritualității).

Atracția pe care totuși o manifestă împărăția omului e dată și de cei trei idoli ai modernității pe care îi identifică Eugen Rose.

Pe primul l-a numit «cultul civilizației». Creștinul poate ceda în fața lui, fiind îndemnat să facă servicii „umanității“ și sfârșind aici. Eugen îi opune acestui idol adevărata milostenie creștină. Un creștin răspunde unei nevoi imediate de dragoste, în numele lui Hristos; dar când începe să gândească: „E bine să hrănești un om înfometat, dar este mai bine să hrănești o mie – unul este un fir într-un buchet“ atunci acel creștin începe să facă din creștinism un „sistem“, reducând totul la o ideologie. Rememorând cuvintele lui Hristos: „Pe săraci îi aveți tot timpul cu voi“, Eugen scrie: „Hristos nu a venit să hrănească pe înfomețați, ci ca să mântuiască sufletele tuturor, flămânzi sau sătui“.

Al doilea idol este știința. Știința și magia sunt văzute ca având multe puncte comune. Ambele sunt preocupate de lumea fenomenelor și de manipularea lor, de „minuni“, de rezultate imediate.

Al treilea idol este credința în progresul istoric al omenirii. Renașterea nu a fost decât un compromis între vechea lume și cea care avea să vină, între creștinism și umanism. „Din secolul al XVIII-lea nu mai trăim într-o lume «dată» (de Dumnezeu), ci într-o lume ce trebuie construită, în afara și chiar lovind în Dumnezeu, Noul Turn Babel.“

Din toată această carte planificată nu a fost publicat decât un capitol numit „Nihilismul“, tradus și în românește. Ideea principală a acestui fragment este următoarea: din noua concepție despre ordine - „anarhismul“- (respingerea limitelor, restricțiilor vechii lumi și aruncarea în „experiențe spirituale“ aleatorii, de genul drogurilor, magiei, yoga, hipnozei) derivă noua concepție despre adevăr: „nihilismul“. Fenomenul este cel al negării Adevărului absolut, după cuvintele lui Nietzsche că „nu există nici un adevăr“, și promovarea adevărilor relative, empirice, care sunt teaurizate și manipulate nu în ultimul rând și de știință. Nihilismul e negarea Adevărului Revelat, e credința veacului în care trăim, iar literatura absurdului este expresia și promotoarea acestei stări de fapt.

Partea a treia prezintă câteva aspecte din viața lui Gleb Podmoșenski, un tânăr rus ce a descoperit ortodoxia părinților săi cu puțin timp înainte de a se întâlni cu Eugen. Gleb este cel alături de care Eugen va adânci trăirea creștină și va duce lupta sa misionară, ei doi alcătuind pentru aproape douăzeci de ani nucleul Frăției Sfântului Herman din Alaska, cea mai puternică asociație misionară ortodoxă din America.

Eugen se va boteza în februarie 1962 și va trăi bucuria primei Împărtășanii. După cum însuși mărturisea, până atunci încercase să înțeleagă Ortodoxia, iar acum o trăia. Biserica rusă din emigrație va fi leagănul duhovnicesc în care va crește de acum, în preajma Sfântului Ioan Maximovici, a arhiepiscopului Tihon, a episcopului Nectarie, a lui Ioan și Elenei Konțevici și a multor alora care erau legături vii cu Rusia stareților Optinei și ai Valaamului. Din tot acest prețios tezaur ce ar fi putut să dispară odată cu păstrătorii lui, prin voia lui Dumnezeu se va îmbogăți și Eugen, dar îl va transmite și mai departe, traducându-l și publicându-l în numeroase cărți, dar mai ales în paginile revistei ce o va înființa alături de Gleb, numită *The Orthodox Word*.

Marile evenimente ale ortodoxiei Vestului, nu numai ale Americii, sunt pe larg dezvoltate de autor, cartea devenind astfel o cronică a unui sfert de veac : procesul în care dușmanii, chiar și dintre ceilalți episcopi, l-au aruncat pe Sfântul episcop Ioan Maximovici precum și biruința sa, înființarea, cu sprijinul aceluiași sfânt, a Episcopiei ortodoxe franceze de rit galican (slujind după Liturgia Sfântului Germain de Paris, un contemporan ortodox vestic al Sfântului Vasile cel Mare și al Sfântului Ioan Hrisostom), desprinderea unei părți din episcopia ruși din Biserica Rusă din afară și realipirea de Patriarhia Moscovei etc.

De acum botezat ortodox, Eugene Rose va pătrunde mai adânc în tainele credinței și, cu discernământul său pătrunzător, va indica în scrierile și cuvintele sale către prieteni problemele cele mai acute ale momentului,

probleme care sunt chiar mai actuale acum, inclusiv pentru noi, ca români, decât atunci când el le identifica doar ca niște muguri ce vor da o roadă otrăvită pentru creștini.

Eugen a identificat în idealismul lumesc al vremii actuale, indiferent dacă vine din partea «creștinilor», ocultiștilor, comuniștilor ori seculariștilor occidentali, o formă a vechii erezii numite hiliasm (sau milenarism). Separat de definiția sa teologică ca erezie specific creștină - credința că Hristos va veni curând pe pământ și va stăpâni aici cu sfinții săi o mie de ani înainte de sfârșitul lumii – hiliasmul se poate referi mai general la orice credință seculară într-o epocă viitoare de perfectă pace și binecuvântare cerească pe pământ.

Că în această capcană ce translează atenția de la Dumnezeu la lume pot cădea ușor și cei ce se consideră creștini, Eugen o arată prin referire la biserica catolică în principal, și în general la toți cei pe care îi va numi “Noii creștini”, pervertitori ai mesajului lui Hristos.

„În proclamațiile bisericii romano-catolice contemporane, Eugen a văzut în mod clar indiciile unei reevaluări a valorilor creștine în direcția hiliasmului secular. El citează apelul Papei Ioan al XXIII-lea către ortodocși, ca aceștia să asculte „spiritul vremurilor” precum și bizara sa afirmație că „glasul vremii este glasul lui Dumnezeu”. În opoziție cu îndemnul Scripturii „să nu iubiți lumea” (I Ioan 2,15), Eugen citează cuvintele papei Paul al VI-lea: “Trebuie să iubim vremea noastră, civilizația noastră, știința și tehnica, arta, sportul, lumea noastră.”

Eugen scria: „Idealismul umanitarist este ceea ce rămâne din creștinism când adevărurile specific creștine s-au evaporat din el. Este singurul teren pe care creștinii și necreștinii se pot uni; izvorând din creștinism și luându-și notele specifice din doctrina creștină, se adresează tuturor care cred în primul rând în om și în fericirea lumească. Fiecare, primind această doctrină, o poate înțelege în modul său. Creștinii pot găsi în ea latura lumească a învățăturii a cărei plinătate vorbește îndeosebi de Ceruri; necreștinii pot găsi aici o doctrină despre om și „o realitate mai înaltă”, care nu se atinge de ideile lor specifice despre om și lume; anticreștinii pot găsi aici o expresie a înțelepciunii universale care depășește prin ea însăși nevoile religioase ale omului. Roma va putea deveni atunci învățătorul omenirii, fondatorul umanitarismului universal pe care «orice om de bună credință» îl poate accepta fără să primească învățătura specific creștină, adevărurile Bisericii în care această nouă doctrină își are originea”.

Consider că orice asemănare a cuvintelor mai sus citate cu ceea ce s-a întâmplat relativ de curând în București prin întâlnirea reprezentanților principalelor credințe la Forumul San Egidio „Pacea este numele lui Dumnezeu” și chiar cu euforia bine orientată mediatic și nedogmatică a vizitei papei – nu este deloc întâmplătoare și trebuie să constituie un avertisment pentru orice creștin ortodox ce caută din tot sufletul doar spre Hristos și Împărăția Cerurilor.

Partea a IV-a prezintă începuturile providențiale ale Frăției Sfântul Herman din Alaska, alcătuită pentru început doar din Eugen Rose și Gleb Podmoșenski și având ca temelie rugăciunile Sfântului Herman și binecuvântarea Sfântului Ioan Maximovici. Primul lucru pe care această asociație misionară l-a făcut a fost deschiderea unui magazin de carte ortodoxă cu cât mai multe materiale în limba engleză, dar și în rusă, greacă, etc. Următorul pas a fost scoaterea, în condiții foarte grele, a revistei *The Orthodox Word*, al cărei nume a fost recomandat tot de Sfântul Ioan, revistă care, în aproape 35 de ani de apariție lunară, a avut peste 200 de numere.

Militând pentru a aduce pe cei născuți americani la credința ortodoxă, Eugen medita la ce ar trebui să însemne ortodoxia americană. „Nu va fi vorba de „pan-ortodoxie” ca amestec nedeterminat și amestecare a naționalităților ortodoxe; ar fi moartea Ortodoxiei. O „Biserică americană” nu este ceea ce se cere acum deoarece americanii sunt doar unul dintre popoarele chemate să mărturisească Adevărul Ortodoxiei.”

Unitatea în diversitate este parte din viața Ortodoxiei, mai ales într-un occident care datora atât de mult emigrației rusești, după cum spunea și Arhiepiscopul Ioan Maximovici.

„Dumnezeu a îngăduit ca revoluția rusă să aibă loc, pentru ca Biserica rusă să fie purificată și limpezită și pentru ca Ortodoxia să fie împrăștiată în întreaga lume... Biserica este Una, dar fiecare națiune își are propria ei chemare în această Unitate”.

Același Arhiepiscop, care păstorise în lungul vieții sale în Shanghai, Paris, Haga, iar la sfârșitul vieții în Los Angeles, a fost un adevărat model apostolic pentru Frăție Întrebat de Eugen când va veni sfârșitul lumii, căci Evanghelia este deja cunoscută pretutindeni, va răspunde: „Evanghelia lui Hristos trebuie să fie predicată tuturor neamurilor din lume *în context ortodox* (în conformitate cu Ortodoxia). Doar după aceea sfârșitul va veni”.

După moartea sa survenită în anul 1966, Sfântul Ioan, de altfel foarte cinstit de frați – care au strâns sute de mărturii despre minunile și cuvintele sale, și s-au rugat an de an la mormântul sfântului în așteptarea canonizării oficiale - îi va ajuta mai departe atât în hotărârea lor de a înființa un schit în munții împăduriți ai Californiei, cât și în eliberarea de lanțurile ce îi mai țineau în lume și în găsirea banilor necesari pentru a cumpăra pământul de la Platina, ce va deveni de acum sediul Frăției.

Partea a V-a cuprinde întâmplările imediat următoare instalării definitive a fraților la Platina, precum și ridicarea chiliilor și a capelei, și a cabanei în care se afla tiparnița. Modelul duhovnicesc pe care îl vor urma va fi cel al Sfântului Paisie de la Neamț, cel care, ajuns cu câțiva frați la Sfântul Munte Athos și văzând ca acolo călugării au uitat scrierile Sfinților Părinți și rugăciunea inimii, va fonda o comunitate tânără axată pe citirea și trăirea Evangheliei și a Filocaliei și pe urmarea directă a cuvintelor Părinților. Făcând în capelă rugăciunile zilei și mergând pentru spovedit și împărtășit la Los Angeles, frații își vor dedica timpul traducerii și publicării în engleză, dar și rusă, a scrierilor Sfinților Părinți.

Și de aici, de la Platina, în principal prin „The Orthodox Word”, se vor manifesta ca niște zeloți pentru ortodoxie, apărând-o de imixtiunile unor curente străine de spiritul ei.

„Tema principală a zilei era ecumenismul. În acord cu înțelesul dat de Biserica veche, cuvântul *oikoumenikos* a fost folosit ca referindu-se la strângerea împreună a tuturor oamenilor în plinătatea și puritatea Adevărului; dar în epoca actuală acest înțeles a fost răsturnat în contrariul său. Pentru Eugen aceasta era, desigur, o dată mai mult o pregătire pentru unitatea lumii sub Antihrist, despre care Sfinții Părinți au scris atât de clar. De-a lungul istoriei, mărturisitorii fără număr au murit pentru a apăra Biserica de erorile teologice, pentru a-i menține puritatea ca o arcă a salvării și acum câțiva din principalii ierarhi ortodocși, în acord cu „iluminata” lor înțelegere modernă, încearcă să treacă peste aceste erori și caută căi să se amestece cu cei ce le susțin.”

Eugen scria chiar în vremea ridicării reciproce a anatemei între Patriarhul Ecumenic Atenagora și Papa Paul al VI-lea, în 1967, urmată de trecerea de către Atenagora a papei în diptice, ceea ce semnifică faptul că papa era de acum în comuniune cu Biserica Ortodoxă, deși nu renunțase la erorile dogmatice în care căzuse catolicismul după 1054. Eugen scria: „Idea unei „noi epoci” (new age) a pătruns orice fibră a ultimelor două secole, cu preocuparea lor către „progres”, și este ideea cheie chiar a conceptului de revoluție (de la cea franceză la cea bolșevică este ideea centrală a ocultismului modern (vizibil la nivel popular în discuțiile de astăzi despre „epoca vârsătorului” epoca astrologică postcreștină) și își datorează extinderea în primul rând francmasoneriei (există o publicație a ritului scoțian în America numită „New Age”).

„Regret să spun că această întreagă filosofie este de asemenea prezentă în bancnota de un dolar cu moștenirea ei masonică, cu al său „novo ordum seculorum” și piramida neterminată, așteptând cea de-a 13-a piatră în vârf.” La nivel politic „noua ordine” o vede pe deplin reprezentată de ONU și de celelalte organizații globaliste.

Două evenimente importante se vor succeda în viața Frăției: canonizarea oficială în 1969 a Sfântului Herman de Alaska, lucru pentru care militaseră de la începutul activității lor, și tunderea lor în monahism un an mai târziu, devenind astfel o frăție misionară monastică. Dar odată deveniți călugări ispitele vor deveni foarte mari, ascultarea pe care episcopii le-o cereau în noua lor calitate urmărind să îi scoate de pe făgașul pe care Sfântul Ioan Maximovici îi așezase. Dar cu rugăciunile acestuia și ale Sfântului Herman, frații, care se numeau de acum Serafim (Eugen) și Herman (Gleb) după Sfântul Serafim de Sarov și Sfântul Herman de Alaska, vor rezista la Platina, unde veniseră să trăiască și să moară. Cuvintele Sfântului Ioan Casian au fost foarte potrivite pentru ei în acele încercări.

„Este un sfat al Părinților, un sfat întotdeauna potrivit, ca un călugăr să fugă cu toate riscurile de societatea episcopilor și a femeilor, pentru că nici femeile, nici episcopii nu permit călugărului să rămână în pace în chilia sa și să-și îndrepte ochii doar spre învățătura pură și cerească.”

Acuzați uneori că ar fi mândri și că s-ar autoîndreptăți, frații răspundeau cu cuvintele Părinților: „În vremurile de restriște fiecare creștin este responsabil de plinătatea adevărului”, având convingerea, alături de Sfântul Ignatie Briancianinov, că noi, cei din aceste timpuri, suntem „cei de pe urmă creștini”, lumea aflându-se deja în anticamera lui Antihrist.

Partea a VI-a. Cel mai important capitol al acestei părți se referă la atitudinea lui Serafim Rose față de un curent ieșit de această dată chiar din ortodoxie: *renovaționismul*. Având ca promotori pe părinții Alexander Schmemmann și John Meyendorf și izvorând din mediul inteligenței rusești din exil, ce găsisse în Ortodoxie

modalitatea de a fi originală în lumea academică contemporană, renașionismul, o pretinsă întoarcere la adevărata ortodoxie a primelor veacuri, este oarecum asemănătoare în demersuri cu protestantismul. Citind niște articole la modă ale respectivilor autori, Părintele Serafim va exclama: „Dacă citești prea mult așa ceva poți s-o iei în serios, lucru care te-ar îndepărta de puterea adevăratelor texte duhovnicești dătătoare de viață.“ Atmosfera academică și „joaca cu ideile“ ale scrierilor acestor „înnoitori ai ortodoxiei“ le face bidimensionale, opere ale unor oameni care au citit cărți și apoi au meditat asupra a ceea ce au citit. Prin opoziție cu acestea, Sfinții Părinți sunt tridimensionali: ei au învățat, au trăit și apoi au scris.

„În cartea sa *Introducere la Teologia Liturgică Ortodoxă*, părintele Schmemmann a criticat întreaga substanță a slujirii, într-o manieră mai degrabă protestantă decât ortodoxă. Atașat unor surse vestice, neortodoxe, el totuși clamează că a eliberat Liturgica de „captivitatea occidentală“. El respinge punctul de vedere tradițional ortodox că istoria slujbelor a fost „stabilită pe cale divină și providențială“, privind-o mai degrabă cu un rezultat al unor circumstanțe istorice oarecare. Ca și scriitorii protestanți, el a pus schimbările ce au avut loc de la începutul erei împăratului Constantin într-o lumină dubioasă, privindu-le nu ca o formă de expresie a unei anumite evlavii, ci mai degrabă ca o reformare a interpretării slujirii și o deviere de la spiritul și formele liturgice timpurii. Adevărata natură „eshatologică“ a slujirii, spune el, a fost umbrită parțial de „evlavia misteorilogică“ și de „explicații simbolistice“ ca și de „individualismul ascetic“ provenind în principal din monahism. În același spirit, ideea teologică a ciclului slujbelor a fost „umbrită și eclipsată“ de „straturi secundare“ și rămâne în sarcina teologilor actuali să o descopere din nou. Acest „nivel secundar“ consta în acele elemente pe care și protestantismul le-a respins – Tainele ca sursă a sfințirii individuale, împărțirea în laicat și clerici, distincția între sărbătorile creștine și „zilele de rând“, cinstirea sfinților și a moaștelor acestora etc. – elemente la care părintele Schmemmann se referă în termeni precum „cultul tainelor“ și „cultul sfinților“. Își manifestă îndoiele despre „completa sănătate liturgică a Ortodoxiei“ deplângând prezentul „pietism liturgic“ și proclamând că Biserica trece printr-o „criză liturgică“.

Dar în cercetările sale duse după o metodă pozitivistă, ce nu țin cont de faptul că Biserica este un organism viu, nici de existența harului, nici de sfințenia celor ce au stabilit canonul liturgic, părintele Schmemmann a pierdut cumva legăturile cu Tradiția. Părintele Serafim va încerca permanent să-l înțeleagă pe omul Schmemmann, păstrând însă rezerva față de tezele sale.

„Inima sa e încă ortodoxă... dar gândirea sa e condusă de ideea „reformării“ Ortodoxiei, lucru care va face imposibil pentru generațiile următoare să simtă ceea ce el însuși a simțit... Cinstit vorbind, trebuie spus că părintele Schmemmann nu se vede probabil pe sine însuși un „reformator“, sarcină ce va reveni fără îndoială unor suflete mai puțin sensibile, aparținând unei alte generații îndepărtată de adevărata viață ortodoxă, care va trage, de altfel, inevitabile concluzii iconoclaste din vederile deja protestantizate ale părintele Schmemmann.“

Concluzia părintelui Serafim este că acești „noi teologi“, deși indică uneori niște probleme valabile ale vieții bisericești de azi (apatie și demoralizare, goana după onoruri pământești și funcții) rezolvările pe care încearcă să le ofere pornesc de la o bază greșită. Erorile lor tind a fi generalizate prin pregătirea unui „Al optulea Sinod Ecumenic“ după modelul Conciliului Vatican II, în a cărui ordine de zi ar urma să fie teme de genul: neobligativitatea posturilor și simplificarea cultului, micșorând astfel cele ale lui Dumnezeu la nivelul lumii căzute a zilei de azi.

Dar mai exista o grupare în ortodoxia americană căreia Serafim Rose a trebuit să-i răspundă. Este vorba de super-corecții și elitiști care, sub numele aplicării riguroase a canoanelor Sfinților Părinți, ajunseseră să reboteze pe ortodoxii ce țin calendarul pe stil nou, și căutau influențe occidentale în orice scriere teologică, îndreptându-și atenția mai ales spre cele ale Sfinților Ignatie Briancianinov, Teofan Zăvorâtul și Nicodim Aghioritul. Se lansează astfel ideea unui hiatus de două secole în tradiție, cei chemați să îndrepte o asemenea situație fiind tocmai ei, neortodoxiști.

Partea a VII-a se referă în principal la activitatea de zi cu zi în mănăstire a fraților. Este vorba de primirea simplilor vizitatori sau catehumeni, de învățătura dată de părintele Serafim noilor veniți, de activitatea la tipografie sau de intensa muncă de traducere, în principal din rusă, a unor texte ortodoxe. Astfel va lua naștere volumul „Tebaida nordului“ despre părinții ce au pustnicit în nordul extrem al Rusiei, la Valaam și Solovăț, despre faptele și învățăturile lor, urmată de seria Vieților Stareților Optinei și de Viața Sfântului Paisie Velicicovski. În permanență erau înconjurați de novici în căutarea vieții ascetice ortodoxe, între aceștia aflându-se și femei, care vor fi cazate în afara porților mănăstirii, femei ce vor alcătui, mai târziu, o mănăstire de maici pe un alt teren în munte, cumpărat de Frăție la câteva zeci de kilometri distanță de Platina.

Partea a VIII-a cuprinde perioada de deplină maturitate a scrierii și activității părintelui Serafim Rose, cu alcătuirea principalei sale cărți „Ortodoxia și religia viitorului“. Asumându-și nevoița creștină și respingând orice ispăte ale confortului, cuvintele lui vor fi cele ale unui adevărat ortodox, cel ce așteaptă Împărăția Cerurilor și știe că lumea va avea un sfârșit după care va urma Învierea. Deși o carte destul de citită și în România, e clar însă că „Ortodoxia și religia viitorului“ nu a fost pe deplin înțeleasă și mesajul ei nu a ajuns acolo unde ar trebui: printre acei mulți și deusolați care caută o soluție pentru viața lor în tot felul de „experiențe spirituale“ și în paranormal. Toate problemele tratate se regăsesc și la noi astăzi: meditația transcedentală, „yoga creștină“, invazia păgână a orientului, „noul creștinism“, fenomenul OZN, „new age“. Promovarea science fiction-ului în rândul tinerilor devenise la un moment dat politică de stat în România. Se poate vorbi aproape de o „religie OZN“ în care așteptarea este îndreptată către „cineva“ care, de undeva de sus, va veni și va rezolva toate problemele omenirii, instaurând o eră de progres. Nu este greu de recunoscut Antihristul. Cât despre existența unor „inteligente superioare“ pe care noi nu le-am vedea, deși ele există și ne vizitează, Serafim Rose nu avea nimic împotriva, însă după învățătura Părinților le împărțea în două categorii: îngeri și draci. „Religia OZN“ ar avea, după Serafim Rose, trei fundamente „Science fiction-ul a dat imaginile, «evoluția» a creat fondul filozofic, iar tehnologia «erei spațiale» a furnizat plauzibilitatea pentru asemenea întâlniri.“ Se produce astfel o mutare a așteptării dinspre Hristos către „extraterestri“, spiritele alungate din Ceruri, ce rătăcesc prin văzduh „cătând pe cine să înghită“ (I Petru 5,8).

Întrucât această carte a fost deja tradusă, voi lăsa pe cititor să-i descopere el însuși conținutul, fără a mai insista asupra ei.

Partea a IX-a conține portretele unor mari duhovnici și ierarhi ai Americii ce au influențat și sprijinit activitatea Frăției: unul este episcopul sârb Sava de Edmonton, iar celălalt Arhiepiscopul Averkie de Jordanville. După moartea acestora din 1976, frații vor avea tot mai puțini sprijinitori în Sinod, dar activitatea lor va continua neîntrerupt. Încununarea eforturilor lor va fi hirotonirea ca ieromonahi în 1977, moment din care Platina va fi cu adevărat un centru monahal, unde responsabilitățile părinților erau acum cu mult mai mari, iar timpul mult mai prețios. În numai patru ani vor fi botezate la Platina mai bine de 100 de persoane și alte sute vor primi răspunsuri duhovnicești la problemele și întrebările lor.

Partea a X-a prezintă înființarea de către Frăție, în State, a unor alte centre misionare după modelul ei: Redding și Willits în California; Medford și Woodburn în Oregon; Moscow în Idaho și Spokane în Washington. Pretutindeni unde oamenii, în principal proaspăt convertiți, doreau să înceapă o lucrare ortodoxă, părinții erau alături de ei, îi sprijineau și îi încurajau prin prezența și scrisorile lor. După modelul lui „The Orthodox Word“ la Etna, în California, a fost înființată revista Nikodemos de către un grup ce pornise de la o singură familie ortodoxă așezată în acel orașel.

Sfaturile duhovnicești date de către părintele Serafim erau puternice și dădeau viață celor ce le ascultau. Cuvântul de ordine era: „Ortodoxia nu poate fi confortabilă decât dacă este un fals“. Unui tânăr catehumen îi scria:

Să dea Dumnezeu să păstrezi prospețimea trăirii Ortodoxiei pe care ai simțit-o citind omiliile Sfântului Simeon Noul Teolog. Fii însă atent, căci acest lucru este posibil doar cu nevoiță; tot ce ai nevoie spre a-ți adânci credința va veni cu suferință – dacă o accepți cu smerenie și plecare în fața voii lui Dumnezeu. Nu e greu să devii „exaltat“ de bogăția și adâncimea Credinței Ortodoxe; dar a tempera această exaltare cu smerenie și sobrietate (care vine din dreapta primire a suferințelor) nu este un lucru ușor. În atât de mulți dintre ortodocșii de astăzi (mai ales convertiți) se poate vedea un lucru îngrijorător: multe discuții despre adevărurile și experiența ortodoxiei, dar amestecate cu mândrie și simțul propriei importanțe de a fi „în“ ceva ce mulți nu cunosc (de aici venind și criticismul lor).

Am redat acest fragment din scrisoare pentru a putea folosi și multora dintre noi, care, botezați ortodox fiind, am descoperit târziu frumusețea Ortodoxiei și riscăm să avem aceleași ispăte ca și proaspăt convertiții din vest. Există pericolul de a considera mereu că „știi mai bine“ decât ceilalți și să judeci astfel pe aproapele în permanență.

Portretului lui Serafim Rose i se adaugă noi și noi trăsături. Predicând o „Ortodoxie a inimii“ avertizează asupra ispitelor exterioare drumului mântuirii fiecăruia, asupra risipirii în probleme minore, dar care pot capta și pierde apoi pe cei ce urmează o „înțelepciune exterioară“. „Este o modă acum să înveți despre Rugăciunea lui Iisus, să citești Filocalia, să te „îtorci la Părinți“. Astfel de lucruri nu ne vor mântui – sunt exterioare. Ele pot fi de ajutor doar dacă sunt folosite bine, dacă nu, devin o patimă.“

De obicei părintele Serafim se oprea în analizele sale asupra celor mai recente și acute probleme care priveau pe orice creștin. „Sufletul după moarte“ apărută în 1980, este ultima sa carte și a fost scrisă în toila discuțiilor pe această temă, declanșate cu patru ani înainte de studiul „Viața după viață“, scris de un doctor protestant ce strânsese zeci de mărturii de la pacienți din toată lumea. La problemele ridicate de acesta mulți preoți au afirmat că nu există un răspuns ortodox la aceste fenomene. Părintele Serafim va fi revoltat de pasivitatea și neștiința unor astfel de păstori cu privire la această temă, mai ales că însăși finalitatea vieții creștine este viața după moarte.

Respingând toate interpretările ocultiste și parapsihologice privitoare la „planul astral“ sau experiențe „în afara trupului“, va explica toate aceste fenomene din perspectiva Sfinților Părinți, readucând în atenția dreptcredincioșilor și vestindu-le heterodocșilor existența „vănilor văzduhului“ despre care au scris Sf. Ignatie Briancianinov, Sf. Petru Damaschin, Sf. Teognost, Avva Doroteu al Gazei, Sf. Ioan Carpatiul etc.

Părintele Serafim și-a îndreptat mereu atenția către țările de sub jugul comunist, mai ales către Rusia, vârful luptei duhovnicești de acolo fiind reprezentat, până în anii '80, de părintele Dimitry Dudko. Acesta stătuse nouă ani în lagărele comuniste și i se înscenaseră mai multe accidente, după unul rămânând fără posibilitatea de a-și folosi picioarele.

Soljenitîn vorbește de Gulag – un termen secular; părintele Dimitry vorbește de Golgota – înțelegere creștină a experienței sovietice. Partea centrală a mesajului pe care părintele Dimitry ni-l transmite e că toate suferințele generate de ateism au un sens – îl putem găsi pe Hristos prin ele.

Împotriva i-a stat guvernul comunist având și complicitatea Patriarhiei Moscovei. O coaliție asemănătoare s-a constituit și în cazul părintelui Gheorghe Calciu din România, ale cărui „Șapte cuvinte către tineri“ vor fi foarte repede cunoscute și în State. Dar Frăția nu va vorbi doar de părintele Calciu, ci va dedica numere ale „The Orthodox Word“ și altor martiri români ai închisorilor comuniste precum foarte tinerii Costache Opișan sau Valeriu Gafencu.

Situației dramatice din est îi corespunde una la fel de periculoasă duhovnicește în vestul suprasaturat de bunuri materiale. Părintele Serafim identifică în rândul tinerilor „generația eu“, trăind într-o „epocă narcisistă“, generație ce e ușor de regăsit și în sora sa mai mică de la noi „generația PRO“. Fenomene tipic americane de gen „Disneyland“ sunt pentru el echivalentul american al Gulag-ului sovietic, nu ca metode ci ca rezultat; spălarea creierului omului modern și îndepărtarea de o veritabilă viață spirituală.

Părintele Serafim a purtat mereu în minte profeția înaintevăzătorului stareț Ignatie de Harbin, în Mancuria, care spusese în 1930 că «Ce a început în Rusia se va sfârși în America».

În viața publică și mai ales în învățământul american orice referire la Dumnezeu a fost interzisă. Întoarcerea la catacombe apare ca inevitabilă atât timp cât religia este trimisă exclusiv în sfera privată, adică la situația dinaintea Sf. Constantin. În America de acum e interzis să bați clopotul căci „deranjează“, iar a afișa în public semnul crucii înseamnă „a oprima“ oameni.

Una din soluțiile pe care ortodocșii americani au încercat să le dea acestei situații a fost înființarea de numeroase frății și grupuri de prieteni ce se strâneau sub protecția câte unui Sfânt în campusurile americane și luptau pentru propria mântuire și pentru propovăduirea ortodoxiei. Un exemplu de astfel de frăție a fost și Frăția Sfântul Serafim de Sarov din Los Angeles unde și-a început viața ortodoxă și autorul acestei cărți, monahul Damaschin Christensen.

Părintele Serafim a identificat în educație o problemă principală a societății actuale. Istoria (în principal a statelor creștine și a Bisericii), muzica clasică, literatura (Dostoievski, Dickens) și chiar filme de calitate erau instrumente prin care sufletul putea fi orientat spre Hristos. Prin ele sufletul omului se încălzește, și toți avem nevoie de așa ceva, indiferent de cât de înaintați în cunoașterea Ortodoxiei ne pretindem a fi. În acest sens părintele Serafim obișnuia să spună o întâmplare petrecută nu cu mult timp în urmă la Sfântul Munte:

Un tânăr dornic de călugărie a venit la Muntele Athos. Vorbind cu venerabilul Stareț al mănăstirii unde ar fi vrut să rămână, i-a spus acestuia „Părinte sfințite! Inima mea arde pentru o viață duhovnicească, pentru asceză, pentru împărtășire necontenită cu Dumnezeu, pentru ascultarea de un bătrân. Învață-mă, te rog, părinte sfințit, ca să pot dobândi spor duhovnicesc.“ Mergând la raftul cu cărți, starețul i-a adus un exemplar din David Copperfield de Charles Dickens. „Citește asta, fiule!“ a zis. „Dar părinte!“ a obiectat imediat novicele „Acesta este o carte heterodoxă sentimentalistă scrisă în epoca victoriană, un produs al captivității vestice! Nu este

duhovnicească și nici măcar ortodoxă! Am nevoie de scrieri care să mă învețe duhovnicia!“. Starețul a zâmbit și a spus: „Fără ca întâi să-ți dezvolti sentimente normale, umane, creștine și să înveți să vezi viața așa cum a văzut-o micuțul David – cu smerenie, afecțiune, căldură și iertare – toată „spiritualitatea“ ortodoxă și scrierile Părinților nu-ți vor fi de nici un folos, ci te vor transforma într-un monstru „spiritual“ și-ți vor distruge sufletul prin mândrie

Partea a XII-a prezintă ultimele zile ale părintelui și câteva evenimente de după moartea sa. Părintele a încheiat cea de pe urmă convorbire cu apropiații cu cuvintele părintelui mărturisitor român Gheorghe Calciu:

Biserica lui Hristos e vie și liberă. În ea ne mișcăm și existăm, prin Hristos Care este Capul Ei. În El avem libertate deplină. În Biserică învățăm adevărul și adevărul ne va face liberi (Ioan 8,32). Ești în Biserica lui Hristos ori de câte ori ridici pe cineva doborât de amărăciune, oricând faci danii săracilor și-i vizitezi pe bolnavi. Ești în Biserica lui Hristos când strigi „Doamne, ajută-mă!“. Ești în Biserica lui Hristos când ești bun și răbdător, când refuzi să fii mândros pe fratele tău, chiar dacă ți-a rănit sentimentele. Ești în Biserica lui Hristos când te rogi: „Doamne, iartă-l!“. Vezi deci, tinere prieten, cât de aproape este Biserica lui Hristos? Tu ești Petru și Dumnezeu clădește Biserica Sa pe tine. Ești piatră a Bisericii Sale împotriva căreia nimic nu poate birui... Să clădim biserici cu credința noastră, biserici pe care nici o putere omenească nu le poate dărâma, biserici a căror temelie este Hristos. Fii deschis către fratele de lângă tine! Să nu întrebi niciodată „Cine este el?“. Mai degrabă spune „Nu e un străin; el e fratele meu. Este Biserica Lui Hristos la fel cum sunt și eu.

Părintele Serafim Rose va muri pe 2 septembrie 1982, ora 10.30, la vârsta de 48 de ani, din cauza unei boli a sângelui foarte rare. Prieteni și apropiați ce nu-l mai văzuseră de ani – inclusiv prietena sa din tinerețe ce se afla la sute de kilometri – îl vor visa și vor ști cumva de sfârșitul lui.

Autorul, după aproape 1000 de pagini în care a expus, dovedindu-se el însuși un profund filosof și apropiat al gândirii părintelui Serafim, viața și opera acestuia, își va afirma de acum deschis credința că a cunoscut un sfânt.

În cele trei zile dintre moartea și înmormântarea sa, trupul neîmbălsămat al părintelui Serafim nu a mirosit deloc și nici un semn de stricăciune nu s-a văzut, în pofida zăpușelii verii. Nicăieri nu apărea paloarea morții, în fapt culoarea sa era galbenul cel mai curat. Pielea i-a rămas moale iar trupul său părea a fi, în cuvintele unui pelerin la mănăstire, „al unui copil dormind“. Alt pelerin, fost profesor al părintelui la Universitatea Berkeley, a spus că „arăta exact ca niște moaște“. Cum nestricăciunea a fost privită din vechi timpuri ca un semn de sfințenie în Biserica Ortodoxă, toți cei prezenți au simțit că sunt martorii manifestării harului lui Dumnezeu. Așa cum era întins în sicriul simplu de lemn din biserică, fața părintelui Serafim era luminoasă. Atât de plăcută era expresia nobilă de pace și fericire a chipului său, încât nu l-au acoperit așa cum se face cu monahii. Arăta ca și viu – mai tânăr decât fusese înaintea bolii sale. Copiii mici cu greu puteau fi îndepărtați de sicriul său, astfel era atmosfera de pace și liniște ce înconjură trupul său.

Frații au început de îndată să strângă mărturii ale unor minuni ce nu au întârziat să apară: cu rugăciunile sale și având ca materie văzută ulei din candela ce arde la mormânt s-au vindecat numeroase persoane, atât cunoscuți cât și străini: una avea o tumoră în gât, alta cancer la pancreas, altele urma să i se amputeze picioarele datorită unor grave probleme vasculare, alta era în mare pericol în urma unui grav accident de circulație ce îi zdrobise picioarele.

Dar marile minuni sunt cele ale sufletului, prin întoarcerea la Dumnezeu și la Ortodoxie, și nici ele nu au întârziat să apară. O întregă grupare protestantă, după ce câțiva dintre membrii ei au citit scrierile părintelui Serafim Rose – unul dintre conducători primind chiar semn de la el – a trecut, după o temeinică pregătire în adevărurile Bisericii, la adevărata Credință. S-au botezat dintr-odată peste 650 de oameni luându-și numele de Frăția Hristos Mântuitorul și continuând într-un context ortodox activitatea lor socială de sprijinire a săracilor, găzduire a celor fără de casă etc.

Termin aici această prezentare cerându-mi iertare de la cititor că nu sunt suficient de vrednic și priceput ca să prezint o lucrare atât de mare ca cea a părintelui Serafim. Nădăjduiesc că această carte va apărea cât de curând și în România și sunt convins că va avea cel puțin același impact în rândul tinerilor precum „Jurnalul Fericirii“ al părintelui Nicolae Steinhardt. Prin tematica abordată impactul ei nu se va reduce, cu siguranță, numai la tineri.

SCURTĂ PRIVIRE TEOLOGICĂ ASUPRA MUZICII

ÎN CARE PĂRINTELE DAN BĂDULESCU ARATĂ CĂ...

Începuturile muzicii se află la Dumnezeu. În rai îngerii cântau imne de slavă lui Dumnezeu „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui!” (Isaia VI, 3) și cântă în coruri la crearea lumii văzute (Iov XXXVIII, 4-7). Cum suna această muzică celestă și cu ce tonuri rămâne desigur o taină pe care nici nu are sens a o iscodi. Sf. Grigorie de Nazians spunea în această privință: „Exista atunci o stare unitară, ca a unui cor, a naturii raționale, angelice și umane, care privea spre Corifeul unic al corului și care conducea corul spre armonia dată de Acela.”¹ De aceea ne vom ocupa de acea muzică îndeobște cunoscută: muzica oamenilor. Cum și când a apărut aceasta rămâne în continuare învăluit în mister, căci ce documente ne-ar putea ajuta în acest sens? Trebuiește a ne adresa și aici ca și în alte domenii Revelației dumnezeiești cuprinse în Sfânta Tradiție, din care o valoare și un loc deosebit o are Sfânta Scriptură². Vom pleca de la afirmația că muzica a apărut ca fiind de la început *melodie*³, și anume „o vorbire cântată” folosită de primii oameni, Adam și Eva, și urmașii lor. Desigur nu putem aduce dovezi științifice și arheologice de necontestat (ne aflăm totuși pe tărâmul credinței), ci doar deducții pe bază scripturistică. Compozitorul R. Wagner adera și el la această părere: „...ipoteza că primul limbaj al oamenilor trebuie să fi avut o mare asemănare cu cântecul n-ar trebui probabil să pară caraghioasă.”⁴ Iar dacă lui Wagner i s-ar putea imputa autoritatea în materie teologică, dată fiind orientarea sa dubioasă în acest domeniu, vom aduce și mărturia unui muzician ortodox: contemporanul lui Wagner, Anton Pann, care afirma următoarele: „Noi știm că Muzica este în lume totodată cu firea viețuitoare. Ea este însuși glasul și cuvântul care l-a insuflat Dumnezeu în om pentru ca toată glăsuirea și tot cuvântul este Melodie firească și prin urmare, tot cuvântătorul este Muzic, care din pornirea organului și lovirea aerului prin gâtlee și nări îmi răsună glasul cu suișuri și pogorâșuri și îmi formează cuvântul mai puternic sau mai domol, mâniat sau plângător, după simțul și patima trupului său. Un Muzic chibzuind cu băgare de seamă că melodia glăsuirea nu este decât plânso-cuvântare cu care îmi descrie cinevași patimile sufletești și trupești, și așa izvorul și formarea muzicii trebuie să fi fost la Adam, omul cel dintâi, carele după greșala sa fiind izgonit din rai a avut destulă materie de plânso-cuvântare (poate) și a descris jalea izgonirii înaintea fiilor și nepoților săi.”⁵ După izgonirea din rai se continuă cu cele două ramuri: cea a lui Seth (fiii lui Dumnezeu), binecuvântată și cea a lui Cain – revendicat de francmasoni a fi protopărintele lor.⁶

¹ Cf. Pr. lect. Vasile Vlad în *Teologia*, an I, nr. 1, Ian-martie 1997, Arad, p. 38

² În manualele de dogmatică se obișnuiește enumerarea celor două izvoare: Sf. Scriptură și Sf. Tradiție. Considerăm această împărțire ca fiind scolastică și mai degrabă dăunătoare decât ajutătoare. Mai de folos este a se considera *un tot* (fără a cădea desigur în monismul panteist de tip holism new age sau în grila culturală post-modernistă), în care Sf. Scriptură reprezintă un moment important. Dualismul Scriptură-Tradiție a fost o sursă de conflicte majore în apus, fiind soluționat eronat atât de romano-catolicism cât și de protestantism.

³ În această privință există și teoria materialist-evoluționistă potrivit căreia la originea muzicii s-ar afla ritmul, (Hans von Büllow: *An anfang war der Rhythmus*), oamenii primitivi semi-animalici (pitecantropi, sinantropi, australo-piteci) lovind în bețe, oase sau pietre. Evident că aceștia, potrivit aceleiași teorii, au dobândit limbajul uman după evoluții de sute de mii de ani. Respingem hotărât această ipoteză ce contrazice vădit Revelația și nici măcar nu poate fi dovedită empiric sau experimental.

⁴ R. Wagner, *Un muzician german la Paris*, p. 191

⁵ *Gramatica muzicii*, în C. Buiescu *Scrieri și adnotări despre muzica românească veche*, p. 111

⁶ Facerea IV,17: „Apoi a zidit Cain o cetate...”. *Francmaçon fr., freemason engl.* = zidar liber

În Vechiul Testament întâlnim prima mențiune legată de muzică în capitoul IV al Cărții Facerea. După ce Cain a comis fratricidul, a întemeiat o stirpe ce a continuat și a amplificat păcatele sale. Între urmașii lui îl găsim pe inventatorul instrumentelor muzicale: „Ada a născut pe Iubal. Acesta a fost tatăl celor ce cântă din chitară și din cimpoi.” (IV, 21) După cum vedem aici ambele instrumente au o origine comună. Diferența constă în faptul că cel ce se acompaniază cu chitară (instrumentele cu coarde) poate cânta simultan și vocal, în vreme ce instrumentele de suflat exclud această posibilitate. Linia lui Cain va da naștere idolatriei, magiei, vrăjitoriei, strămoșii ereziilor și alunecărilor înspre lumesc. În timpul fiului lui Seth, Enos, „au început oamenii a chema numele lui Dumnezeu” (Fac. IV, 27). Acest pasaj ne indică instituirea cultului liturgic în cadrul căruia se cânta vocal, - presupunem că sub forma recitativului liturgic, se psalmodiau cântări spre slava lui Dumnezeu. Ajungând în antichitatea greacă, în perioada retoricii clasice sec. IV î.d.Hr., întâlnim știința „citirii și vorbirii frumoase”, a elocinței, o trecere naturală de la vorbire cântată la un caracter melodic mai pregnant. În spațiul oriental, la sirieni, persani și iudei, cântarea ecfonetă (*εκφωνεσις* = citire cu voce înaltă sau tare, recitare, termen introdus în 1885 de cercetătorul grec L. Tzetzes), era caracteristică serviciului religios. Recitativul liturgic era o *unitate organică naturală* de cuvânt și ton.

Pe lângă funcțiunile sale cultice, muzica își dovedește și acțiunea sa terapeutică. În Cartea I Regi îl vedem pe regele Saul chinat de duhul rău cu dureri de cap cumplite (I Regi XVI, 14-23). Singurul remediu a fost chemarea păstorului David ce cânta măiestrit la harpă și astfel putea alina durerile regelui posedat. Deși David era păstor observăm că instrumentul său era harpa și nu fluierul păstoresc, asemănându-se în felul acesta cu tracol Orfeu. Acest lucru a avut consecințe mai târziu când David devenind rege și prooroc a alcătuit nemuritorii psalmi, cântări acompaniate la harpă și alte instrumente (trâmbițe, psalterion, alăută, chimvale, tobe) în funcție de împrejurări. În Cartea II Regi David îi învinge pe filistenii canaaniti și readuce chivotul Legii furat de aceștia (II Regi XI, 15). Bucuria victoriei a fost manifestată în cântece și dans.

Prima preocupare marcantă de stabilire a unor repere muzicale morale și politice o întâlnim la Platon (427-347 î.d.Hr.) în dialogul său *Statul*. În această societate utopică ideală muzica juca un rol de primă mărime în educația și comportamentul cetățenilor. Această temă este tratată sub forma dialogului dintre Socrate și profesorul de muzică Glaucon. Pentru Socrate importanța socială a alegerii muzicale era decisivă: „Când modurile muzicii se schimbă, legile de bază ale Statului se schimbă odată cu ele”. El afirmă că anumite moduri muzicale ar trebui interzise, instituindu-se astfel cenzura (deocamdată doar teoretică). Aceeași concepție o întâlnim în perioada Renașterii în următoarea reacție a unui ierarh romano-catolic, episcopul Bernardo Cirillo într-o scrisoare din anul 1549: „La cei vechi muzica era cea mai splendidă dintre arte. Ei creau prin ea efecte puternice pe care noi astăzi nu le mai putem produce nici prin retorică, nici prin oratorie ca să mișcăm afectele și pasiunile sufletului. Ascult muzica vremilor noastre care, după câte spun unii a fost adusă la un grad de rafinament și perfecțiune nemaicunoscut înainte... În zilele noastre ei și-au pus tot meșteșugul și efortul să compună pasaje imitative, așa că o voce spune "Sanctus", alta spune "gloria Tua" cu urlate zbierete și gângăveli, așa că mai degrabă se aseamănă cu pisicile în ianuarie decât cu florile de mai.”⁷ Dar nu numai Platon, ci și întreaga societate greacă antică privea muzica și în sensul de „psyhagogia” – îndrumare a sufletelor: „muzica bună îl face pe suflet mai bun, muzica rea îl poate corupe. Ea poate să conducă sufletul într-un *ethos*⁸ și de aceea au făcut distincția între muzica bună și cea rea cerând ca muzica bună să fie protejată de lege.”⁹

Elevul lui Platon, Aristotel, (384-322 î.d.Hr.) a scris de asemenea un tratat politic în care se ocupă de problemele de politică și pedagogie muzicală și în care își critică maestrul în mai multe puncte. Astfel el este pentru acceptarea, sau tolerarea modurilor care pot produce *katharsis*-ul, purificarea sufletelor. Aristotel a împărțit modurile în moduri etice, practice și entuziastice. „Modurile *etice* influențează întregul ethos al omului fie dotându-l cu stabilitate etică (precum modul dorian), fie distrugându-i-l în fapt (mixolidianul și ionianul), iar modurile *practice* trezesc în om „acte specifice de voință” și cele *entuziastice* îl aduc pe om din starea normală în extaz și determină o descărcare emoțională.”¹⁰ Privite din perspectiva creștină a Sf. Clement Alexandrinul, aceste moduri nu mai prezintă aceeași consistență atribuită în antichitate, ele nemaifiind necesare în Biserică: „cântarea

⁷ Aldo Manuzio, *Lettere volgari di diversi nobilissimi huomini, Libro 3*, Veneția 1564, în *The History of Western Music*, p. 200

⁸ În limbajul nostru arhaic *ifos*

⁹ Pr. lect. Vasile Vlad, op. cit. p. 41

¹⁰ Idem, p. 42

cea nouă (nu va folosi) nici ritmul lui Trepandru, nici pe cel al lui Capiton, nici modul frigian, nici modul lidian, nici pe cel al doridei.”¹¹ Este necesar să amintim aici că la acești autori modul reprezenta doar scara, înșiruirea schematică a tonurilor. Pe lângă aceasta o importanță chiar mai mare o avea ethosul modului, impresia („tonul face muzica”) pe care o realiza, cadențele specifice, interpretarea, caracterul. Aceasta este explicația denumirii modurilor după regiunea și etnia care le folosea, imprimându-le specificul local. În acest sens este demn de amintit mitul muzical antic al întrecerii dintre Apolon și Marsyas. Zeul cânta la liră în modul dorian, iar omul cânta la flaut în sonoritățile lascive ale modului frigian. Apolon a ieșit biruitor, iar cutezătorul Marsyas a fost jupuit de viu. Mesajul educativ al mitului este de la sine grăitor.

Și autorii latini s-au ocupat de problema catharsis-ului: „(muzica) produce un catharsis deoarece în desfătarea sunetului ei (*per dulcisonas voluptates*) trezește sufletele adormite, îl eliberează pe om de pasiuni și inspiră sentimente laudabile... purifică moravurile... Grație muzicii cugetăm just, vorbim frumos și ne mișcăm cum se cuvine.”¹²

Aceste concepții morale și estetice înalte au fost desăvârșite în duhul creștin de către Sfinții Părinți: „nimic nu purifică sufletul, nu-i dă aripi, nu-l smulge din cele pământești, nu-l eliberează din legăturile trupești, nu-i inspiră înțelepciune divină, nu-l face să disprețuiască cele de jos, precum muzica și accentele măsurate ale unui cântec dumnezeiesc.”¹³

Creația muzicală se leagă de credință și este determinată (fie și la modul inconștient) de aceasta. De aceea putem observa de exemplu, că barocul german este o reflectare a protestantismului sec. al XVIII-lea, că este chiar expresia sonoră a conținutului acestuia. Lucrul acesta poate fi urmărit și în pictură, sculptură și arhitectură, ce reflectă vizual concepțiile respective.

Mituri muzicale: Ulysse și sirenele. Prințătorul de șoareci din Hameln.

Civilizațiile păgâne antice au avut în privința muzicii atât preocupări practice de natură interpretativă cât și o parte filosofico-mitologico-morală. Astfel în Grecia păgână muzica era strâns legată de literatură - poezie, dramă - și dans. Exista de la Pytagora și „muzica sferelor”, o speculație filosofico-matematică. De la el s-a dezvoltat o teorie muzical-matematică de mare importanță pentru dezvoltarea ulterioară. În dialogul *Statul* al lui Platon sunt descrise în detaliu care moduri anume sunt recomandate în statul ideal și care nu. Aici se făcea legătura cu mitologia greacă, mitologia fiind acea zonă tulbure a revelației naturale în care sunt amestecate elemente spirituale reale cu fanteziile omenești. Dintre miturile și legendele muzicale antice și medievale vom reține binecunoscutul mit al lui Ulysse și sirenele, mit ce ne înfățișează puterea vrăjită a muzicii de atragere a oamenilor, în special a tinerilor. În drum spre casă după istovitorul război troian, eroul grec Ulysse trebuia să treacă cu corabia pe lângă insula fatalelor sirene. Acestea sunt cunoscute că prin cântecul lor vrăjit îi atrag pe corăbieri și le sfărâmă corăbiile iar pe ei îi îneacă. Oasele de oameni împrăștiate pe mal dădeau mărturie despre cruzimea sirenelor. Ulysse știa de la vrăjitoarea Circe că nici un om, oricât ar fi fost de avertizat, nu putea rezista cântecului lor. Deci a pus ceară în urechile corăbierilor iar pe el l-au legat de catarg, fără dopuri de ceară căci dorea totuși să asculte acest cântec. Ispita curiozității era puternică, dar înțeleptul Ulysse are prevederea să poruncească oamenilor lui să nu-l asculte de le va cere să fie slobozit din legături. Într-adevăr sirenele îl învăluiesc pe Ulysse cu cântecul lor vrăjit, îi cântă despre isprăvile eroice din război iar Ulysse se zbate urlând să fie eliberat.

Un alt exemplu despre puterea magică a muzicii asupra tinerilor ni-l prezintă povestea germană din 1284 a flautistului vrăjitor din Hameln. Iată pe scurt subiectul: locuitorii târgușorului Hameln de pe malul râului Wesen se trezesc invadați de șobolani și nu au altă soluție decât să apeleze la un flautist ciudat ce îi poate scăpa de pacoste. Acesta consimte contra sumei considerabile de 1000 de guldeni, și, într-adevăr, la sunetele vrăjite ale flautului său șobolanii părăsesc târgul și se îneacă în râu. Bucuria este mare, dar odată scăpați de necaz, burghezii se tocmesc și nu mai vor să plătească întreaga sumă cu care s-au înțeles și-l alungă pe flautist. Acesta urzește o răzbunare amarnică: la data de 27 iunie când târgoveții erau adunați în biserică spre a sărbători pe sfinții Ioan

¹¹ Ibidem, p. 46

¹² Cassiodorus, *Scrieri diverse II, Scrisoarea 40*, P. L. 69, c. 571

¹³ Sf. Ioan Gură de aur, *Omilie la Psalmul XLI*, 1 Migne, P. G. 55, 156

Botezătorul și Pavel, sunetele vrăjite ale flautului adună acum pe copiii târgului ce dispar. Zdrobiți de năpastă locuitorii sunt gata de orice sacrificiu pentru eliberarea copiilor, dar prea târziu. Morala acestei povestiri are o actualitate stringentă: copiii și tinerii de astăzi sunt atrași irezistibil de sunetele rockului cu toate variantele lui.

De aici tragem mari învățăminte și anume: muzica vrăjită - cum suna ea oare? - respingător, oribil, cacofonic? De bună seamă că nu, ci dimpotrivă, artistic, estetic, atrăgător și înșelător. Mulți oameni își apără preferințele muzicale folosind acel principiu estetic hedonist după care ce e plăcut e și bun. Esteticianul englez John Ruskin (1819-1900) a dat acestora următoarea replică: „Nimic mai obișnuit decât să auzi oameni dornici să fie considerați filosofi declarând că "frumosul este adevăr și adevărul înseamnă frumusețe"... Fapt este că adevărul și frumosul sunt lucruri cu totul deosebite, deși adesea înrudite... Căci deși adevărul și frumosul sunt independente unul față de celălalt, nu înseamnă că suntem liberi să-l căutăm pe oricare dintre ele după liberul nostru arbitru. Ele sunt într-adevăr separabile, dar este greșit să le separăm; ele trebuiesc căutate împreună în virtutea lor, ceea ce înseamnă să căutăm în primul rând adevărul și apoi frumosul.”¹⁴ Autorul antic Athenaidos a atras atenția asupra faptului că: „scopul muzicii nu e plăcerea, ci slujirea virtuții.”¹⁵ Peste multe secole mai târziu marele compozitor J. S. Bach a dat o definiție ce nuanța aspectul estetic: „Muzica este spre slava lui Dumnezeu și spre desfătarea oamenilor”, lucru cu care nu putem decât fi de acord.

Explicația dihotomiei dintre frumos și adevăr pornește de la faptul că la începutul creației Dumnezeu „a văzut că lucrurile erau *bune foarte*” (Facere, I). În originalul *Septuagintei* s-a folosit aici cuvântul *καλο*, ce înseamnă în primul rând „frumos”. Deci aceste trăsături: bun, frumos, logic dar și adevărat, erau unite și nedespărțite (fără confundare și amestecare) în acel stadiu paradisiac. După căderea în păcat, în creație a intrat moartea, adică *separarea*¹⁶: a omului de Dumnezeu, a sufletului de trup, a elementelor ce compun trupul, a categoriilor mai sus enunțate. Și atunci este posibilă acea autonomie de care s-a amintit, drept care în permanență trebuie urmărită unificarea lor sub semnul *Adevărului*, adică a lui Hristos.

Din punct de vedere creștin se știe că diavolul se poate înfățișa ca înger de lumină (II Cor. XI, 14), ceea ce înseamnă că și poate *cânta* îngerește. El prezintă întotdeauna la început păcatul ca fiind plăcut, ușor, atrăgător, frumos și logic. Aceasta o poate face numai în mod iluzoriu în amintirea vremurilor când era într-adevăr înger de lumină și poseda frumosul divin pe care l-a pierdut din mândrie devenind diavol întunecat.

Muzica clasică și slăbirea sentimentului religios

Așa cum am arătat la început lucrarea de față abordează fenomenul muzical din punctul de vedere misionar al moralei creștine ce se bazează pe dogmele revelației dumnezeiești. John Ruskin, un nume de referință în istoria artei secolului trecut, și-a definit atitudinea sa în raport cu estetica artei în felul următor: „Termenul "aesthesis" desemnează de fapt perceperea pur senzorială a însușirilor exterioare ale corpurilor și a impresiilor pe care acestea le produc în mod necesar, fiind așadar singurul sens în care termenul trebuie folosit dacă dorim să ajungem la concluzii corecte privitoare la această problemă spinoasă. Eu însă resping categoric afirmația că impresiile de frumusețe ar fi senzoriale: după mine, ele nu sunt nici senzoriale și nici raționale, ci pur și simplu morale, iar în legătură cu facultatea care le recepționează... nici un termen nu poate fi mai corect și mai adecvat decât cel de "Teoretic", folosit de greci... denumind, în același timp, activitatea facultății însăși "Theoria"¹⁷... Numesc așadar simpla conștiință animalică a plăcutului, *Aesthesis*; în schimb perceperea plină de exaltare, venerație și recunoștință o numesc *Theoria*, deoarece aceasta, și numai aceasta reprezintă deplina înțelegere și contemplare a Frumosului ca pe un dar al lui Dumnezeu; un dar nu absolut necesar pentru existența noastră, ci adăugat ei, înălțând-o mai întâi prin dorință, și apoi prin obiectul dorit.”¹⁸

Reținem și opinia din zona ortodoxiei a părintelui profesor I.D. Petrescu ce spune în cuvântul adresat diaconului

¹⁴ J. Ruskin *Însemnări despre artă*, p. 46-47

¹⁵ W. Tartakiewicz, *Istoria esteticii*, Ed. Meridiane, București, 1978, vol. 1, p. 131

¹⁶ Ca urmare a lucrării diavolului, al cărui nume vine din grecescul *δια-βολος* = despărțire, dezbinare

¹⁷ J. Ruskin *Însemnări despre artă*, p. 36-37

¹⁸ Idem, p. 40

profesor G. Panfăru în prefața *Lecciónarului evanghelic de la Iași*¹⁹: „Obișnuința de a căuta în orice împrejurare frumosul - care atunci când este ajutat și de un organ deosebit provoacă de obicei un dezastru - să fie dată la o parte.” Conciliul tridentin (1545-1563) a dat un canon legat de caracterul muzicii folosită în missă: „... Întregul plan al cântării în moduri muzicale să nu fie alcătuit numai pentru plăcerea urechii, ci în așa fel încât cuvintele să fie clar înțelese de către toți, și astfel inimile ascultătorilor să fie atrase spre dorirea armoniilor cerești, în contemplarea bucuriilor celor binecuvântate... De aceea vor fi alungate din biserică acele cântări care conțin lucruri lascive și necurate.”²⁰

Obiectul studiului nostru poate lăsa din punctul de vedere al culturii laice impresia de „iconoclastm”. Dar judecățile teologice urmăresc alte criterii. Începând cu 1700 în Europa de apus, în Anglia și Franța mai ales se instalează la vedere lojile francmasonice. Lucrarea lor se amplifică și cuprinde și alte spații: „lumea nouă”, Europa de răsărit și apoi restul lumii. La noi în țară ele se instaurează după 1848, când România devine stat modern capitalist, democrat, industrializat, înglobat culturii apusene - după cerințele masonice ale vremii.

Revenind acum la muzică să vedem concret și cu exemple cum s-a manifestat această lucrare ce a atins apogeul ce-l trăim. Francmasonii secolului al XVIII-lea aveau ca sprijin al ideologiei lor gnozele și filosofiele păgâne, ereziile condamnate la sinoadele ecumenice. Aceste mentalități au influențat în mod deosebit viața culturală și artistică a secolului, și chiar ulterior, astfel încât în numele „iluminării” și a „liberei cugetări” filozofii idealști inventau sistem după sistem contrazicându-se reciproc. Astfel Hegel folosește noțiuni ca „spiritul lumii” (cu rezonanțe hinduse) sau metoda dialectică preluată de la grecii antici: teza urmată de antiteză ce vor da naștere „sintezelor purtătoare de progres”. Această gândire dialectică ruptă de adevăr - adică de Hristos - a exercitat o influență covârșitoare ce se manifestă încă și în zilele noastre în lumea „întâia” a țărilor dezvoltate. Culturnicul sovietic Lunacearski (Nachmannson) a observat pe bună dreptate corespondența muzicală a dialecticii hegeliene: forma de sonată și deci și a simfoniei clasice apărută în lumea austro-germană din vremea lui Hegel. Acest lucru a fost aplicat mai conștient și consecvent de către Beethoven.

Sub influența nefastă a masoneriei cu tendințe anticlericale și în final ateiste, arta - deci și muzica - se desprinde începând din secolul al XVIII-lea de religie, de Biserică, și devine tot mai mult *magie*. Desigur că magia a existat și înainte și în zona de care ne ocupăm. În Europa odată cu creștinarea Imperiului roman timp de 1400 de ani au domnit valorile creștine. Si atunci a existat muzică profană atât la sate cât și la curțile nobilimii - dar duhul era mai mult creștin decât păgân. Muzica religioasă continuă în baroc, dar compozitorii Bach și Händel ies din duhul Bisericii și se îndreaptă spre perspectiva omenească. Acest fenomen repetă desfășurat pe parcursul secolelor ceea ce a încercat fără izbândă împăratul Iulian Apostatul în secolul al IV-lea: lepădarea de creștinism și revenirea la păgânismul cultivat al vechii Elade, numită mai nou secularizarea sau laicizarea culturii. Fiind desfășurat în asemenea durată, acest proces a fost mult mai greu de sesizat și de combătut, ceea ce i-a dat șansa reușitei pe care o constatăm astăzi.

Muzica europeană apuseană a luat din secolul al XIII-lea o turnură parsifaliană dată de masonii rozicrucieni de unde se revendică printre alții și Rudolf Steiner, părintele antroposofiei și al pedagogiei Waldorf. Dar cum s-a întâmplat aceasta? În creștinătatea apuseană de acum o mie de ani au pătruns germenii unor erezii ca *filioque* și celelalte studiate de teologia dogmatică simbolică. Pe tărâm muzical au apărut în consecință abateri, încă în biserică și în cult. Aceste scăderi sunt abaterea de la canoanele muzicii gregorieni care erau - cu excepția glasurilor și a cadențelor - aceleași ca și în răsărit: monodie strict vocală, fără instrumente. Pr. lector Vasile Vlad a explicat într-o manieră profundă fenomenul teologic ce a stat în spatele evoluției muzicale apusene: „În Italia, Franța, Spania, procesul impunerii cu forța a cântului gregorian pare a birui spre sfârșitul secolului al XI-lea. Dar biruința este iluzorie – precum artificial este tot creștinismul apusean secularizat al vremii noastre. Când „frâul” este așezat deasupra unei realități date, oricât ar fi fost el din „aur” dacă nu-și asimilează natural prin metabolismul enipostazierii, acesta se obiectivează și se limitează apoi la crearea unui raport juridic exterior. La fel și muzica gregoriană, chiar dacă constituia etosul creștin autentic, chiar dacă reprezenta valorile divine, dacă aceasta nu și-a conjugat sieși și libertatea și puterea creatoare a specificului etnic căruia s-a îmbiat, s-a transformat repede în literă

¹⁹ Op. cit., p. 5

²⁰ Din A. Theiner *Acta... Concilii tridentinum...* 2 (1874); 122

„și cântă mort cu caracter limitat prin epuizarea posibilităților de a se întrupa în realitatea vie a bisericilor locale.”²¹ În secolul al VIII-lea biserica apuseană a deschis poarta nefericită a inovațiilor cultice ce au măcinat-o și au produs atâtea schisme și erezii mai târziu. După secolul XII apare polifonia vocală și se introduce treptat orga ca suport al corului. În 1600 orchestra a intervenit în biserica romano-catolică, realizându-se astfel o mesă barocă cu arii solo, coruri și orchestră. E drept că apariția oratoriului în secolul al XVII-lea datorată lui G. Carissimi se încadra în curentul catolic al contrareforme, deci oarecum „de dreapta”, prin care se luau măsuri de stăvilire a marșului protestant. Muzica oratoriului se opunea astfel coralelor luterane și psalmilor calvinești ce aveau prin accesibilitatea lor muzicală, dogmatică și lingvistică mare priză în rândul credincioșilor. Din secolul al XVIII-lea nu se mai poate vorbi de o muzică creștină, ci cel mult de una *religioasă*, ceea ce din punct de vedere duhovnicesc reflectă o împușinare a credinței, o *decădere*. Această muzică religioasă, ca și arta religioasă în general, se caracterizează prin faptul abordării subiective, personale a temelor religioase, tratate în afara canoanelor și dogmelor. Concertele religioase, motetele, cantatele și messele, oratoriile, requiemele de mai târziu se încadrează aici, de asemenea în spațiul protestant cântările pietiste și apoi sectare ce caracterizează astăzi chiar și cultul acestora. Această practică se poate deja din secolul al IV-lea, după cum relatează W. Fleming în *Arte și idei*: „Arie, fondatorul sectei ariene, a fost acuzat că își strecura ideile religioase în mintea adeptilor săi cu ajutorul imnurilor cântate pe melodii provenind din muzica de ospăț și de teatru. Aceste imnuri nu erau agreate în cercurile ortodoxe, deoarece semănau prea mult cu muzica populară.” Aici este cazul să semnalăm ecouri ale acestei practici și în cazul grupărilor ortodoxe pietiste „Oastea Domnului” și „visarioniștii”, caracterizate tocmai prin acest gen de cântări, gen ce nu mai are nici o legătură cu muzica bisericească! Muzica visarioniștilor este cunoscută îndeobște prin casetele răspândite de aceștia în anii 90. Se remarcă folosirea acordeonului, flautului, chitarei și viorii, cu rezonanțe de folclor orășenesc și chiar de muzică folk. Rezultatele artistice sunt dubioase sau de-a dreptul stângace, iar efectul lor misionar pozitiv de moment nu compensează aceste scăderi. La ora aceasta se pare că mișcarea stagnează, iar o parte din membrii ei râvnitori s-au integrat rânduielilor cultului și muzicii bisericești ortodoxe. Muzica de cult creștină a continuat desigur până în zilele noastre în biserica romano-catolică. În ceea ce privește ramura profană care s-a născut în acel spațiu apusean să-l luăm de exemplu pe celebrul W. A. Mozart. Acesta a făcut parte dintr-o lojă francmasonică - este un fapt clar documentat: la data de 14 decembrie 1784 el devenea membru în loja vieneză *Zur Wohlthätigkeit*, fiind sub protecția membrilor familiei Esterházy, mecenaiți francmasoni celebri cu ramificații până în Transilvania, ce i-au susținut și pe Haydn și Beethoven. Tatăl lui Wolfgang, Leopold Mozart, a fost inițiat în lojă la data de 28 martie 1785. La 22 aprilie el căpăta gradul al treilea în loja *Zum wahren Eintrach* unde pe 24 aprilie s-a executat cantata *Die Maurerfreunde* (K. 471) a lui W. A. Mozart. La moartea unui frate mason, Georg August, Mozart a compus cea mai importantă creație masonică a sa *Maurerische Trauermusik* (K. 477), ca muzică funerară în loja *Zum gekrönten Hoffnung* în care deținea gradul al treilea sau maestru francmason.²² În această lucrare Mozart a încercat o sinteză de romano-catolicism austro-german cu francmasonerie. Acesta este de fapt duhul muzicii clasice! Căci nu e după cum spunea Socrate în dialogul lui Platon *Statul*, și anume că schimbarea modurilor muzicale determină schimbări în societate, ci dimpotrivă, *ideile* respective sunt cele ce au dus până la exprimarea sonoră cunoscută sub numele de muzică clasică: monodia acompaniată, sonata, stilul armonic deosebit de perioada anterioară polifonică barocă de tip iluminist protestant. În anii 1784-1786 loja din Paris *Les Amis réunis* tipărea simfoniile lui Haydn - acesta fiind la rândul său coleg de lojă cu L. Mozart. Împreună cu fratele său de lojă Schikaneder, W. A. Mozart a compus în 1791 celebra operă masonică „Flautul fermecat”. După 1792 autoritățile imperiale austriece au luat măsuri drastice ce au dus la intrarea lojilor „în adormire” - formula specifică a masoneriei - până în 1918 când imperiul s-a destrămat. „Se vede că în cadrul francmasoneriei Mozart și-a găsit un grup de bărbați cu vederi asemănătoare, cu idei și scopuri ce corespundeau cu ale sale, drept care a devenit francmason fervent. El va compune o sumedenie de piese pentru frații săi de lojă. Francmasonii aveau o mare influență asupra vieții și gândirii lui Mozart. S-a întâmplat ca în cadrul unei întruniri de lojă din noiembrie 1791 unde s-a cântat ultima lucrare completă a sa *Eine kleine Freymaurer Kantate* K 623... el a contractat acea infecție care printr-un lanț de complicații medicale va conduce la moartea sa prematură printr-o comă renală peste trei săptămâni mai târziu.” Această explicație este cu

²¹ În *Teologia...* p. 49

²² H. C. Robbins *Mozart – Golden Years* Landon p. 110-121

siguranță mult mai puțin cunoscută decât legendele popularizate și prin unele filme ca cel al lui Milos Forman. La fel se va întâmpla mai târziu cu cei ca Jim Morrison și Jimmi Hendrix, morți în floarea vârstei sub loviturile drogurilor. Toate acestea au fost la vremea lor secrete, după modul ocult în care lucrează aceste societăți, dar se scapă din vedere faptul că: „... nu e nimic ascuns care să nu se dea pe față: nici n-a fost ceva tănuit, decât ca să vină la arătare.” (Mt. X,26; Lc. XII,2).

Secularizarea și autonomia muzicii

Urmând unei metodologii curente ne vom referi și în continuare la perimetrul cultural al Europei apusene în care se constată apariția germenilor masonici (lucrativi, laicizare, secularizare) în secolul al XIII-lea, iar renașterea păgânismului a fost urmată de influența iudeo-arabă și a gnosticismului elenist. Apariția orgii și a polifoniei vocale în biserica romano-catolică, apariția operei în secolul al XVI-lea, apoi barocul, pot fi considerate ca puncte de referință pe traseul secularizării muzicii. De-a lungul istoriei credința creștină și Biserica au fost atacate cu „arme” potrivite fiecărei epoci, arme ci și-au dovedit o eficacitate limitată, dar din nefericire reală. În perioada modernă, francmasoneria de tip Cain – a corporațiilor de zidari liberi au lucrat catedralele gotice, fiind oarecum încă în slujba bisericii. Dar în perioada cuprinsă între 1650 și 1750, numită a barocului, masoneria a pus stăpânire pe arte, păgânizându-le treptat, dându-le o autonomie și scoțându-le de sub tutela bisericii. Prin urmare și muzica este de acum înainte folosită în acest război nevăzut, concertele muzicale și operele tinzând să facă o concurență sfințelor slujbe, devenind *alternative* (*alter-natus*, din nou născut), sau înlocuitori (*ersatz*) ai acestora în sufletele oamenilor. Anul 1717 marchează - oficial - apariția masoneriei speculative, adică a trecerii de la artă (desigur fără a o abandona), la ideologie, astfel luând naștere iluminismul, secularizarea, capitalismul, burghezia, republica, democrația, economia de piață, drepturile omului, revoluția franceză, apariția S.U.A. Acum se desparte cultura de cult, cultura devine din ce în ce mai laică, mai profană, mai păgână, mai îndepărtată de Dumnezeu. Biserica protestantă este cu timpul penetrată intens de masonerie, în apus apărând un fel de falie cultural-confesională: la nord, protestantism și capitalism - la sud catolicism și feudalism. Observația se aplică desigur și la formele muzicale specifice muzicii „culte” baroce, acestea reprezentând imaginea muzicală a concepțiilor masonice (nu spunem iudeo-masonice, deoarece iudeii nebotezați nu sunt deocamdată admiși în masonerie). Aici se încadrează fuga, concertul grosso, sonata, apoi muzica așa-zisă clasică a iluminismului (o continuare a procesului de apostazie și repăgânizare a Europei) cu formele ei, simfonia și concertul instrumental. Secolul următor aduce *romantismul*, sinteză de romano-catolicism, cu secularizare și misticism masonic, revoluțiile burghezo-democratice naționale, apariția mișcărilor de stânga, socialiste și comuniste. Romantismul și naționalismul pun în prim plan o schimbare a puterii: dacă în secolul trecut masoneria era aristocrată și anti-monarhică (dar totuși cu un soi de credință deistă), acum apare burghezia atee într-o țară catolică, Franța (!), și sectară în țările protestante. Școlile naționale romantice și poemele simfonice sunt produse ale acestei activități masonice. Neo-păgânismul continuă mai ales prin Richard Wagner. Cultura intră pe o pantă decadentă, porțile răsăritului ortodox se deschid în 1848 și se trece la secularizarea acestuia: romantism, capitalism, stat modern etc. Astfel se ajunge la o descreștinare mai mult sau mai puțin intensivă a *tuturor* statelor europene. Istoricul P.P.Negulescu a analizat în studiul său *Destinul omenirii*: „...cauzele obiective ale anarhiei intelectuale și ale decadenței morale. Între acestea înșiră: democrația, care prin *Declarația drepturilor omului* de la 1789 și prin acțiunea ei excitantă trezește ambițiile, stimulează energiile, contribuie în mare măsură la creșterea imoralității și la înmulțirea delictelor și crimelor. Exodul sătenilor spre oraș, care corupe și înghite din ei tot ce e bun, vagabondajul oamenilor fără avere și meserie, din sânul cărora se recrutează majoritatea delicvenților și criminalilor, libertatea presei și a publicațiilor care pun pe piață romane pornografice și polițiste pline de sugestii criminale și amănunte senzaționale; cinematografele demoralizante, liberalismul politic, economic și moral, alegerile parlamentare, reclamele, concurența, fraudele și alte moravuri americane etc.”²³ Acestea reprezintă un punct culminant al masoneriei și vor duce la apariția ocultă în cadrul teosofiei a *new age*-ului, mișcarea Vărsătorului ce va nega întreaga perioadă de civilizație și cultură - 2160 de ani - a Peștilor.²⁴ Mișcarea este radicală și se îndreaptă deopotrivă contra ortodoxiei, catolicismului, iudaismului,

²³ Pr. Ilarion Felea *Religia culturii*, p. 204-205

²⁴ Potrivit mersului soarelui în sectorul zodiacal, acesta parcurge o zodie pe parcursul a 2 160 de ani, timp în care poziția răsăritului său poate fi observată la echinocliul de primăvară. Acest mers este retrograd, prin urmare la terminarea traseului din Pești urmează intrarea în

islamului, feudalismului, monarhiei, republicii, Evului Mediu, Renașterii, barocului, clasicismului, romantismului, naționalismului, democrației (cu toate că deocamdată aceasta din urmă pare a fi susținută), capitalismului, socialismului, comunismului.

Secolul al XX-lea poate fi împărțit astfel: prima jumătate este dirijată ocult de iudeo-masoni (iudeii se impun în masonerie) și avem ca expresii culturale impresionismul, apărut la de la sfârșitul secolului XIX (în muzică C. Debussy cu *După-amiaza unui faun*, *Daphnis și Chloe* etc.) ce nu este altceva decât neopăgânism, avangardismul, expresionismul, atonalismul – o expresie muzicală a psihanalizei, dodecafonismul, sinteze eleniste cu iudaism decadent, apariția discului, radioului și cinematografului. Neopăgânismul ajunge la neobarbarie prin apariția bolșevismului ateu marxist-leninist și a mișcărilor fascisto-naziste. Acestea au fost îndreptate și împotriva iudeo-masoneriei (a „democrațiilor occidentale”), care a câștigat totuși a doua confruntare mondială. Timp de 30 de ani am asistat la produsele culturale decăzute ale acestora: muzica de estradă, divertisment, ușoară, jazz, o sinteză a elementelor neo-protestante de culoare din S.U.A. și apoi rockul, sinteză a ateismului negrilor și albilor americani. În același timp în America de sud se manifestau tangoul, samba și celelalte dansuri, sinteze ale catolicismului și practicilor magice naturiste. În Europa se practica „muzica ușoară”, mai ales ca gen italian și francez. Începând cu 1975 conducerea este preluată de reprezentanții new-age (ai neo-masoneriei). La sate a existat tot timpul în umbră o subcultură²⁵ locală agrară. La început cultura era intim legată de civilizație - de cetăți, de orașe - acolo era mediul în care ea se naștea și se dezvolta. În afara orașelor - deci a civilizației - erau sate sau pădurea. Aici se desfășura o sub-cultură naturală cu un caracter de naivitate (pictura naivă contemporană subliniază tocmai acest caracter), de ingenuitate, de inocență. A se observa faptul ca în materialele de specialitate din occident termenul subcultură are o dimensiune *exclusiv orizontală*, ca un sector al culturii, fără nici o relație la dimensiunea vertical calitativă, element tipic al viziunii nivelatoare și relativiste a post-modernismului. În revista suedeză pentru tineret *Ottar*²⁶ se afirmă următoarele: „Cercetătorii culturii de tineret susțin că trebuie să existe patru elemente speciale pentru ca un stil să poată fi numit subcultural: comportarea (felul de a te mișca și comporta de ex. la dans; activități specifice ca de ex. a picta *grafitti*), înfățișare (haine, machiaj, tatuaje, frizuri etc.), limbaj verbal: jargon, slang, „secrete”, limba „cifrată” și muzica.”

Inițial subcultura este și ea o cultură de un nivel inferior. Vom vedea cum în sec. al XX-lea subcultura industrial-urbană este impusă zdrobitor în dauna culturii tot mai decăzute și a cultului slăbit, lucrând negativ și îndepărtând pe oameni de Dumnezeu mai mult decât o făcuse cultura.

Expresia perioadei americane interbelice

Nici un loc nu putea fi mai prielnic atelierelor masoneriei ca „lumea nouă”. Tărâmurile ce au fost printre ultimele locuite, o ramură a iafetiților a venit din nordul și estul Asiei - vor fi „indienii”²⁷ și eschimoșii de mai târziu. În America Centrală și apoi în Peru s-au format imperiile Aztec, Maya și Inca, având o cultură și civilizație destul de înaintate. Civilizația și cultura merg mână în mână - unde nu e civilizație acolo e doar subcultură - sălbăticie, barbarie, naturism - evităm să spunem primitivism. (Această stare nu poate fi corectată decât cu ajutorul cultului

---

Vărsător. Acestor fapte obiective astronomice li s-a adăugat o mitologie ocultistă astrologică, după care zodiile devin „ere” și capătă trăsături culturale, ideologice și chiar spirituale. Astfel, era Peștilor ar fi perioada creștinismului, a religiilor absolutiste, a polarităților contrare și a conflictelor religioase, politice și economice. După ce ea (deci și creștinismul!) va fi depășită, va urma era nouă (new age) a Vărsătorului, a concilierii și armoniei universale. Acestea nu sunt altceva decât niște elucubrații, ușor de combătut atât teologic, cât și științific, dar, din nefericire, au o mare priză în rândul unor oameni secularizați (descresținați) și în cea mai mare parte repăgânizați.

²⁵ Subcultura: termen din 1886. 1: o cultură (ca cea de bacterii) derivată din altă cultură. 2: un grup etnic, regional, economic sau social, ce etalează moduri de comportament caracteristice suficiente pentru a se distinge de ceilalți în cadrul mai general al culturii sau societății înconjurătoare (de ex. „o subcultură criminală”). Cf. *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary*

²⁶ *Ritualurile tinereții*, p. 38, în *Ottar* nr. 3/1994

²⁷ Există mai multe teorii ce descriu traseul strămoșilor amerindienilor și eschimoșilor inuiți prin Siberia și apoi sosind în Alaska pe o întindere de uscat și de gheață ce unea cele două continente. De acolo a urmat răspândirea treptată spre centru și sudul Americii Fără a putea fi siguri că exact așa s-au petrecut lucrurile, considerăm că această ipoteză se încadrează în Revelația biblică ce ne relatează că oamenii își are centrul de apariție și iradiație în Mesopotamia, iar după potop în Babilon (Turnul Babel). Dar în ultima vreme, antropologi indieni americani au contestat această teorie, contestând totodată datele biblice. Pentru ei oamenii nu se trag din Adam și Eva, ci aborigenii americani au existat acolo dintotdeauna.

creștin, așa cum s-a întâmplat de pildă la noi și în răsăritul Europei, unde, în ciuda unei civilizații slab dezvoltate, prin lucrarea *ortodoxiei* a existat - și există și azi! - un nivel duhovnicesc superior popoarelor mult mai civilizate). Cine erau cei care au descoperit și civilizat lumea nouă dintre europeni? Marani, evrei catolicizați cu sila, aventurieri spanioli și portughezi, criminali, apoi mai târziu un val de sectanți anglo-saxoni, olandezi, elvețieni: huteriți, bapțiști, anabapțiști, quakeri, presbiterieni – cei mai mulți dintre ei alungați din țările lor pe motive religioase. Aceștia li s-au mai adăugat emigranți economici Irlanda, Italia, Suedia, Grecia și alte țări. O grupare inspirată și susținută de revoluția franceză ia puterea politică și financiară și va forma S.U.A. În sud se remarcă prezența numeroasă a sclavilor africani aduși în mine și pe plantații pentru a-i înlocui pe indienii băștinași ce au refuzat aceste munci și au fost cu timpul decimați. Imperiile indiene sunt distruse total cu civilizațiile lor cu tot, iar nomazii din preerie sunt încetul cu încetul alungați și izolați în rezervații, puțini dintre ei asimilându-se. Începând cu secolul al XX-lea SUA este ținta emigranților din toate colțurile lumii, ia naștere un nou Turn Babel de națiuni (etnii) cu subculturile lor respective. De aceea putem denumi fără reticențe America de nord drept patria subculturii,²⁸ căci SUA n-au apucat în scurta lor existență de 200 de ani să ajunga la o tradiție și cultură americană, ci doar la o civilizație și la o subkultură (de sinteză a mai multor subculturi).

„Cultura, scrie profesorul Crainic, în gloriosul și nobilul sens al tradiției europene, e cu neputință să se dezvolte într-o lume fără tradiții spirituale, unde zgârie-norul ține locul catedralei gotice, sau al domului italic, unde cinematograful ține locul teatrului și al picturii, unde jazzul ține locul muzicii, unde catastiful ține locul filosofiei, unde viteza ține locul contemplației și al poeziei, și unde sectele istorice țin locul creștinismului, iar gangsterismul locul moralei publice.”²⁹

Negrii din sud de pe plantații au venit din diferite părți ale Africii cu subculturile, religiile și muzica lor. Cu timpul, ei au fost botezați de diferitele confesiuni locale. Muzical, aici se nasc bluesul și rag-time-ul.

Rădăcinile africane ale jazzului sunt mai presus de orice îndoială, nimeni de altfel nu le contestă. De asemenea faptul ca la baza acestei muzici este ritmul, și anume ritmul dansant. Despre acesta muzicologul și instrumentistul american J. L. Collier ne se spune că: „în 1817 la un dans în Congo Square, dansul continua în ritmul tobelor ce accelerau din ce în ce, răsucirile trupurilor deveneau din ce în ce mai grotești, până când bărbații și femeile cădeau la pământ.”³⁰

Această muzică africană s-a amestecat cu cea europeană cu care era în contact: psalmi, spirituals, marșuri militare, arii din opere și operete, sonate de pian. De aici decurge o combinație de tip *kitsch* - nota caracteristică a tuturor subculturilor americane. Kitsch-ul (termen german apărut în 1925) poate desemna pe lângă producțiile artistice de prost gust și amestecarea nepotrivită a două sau mai multe culturi sau subculturi prin mecanismul sintezei dialectice. Deoarece în cultura și sociologia modernă se lucrează foarte mult cu conceptele hegeliene (ce se continuă în abordarea de tip marxist și neo-marxist), este foarte clară folosirea acestora în cadrul fenomenului cultural american. Sincretismul³¹ devine la rândul lui o altă unealtă în combinarea uluitoare a unor concepții și atitudini ce nu au nici o tangență reciprocă sau chiar se resping. Acestea devin „teze” și „antiteze” (precum titlul fostului program cultural al postului de radio Europa Liberă) într-o lume haotică ce se vrea în mod artificial unită (“united”). Desigur nu susținem caracterul absolut negativ al tuturor sintezelor.³² În cadrul unui alt imperiu, de data aceasta creștin, Imperiul Bizantin, muzica psaltică era o sinteză a psalmodiei sinagogale iudaice cu elemente siriene și persane, armenesti și grecești, cu un rezultat minunat bazat pe numitorul comun: creștinismul ortodox.

---

²⁸ Pe parcursul lucrării am acordat termenilor de *cultură* și *subkultură* acea componentă „clasică”, a unei ierarhizări axiologice verticale, percepție contestată vehement de curentele de antropologie culturală post-moderniste și post-structuraliste contemporane.

²⁹ *Tehnică fără suflet*, *Gândirea*, nr.6/1944 p. 251

³⁰ J.L. Collier, *Louis Armstrong, an American genius* AB Kristianstad, 1986, p. 56

³¹ Sincretism: 1 îmbinare a unor elemente eterogene din domeniul culturii artistice, literare, filosofice etc., caracteristică folclorului și mai ales fazelor primitive de dezvoltare a culturii, când diferitele arte nu erau încă diferențiate. Cf. DEX, p.865

³² Spre deosebire de sincretism, sinteza are un caracter de finalitate și concluzie.

Sinteza americană se vroia a fi un salt calitativ, dar vom afla dacă așa stau lucrurile. Până acum nu am vorbit de loc în termeni specifici muzicali: acorduri, intervale, măsuri, accente, modulații, contrapunct și celelalte. Vom lăsa analizele muzicale deoparte, pentru a discuta morala și duhul muzicii și a conjuncturii sale din punctul de vedere creștin ortodox.

Dacă am socoti că muzica este un vehicul care te duce din A în B, se întâmplă ca mecanicii și conductorii să știe cum funcționează, să poată s-o și demonterà, s-o repara, s-o renoveze - dar nu știu, și nici nu se interesează încotro merge, ci doar conduc orbește cât mai corect. De aceea acești muzicieni: compozitori, interpreți, critici și producători de sunet ar trebui să fie îndrumați duhovnicește de către cei competenți. Iar ascultătorilor li se potrivește îndemnul Apostolului: „Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci cereți duhurile dacă sunt de la Dumnezeu, fiindcă mulți prooroci mincinoși au ieșit în lume.” (I Ioan IV,1). În acest sens, vom compara mai multe genuri muzicale la modă cercetându-le destinația.

Revenind la Statele Unite, cu timpul blues-ul se mută de pe plantații în localuri și în bordeluri. Astfel se crează o nouă breaslă: muzicanții profesioniști de localuri - un fel de corespondență a lăutarilor țigani din Europa din aceeași perioadă. Autorul american mai sus citat își pune și el întrebarea: de ce erau atrași albi americani de distracțiile (*entertainment* = aprox. divertisment) oferite de negri. El găsește două motive: *exotismul* și *erotismul*. În zona numită *show business* (afacerea cu spectacole), *entertainment-ul* negru va crește permanent. Privirea afaceristă asupra artei are ca punct de vedere „sintetizator” tangența acesteia cu senzațiile plăcute. Nevoia de plăcere a unui grup social a fost speculată și transformată în business după modelul bordelului. În societatea în care singura valoare unanim acceptată era banul, morala „financiară” va umbri toate celelalte sectoare de morală cu care se prezentaseră imigranții la sosirea lor în noul teritoriu, și care sunt vizate a se subsuma mamonei. Negrii își permit pur și simplu lucruri incompatibile cu morala creștină europeană - la fel ca și alți necreștini din Europa și din alte părți.

Ajungem acum într-un punct cu rezonanțe politice, și anume intervenția aripei stângi ce descrie în 1928 jazzul ca muzică proletară (!). Alții au spus că jazzul era muzica populară, folk musik. Poate fi jazzul socotit folclor, adică muzică populară în accepțiunea noastră? Nu, deoarece aceasta implică în primul rând un popor cu tradiții îndelungate într-un teritoriu. Melanjul american din sud, care s-a reflectat apoi și în creațiile jazz-ului este încă departe de a fi un popor, un neam. De aceea și bluesul, jazzul, apoi rock-ul, disco, rap, hip-hop, house, jungle, jive, DJ - fenomene sub-culturale muzicale americane, vor urma această tendință: izvorăsc din mentalitatea negrilor, apoi sunt preluate în scurt timp de albi și creoli (sau meșiși) și expandate. În privința curentelor reggae, rap, hip-hop și jungle, s-a demonstrat că sorgintea lor era Jamaica, negrii americani preluând ulterior aceste stiluri și amplificându-le cu puterea tehnologică și financiară a Americii.

Acest traseu este absolut firesc în condițiile în care chiar ghettouri fiind, distanța dintre ele este de cel mult câteva sute de metri. De altfel, chiar în rândurile „middle-class-ului” negru (*middle-class* = aproximativ pătura mijlocie sau mica burghezie) blues-ul era considerat muzica vagabonzilor și târfelor. În perioada prohibiției, autoritățile disperate încearcă să stârpească alcoolismul, prostituția, jocurile de noroc și criminalitatea. Măsurile au fost luate din inspirația lojilor de temperanță gen „Bunii templieri” - cu rezultatele falimentare cunoscute. O comisie din New York-ul anilor 30 îngrijorată de imoralitatea muzicii lascive de jazz care ducea la dansuri senzuale, a stabilit ca pe Manhattan existau 238 saloane de dans care aduceau cinci milioane de dolari pe an (ceea ce la cursul vremii de atunci reprezenta o sumă imensă). Confrunțați la vremea lor cu probleme similare, Sfinții Părinți recomandau credincioșilor: „Și în genere vorbind, păzește-ți privirea de dansuri, jocuri, banchete, discuții (azi talk show-uri!), lupte, alergări... Se cuvine a-ți păzi auzul. Întâi, să n-auzi cuvinte urâte și exotice, cântece și instrumente muzicale, de care se îndulcește sufletul și inima se aprinde de pofta trupească. Fiindcă nu-i permis creștinului să asculte cu bucurie acestea, ci celor stricați.”³³

---

³³ Sf. Nicodim Aghioritul *Războiul nevăzut* p.63

După W.Fleming definiția civilizației este următoarea: „O cultură aflată într-un stadiu avansat de autorealizare și caracterizată printr-un grad înalt de eficiență și creativitate în domenii ca economia, organizația socială, științifică, artele, etc.”³⁴

Cultura și civilizația sunt legate și de stat, de puterea lumească. Statele mari puteri, imperiile, pot impune o perioadă cultura sau subcultura lor, și aceasta cu discreție sau cu forța. Ajungând în secolul nostru, în plan mondial se impune net super-puterea S.U.A. Acest imperiu-republică a egalat după primul război mondial Europa de vest în domeniul muzical, bazându-se în special pe distribuția prin discuri, radio și mai târziu filme. După victoria din cel de-al doilea război mondial S.U.A își impun dominația și pe acest plan. Aceasta nu este neapărat o caracteristică a marilor puteri, de exemplu Imperiul roman sau Japonia nu și-au impus cultura muzicală. Am arătat de ce nu putem spune despre americani că au cu adevărat o cultură (folosim în continuare accepțiunea „clasică”), ei având mai ales civilizație și mai multe subculturi. În secolul XX ce se apropie de sfârșit, aceste subculturi au dominat ca o avalanșă Europa, și chiar lumea întreagă. De ce aducem conotația hotărât negativă a subculturilor moderne? Deoarece într-un mediu civilizat - la aproape 2000 de ani după Hristos - subcultura nu mai e naturală și inocentă. Mediul social de unde provine subcultura civilizată este mediul civilizației industriale, orașele cu slums, mahalale, ghettouri, bordeluri, bodegi, tractiruri, șantanuri, cu golănie și criminalitate. La sate industrializarea a transformat poporul (*populus*, *δημος*, *λαος*) în vulg (*vulgus*). Subcultura populară - folclorul - cade în vulgaritate. La orașe populația de rând devine plebe (*plebs*) și clienți (*clientes*, de ex. șomeri) - ca în vechea Romă - și subcultura lor nu mai are ca scop decât plăcerile ordinare: băutură, dans, mâncare, sex - pe scurt *panem et circenses*. Ereticii, gnosticii, filozofii și intelectualii atei sunt neghina societății iar plebea - este pleava.

Între timp în S.U.A. se consolidase ceea ce s-a numit a 8-a artă: cinematograful. După frenetica perioadă a comediilor mute cu Chaplin și Stan și Bran a urmat apariția sonorului - și de aici o mare posibilitate a cuplării filmului cu muzica și dansul. Fred Astaire și alții au făcut vogă în genul muzicalului cinematografic. După război America triumfă și își întărește poziția în lume. Se pregătea o nouă lovitură după jazz: rock-ul. Termenul acesta este destul de imprecis și poate provoca confuzii. La sfârșitul anilor 40 în muzica negrilor apăruseră *boogie-woogie* și *rhythm-and-blues*, o variantă dansantă destinată și albilor. De aici a apărut în anii 50 muzica *rockabilly* sau *rock-and-roll*, termenul îi aparține lui Morris Levy. Genul a dispărut practic în 1962 odată cu moartea prematură a unora ca B.Holly, G.Vincent, E.Cohrane. În 1966-67 termenul apare din nou, de data aceasta scurt - rock - deosebindu-se de pop prin agresivitatea muzicii bazate pe chitări puternic amplificate („forțate”), prin texte și atitudine provocatoare. Rolul negrilor nu poate fi nici acum trecut cu vederea: ei dau tonul la sfârșitul anilor 50 prin cei ca Chuck Berry și Little Richard. Dar în numele adevărului să spunem și aceasta: participarea albilor, fie ei evrei sau ne-evrei în jazz, blues și rock s-a ridicat totdeauna la nivelul celor de culoare. Așa-zisa superioritate artistico-ritmică a celor de culoare e un mit - este vorba numai de o anumită lipsă de jenă, o slobozenie și o neînfrânare ce caracterizează subculturile păgâne respective. Când albi înăltură „barierele” și „tabu”-urile din educația și cultura creștina de veacuri - atunci ei coboară la nivelul subculturii păgâne și concurează în condiții egale. Ce-i drept, în America anilor 50 albi erau clar favorizați, astfel că și rock-and-roll-ul este atribuit lor: lui Bill Halley și regelui neîncoronat, Elvis Presley. Vom vedea că fenomenul rock este o reacție de tip baroc la puritanismul metodist calvin și fundamentalismul baptiștilor și penticostalilor. În această atmosferă aridă neo-calvină, Elvis Presley a resimțit, ca mulți tineri din acea perioadă, nevoia de aflare a adevăratei spiritualități pneumatice și harice. Drept care el și-a început căutarea spirituală în direcțiile ce i se ofereau în acei ani unui tânăr american pornit pe acest drum: Khalil Gibran, poetul maronit libanez cu „Profetul”, apoi H.Hesse cu *Siddharta*. Astfel, sub influența acestor lecturi, și bineînțeles, lipsit de discernământul deosebirii duhurilor, el găsește că în afară de Iisus Hristos mai erau și alți „mântuitori” de același nivel: Buddha, Mahomed, Moise și alții, „aleșii și trimișii Dumnezeu”. Desigur că i se putea imputa tânărului cântăreț ignoranța și dezorientarea religioasă, lucru de altfel resimțit de el însuși. Drept care a socotit necesar a avea un îndrumător spiritual, dar și aici a urmat înșelarea,

³⁴ *Arte și idei* vol.II p.401

deoarece în locul părintelui duhovnicesc, el a apelat începând din 1964 la un soi de guru contrafăcut, acea călăuză tipică new age-ului ce s-a nimerit a fi frizerul sau, evreul Larry Geler. Acesta l-a copleșit pe Elvis până acolo încât să-l conducă la afirmația: „- Larry cunoaște mai multe despre lumea spirituală decât toți predicantii, preoții catolici și fanaticii religioși luați împreună”. Este nimerit a remarca din această înșiruire absența ortodocșilor, situație oarecum asemănătoare indienilor americani care au luat contact cu creștinismul prin chiar acești reprezentanți nedemni și impostori. Nu putem ști cum ar fi reacționat Presley (ca și indienii) în contact cu ortodoxia. Cel mult putem presupune că a fost o iconomie a harului, o evitare de a se da unor oameni nepregătiți, dar, repetăm, nu putem să afirmăm cu toată tăria acest lucru, ci doar să ne exprimăm o simplă părere personală. În tot cazul, cert este că la sugestia lui Geler au urmat noi cărți și filosofi ca *The Initiation of the World* de Vera Adler și *Cheiros Book of Number*, o carte de numerologie. Pasul următor a fost contactul cu “The Self-Realization Fellowship Center of Mount Washington” condus de Daya Mata. Centrul era fondat de Paramahansa Yoganada ce scrisese *The Autobiography of a Yogi*. Corpul acestuia a stat mort într-un sicriu deschis în cimitirul Forest Lawn peste trei săptămâni fără a da semne de putrezire. Pentru Elvis și cei de acolo desigur că arăta ca o minune, dovadă a sfințeniei și controlului yoghin asupra corpului și după moarte. Dar această constatare nu constituie o probă suficientă. În predica sa *Despre neputrezirea morților*, Părintele Cleopa arată felurile pricini de neputrezire cum ar fi.³⁵

- au făcut în viață vreo mare nedreptate;
- când este dat anatemei pentru păcate din cele mai grele;
- dacă a fost legat de dumnezeieștile pravile.

Deși nu știm care din acestea se potrivește în cazul yoghinului, putem afirma cu siguranță că neputrezirea respectivă nu a fost nicidecum dovada sfințeniei. Se știe că neputrezirea este unul din criteriile canonizării, dar nu la modul absolut. Așa s-a întâmplat de pildă în cazul Sf. Serafim de Sarov care nu a lăsat în urma sa moaște neputrezite și binemirosoase, în cazul său intrând alte criterii, ca ortodoxia, viața și faptele duhovnicești îmbunătățite, lumina feței, ș.a.

Decăderea contraculturii muzicale Folkul: America anilor 60 - noua stângă

În America anilor 60, odată cu terminarea prigoanei anti-comuniste a lui McCarthy asistăm la un reviriment al așa numitei „noua stângă”. Tineri intelectuali și artiști, în majoritatea lor evrei, au inițiat mișcarea *beatnik* în frunte cu Allan Ginsberg și apoi au continuat în mediile de tineret din colegii și universități cu „mișcarea cetățenească” pentru drepturile „marginalizaților”³⁶: negrii și homosexualii, pentru dezarmare și pacifism lansând în timpul războiului din Vietnam lozinca: *make love not war*. Această contracultură caracterizată de cunoscutul simbol al păcii (eventual imaginea lui aici), - în realitatea puțin cunoscută tinerilor de atunci și de azi un străvechi simbol ocult satanist!³⁷

Acest simbol antic a revenit în actualitate în primăvara anului 1958 în orașul american Aldermaston în cadrul unui marș pacifist de tineret condus de Hugh Brock și Pat Arrowsmith. Aceștia au considerat simbolul ca derivând din

³⁵ *Pidalionul de Neamț*, ed.1844, fila 444 verso

³⁶ „Dacă Statul produce„cultura”, aceste alte centre de manipulare produc „contra-cultura”, care se adresează în primul rând marginalilor. Cf. I. P. Culianu *Eros și magie în Renaștere*, Nemira 1994, p.154

³⁷ Vezi articolul *Atenționare asupra așa numitului simbol al dezarmării* de Pr.Elias Karim în *Vestitorul Ortodoxiei* nr.145-146 din 1995

literele N și D ale alfabetului semaforic, inițiale pentru *Nuclear Disarmament*. Acest simbol al păcii le-a fost sugerat celor doi conducători de către Bertrand Russell (1872-1970), autor printre altele al cărții *Pentru ce nu sunt creștin*. El s-a alăturat societății secrete de tip marxist *Fabian Socialists* fondate în 1883, societate deschis anticreștină, în rândul căreia se numărau și cunoscuții George Bernard Shaw și John Maynard Keynes. Pricipiile acestor socialiști erau: lupta împotriva dragostei de țară (foarte actuală și la noi în anii aceștia!), combaterea vieții familiale, a moralei și credinței creștine, încurajarea libertinajului sexual și disoluția statelor naționale (vezi „legea prostituției” și manualele alternative!). Modul lor de lucru era: „Schimbă totul cu excepția fațadei clădirii.”

Potrivit autorului Bernard Koerner în cartea *Reference Book of Heraldic Art* acest simbol are o origine runică păgână germanică și simbolizează „moartea”. Predicatorul John Knox atribuia acestui simbol valoarea de semn al fiarei.

Din tradiția creștină se cunoaște că Sf. Petru a fost răstignit cu capul în jos în timpul împăratului Nero. În scrierile patriarhului Nestorie al Constantinopolului (în anii 428-431) sunt descrise persecuțiile creștinilor de către Nero. De atunci crucea lui Nero s-a numit și „Semnul creștinului frânt”. Indiferent de explicație și sursă, acest simbol reprezintă ura față de Biserica creștină.³⁸ Este semnul păcii fără de Hristos, iar tinerii trebuie atenționați serios asupra încărcăturii sale ascunse, semn cu totul nepotrivit de a fi purtat și răspândit, chiar și azi când se mai încearcă de către unii „nostalgici Woodstock” o renaștere a atitudinii hippy.

Se mai impune și următoarea observație: chiar dacă am amintit de negri și evrei, trebuie spus că în folk-rock apăruseră din belșug și creștini: protestanți, neo-protestanți și câțiva catolici. Pe drept cuvânt se poate spune că rock-ul a apărut și s-a dezvoltat în țările protestante și neo-protestante. America și Anglia, numite azi structuri euro-atlantice, dominau și domină net în acest domeniu, în vreme ce din țările catolice și ortodoxe apar epigoni cu rezultate modeste. O explicație majoră a acestui fenomen este atitudinea de protest. Aceasta este motorul: rebelul, răzvrătitul, “rebel without a cause” cum au fost denumiți tinerii din Vest în anii ‘50. Tineretul are în natura sa germenii răzvrătirii, mai bine zis are tendința potențială de a se răzvrăti împotriva autorităților: părinți, școală, biserică, stat. În occident atitudinea de revoltă a adolescenților și conflictul între generații sunt obligatorii, potrivit „progresului dialectic”. Motive de nemulțumire se găsesc ușor și oriunde.

Ajunși în acest punct, să ne oprim un moment pentru a cerceta consecințele acestor fenomene socio-culturale asupra poporului nostru. Genialul poet Mihai Eminescu a exprimat cu limpezime în *Scrisoarea a III-a* soarta românilor în fața agresiunilor militare sau culturale ale diferitelor mari puteri ale vremii:

„După vremuri mulți veniră, începând cu acel oaspe...
...Cum veniră se făcura toți o apă și-un pământ”

Agresorii au fost rând pe rând Darius, romanii, goții, avarii, pecenegii, cumanii, bulgarii, hunii, slavii, ungurii, polonezii, turcii, tătarii, rușii, austriecii, germanii. Din punct de vedere religios am fost deasemenea agresati de: arianism, catolicism, calvinism, secularism, secte neo-protestante, ateism marxist, și mai nou de curente new-age. Agresiunile au fost și de ordin cultural, venind din diferite direcții. Toate acestea enunțate au în comun o superioritate cantitativă, o putere lumească irezistibilă. În fața acestor atacuri inegale, românii au reacționat retrăgându-se în codri și în munți, pârjolind câmpiile și otrăvind fântânile. În mod asemănător au procedat și ortodocșii ruși agresati de Napoleon și Hitler. Dar aceste soluții sunt desigur provizorii, drept care neamul nostru a adoptat tactica dăinuirii sale și a asimilării elementelor spirituale și culturale alogene. Aceasta este o posibilă interpretare a versului „se făcură toți o apă și-un pământ”.

Dar agresiunea culturală nu trebuie nicidecum să arate terorist, dictatorial și brutal. În cazul statului „magician” S.U.A.³⁹, s-a creat o adevărată industrie având ca simbol Hollywood-ul, „fabrica de iluzii”. La aceasta se adaugă și industria muzicală, S.U.A. devenind în această privință lider mondial de acțiune și influență globalistă.

Atitudinea anticreștină a continuat să crească în perioada anilor ‘60, ajungând la declarația publică a lui John Lennon: „Creștinismul e pe moarte, se topește. E în afară de orice discuție. Am dreptate și se va vedea. Suntem (formația *Beatles* n.n.) acum mai populari decât Isus. Nu știu cine va dispărea primul - creștinismul sau rockul. Isus era băiat de treabă, dar ucenicii săi erau grași și îngălați.”⁴⁰

Aici se detectează influența ideilor new-age pe care le propagau încă din anii ‘50 Alice Bailey și alții cu privire la apusul epocii Peștilor cu dispariția religiilor - deci și a creștinismului, și intrarea în zodia Vărsătorului cu noua eră și „omul nou”, un fel de semi-zeu, dacă nu și mai mult. În Anglia cea nepăsătoare a anilor ‘60 nu a reacționat nimeni. În nebulia sa Lennon se credea un Messia, dacă nu în viața asta atunci în cea următoare. Pus în fața presei americane, el a încercat să evite a recunoaște că a greșit și să-și ceară iertare, și doar cu chiu cu vai a îngăimat ceva

³⁸ Sursă: Internet www.islandnet.com/~persewen/illum-index.htm la data de 17 august 1999

³⁹ Termenul lui I. P. Culianu, *Eros și magie în Renaștere*, p. 156

⁴⁰ *Evening Standard*, februarie 1966, interviu luat de Maureen Cleave

în sensul acesta. Deja de pe acum - 1965 - el era un om mort - în sens duhovnicesc. Ar fi putut fi chiar de pe atunci asasinat în S.U.A. de către vreun sectar fundamentalist fanatic - ceea ce s-a și întâmplat în 1981.

În anii '60 scena rockului a degenerat într-o scenă a drogului. Hippy-ii au luat cu asalt LSD-ul, marijuana și altele, împreună cu învățături asiatice: yoga, *Cartea morților tibetană*, *I-Ching*, reîncarnări și altele. Fostul redactor al prestigioasei reviste *New Musical Express*, Ian Mc Donald (n.1948) a scris unul din cele mai competente studii despre Beatles: *The Beatles - inspelningar och 60 talet* (înregistrările și anii '60) - *a revolution in the head*. El descrie fără menajamente propaganda extrem de nocivă a contraculturii hippy de drog, rock și sex, susținută de unii ca Timothy Leary (mort 1996): „Ei (Leary și Alpert) au ales această carte sfântă (*Cartea morților tibetană*), deoarece socoteau că LSD era un „sacrament chimic” care ar putea declanșa trăiri spirituale... Leary și Alpert voiau să lege imprezvizibila escapadă LSD cu un sistem de gândire asemănător ramurilor oculte ale catolicismului și islamului... Leary l-a întâlnit pe Aldous Huxley (un alt favorit al lui Lennon) în 1960 și a fost frapat de profeția acestuia ca drogul va face experiențele oculte accesibile maselor și să declanșeze o trăire religioasă ce va fi o revoluție.”⁴¹

În *The Politics of Extasy*, la p. 38 se afirmă că: „Drogurile sunt religia secolului XX.” Care au fost efectele acestei nebunești acțiuni? „Una din cele mai obișnuite „stări modificate” obținute prin LSD este pierderea personalității. Cel în cauză nu-și mai percepe eul ca o entitate proprie, ci se pierde în ceea ce Jung numea „conștiința oceanică”: o senzație că totul e una și că conștiința individuală e o iluzie... Drogul ia conducerea asupra celui ce-l ia... Revoluția pe care (Leary) o preconiza n-avea nimic în comun cu ceea ce a lui Lenin, căci se baza pe un amestec de psihologie post-freudiană, zen și viziunile utopice ale noii stângi.”⁴²

Și în continuare: „Este foarte periculos să te joci cu noțiuni ca *satori* („iluminare” în budismul zen, eliberare de obligativitatea reîncarnărilor). Pentru hippies LSD era egal cu *satori* și „moartea eului”... astfel că, orice ar zice Leary nu există nici o garanție pentru rezultatele LSD-ului decât orice între autonegație suicidă și megalomanie... Printre cei care au căpătat răni cronice în acest fel se aflau unii din cei mai dotați din lumea pop-ului. John Lennon era unul din ei.”⁴³

Printre victimele celebre ale drogurilor din aceea perioada s-au numărat și Janice Joplin, Jimmy Hendrix, Jim Morrison, Brian Jones. Un alt muzicant pop celebru: Brian Wilson, conducătorul formației *The Beach Boys* a afirmat în 1966 după prima escapadă de drog: „l-am văzut pe Dumnezeu și mi-a zburat mintea... Acum un an am avut ceea ce consider a fi o experiență religioasă. Am luat LSD, o doză mare la început, apoi o porție mică.” Îngrijorat de drumul nefast pe care apucase fiul, tatăl său și impresarul formației, Murry i-a spus: „ - Să știi Brian că creierul ni l-a dat Dumnezeu. O să fie o mulțime de oameni morți de droguri și alții în aziluri pentru ca s-au jucat cu Dumnezeu... Acei tipi care au nevoie de marijuana și de chestii d-astea ca să se urce pe scenă și să devină artiști n-ar trebui să aibă prilejul de a apărea în fața tinerilor impresionabili.”⁴⁴

Despre Beatles s-a spus că ei, ca nimeni alții, au reprezentat tocmai duhul anilor '60, și am văzut în ce sens este valabilă aceasta afirmație. Să reținem că jazzul și rockul sunt fenomene specifice sintezei americane: pulsația ritmică a negrilor americani (botezați neo-protestant), combinată cu ethosul albilor anglo-saxoni (protestanți și neo-protestanți), folkul fiind o manifestare iudeo-anglo-saxonă din zona ideologică a stângii și masoneriei roșii contracultural-anarhiste. Beatul poate fi descris ca o sinteză de dandysm englez cu erotism negru.

Un alt aspect comun fenomenului rock și psihedelic al anilor '50-'70 au fost drogurile și imaginația: un album al lui Lennon se intitulează chiar *Double Fantasy*. Nu numai în anii de acum, dar chiar de la început arta a fost asociată cu „fantezia creatoare.” Sfântul Nicodim Aghioritul spune în *Războiul nevăzut* că Adam a fost creat fără imaginație, iar alți Părinți numesc fantezia „podul dracilor”, căci prin ea a venit ispita și căderea. Fantezia „a umplut etica filozofică cu diferite amăgiri și fizica a umplut-o cu multe opinii neadevărate iar teologia cu dogme false.”⁴⁵ Mai pe larg se poate citi despre aceasta în cartea *Paza celor cinci simțiri* a aceluiași autor. Nu numai Lennon este de semnalat ca victimă a fanteziei, ci și atâți pictori (Van Gogh, Goya, Bosch), poeți, dramaturgi, și alți artiști. În ultima vreme rock-ul apelează la video-clipuri devenind tot atât de mult imagine cât și muzică, tocmai pentru rolul covârșitor al imaginilor vizuale.

---

⁴¹ Op. cit., p. 157

⁴² Op. cit., p. 158

⁴³ Idem, p. 159

⁴⁴ N. Wise *The Beach Boys* p.71

⁴⁵ . Op. cit., p. 68

Bibliografie

- Alpert, Richard : *Be Here Now*, Lama Foundation 1971
Baird, Julia: *John Lennon*, min bror, Roth cop. 1990
Benson, R. : *Paul McCartney Behind the Myth*, Norhaven Rotation 1993
Best, Pete: *The Beatles*, The Pete Bests Story, Plexus 1985
Carry, Roy: *The Beatles*, Ill 1978
Clayson, A.: *Ringo Starr-Straight Man, or Joker?*, Sidgwick & Jackson 1991
Cook, B.: *The Beat Generation*, Scribners 1971
Davies Hunter: *The Beatles*, Cape, 1985
Dowdling, W.J.: *Beatlesongs*, Fireside 1989
Elsen, J.: *The Age of Rock*, Random House 1967
Geoffrey, G.: *Dark Horse: The Secret Life of George Harrison*, Bloomsbury 1989
Giuliano, Geoffrey: *The Beatles*, Sunburst, 1992
Goldman, A.: *The Lives of John Lennon*, N&S 1968
Harrison D., Taylor, D.: *I, Me, Mine*, Simon & Schuster 1980
Harry, Bill: *Beatles Encyclopedia*, Virgin 1992
Hertigaard, Mark: *The Beatles*, Bonnier, 1995
Leary, T.: *The Politics of Extasy*, Paladin 1970
The Psihedelic Experience, University Books 1964
McDonald, I.: *The Beatles - Inspelningar och 60-talet Bo Eneby förlag*, 1995
McKeen: *The Beatles, a Bibliography*, Greenwood 1989
Nicodim Aghioritul: *Războiul nevăzut*, Arta grafică 1991
Paza celor cinci simțiri, 1991
Norman, Ph.: *Shout!* Penguin Books, 1993
Ogrady, T.: *The Beatles, a Musical Evolution*, Twayne 1983
Rolling Stone: *The Ballad of John and Yoko*, A&K, 1993
Rozsak, T.: *The Making of a Counter-culture*, Faber 1970
Salowicz, C.: *McCartney*, St. Martins Press 1986
Wise, N.: *The Beach Boys*, Omnibus Press 1994

Satanismul și muzica rock

Broșura *Satanismul și muzica rock* de Papadimitrakopoulos a apărut în 1993 la editura *Izvorul luminii* din Tiraspol, dar din păcate nu are indicat autorul traducerii și al comentariului. Trebuie subliniat că în zelul și goana condeiului s-au strecurat și câteva greșeli de traducere, de interpretare și, inerent, de tipar.

În capitolul despre new age, fenomenul este descris compact. La noi s-a început să se scrie despre aceasta în presă, s-au transmis emisiuni la TV, și, mai timid, s-au auzit glasuri și în alte medii de comunicare. Ar mai fi de adăugat doar trăsăturile principale: kitschul și sincretismul. În cultura de tip new age un rol important îl au vechile simboluri hermetice, cabalistice, ale misterelor orifice, sau dionisiace. New age-rii sunt semidocti atât din punct de vedere artistic cât și ezoteric, făcând trecerea de la cultură la subcultură, de la artă la artizanat. Dar din păcate, în contextul actual al nivelului cultural-religios lamentabil, eficiența lor este de temut, și trebuiesc luați în serios și combătuți, în special în rândurile tinerilor intelectuali unde au aderență. O trăsătură specifică a acestei mișcări o face însă mai greu de combătut: anume faptul că spre deosebire de, să spunem, Martorii lui Iehova, adepții new age-ului nu se declară ca aparținând unei secte sau mișcări cu numele acesta. Ei pot lucra benevol și individual, considerându-se că fac parte dintr-o rețea mondială (*world wide web*, *www*, *net*, *internet*). De altfel, trebuie subliniat că pentru new age-ri, lumea începe în anul 1975, deci cele de dinainte de acest an trebuiesc distruse. Aici se încadrează pe lângă religii și state, și masoneria, sectele, capitalismul, socialismul, comunismul, industrialismul, pe scurt, toate fenomenele și manifestările „epocii peștilor”. Distrugerea nu se face prin nimicire fizică, ci prin sinteze dialectice. Există de asemeni și o serie de „organizații umbrelă” ce au o activitate consistentă. Materialele care tratează la noi în țară aceste teme provin de cele mai multe ori din zone protestante și neo-protestane, și trebuie privite cu potrivit discernământ. New age-ul s-a introdus pe nesimțite în România la începutul anilor ‘80. În vara lui 1982 a avut loc scandalul MT-ului (meditația transcendențială), cei care au deja un „guvern mondial”, dar e mai mult o parodie a celui preconizat. În zilele noastre mișcarea viitorului intră în public. Pe tarabe se găsesc cărți despre reîncarnare și astrologie, ezoterismul pentru toți (în felul acesta devenind practic exoterism), precum știința vulgarizată a anilor ‘50.

La întrebarea: de ce au ales muzica rock? Papadimitrakopoulos arată izvorul satanic al rockului: voodoo-ul sclavilor africani. Aici însă se poate face următoarea observație: cât se aseamănă oare blues-ul și rock-ul cu muzica africană și haitiană? Strict muzical și textual: foarte puțin, aproape deloc. Dar duhul contează, nu forma. Ritmurile, instrumentele, melodiile - nu sună african. Ele aparțin SUA și secolului al XX-lea. Acum înțelegem clar că fenomenul rock, (ca și jazzul) nu ar fi putut apare în nici o altă parte a lumii, fie în Africa, fie pe alt continent. Aceasta deoarece în uriașul laborator numit America, s-a operat o sinteză, prin dezrădăcinarea unor mase uriașe de oameni (emigranți, sclavi și azilanți politici și religioși). Folclorul african autentic a apărut pe marile scene rock prin anii ‘80 și se putea observa prin comparație diferența dintre Ghana sau Uganda și Mississippi Delta. Cei care

au auzit piesa lui Jimmi Hendrix *Voodoo Chile*, au reținut rifurile chitarei, un efect *wau-wau*, și poate dacă au văzut și filmul *Monterey Pop Festival*, - momentul kitsch de vrăjitorie în care Hendrix îngenuncheat jertfește duhurilor arzându-și chitara. Bob Marley „profetul marijuanei” a lansat *reggae*, muzica ce vine din Jamaica, vecină bună cu voodoo-ul haitian. Campioni ai new age-ului ca Peter Gabriel și Paul Simon au cooptat muzicieni africani ce sună autentic pentru înprospătarea rockului epuizat chiar și artistic de banalitate și droguri.

În descrierea denumirii formațiilor se spune despre semnificația ascunsă a inițialelor *AC/DC*, care, la prima lectură înseamnă curent alternativ-curent continuu. Dar având în vedere „hiturile” (loviturile) lor: *Highway to Hell*, *Back in Black*, și *Hell's Bells*, ca să nu mai vorbim de prezența scenică îndrăcită, explicarea propusă de autorul grec al studiului ne pare îndreptățită. Papadimitrakopoulos traduce acrostihul *AC/DC*: „Anti Christ - Death to Christ”. Cât despre grupul suedez *ABBA* ce au scris primul B inversat, tipic procedeu de magie, din câte am cercetat noi, nu credem că aceasta subtilitate ezoterică le aparține lor înșile, ci, eventual, celor ce i-au lansat și susținut. În anii '60 pe soliste le interesa doar să fie frumoase și să cânte bine, iar pe soții și colegii lor (de altminteri cu mare talent muzical) să compună șlagare și împreună să vândă cat mai multe discuri, să fie celebri și bogați.

Despre planul mondial *WICCA*, vom aduce completări din lucrarea *Vrăjitoare și vrăjitori* a lui Robert D. Doyle. Wicca este un termen paleo-englez ce înseamnă vrăjitor. Rădăcinile indo-europene ale cuvântului *wic*, sau *weik*, duc la noțiunea de „a se apleca, a se îndoi, a se întoarce, a se suci.” Antropoloaga Tanya M. Lurhman face următoarea afirmație: „... deceniul contracultural 1960-1970 s-a îndreptat spre ocultism: astrologie, tarot, alimentație și medicină alternativă, întrucât era o alternativă la cultura oficială.”⁴⁶, fapt ce a fost observat cu justete după cum am văzut și de către I. P. Culianu. Același mecanism al contraculturii, cu toate că nedeclarat și definit astfel, s-a manifestat și la noi. De data aceasta s-a petrecut o reacție împotriva „proletcultismului”, a culturii oficiale a partidului comunist, cu omul său nou și celelalte elemente marxist-leniniste, maoist-ceaușiste din perioada aceea. Dar aceste reacții contraculturale au în ele o atitudine negativă. Rezultatul este că rătăcirea din urmă este și mai rea decât cea dintâi. Prezentului capitalist, socialist sau de orice fel, i se pregătește de dinainte o „nouă fază superioară”. Schimbările, cel mai adesea radicale și buimăcitoare, se produc mai întâi în rândul elitelor mobile, care le vor impune mai târziu cu forța sau cu subtilitate maselor inerte. Cele mai eficiente sunt procedeele convingerii, manipulării și inducerii inconștiente. S-a susținut adesea că unele convingeri și ideologii au fost impuse cu forța. Dar la o cercetare mai atentă vedem că oamenii pot fi siliți să spună și chiar să facă ceea ce li se poruncește, însă lăuntric, vechile convingeri rămân neatînse, și cu prima ocazie izbucnesc iar, năvalnic. Dovadă ne sunt creștinările forțate ale unor neamuri ce și astăzi își manifestă cu răzvrătire păgânismul, ca și scuturarea a jugului comunismului ateist în estul Europei.

Satanismul din muzica rock, pe lângă rădăcinile africane semnalate mai sus, are și rădăcini culturale europene din Evul mediu și Renaștere, dar ele nu sunt așa de vizibile la prima vedere. Acest lucru este firesc dacă ne gândim la rădăcinile plantelor, invizibile, subpământene, (*underground*, după o expresie preferată a rockerilor). Ele se află însă la bază, și trebuiesc cunoscute spre a înțelege fructele.

Să luăm de pilda manuscrisul studenților itineranți din sec. XII-XIII, intitulat *Carmina Burana*. El conține poezii de protest, de dragoste, dorințe pământești și naturism sau extaz păgân. Compozitorul german Karl Orff a compus în 1937 la Frankfurt pe Main o lucrare pe aceste texte cu subtitlul *Cantiones profanae et choris cantande comitantibus instrumentis atque imaginibus magicis*. Secțiunea *Fortuna Imperatrix Mundi* a fost folosită ca fond muzical în momentele dramatice din filmul *Omen 666*. Cercetătorul W. Fleming subliniază că: „Umanismul din vremea renașterii ... tindea să înlocuiască autoritatea Bibliei și a dogmelor bisericești cu cea a scriitorilor clasici respectați”⁴⁷ Arhitectul Bramante, unul din creatorii bisericii Sf. Petru din Roma, a declarat ostentativ: „Voi așeza Panteonul peste biserica lui Constantin”.

Ca precursori ai satanismului din muzica rock putem aminti sonata barocă a lui Tartini *Trilul diavolului* și opera *Robert diavolul*. Tendința de păgânizare a continuat degenerând în secolul trecut în demonism: „După simfonia *Fantastica*, *Dies irae* a devenit un simbol al macabruului la care s-a recurs în nenumărate rânduri de atunci încoace. *Toten Tanz*-ul lui Liszt⁴⁸, pentru pian și orchestră este o serie de variațiuni pe această temă. Prin această mișcare finală Berlioz aduce definitiv în muzică elementul demonic și un lanț de disonanțe armonice și psihologice.”⁴⁹

La începutul secolului Igor Stravinski a continuat acest drum în 1913 compunând *Sacre du printemps* cu scene din Rusia păgâna, un neo-păgânism violent ce a fost plastic înfățișat pe ecrane în capodopera lui Tarkovski, *Andrei Rubliov*. Contemporanul lui Stravinski, Schönberg, a compus în 1912 *Pierrot lunaire*, creind atonalismul cacofonic pe fondul unui simbolism freudian.

⁴⁶ Op. cit., p. 110

⁴⁷ *Arte și idei*, vol. 1, p. 370

⁴⁸ O alunecare pe care compozitorul austriac a corectat-o în ultimii ani ai vieții când s-a preotit.

⁴⁹ *Arte și idei*, vol.2, p. 221

Așa se poate înțelege apariția contemporană a unui Mick Jagger, supranumit „Luciferul rock-ului”. Cântecul sale ca *Sympathy for the Devil*⁵⁰, discul *Their Satanic Majesty Request*, colaborarea cu organizația criminală *Hell's Angels* grăiesc limpede mesajul său. Biograful lui Jagger, Christofer Andersen scrie: „Jagger a căutat mult timp ceva care să-i provoace și să-i șocheze pe părinții fanilor săi, și ce putea fi mai potrivit decât satanismul? Magia neagră conținea totul: hulă, violență, show și în special sex. Puteai găsi un model mai bun pentru anti-eroul tipic al rock-ului decât Anticrist? Auger l-a contactat pe Jagger pentru rolul lui Lucifer din filmul *Lucifer Rising*. El era fascinat de puterea hipnotică pe care o avea Jagger asupra publicului său. Maestrul vrăjitor îl socotea pe Mick în realitate ca pe un Lucifer modern, un prințator de șobolani demonic (vezi mitul prințatorului de șoareci din Hammelin) cu o capacitate de a atrage milioane de oameni de partea diavolului.”⁵⁰ „În același fel în care Jagger s-a jucat cu satanismul, drogurile, cu revoluția și cu clasele superioare, el s-a jucat și cu sexul. În America este ca și în vechea Romă.”⁵¹ (pag. 284).

La mijlocul anilor 70 a apărut în Anglia o reacție la atitudinea hippy: *punk-ul*. Solistul formației *Sex Pistols*, Johnny Rotten (putredul) a lansat piesa *Anarchy in UK* în care se aud versurile: “I am an anarchist, I am an antichrist”.

Din fericire aceste fenomene sunt relativ restrânse, cu toate că după revoluție au început să apară și la noi. Dar rock-ul în schimb este foarte răspândit în tineret unde „prințatorii de șobolani” străini și autohtoni își caută prada. Tinerii trebuiesc informați fără a li se anula alegerea: „Iată, Eu astăzi ți-am pus înaintea viața și moartea, binele și răul... și binecuvântare și blestem. Alege viața ca să trăiești și tu și urmașii tăi.” (Deut. XXX; 15, 19).

Bibliografie

- Andersen, C.: Jagger Forum 1993
Arnold, G.: Route 666-On the Road to Nirvana St.Martin's Press N.Y.1993
Bergman, B.: African Pop Bl. Press 1985
Bjurstrom, E.: Rastafari & reggae Glacio 1988
Cave, J.: Utopian visions Lademan 1992
Doyle, R.D.: Witches and Witchcraft Lademan 1992
Fornas, J.: Papers on Pop and Youth Culture Stockholm 1989
Fotsch, R.: Popmusikens utveckling Liber 1984
Goldman, A.: Sound Bites Abacus 1992
Norman, F.: Simpathy for the Devil: The Rolling Stones Story Linden Press 1984
Papadimitrakopoulos, K.G.: Satanismul în muzica rock Izvorul luminii, Tiraspol 1993
Scaduto, T.: Mich Jagger, Everybody's Lucifer David McKay 1974
Taraboreli, J.R.: Michael Jackson: The Magic and the Madness Carol Publishing 1981

Cântarea liturgică, o armonie divino-umană Cântarea bisericească: izvoare. Muzica bizantină. Românirea cântărilor. Pentru o cântare omofonă.

„Și nu fiți părtași la faptele fără de roadă ale întunericului, ci mai degrabă osândiți-le pe față.” (Efes. V, 11). Combătând cultura, subcultura și contracultura muzicală anti-bisericească, am încercat pe parcursul acestei mici lucrări să dăm curs îndemnelor Apostolului. Aceste așa-zise culturi se opun de fapt celei mai înalte culturi muzicale: cântarea bisericească. Ceea ce ne interesează mai mult este spațiul cultural românesc ortodox, începând de la anul 271, care este anul în care a avut loc retragerea aureliană. Din anul 107 s-a început formarea poporului daco-roman, strămoșii noștri, după care vom putea vorbi din secolul al IV-lea de stră-români, sau de paleo-români, numiți vlahi, volohi sau valahi. Provincia *Scitia Minor* (Dobrogea) cu Arhiepiscopia de la Tomis a continuat să facă parte din Imperiul Bizantin⁵². În această perioadă Sf. Ioan Gură de Aur stabilește în Antiohia și apoi la Constantinopol structura liturghiei și a cântărilor antifonale și a recitalurilor psalmodice, se cristalizează imnurile, condacele, troparele, stihirile, canoanele și irmologiile. După temperamentul traco-latin putem deduce caracterul sobru, antifonal, imnurile simple, cântate în comun. Cântarea imnurilor silabă cu silabă este tipică iafetiților, în timp ce cântarea melismatică a recitativului ecfonetic este caracteristică popoarelor semite. Sf. Vasile cel Mare a

⁵⁰ Jagger, p. 157

⁵¹ Idem, p. 284

⁵² Mai exact din Imperiul Roman de răsărit.

spus în această privință: „... Căci cine mai poate fi socotit vrăjmaș al altuia când își unește glasul la un loc cu el, pentru a da laolaltă lauda lui Dumnezeu? Psalmodia aduce cu sine tot ce poate fi mai bun: iubirea, făcând din tovărășia laolaltă a glasului un fel de trăsură de unire între oameni adunând poporul într-un singur glas de cor.”

Creștinismul se răspândea fără obstacole și la nordul Dunării în Dacia liberă, urmând același parcurs cronologic cu formarea poporului român. Se obișnuiește afirmația că, spre deosebire de multe popoare vecine, românii nu s-au creștinat la vreo dată sau într-un secol anume, ci că ei s-au creștinat concomitent cu procesul de formare a poporului, de unde rezultă că practic nu au existat români păgâni. Ne exprimăm opinia personală că în privința aceasta lucrurile trebuie nuanțate pentru a nu cădea în clișee ideologic-cultural-politice. Creștinarea unui popor, la fel ca și formarea sa, este un *proces de durată*, ce se întinde pe parcursul a câteva secole. Când se spune de exemplu „1000 de ani de la creștinarea poporului rus, sau sârb sau bulgar”, afirmându-se și o dată precisă, credem cu siguranță că acel an reprezintă începutul procesului de creștinare al aceluia popor și nicidecum finalitatea sa. În cazul nostru, începutul a fost pus de Sf. Apostol Andrei în Scitia Minor (Dobrogea) cu misiunea sa printre locuitorii de atunci, strămoșii poporului nostru.⁵³ O parte din teritoriul actual al țării noastre fost ocupat în sec. al IV-lea de către goții ce primiseră creștinismul arian. Ei aveau o limbă, o liturghie și cântări specifice, diferite de etosul local. Din anul 553 Iustinian introduce și la nordul Dunării tipicul bizantin cu cântăreți profesioniști (desigur că în orașe și în catedralele mai importante), muzica psaltică fiind din ce în ce mai avansată, iar credincioșii încetează cu timpul de a mai cânta.

În nr. 46 din 1814 al prestigioasei reviste *Allgemeine musikalische Zeitung* se scria: „În ceea ce privește serviciul divin (din Transilvania) el nu diferă în general de cel al grecilor de azi, cu care valahii se înrudesc prin religie. Cântarea religioasă, întotdeauna cu o rezonanță nazală, e asigurată de preot, cantor și cel mult câțiva băieți. El cânta la unison și la octavă, iar orga și celelalte instrumente lipsesc cu desăvârșire. În această privință valahii nu au alte reguli decât cele ale tradiției.”

Se produce o oarecare tensiune între cele două moduri diferite de a concepe cântarea în apus și în răsărit. „Principala diferență dintre muzica religioasă răsăriteană și cea apuseană este diferența dintre o atitudine meditativă și una activă. Aspectul meditativ al liturghiei răsăritene este ilustrat de o observație a Sf. Ioan Hrisostom, care spune că „se poate cânta și fără voce, cugetul răsunând lăuntric, căci nu cântăm oamenilor, ci Domnului, Care ne poate asculta inimile și poate pătrunde în tăcerea cugetului nostru”. Această atitudine contrastează cu cea a Sf. Ambrozie care afirma în legătura cu participarea credincioșilor la cântă : „Dacă Îl lauzi pe Domnul și nu cânti, însemnează că nu dai glas unui imn... Un imn așadar, cuprinde aceste trei lucruri: cântecul, lauda, și pe Dumnezeu.”⁵⁴

Un punct de vedere mai deosebit, de data aceasta din perspectiva monahală a pustiei, ni-l prezintă Patericul la capitolul Everghetinos la Ava Siluan: „Deci, cântarea este a mirenilor, pentru aceasta se și adună poporul în biserici.”⁵⁵ Poporul nostru a reușit mai târziu să armonizeze aceste tendințe având situația unică de a fi romanic și de rit bizantin în același timp. În următoarele secole asistăm la invazia slavilor, cei de sud inundă Balcanii, Macedonia, Pindul și Tracia, formând popoarele sârb, bulgar și croat, și izolându-ne astfel (ungurii ne-au izolat la rândul lor după anul 1000) de romanitatea apuseană, noi devenind acea „insulă (neo-)latină într-o mare de slavi”. Acest proces este regretat de mulți intelectuali ca Xenopol și E. Lovinescu, care pun pe seama bulgarilor (slavizați) ruperea noastră de Roma cea modernă și civilizată și rămânerea în ortodoxie⁵⁶, pe care o consideră ca retrogradă și înapoiată, lipsită de cultură și de civilizație, punct de vedere îmbrățișat mai ales de catolicii uniți de rit oriental ce susțin: „Noi vrem să ne unim cu Roma”. Aceste păreri s-au transmis până în zilele noastre, când o parte a intelectualității de orientare globalistă și catolică acuză Biserica ortodoxă de a fi o frână în calea „integrării în structurile euro-atlantice.” Aici se fac niște confuzii ce trebuie înlăturate: nu slavii ne-au adus ortodoxia, ci noi o aveam încă dinainte de stabilirea lor pe la noi în secolele VII-VIII. Canonic, așa cum am mai arătat, aparțineam de Constantinopol și nu de Roma, iar liturghia era bizantină, nu a existat la noi nicicând o „messă” romană cu cântări gregoriene. Mai târziu s-a dovedit ca această despărțire, negativă din punct de vedere politic și economic, s-a dovedit providențială din punct de vedere duhovnicesc, ajutându-ne să rămânem până astăzi singurul popor romanic (sau neo-latin) de credință ortodoxă.

⁵³ Aserțiunea: „Sf. Andrei Apostolul românilor”, rămâne desigur o figură de stil, la acea dată pur și simplu neexistând acest popor, ci strămoșii geto-daci, alături de care locuiau în Dobrogea (*Scythia minor*) și alte neamuri: greci, sciți și alții.

⁵⁴ W. Fleming, *Arte și idei* vol.1, p. 176

⁵⁵ Op. cit., p. 217

⁵⁶ Pe care o confundă adesea cu „ortodoxismul”, o noțiune culturală absentă din spațiul eclezial, ce reflectă o degradare ideologică a ortodoxiei, demnă cu adevărat de a fi respinsă și combătută. Un fenomen identic are loc în legătură cu „catolicismul” și „catolicitatea”. - *Ism-urile acestea trădează ideologizarea și căderea din har.*

„Paralel cu limba slavonă, a circulat, în continuare pe teritoriul României între sec. X - XIV, limba greacă. Odată cu aceasta a circulat și muzica bizantină cu text grecesc, în toate ținuturile românești, deși acestea s-au dezvoltat separat multe secole.”⁵⁷

La rândul lor, cântările neo-grecești suferă puternice influențe orientale, arabe și turcești, cu bogate înfloriri, melisme, adevărate „arabescuri” muzicale ce reprezintă corespondentul contemporan al barocului în răsărit. Textul, care și așa era de neînțeles pentru omul de rând, din cauza limbilor greacă și slavonă, socotite „limbi sacre”, se pierde în masa ornamentelor meșteșugite alcătuite în scări orientale de tipul celor descrise de Cantemir: „... În a doua jumătate a sec. al XVIII asemenea scări abundă. Mustar, nisabur, atzem, ghiurudi, atzem asirian, mpuselic, aseiran, mpuselic aseiran, huseini aseiran, huzam usac, arezbar, isfalan, arampan, mpeghiati, arampan mpeghiati, sabas, mugahier, pampatahir, etc.”⁵⁸ Partea pozitivă era aceasta: „Menționăm că limba greacă și slavonă pe lângă faptul că erau considerate sacre, erau păstrate ca mijloc de împotrivire la propaganda calvină și catolică, motiv pentru care aceste limbi au persistat mai mult în Transilvania decât în Țara Românească și Moldova.”⁵⁹ Pe timpul papei Grigore cel Mare se operase un proces de epurare melodică asemănător, muzica adaptându-se limbii și etosului latin: „Melisme complexe se puteau auzi spre sfârșitul veacului al VI-lea la San Vitale și în alte biserici bizantine. Tocmai aceste cânturi înflorite au fost eliminate prin reforma gregoriană de la începutul secolului următor.”⁶⁰

În apus exista înaintea reformei un curent sănătos de eliminare din cult a muzicii de instrumente și polifonice: „O mișcare prereformatoare din Boemia condusă de Ian Hus (1373-1415) a făcut ca să fie expulzate din biserică muzica polifonică și instrumentele până la mijlocul sec. al XVI-lea. Husiții cântau melodii simple, de obicei imnuri monofone cu caracter popular.”⁶¹

La noi se socotea în secolul al XVIII-lea că nu numai limba, ci chiar melodiile grecești au un caracter sacru dogmatic, ce nu trebuie schimbat. Această exagerare a început să fie părăsită după Filotei sin Agăi Jipei născut în jurul anului 1639, care a început acțiunea salutară a românilor cântărilor bisericești. „În secolul XVII arta bizantină din Muntenia și Moldova începe să fie româniată, pe vremea lui Matei Basarab și Vasile Lupu cântându-se la strună practic, fără neume muzicale, și românește.”⁶² Sf. voievod Constantin Brâncoveanu a dorit ca în biserică să domine limba românească la slujbe, asemenea și cântarea la strune, pentru desfătarea sufletească a credincioșilor, astfel încât, din câte se știe, „prima slujbă în întregime românească a avut loc în anul 1710.”⁶³ Importanța înțelegerii cuvintelor a fost sesizată magistral de către Filotei, care în acest fel mărturisea că mai ales în muzica bisericească mesajul, (cuvintele) e mai important decât melodia ce slujește ca vehicol: „Pentru aceasta și eu, văzând cum că în fieștecare zi să cântă catavasiile dar se înțeleg de foarte puțin, cât numai viersul sunt ascultând, iar nu și înțelesul celor ce se cântă, talmăcit-am pre a noastră de țară și de obște limbă toate catavasiile și troparele.”⁶⁴ Aceasta mergea în paralel cu traducerea cărților sfinte în românește și cu introducerea treptată a limbii române în cult. La început a fost deci vorba de a se păstra melodiile grecești pe cât posibil neschimbate, punându-le cuvinte românești. Mai târziu s-au modificat și melodiile deoarece accentele și cantitățile nu corespundeau, plus caracterul melismatic al etosului fanariot de care am amintit, apar chiar compozitii originale: „*Catavasiile Stălpărilor* (Floriilor) din manuscrisul lui Filotei sunt primele compoziții românești scrise pe note, aparținând bisericii noastre ortodoxe, cunoscute până acum.”⁶⁵ Mai târziu, Anton Pann va proceda în felul următor: „lungirile ce se făceau peste măsura le-am scurtat în scrierile mele, fără să se bage de seamă. Figurile esterne iarăși, ce cu totul se asemănau cu cele asiatice și aduceau greutate auditorilor, le-am curățit și le-am adus în cea mai apropiată melodie bisericească, păzind drumul și ifosul vechilor Sfânt Munte, și mai vârtos al Patriei (pentru că muzica bisericească și-a dobândit de mult caracterul național și numai ifosul de Țarigrad a rămas apropiat de cel asiatic).”⁶⁶

⁵⁷ S. B. Bucur, *Cultura muzicală de tradiție bizantină pe teritoriul României*, p. 25

⁵⁸ Idem, p. 169

⁵⁹ Idem, p. 53

⁶⁰ W. Fleming, *Arte și idei* vol 1, p.177

⁶¹ C. Palisca *A History of Western Music*, p. 318. Din păcate și în acest caz, soluția aleasă în afara ortodoxiei a eșuat într-un pietism diluat, fără vreo valoare duhovnicească sau artistică.

⁶² S. B. Bucur, *Cultura muzicală...* p. 30

⁶³ Idem, p. 95

⁶⁴ Idem, p. 96

⁶⁵ Idem, p. 143

⁶⁶ Anton Pann, *Gramatica Melodică*

După reformele bisericești petrecute în vremea lui Cuza, încep să-și facă simțită prezența, mai ales în Moldova, corurile bisericești mixte (și cu voci feminine), iar în secolul nostru se introduce cântarea armonică pe patru voci cu armonizări rusești (Arhanghelski, Botnarski) și apoi românești: D. Chiriac, Cucu, Cuclin, N. Lungu, P. Constantinescu, ș.a. Aceasta este o noutate atât în etosul românesc omofon cât și în tradiția psaltică bisericească bizantină: „Valahii nu cunosc notele și nici alte semne pentru sunete și măsură, iar dacă am fi ispitiți să deducem din armoniile lor pe cele ale românilor și ale grecilor, ar trebui să acceptăm fără discuție ideea că cei vechi nu cunoșteau deloc contrapunctul; căci nici celui mai extraordinar geniu valah nu i-a trecut vreodată prin minte că s-ar putea cânta pe mai multe voci sau că instrumentul ar putea acompania cântul altfel decât la unison sau la octavă, deși valahii aud zilnic cântece armonice ale celorlalte națiuni ale Transilvaniei. Drept dovadă că atunci când e acompaniat armonic, cântecul valah nu mai e național, poate servi împrejurarea că țigani, adică cei care par să considere aproape o greșală execuția *all'unisono*, chiar și a unei frânturi dintr-un marș, dintr-un menuet sau din alte dansuri, renunță la tot talentul lor armonic atunci când acompaniază cântecele valahilor.”⁶⁷

De la data scrierii acestui articol (1816), trebuie să constatăm că, sub influența muzicii și educației de tip european occidental, etosul muzical omofonic tradițional românesc a suferit serioase alterări, mai ales în mediul citadin. Socotim din nou necesară o scurtă incursiune în istoria muzicii bisericești apusene pentru înțelegerea mai profundă a acestor fenomene. Etosul omofon era specific nu numai românilor, ci aproape tuturor populațiilor mediteraneene, zona de răspândire a creștinismului primelor veacuri, deci și latinilor. Muzica gregoriană romană, strict omofonă, confirmă din plin acest lucru. Dar începând cu perioada lui Carol cel Mare (800), biserica apuseană va fi dominată de franci și alte populații germanice. Ei vor acapara puterea politică și funcțiile de conducere în biserică și teologie, cu consecințele dezastruoase de mai târziu: erezii, rivalitate cu răsăritul, răni nelecuite nici până astăzi. Din punct de vedere muzical, se manifestă în biserică etosul popoarelor normande, etos ce necesita folosirea cântării armonice (folosirea terțelor paralele).

O altă modificare foarte importantă se produce în Franța în secolul XII, când etosul popular francez intră în contradicție cu etosul roman (gregorian) ce fusese impus cu forța autorității papale. Acest conflict se datorează, așa cum a arătat în mod competent Pr. lect. V. Vlad, unei grave erori teologice cu consecințe ce s-au manifestat în toate domeniile, atât strict bisericești cât și „laice” (profane). Paradoxul constă în faptul că, în ciuda contribuției de o valoare inestimabilă a papei Leon la formularea definiției Calcedonului, teologia medievală apuseană s-a orientat după erorile Fer. Augustin: grația creată și supraadăugată, dihotomia creat-necreat, divin-uman, ce nu se unesc în chip calcedonian, ci rămân separate și fără putința de conlucra și a se tranfigura (evident cele create) datorită lipsei punții de legătură care sunt energiile necreate. Această gravă eroare dogmatică s-a resimțit și în muzica apuseană bisericească și laică, etosurile diferite, cel roman universalist (catolicismul având aici sensul de „universal” cu o dimensiune tot mai orizontală juridică) intrând în conflict ireconciliabil cu cel local. Acesta din urmă, deși evident inferior și din punct de vedere duhovnicesc și cultural, avea avantajul că era viu. Cu timpul acest conflict a fost tranșat în favoarea celui local în acest mod: în Franța, localnicii simțeau o aplecare spre cel lumești, senzual, profane. Ei au început să introducă în cult o serie de melodii și texte populare, laice, nebisericești. Ierarhia a fost nevoită să accepte acest compromis de a tolera intonarea simultană a coralelor gregoriene și a romanțelor de amor ale târgoveților. Situația aceasta de-a dreptul schizofrenică, combinație de mare kitsch, este ceea ce a dat naștere polifoniei vocale bisericești. Când acest hibrid monstruos amenința să ducă la anarhie liturgică și muzicală, au intervenit măsuri de salvare prin ordonarea riguroasă a intervalurilor și modurilor, apariția contrapunctului controlat și eliminarea treptată a textelor laice.

Acesta este, foarte pe scurt, istoricul apariției etosului armonic și polifonic în cântarea bisericească apuseană. Acest fenomen a fost „amânat” în est până în secolul XIX. Așadar, acum au dispărut melismele savante ale psaltilor levantini și au apărut armonizările în terțe după modelul rusesc de inspirație romantică apuseană, iar în unele cazuri și pasaje contrapunctive. Acestea reclamă un cor profesionist ce poate fi întâlnit doar în catedrale și bisericile mai mari de la oraș, în mânăstiri, seminarii și institutele teologice. Corurile se plasează în cafas și credincioșii încetează a mai cânta împreună. Situația este întâmpinată în anii interbelici de grupări militante ca „Oastea Domnului”, ce se întorc la cântarea în comun, alcătuiindu-și în maniera pietistă protestantă un repertoriu propriu de origine cvasi-populară, îndepărtat de tradiția bisericească. Pentru aceștia soluția este indicată de părintele diacon profesor David: „Cât privește interesul și zelul special al foștilor membri ai „Oastei Domnului” pentru cântarea religioasă, acestea pot fi satisfăcute în chip normal prin generalizarea și cultivarea mai intensă a cântării omofone în biserică, la care trebuie să participe activ toți credincioșii prezenți la sfintele slujbe sau cea mai mare parte a lor. Trebuie să se renunțe definitiv la ideea că numai preotul și cântărețul ar avea dreptul să cânte în biserică, idee înlesnită de eronata interpretare a canonului 15 al Sinodului local din Laodiceea. Opreliștea din acest canon se referă la aceia care voiau ca, prin cântările improvizate de ei să introducă în biserică idei sectare și eretice, iar nu la credincioșii ortodocși care, pe atunci cântau cu toții la serviciul divin, dând în cor răspunsurile și executând cântările care mai târziu, din diverse pricini, au rămas pe seama cântăreților de profesie. Nu reformele

⁶⁷ *Allg. Muz. Zeitung* nr. 46/1816

religioase, cultele neoprotestante sau sectele ne-au învățat să cântăm în comun în biserică - cum se pretinde uneori -, ci ele ne-au determinat doar să revenim la o veche tradiție și practică a bisericii celei una și nedespărțită⁶⁸ din primele 4-5 veacuri, care a constituit și atunci, și rămâne și azi, una dintre metodele misionare cele mai utile și mai eficiente pentru satisfacerea nevoilor duhovnicești în biserici, pentru înțelegerea Evangheliei și catehizarea credincioșilor noștri, și, în același timp, pentru stăvilirea prozelitismului.”⁶⁹

Considerăm, ca o opinie personală, că etosul omofon, deși pare mai primitiv și rudimentar, mai sărac expresiv din punct de vedere muzical, este superior în planul duhovnicesc. Muzica bisericească este pur și simplu o rugăciune cântată, ori din moment ce ea trebuie să ajute în acest sens, orice element ce ar tulbura concentrarea trebuie privit ca dăunător. Toți credincioșii, clerici și mireni, monahi și laici, cunosc din proprie experiență tendința de risipire a gândurilor, tipică mai ales omului contemporan. În acest sens, este evident că o cântare armonică (pe voci), polifonică (cântări independente paralele, imitații, contrapunct), sau alăturarea instrumentelor, nu pot decât să dăuneze rugăciunii liturgice. Și atunci socotim că ar trebui renunțat la efectele muzicale în favoarea simplității omofonice. Desigur acest lucru este uneori mai mult un deziderat teoretic, în practică în biserică noastră cântarea omofonică constituie cel mult jumătate din etosul întâlnit. Spațiul nostru nu este specific reformelor bruște (așa cum a fost cea a lui Cuza sau Petru I). Eventual aceste „îndreptări” s-ar putea produce în mod lent și firesc, dar susținute intens de o revigorare a cântării psaltice, neglijată în ultimii 50 de ani.

În încheierea acestui capitol ne vom afirma părerea că cel mai potrivit lucru în cântarea noastră bisericească este combinarea cântării psaltice de strană de la slujbele laudelor (utrenie, vecernie) solo sau în grup, cu sau fără ison, cu o strană sau ambele (antifonal) după posibilitățile locale, cu cântarea omofonă în comun sub conducerea cântărețului la Sfânta Liturghie. Aceasta nu necesită nici o reformă sau aranjamente speciale, cântările există, s-au retipărit Utrenierul, Vecernierul și Cântările Sfintei Liturghii. Pentru coriștii din cafas e mult mai de folos suflătesc a coborî la strane decât a sta la distanță pe scaune. Seminariștii cântă atât psaltic cât și coral (cor bărbătesc), o rămășiță a influențelor amintite mai sus. Avantajul acestui grup omogen este vădit prin frumosul efect artistic obținut. Totuși, se menține dezavantajul imitării corale din cafas, și anume, pasivizarea credincioșilor. Cu cât crește complicația cântărilor din pricina aranjamentelor corale armonice și polifonice, cu atât crește și riscul greșelilor în ansamblu al credincioșilor de a cânta.

Încheiere.

Preotul și profesorul de religie în fața noilor fenomene.

Ferirea tineretului de fenomenul rock.

Muzica bisericească: armonia sufletului creștinului

O apologie și misiologie muzicală ortodoxă ar trebui să urmărească depistarea și combaterea ideilor eretice, și nu defăimarea vreunui muzician „consacrat” (în ghilimele deoarece termenul aici are doar o conotație culturală, fiind „împrumutat” din cult) sau altul dintre cei vechi și de azi. Valoarea lor artistică este neatinsă, dar concepțiile lor religioase greșite trebuie demascate ca unele ce le-au dăunat mai întâi lor înșile și apoi celor ce i-au urmat fermecați de vraja muzicii lor. Prin muzică oamenii „radiază” sentimentele lor: veselie, melancolia, furia, dragostea, ura și altele. Nu numai atât, ci muzica oglindește sonor starea (*ethos*-ul) duhovnicesc a poporului (*ethnos*) și a epocii respective. În cadrul complet al Bisericii se cuprindeau binele, adevărul și frumosul ce apelau la voință, gândire și sentiment deopotrivă. Cu timpul am văzut că filosofia, morala și arta s-au emancipat de sub tutela Bisericii devenind în final autonome. Filosofia caută adevărul și convinge prin argumente, morala caută binele, matematica demonstrează logic, știința oferă dovezi experimentale, iar arta caută frumosul mișcând sufletele, fără a mai căuta binele și adevărul. Creștinismul necesită în plus față de toate acestea și credința pentru adevărurile revelate. De aceea am căutat să cercetăm duhurile în spatele învelișului sonor, procedând teologic, căutând o analiză duhovnicescă și nu una firească. Suntem conștienți că : „Omul firesc nu primește cele ale Duhului lui Dumnezeu căci pentru el sunt nebunie și nu poate să le înțeleagă, fiindcă ele se judecă duhovnicesc”. (I Cor. II, 14).

⁶⁸ În ultima vreme, mai ales în contactele ecumeniste, s-a încetățenit sintagma: „Biserica nedespărțită a primului mileniu.”, sau cum e în citatul de mai sus. Dar din punct de vedere duhovnicesc, Biserica nu a fost *niciodată* împărțită sau despărțită, ci aceeași, „una, sfântă, catolică (sobornicească) și apostolească”, începând cu Cincizecimea și continuând până la sfârșit. De asemenea ne exprimăm dezacordul cu metafora „cămașa lui Hristos sfâșiată”, legată și ea de „marea schismă de la 1054”. Așa precum nici adevărata cămașă a Domnului *nu a fost împărțită*, ci trasă la sorți de soldații romani, tot așa nici în această metaforă nu încape vreo sfâșiere, deoarece Biserica este ținută întregă (**catolică**), deplină, de către însuși Dumnezeu. Nici „marea schismă” nu e mai corect spus, deoarece despărțirea petrecută formal și în vigoare și astăzi din 1054 s-a datorat și se datorează unor *erezii*, romano-catolicii fiind eterodocși, eretici, (cu aceasta pierzând și catolicitatea!), și nicidecum doar schismatici!

⁶⁹ *Îndrumări misionare* p.169

Națiunea, sau mai bine zis neamul, și odată cu el țara (patria) trebuiesc „îngrijite (cultivate)” și apărate. Aceasta este o sarcină ușurată de faptul că ontologic, neamul românesc se identifică cu creștinismul ortodox. Neamul trebuie apărat și împotriva agresiunilor culturale: „Revoluția și războiul sunt, totuși doar o latură a conflictului încercat de om; o alta o constituie mișcările artistice. Deasupra tuturor tumultelor se poate auzi glasul secolului acestuia, căci tocul și penelul sunt și ele arme în lupta socială și spirituală pentru supraviețuire”⁷⁰

Poporul român călăuzit de păstoria bisericești și lumești (domnitorii) a rezistat cu mari sacrificii în fața atacurilor până pe la 1850. Atunci apare un dușman mult mai subtil ce nu atacă militar și direct, ci cultural. Acest fenomen nu e deloc nou: „Politica fanariotă, care nu a putut împiedica desfășurarea acțiunii de românire a cântărilor, a ridicat tot felul de greutăți în calea traducerii din grecește, mergând până la defăimarea limbii române, cum reiese din prefața lui Ioan Duma, unde autorul combate cu vehemență „pe acei care defăimă și hulescu limba noastră cea rumânească zicând că iaste grozavă (groaznică), și necuvioasă”⁷¹

Civilizația apusului apărea atrăgătoare ca sirenele lui Ulysse, cu conceptele sale de democrație, de drepturile omului și chiar eliberarea națională cea atât de râvnită. În zilele noastre ne confruntăm cu noi agresiuni spirituale, culturale, politice și economice, cărora trebuie să le facem față cu aceeași cinste cu care au rezistat strămoșii noștri acelorași încercări (ispite).

Revenind la muzică, este ușor de identificat elementul agresor: muzica pop-rock, expresie estetică a structurilor de mentalitate anglo-americană. Statele Unite și Anglia nu exportă foarte multe produse, (*Coca-cola*, *Pepsi*, *McDonalds*, *IBM*), dar copleșesc în materie de filme, seriale, muzică, TV, video, sport, cu un cuvânt au dominația mondială în materie de *informație și finanțe*. O adevărată avalanșă inundă toate țările. Forurile noastre politice actuale (penetrate din câte se pare intens de masoneria globalistă) nu au elaborat nici o strategie clară de rezistență, dând prioritate „integării” în structurile NATO și UE. Statul laic contemporan urmărește „mântuirea” economică și politică, neglijând aspectele esențiale duhovnicești. Acestea sunt de fapt realitățile cu care se confruntă preotul și profesorul de religie în zilele noastre. Cum ar trebui să (re)acționeze aceștia? În primul rând se pune problema diagnosticării corecte a fenomenului de patologie sufletească. Aceasta presupune informația necesară privind materialele sonore actuale de cel mai mare impact. Putem afirma că în mediile urbane nu există practic cineva între 7 și 30 de ani care să nu fie inundat de această muzică. Efectele rock-ului diferă practic de la om la om și de la grup la grup. Preotul și dascălul de religie vor observa gravitatea acestor efecte după atitudinile tinerilor: îmbrăcăminte, comportament. Când acestea devin extreme, trebuie suspectate drogurile și satanismul. Se impune colaborarea cu familia și celelalte cadre didactice. Profilaxia nu este deloc ușoară în cadrul lax al politicii actuale aflată într-un stadiu de tip SIDA - lipsa de reacționare la o agresiune externă. Cele mai sigure antidoturi vin din partea celor doi piloni ai ființei noastre: credința creștină ortodoxă și neamul românesc. Acestea sunt sufletul și trupul unui adevărat român. Credința creștină este desigur universală, ușile mântuirii sunt deschise tuturor neamurilor, dar calea este „strămtă și cu scârbe”. În lumea de astăzi atât de pluralistă există mai multe culturi, dar una este cultura creștină (catolică și ortodoxă); mai multe muzici, dar o Muzică creștină. Doar acestea sunt cu adevărat depline (catolice), hrana sufletească spre armonia creștinului. Celelalte conțin, după cum arătau Sfinții Părinți, *logoi spermatiki*, adică semințe de adevăr în proporții mai mari sau mai mici. Ele pot fi găsite după cum spunea Sf. Vasile cel Mare precum alina ce alege nectarul din flori. Aceasta este una din sarcinile preoților și a profesorilor de religie (și de muzică): călăuzirea tineretului dezorientat religios pe calea (muzicală) cea bună.

Bibliografie

- *** Ottar nr.3 1994
- *** Biblia Ed. Instit. Biblic de misiune al BOR Buc. 1988
- *** Ej till salu Ungdoms rådet 1980
- *** Glasul Bisericii - anul XLII Nr. 9-10, 1983
- *** Glasul Bisericii - anul XLI Nr. 11-12, 1982
- *** A History of Byzantine Music and Hymnography, Oxford 1961
- *** BOR - anul CIII Nr. 7-8 - 1985
- *** BOR - anul CIV Nr. 3-4 - 1986
- *** Studies in Eastern Chant III London 1973
- Adorno, Th. Inledning till musik sociologi Cave 1976
- Arh. Cleopa Ilie - Urcuş spre Înviere Trinitas Iași 1992
- Arh. Cleopa, Ilie Valoarea sufletului Ed. Porto Franco 1991
- Baez, Joan De Sorgsna nöjesfältet R&S Stockholm 1966
- Bellingham, A. Introducere în mitologia greacă ICA 1989
- Berdiaev, N. Un nou ev mediu, Omniscop 1995
- Berglind, Sten Elvis A&K 1977
- Breazul, G. Muzica primelor veacuri ale creștinismului Buc. 1934
- Breazul, Gh. Muzica primelor veacuri ale creștinismului „Raze de lumină” Buc. anul VI 1934

⁷⁰ W. Fleming, *Arte și idei* vol. 2, p. 276

⁷¹ S. B. Bucur, *Cultura muzicală...* p. 103

Bucur, S.B. Cultura Muzicală de tradiție bizantină pe teritoriul României Ed. Muzicală București 1989
Bucur, S.B. Filothei sin Agăi Jipei Psaltichie românească vol. I, II, III, Ed. Muzicală Buc. 1981, 1984, 1986
Buescu, C. Scrieri și adnotări despre muzica românească veche Ed. Muzicală Buc 1985
Burk, Bill E. Elvis Through My Eyes Wahlstrom 1992
Caraman Fotea, D., Lungu Fl., Disco Ghid-Rock Ed. Muzicală Buc. 1977
Cash, Johnny Man in Black Hodder&Stoughten 1978
Ciobanu, G. Studii de etnomuzicologie și bizantinologie Ed. Muzicală 1974
Ciobanu, Gh. Studiile etnomuzicologice și bizantinologice Buc. Ed. Muz. Vol I, II 1974-1979
Codrescu, R. Spiritul Dreptei Anastasia 1997
Collier, J.L. Louis Armstrong, an American genius AB Kristianstad, 1986
Comănescu, R., Dobrescu, Em., Istoria francmasoneriei vol. 3 Ed. Tempus Buc. 1995
Crainic, N. Nostalgia paradisului Moldova Iași 1994
Eriksson, G. Armonia sferelor Norstedts 1982
Fleming, W. Arte și idei Meridiane Buc.1983
Fraga, Gaspar Elvis Presley Stockh.1989
Garthausen, V. Griechische Paleografie II Band, Leipzig 1913
Goldman, A. Sound Bites Abacus 1992
Goldman, Albert Elvis N&S 1982
Hambraeus, B. Om notskrifter, AB Musikforlaget Stockholm 1970
Hedén, E. Grekiska sagor A&W 1956
Helsing, J.V. Organizațiile secrete și puterea lor în secolul XX, ANTET, 1997
Heylin, Clinton Dylan Wilken 1993
Jensen, J. P. Musikens psykologi och sociologi A&W Stockh. 1979
Keyserling, H. Analiza spectrală a Europei , Institutul european Iași 1993
Kun, A. Legendele și miturile Greciei antice Ed. șt. Buc. 1958
Lindskog, C. Grekiska myter och sagor Stockh. 1966
Lombard, Alf Språken på vår jord Symposion 1990
Panțaru, G. Lecționarul evanghelic de la Iași Ed. Muz. Buc.1982
Panțaru, Gr. Lecționarul evanghelic de la Iași Ed. Muzicală Buc. 1982
Platon Statul Ed. Științifică și encicl. Buc. 1986
Presley, Priscilla Elvis and Me Bonniers 1986
Rose, Al New Orleans Jazz Louisiana 1967
Ruskin, J. Însemnări despre artă Meridiane Buc. 1968
Sargeant,W. Jazz: Hot and hybrid London 1959
Scaduto, A. Bob Dylan Carlsson 1985
Sinatra, Nancy Franck Sinatra - My Father Nordstedts AB 1986
Stupcanu, T. Reguli și exemple pentru citit Apostolul și Evanghelia Iași 1921
Vermette, J. Sectele Meridiane Buc. 1996
Wellesz, E. Byzantinische Musik Breslau 1927
Williams The Jazz Tradition N.Y. 1970

CEASORNICARUL LUI PALEY

ÎN CARE DAN IOAN MUREȘAN NE ADUCE ÎN FAȚĂ UNA DINTRE LUCRĂRILE DE MARE
 IMPORTANTĂ,- *NATURAL THEOLOGY*, APĂRUTĂ ÎN 1802 -
 ÎN COMBATEREA TEORIEI DUPĂ CARE
 OMUL “S-AR TRAGE” DIN MAIMUȚE ȘI ALTE ANIMALE ... EVOLUȚIONISTE

Faptul că publicul românesc cunoaște atât de puțin personalitatea lui William Paley și deloc opera lui se explică mai ales prin rațiuni politice. Paley s-a afirmat ca o figură centrală a marelui curent conservator și reacționar născut ca răspuns la sfidarea luciferică a revoluției franceze. (Această direcție a fost cel mai recent analizată la noi de profesorul Ilie Bădescu în *Istoria sociologiei (perioada marilor sisteme)*, Editura Porto-Franco, Galați, 1994). Teologul și matematicianul britanic este capul unei serii de filosofi care, la cumpăna veacurilor XVIII-XIX au destructurat sistemele deiste și unitariene ale iluminismului (George Lyttelton, Gilbert West, Joseph Butler, Jonathan Edwards și Timothy Dwight). Nu întâmplător Anglia, prin vocea puternică a lui Edmund Burke, a condamnat crimele și răsturnările revoluționare și a devenit liderul tuturor coalițiilor anti-franceze. Pe de altă parte, întors din exilul englez, Francois Rene de Chateaubriand publica în 1802 magistrala lucrare *Genie du Christianisme*, în anul în care scotea la lumină și Paley *Natural Theology*. Cele două capodopere rămân piloni ai gândirii conservatoare creștine în filosofia culturii și în filosofia științei, ambele fiind centrate pe realitatea Creației, Potopului, Întrupării și Învierii.

Apariția dogmei uniformiste în geologia istorică și a mitului evoluționist în biologia istorică nu este urmarea unor avansuri științifice, ci a unor răsturnări politice. Nesprijinite de nici cea mai simplă dovadă, aceste idei trebuiau doar să submineze noul sistem filosofic al Restaurației creștine. Alex Marton, un istoric al științei, arăta astfel că: “ Doctrina lui Paley era studiată în universități și reprezenta înțelepciunea comună, oficială, a societății. Rămânea astfel un singur mod de a reforma (în spirit iluminist - n. trad.) Parlamentul (britanic)-și acesta era distrugerea Teologiei Naturale a lui Paley, ceea ce nu se putea realiza decât prin discreditarea noțiunilor catastrofiste (care se subsumau, adică ideii unui cataclism hidraulic universal: Potopul biblic - n. trad.) ale apologeților ei; aceștia încercau să reconcilieze dovezile geologice cu relatarea Genezei... Dacă dovezile științifice ar fi negat adevărul Bibliei, prin urmare negau orice legătură dintre Dumnezeu și Monarhie, lăsând astfel mână liberă Parlamentului și poporului să redefină ecuațiile politice.” (din revista HORUS 1, nr. 2 /1985, p.12). Astfel încât uniformismul evoluționist n-a fost elaborat din motive științifice, ci din pasiunile politice ale unui pumn de geologi și biologi amatori (Lyell și Darwin), clerici liberali și revoluționari fanatici. Această afirmație este pe deplin dovedită în lucrările creaționiștilor: Malcolm Bowden, *The Rise of the Evolution Frand*, 1982; Henry M. Morris, *The Long War Against God. The History and Impact of the Creation/Evolution Conflict*, 1989; Jan T. Taylor, *Darwin and zhe New World Order*, 1993.

Prezentăm în continuare *Introducerea* pe care distinsul nostru prieten, domnul William Cooper, unul dintre liderii creaționismului britanic de astăzi, a scris-o pentru cea mai nouă ediție, din 1997, a lucrării lui Paley. Din motive lesne de înțeles pentru cititorul modern, clasică operă a fost prescurtată, selectându-se părțile cele mai relevante pentru mersul contemporan al ideilor. În particular, i se dă lui Paley “dreptul la replică” în urma atacului pe care Richard Dawkins, șeful neodarwiniștilor britanici, l-a executat în cartea sa *Ceasornicarul orb* împotriva creaționiștilor. De aceea noua ediție are și un titlu nou: *Ceasornicarul lui Paley*. Dacă vreo editură se va arăta interesată de traducerea și publicarea la noi a acestei cărți, se poate adresa cu încredere nouă, care deținem acordul scris al autorului. Apariția ei ar completa harta gândirii creștine reflectată în România. Mai rămâne să adăugăm că Bill Cooper va trage mai jos concluziile pe care, în treapta a treia a SCĂRII, Marcel-Paul Schutzemberger, dezvăluind lacunele iremediabile ale darwinismului, s-a temut totuși să le rostească.

Bill Cooper despre *Ceasornicarul lui Paley*

*Pentru savantul care a trăit cu credința sa în puterea rațiunii, povestea se termină ca un vis urât. El a escaladat muntele cunoașterii; este pe punctul de a atinge cel mai înalt pisc; dar aici e întâmpinat de un grup de teologi care îl așteptau acolo de secole... (Robert Jastrow, astrofizician, *God and the Astronomers*)*

*Este ironic că faptele științifice îl elimină pe Darwin, dar îl lasă pe William Paley (o persoană pe seama căreia lumea științifică s-a distrat vreme de peste un secol) încă în competiție, cu șansa să devină câștigătorul absolut.” (Sir Fred Hoyle, astronom, *Evolution from Space*)*

Yes, Sir Fred is right-Paley is in and Darwin is out (Duane Gish, paleontolog, Senior Vice President Institute for Creation Research)

*Nu cred să fi admirat vreodată o carte mai mult decât **Teologia Naturală** a lui Paley. (Charles Darwin)*

Puține lucruri, pare-se, sunt noi sub soare, iar prezentul ne-a aflat la fel de dezbinați ca întotdeauna într-o controversă care s-a dezlănțuit deja de mai bine de două mii de ani. Nu doar filosofii și savanții, dar și omenirea în general ne apare împărțită în două tabere, două școli de gândire opuse și ireconciliabile. Problema se reduce, în ultimă instanță, la următoarele: de o parte cei ce contestă că universul nostru a fost creat, de cealaltă cei care contestă că nu ar fi fost creat. Ambele părți au convocat în fața publicului lor o multitudine înspăimântătoare de argumente și pledează în favoarea lor de ani de zile, dar cel mai important dintre aceste argumente, în jurul căruia s-a dus mereu marea bătălie, este cel al *dovezii proiectului inteligent (evidence of design)*. Prezintă universul dovada că o gândire deliberată și proniatoare a fost implicată în crearea sa, ori nu? Dacă da, rezultă că această gândire plănuitoare și prevăzătoare poate proveni numai dintr-o Gândire/Minte care a fost în mod necesar mai mare decât universul pe care l-a creat. Dar dacă nu există o asemenea dovadă, cum susțin unii, atunci poate că universul a existat dintotdeauna, ori s-a înființat prin forțe accidentale și în întregime naturale.

Disputa are o istorie fascinantă. Nu mai departe de anul 44 î.Hr., stoicul Cicero, fără îndoială cel mai valoros avocat din Roma antică, știind așadar cum să confrunte mărturiile divergente, a reliefat dovada proiectului inteligent în următorul fel: *Când observi un cadran solar sau un ceas cu apă, vezi că ele indică timpul datorită modului în care au fost proiectate, și nu din întâmplare. Cum poți atunci să-ți închipui că universul, ca întreg, e lipsit de scop și de inteligență, când el cuprinde totul, inclusiv aceste artefacte și pe făurarii lor. Prietenul nostru Posidonius, precum știți, a făcut de curând un glob care în revoluția sa indică mișcările soarelui, ale stelelor și ale planetelor, ziua și noaptea, întocmai cum ele se petrec în cer. Acum, dacă cineva ar fi să ia acest glob și să-l arate oamenilor din Britania sau Scythia, ar putea măcar și unul din acești barbari să nu vadă că acestea au fost produsul unei inteligențe conștiente?*

Lucretius, pe de altă parte, care a trăit în aceeași vreme cu Cicero și care a îmbrățișat viziunea epicureică, a crezut că toate lucrurile au venit la existență pur și simplu prin ciocnirea întâmplătoare și eternă a atomilor, susținând că orice aparență de proiect era o aparență și nimic mai mult.

Confruntarea nu a început cu Cicero și Lucretius, bineînțeles. Ea este mai veche decât oricare dintre ei doi, dar e interesant să-l vedem pe Cicero folosind un instrument de măsurare a timpului pentru analogia lui. Planul și măiestria desăvârșită, volumul uriaș de gândire care sunt implicate în făurirea oricărui măsurător al timpului, indiferent de mecanismul folosit, sunt extrem de grăitoare. Atât de mult încât această analogie a fost folosită cu mare succes și pasiune până aproape de zilele noastre. Doar că recent a fost făcută o încercare de a demonstra că analogia este eronată.

În 1986 a apărut o carte intitulată *Ceasornicarul orb (The blind Watchmaker)*. Ea a fost scrisă de Richard Dawkins, un savant evoluționist care a sperat să convingă că toate lucrurile au apărut în existență prin procese în întregime naturale. Era un argument obișnuit, dar la care Dawkins a sperat să adauge o nouă caracteristică

(înșelătoare), căzând de acord, cel puțin în principiu, cu aserțiunea creaționistă că orice ceasornic trebuie să aibă un fauritor. Totuși, el a susținut că *ceasornicul* (prin care el subînțelege universul) a apărut în existență într-adevăr prin lucrarea unui *ceasornicar*, dar unul care era orb, și nu doar orb, dar și fără inteligență sau scop - o entitate negânditoare și inconștientă. Cunoscută altfel sub numele de *selecție naturală*.

Lucrând în mod necesar la întâmplare, *ceasornicarul* lui Dawkins a trudit continuu de-a lungul milioanele de ani, deși cu o finalitate pe care n-ar fi cunoscut-o niciodată, până când ceea ce a rezultat a fost un univers plin de o ingeniozitate și de o complexitate ce le depășesc de departe pe acelea ale oricărui ceas, un univers ale cărui legi, componente și procese funcționează și astăzi cu o mare precizie. Argumentul lui Dawkins, și de fapt întreaga tendință a cărții sale, era că nu este nevoie de un Creator inteligent pentru a face universul, pământul și omenirea să apară. În loc de aceasta, a susținut el, n-a fost vorba decât de o șansă favorabilă, într-adevăr minunată: un ceas nefăcut de nimeni, dintr-un nimic devenit instabil și care, într-o zi, a explodat - un ceas de o splendoare de negândit, al cărui proiect n-a avut nevoie de nici un proiectant și la meșteșugirea căruia nici un făurar nu a pus mâna.

O schemă simplistă și atractivă care, se spera, și-ar împrumuta verosimilitatea teoriei evoluției o teorie care se află astăzi într-o cumplită nevoie de credibilitate. Dar vai, nimic nu e atât de simplu! Pentru că în calea scenariului lui Dawkins se afla un corpus de fapte bine stabilite, fapte de care savanții din domeniu erau conștienți de mulți ani. Printre ele este certitudinea, confirmată de ani de observație neîntreruptă, că selecția naturală, atunci când funcționează, o face numai asupra a ceea ce există deja. Ea nu poate crea prin ea însăși nimic nou. Mai mult, mutația genetică de care toți evoluționiștii și-au ținut speranțele și asupra căreia selecția naturală doar cernând-o și eliminând-o dintr-o populație (mai degrabă decât inserând-o în aceasta) rezultă astfel întotdeauna dintr-o pierdere de informație și organizare, și niciodată dintr-un câștig. Mutația conduce în cele mai multe cazuri la stricăciune și sterilitate în interiorul unei specii care deja exista. Niciodată ea nu poate să funcționeze în avantajul uneia care nu există. Astfel, mutațiile sunt văzute ca fiind o pierdere în complexitate și ordine, și nu creșterea pe care o necesită teoria evoluției. La care se adaugă faptul că, în loc să fie un principiu creator, selecția naturală care acționează asupra unor asemenea mutații, este în esență un mecanism de siguranță care va rezista, mai degrabă decât să încurajeze, oricărei schimbări într-o populație deja stabilită. Altfel spus, selecția naturală este în cel mai bun caz un principiu conservativ, accidental unul distructiv, dar, în mod sigur, niciodată unul creativ.

Dar, deși e mult deja, nu e totul, pentru că există și alte lucruri pe care noțiunea lui Dawkins trebuie să le treacă sub tăcere. De exemplu, ea nu dă seama așa cum trebuie de descoperirile recente din domeniile ADN-ului și al Teoriei Informației, care sunt inexplicabile dacă originile ADN-ului sunt atribuite pur și simplu vreunui accident primordial. Aceasta, deoarece nivelul extraordinar de informație organizată pe care îl întâlnim în codul genetic putea să apară nu dintr-o sursă conștientă, ci numai dintr-una inteligentă și informativă. E un fapt ce continuă să-l surprindă pe orice savant ce lucrează în acest domeniu (*as does the sheer mind-boggling complexity of the subject*).

Profesorul Werner Gitt, care este Directorul Procesării Datelor la Institutul de Fizică și Tehnologie din Braunschweig (Germania) arată că: *Cea mai înaltă densitate a informației pe care o cunoaștem este cea a moleculelor ADN. Capacitatea de înmagazinare a ADN-ului, transportorul de informație al ființelor vii, este de $4,5 \times 10^{13}$ ori mai eficace decât megacipul. Suma totală a cunoștințelor depozitate în prezent în bibliotecile lumii este estimată la 10^{18} biți. Dacă această informație ar putea fi înmagazinată în molecule ADN, 1% din volumul unei gămălii ar fi suficient pentru acest scop. Pe de altă parte, dacă această informație ar urma să fie încărcată cu ajutorul megacipurilor, am avea nevoie de o baterie mai înaltă decât distanța dintre pământ și lună.*

Molecula ADN - din care sunt compuse chiar și cele mai simple (unii ar spune cele mai primitive) forme de viață este astfel de 45 de milioane de milioane în păstrarea și transmiterea informației decât megacipul. Aceasta deoarece molecula ADN este un sistem tridimensional de înmagazinare a informației deosebit de complex, în timp ce megacipul este numai bidimensional. Dar capacitatea moleculei ADN de înmagazinare și de transmitere a unor cantități de negândit de mari de informație într-un mod atât de eficace nu ne spune însă de unde provine informația ca atare. Care este sursa acesteia?

Teoria Informației, în care profesorul Gitt este unul din experții de frunte ai lumii, este o ramură importantă de investigație științifică, ce a arătat într-un mod convingător și solid că informația nu doar că nu apare, dar nici nu poate apărea din vreo stare de non-informație, tot așa cum viața nu purcede din ne-viață. Mai mult, informația a ajuns acum să fie recunoscută ca a Treia Cantitate Fundamentală a universului, care până în prezent era gândit a fi constituit numai din două cantități fundamentale: acelea de materie și energie. Molecula de ADN este, bineînțeles, materie. Activitățile sale sunt bazate pe energie. Dar informația pe care o transportă este cu totul și cu totul altceva. Cu alte cuvinte, nu ajunge să ai doar materie și energie pentru ca ADN-ul să funcționeze. Ceea ce este de asemenea necesar, cel puțin pentru început, este o infuzie masivă de informație, de care nici materia, nici energia nu sunt responsabile și pe care nici una dintre ele nu o poate suplini. Din nou profesorul Gitt ne spune: *Potrivit lui Norbert Wiener, fondatorul ciberneticii și al Teoriei Informației, informația nu poate fi de natură fizică, deși ea e transmisă prin mijloace fizice: informația e informație, nici materie, nici energie. Nici un materialism care eșuează în a da seama de aceasta nu mai poate supraviețui.*

Dar, încă mai neliniștitor pentru materialist decât descoperirea recentă a informației ca A Treia Cantitate Fundamentală, este duminerea asupra originii ei: *Dacă în orice sistem este găsit un cod de bază, se poate conchide că sistemul își are originea într-un sistem mental și nu a apărut din întâmplare. Sensurile reprezintă întotdeauna concepte mentale. Ele sunt distincte de materie și energie. Ele și au originea într-o sursă inteligentă. Informația poate fi înmagazinată prin mijlocirea limbajului și transmisă prin transportori fizici. Informația însăși este în întregime invariantă. Cauza acestei invarianțe sălășluiește în natura ei non-materială.*

S-ar părea că în vreme ce unii materialişti erau ocupați căutând prin toate locurile greșite, unii fizicieni au dat întâmplător peste Mentea lui Dumnezeu. Informația cere ca sursă a sa inteligența, iar inteligența cere gândire. Totuși, făurind sintagma *ceasornicarul orb* Dawkins n-a încercat doar să adauge o nouă cotitură unei controversă vechi, ci aducea și un omagiu ranchiunos unui gânditor ce a trăit înaintea lui, William Paley, care, n mod ironic, argumenta acum aproape 200 de ani în urmă exact opusul a ceea ce Dawkins propunea acum. Dar potrivit acestuia, și în ciuda prinosului adus, *argumentul lui Paley este greșit; glorios și pe de-a-ntregul greșit*?. Afirmarea este nefericită, totuși, deoarece Paley, anticipându-l pe Dawkins în fiecare punct, argumentând ca să atribui întâmplării crearea universului e tot atât de ridicol ca și a susține că un ceas ar putea, la fel, să fie făurit din greșeală. Ceea ce reiese din ce în ce mai evident din tot ce spune Paley, este că toate argumentele lui Dawkins, fie ele chiar îmbrăcate în haine moderne, nu sunt doar lipsite de originalitate, dar sunt și expirate de peste două sute de ani. Astfel, contribuția care, s-a sperat, va fi adăugată controversei, se dovedește a nu fi, la urma urmei, atât de nouă.

Dacă Paley a greșit sau nu *glorios*, poate să fie judecat de orice cititor al prezentei ediții a operei sale. Un specialist în biologie moleculară din zilele noastre (deși nu este un creaționist), se întâmplă să creadă că gânditorul englez a avut dreptate: *De-a lungul ultimilor douăzeci de ani criticismul lui Hume a fost invalidat în cele din urmă. Paley nu doar că a avut dreptate susținând existența unei analogii între ființele vii și mașini, dar a fost de asemenea profetic într-un mod remarcabil întrevăzând că ingeniozitatea tehnologică din sistemele vii depășește complet orice lucru săvârșit vreodată de om.*

Paley argumentează ca părțile unui ceas sunt ele singure suficiente să ne convingă că ceasul tehnic să fi avut un făurar care nu doar că putea să vadă ceea ce făcea, dar care a înțeles toate legile fizicii care urmau să guverneze funcționarea ceasului, ca și scopul și finalitatea pentru care acesta a fost creat - să indice timpul. Și demonstrând aceasta prin întrunirea fiecărui criteriu al logicii și al bunului simț, Paley își dezvoltă în continuare analogia prin aducerea la cunoștința noastră a dovezilor în favoarea proiectului inteligent (design) și a finalității care sunt indiscutabil prezente în toate lucrurile vii, și nu mai puțin în noi înșine și în trupurile extraordinar de complexe în care noi locuim

William Paley s-a născut în 1743 într-o epocă a filosofiei, așa-zisa Epocă a Luminilor, în care s-au scris mai multe neghiobii decât în orice altă perioadă a istoriei (cu excepția celei în care trăim, poate). Era vremea lui Hume și a lui Kant, a lui Thomas Paine și Erasmus Darwin - un con al scepticismului, revoluției politice și al neliniștii religioase, în care așa-zisele cele mai mari minți ale lumii se străduiau să edifice o *glorioasă lume nouă (a brave new world)*, fundamentată pe presupunerea că Dumnezeu fie nu există, fie că el e în întregime

neinteresat de această lume - o lume care s-ar fi creat cumva pe sine însăși și în care omul urma să fie propriul său stăpân. Dacă există un lucru care să-l ridice pe Paley deasupra egalilor săi, aceasta e gândirea lui clară, logica lui incisivă. Era recunoscut pentru ea încă în vremea sa, în care lumea îl accepta de asemenea și ca pe un matematician de excepție. Matematicile cer înainte de toate o minte ordonată și logică și nu degeaba însuși tatăl său, directorul unei școli locale de gramatică, spunea odată despre el că *are de departe gândirea cea mai clară pe care am întâlnit-o vreodată în viața mea*.

Prelegerile ținute de Paley la Cambridge erau centrate pe metafizică, morală și Noul Testament. În vreme ce în scrieri prodigioase atacă probleme contemporane, precum comerțul cu sclavi și gustul crescând al unor contemporani ai săi pentru subversiune politică. În 1794 a apărut lucrarea sa plină de succes *View of the Evidences of Christianity*. Era o ripostă scilicet la scepticismul lui Hume și al colegilor săi, care îl evidenția pe Paley ca un apologet special dăruit al credinței creștine. Într-adevăr, din 1822 până în 1920 cartea sa a fost o lectură obligatorie pentru orice student de la Cambridge. Apoi, la numai opt ani după publicarea *Evidențelor*, a apărut a sa *Natural Theology*, al cărei subtitlu, *Evidence of the Existence and attributes of the deity collected from the Appearances of Nature (Teologie naturală. Dovadă a existenței și a atributelor Dumnezeirii culeasă din fenomenele naturii)* descrie cu exactitate conținutul cărții. Prima dată publicată în 1802, numai în următorii 18 ani a cunoscut 20 de ediții, multe altele urmând, în contrast desăvârșit cu *Tratise of Human Nature (Tratat despre natura umană)* al lui Hume, care, cum se lamenta acesta, *a fost avortat de tipograful!*

Teologia naturală a lui Paley a stăvilit fluxul evoluționismului pentru mai mult de 50 de ani după moartea lui. Și într-o lume ce părea pur și simplu îndrăcită în efortul ei de a se descotorosi de conceptul de Creator al ei, aceasta nu era puțin lucru. Argumentele sale au fost și sunt încă de netăgăduit și numai din această cauză am realizat ediția recentă a lui Paley. Putem considera că într-o epocă în care oamenii vorbesc atât de superficial despre ceasornicari orbi, este momentul ca bunul simț să intervină și nu este o expresie mai bună a acestuia în domeniu decât cea a cărții lui Paley, care e acum reintitulată *Ceasornicarul lui Paley*.

Paley ne face cunoștință cu un ceasornicar care poate nu doar să vadă ceea ce face, dar care știe sfârșitul încă de la început și care demonstrează o înțelepciune și o putere care sunt cu adevărat copleșitoare. Autorul nostru ne dezvăluie lucruri pe care toți le luăm drept bune fără a le mai cerceta, despre noi înșine și lumea care ne înconjoară, muștrându-ne cu blândețe pentru puțină apreciere nu doar a înțelepciunii care a fost implicată în crearea noastră, dar și a dragostei și grijii cu care această înțelepciune a fost aplicată. Pe scurt, citindu-l pe Paley, devine dificil să mai vedem lumea sau pe noi înșine în vechea lumină.

Ceea ce este surprinzător de-a lungul întregii cărți nu e doar cunoașterea enciclopedică pe care autorul o are despre subiectul său, ci și mirarea de copil pe care o manifestă în fața lumii naturale, prin care el aduce cu măiestrie atenției noastre înțelepciunea care a avut grijă de cel mai mic detaliu al creației. Iar această minunare este de-a dreptul contagioasă. Paley nu are nimic din acea aroganță care este semnul distinctiv al altor filosofi. Oricine poate să compare un capitol din Paley cu unul din Hegel, Hobbes sau Hume și să vadă diferența dintre ele. Asemenea oameni au nevoie de o mulțime de comentatori care să discute aprins, la nesfârșit, asupra înțelesului unei fraze subtile sau ingenioase, ori asupra unui sentiment confuz exprimat (lucruri în care operele lor, într-adevăr, abundă). Dar nu Paley. El nu are nevoie de comentarii. Cititorul de astăzi nu va simți nici o dificultate în a înțelege tot ceea ce Paley a avut de spus, deoarece el dovedește o claritate meticuloasă în toate afirmațiile sale. Tot ceea ce ne mai rămâne deci este să solicităm atenția cititorului pentru opera ce urmează, cu rugăciunea plină de speranță că aceasta va fi ceva cu totul deosebit.

Referințe

1. Bill Cooper, Ashford, Middlesex England, Ianuarie 1997.
2. Cicero, *De Natura Deorum (On the Nature of the Gods)*, tr. Horace McGregor, 1988, Penguin Classics, pag. 159
3. Bill Cooper, *After the Flood*, New Wine Press, Chincester, pag. 15-35 (Capitol : *The Knowledge of God amongst the Early Pagans*)
4. Werner Gitt, *Information: The Third Fundamental Quantity*, pamfletul nr.276 al "Creation Science Movement"
5. Ibidem
6. Ibidem
7. Dawkins, R, *The Blind Watchmaker*, 1986
8. Denton, Michael, *Evolution: A Theory in Crisis*, 1985

CONCEPTUL DE *MEDICINĂ CREȘTINĂ*

TEMATICA UNUI CURS POSIBIL

I. Antropologie Medical Creștină

1. Noțiuni esențiale de antropologie medicală creștină: trup, suflet, organele corpului menționate în Sfânta Scriptură, în care se arată cele mai de seamă înțelesuri ale mădulelor: inimă rinichi, sânge, oase, limbă, dinți, păr, încheieturi.
2. Trupuri neputrezite, diagnosticul diferențial între moaște și false moaște, stigmat și false stigmat, diagnosticul diferențial între viziuni autentice și sindromul halucinator, în care se arată poziția ortodoxă asupra înțelesului acestora.
3. Firea omenească a Mântuitorului pe cruce, agonia, moarte. Martirajul Sfinților – formă de depășire și autodepășire a anatomiei funcționale a corpului omenesc, în care se arată o altă dimensiune a legăturii trup-suflet

II. Patologia Medicală Spirituală

1. Noțiunea de sănătate și de boală în conceptul de medicină creștină, în care se prezintă conceptul laic sărăcit de referirea la suflet și conceptul creștin în care trebuie să abordăm trupul și sufletul deopotrivă
2. Cauzele spirituale ale bolilor, un capitol care nu se găsește în cărțile științei medicale
3. Bolnavul, Preotul, Medicul, Sora – personaje ale Sfintei Scripturi și ale Sfintei Tradiții în care se arată relația deontologică creștină între aceste personaje.
4. Bolile menționate în Sfânta Scriptura în care se face o analiză amănunțită a cadrului nosologic.
5. Vindecarea – act restaurator al ființei umane în care se insistă asupra vindecării complete, adică a trupului și a sufletului.
6. Spitalul creștin prezentat ca un loc de tămăduire, spovedanie, împărtășanie.
7. Moartea , diagnosticul clinic al morții. Asistarea muribunzilor, în care se arată importanța capitală pentru mântuire a îngrijirii muribunzilor.

III. Conceptul de Medicină Creștină

1. Corelații ale patologiei medicale și spirituale pentru a lămuri mai bine bolnavii că există și cauze spirituale ale bolilor
2. Bio-etica medical-creștină în care se demonstrează că există și o etică medical creștină chiar dacă tratatele de medicină laică fac abstracție de poziția Bisericii față de:
  - a) manipulări genetice
  - b) planning familial
  - c) transplant de organe
  - d) eutanasi, etc.
3. Sisteme sanitare laice. Legislația sanitară laică ?Asociații filantropice necreștine sau pseudocreștine. Atitudine critică asupra lor. În acest curs se dovedește că numai acel medic promovează conceptul de medicină creștină care săvârșește actul medical sau curativ în numele Domnului Nostru Iisus Hristos.

IV. Igiena – Abordarea scripturistică și după Sfânta Tradiție

1. Igiena alimentară
2. Igiena muncii
3. Igiena somnului
4. Igiena sexuală în care se demonstrează regimul de viață al unui creștin pentru a-și întreține sănătatea
5. Noțiunea elementului de profilaxie înțelegându-se prin aceasta profilaxia căderii în boală trupească și sufletească deopotrivă

KOSOVO

Joi, 29 aprilie, ora 20:16

Dragă Ionuț,

Bombardamentele s-au intensificat, în seara aceasta clădirea în care locuiesc a fost zguduită ca de un cutremur, au atacat o cazarmă militară din apropiere și au distrus de asemenea și un spital pentru copii (fără să fie vreo victimă).

Dar NATO a ucis mulți oameni nevinovați în aria rezidențială a orașului Surdulica (zeci de morți și sute de răniți). Aceasta este o crimă, dar nimeni nu va fi chemat în justiție pentru a da socoteală. Acum îmi este teamă să nu folosească gloanțe, rachete și Tomahawk-uri cu încărcătură radioactivă (DU – depleted uranium) în Kosovo și pe întreg teritoriul Iugoslaviei. Este mai rău decât la Cernobâl. Este genocid curat, deoarece oricine va respira praful radioactiv care se răspândește după fiecare explozie, va avea cancer în scurt timp, o particulă de cinci microni emite o imensă doză de radiații. Trebuie să protestăm cu toții și să împiedicăm ca NATO să utilizeze astfel de armament.

Dovada că NATO minte: după cum știi se spune că forța NATO trebuie primită în Kosovo pentru a urmări punerea în practică a acordului. Guvernul nostru a fost de acord cu o forță armată a Națiunilor Unite, dar care să nu aibă în componență țări NATO. NATO spune că singurul scop pe care-l urmărește este protejarea cetățenilor din Kosovo. De fapt, ei au nevoie să trimită acolo trupe NATO doar pentru propriul lor interes strategic, și în acest scop folosesc populația din Kosovo ca scuză. Tu ce crezi?

Televiziunea noastră tocmai ne-a avertizat să nu mâncăm pește din Dunăre, pentru că tot ce se află în fluviu este contaminat de chimicale de la fabricile distruse de NATO (ceea ce este împotriva convenției de la Geneva).

Vineri, 30 aprilie, ora 03:18

Acum este trei dimineața. Am auzit sunetul înfiorător al unei rachete zburând deasupra casei mele, la ora 2:40, apoi am auzit explozii în centrul orașului. Nu pot vedea de aici ce obiectiv a fost atacat, dar un nor imens se așază pe clădirile din centru. Se pare că a fost lovit sediul poliției militare. La Radio Novosti se anunță că aerul din acea zonă e irespirabil.

Mă tem că acești criminali folosesc arme cu conținut de uraniu neîmbogățit; probabil că toată populația de acolo este contaminată. Specialiștii spun că la câțiva ani după inhalarea prafului radioactiv se va instala cancerul.

Al tău în Hristos,

Lazăr

DESPRE

RĂSTIGNIREA BISERICII
ÎN IUGOSLAVIA 1991 – 1999

AICI TREBUIE FĂCUT UN TEXT INTRODUCATIV ÎN
CARE SĂ SE VORBEASCĂ DESPRE MITINGUL
ORGANIZAT DE SCARA LA TIMIȘOARA, DESPRE
FAPTUL CĂ ROMÂNII NU AU SUSȚINUT AMERICA
ȘI DESPRE TEXTELE CARE URMEAZĂ...

Din capul locului trebuie spus că nu se poate înțelege ce s-a întâmplat în Iugoslavia în ultimii opt ani fără a se avea o perspectivă creștină asupra vieții și fără a se plasa aceste evenimente în contextul istoriei contemporane. Bătrânii de la Sfântul Munte, când erau întrebați de vreun lucru, începeau prin a prezenta istoria mântuirii lumii de la Creație și trecând prin toate etapele definatorii ale condiției umane, pentru ca acel ce căuta răspuns să fie pe deplin lămurit asupra a ceea ce voia să știe.

Deși nu este loc aici pentru o asemenea desfășurare, trebuie făcută o retrospectivă asupra prigonirii Bisericii lui Hristos din epoca contemporană, prigoană care începe în Franța revoluționară a anului 1789 sub masca libertății, fraternității și egalității. Această revărsare a urii împotriva a tot ceea ce înseamnă simbol al creștinătății – de la forma statală la ultima biserică parohială – a fost înlesnită de pierderea Harului mântuitor al bisericii romano-catolice după Schismă. Această mlădiță ruptă de la Trupul lui Hristos, care a adus uscare duhovnicească întregului Apus pentru mai multe sute de ani, avea să fie aspru călcată de tăvălugul anticreștin al Revoluției Franceze. Odată răul dezlănțuit, întregul Apus se va fărâmița sub imperiul ideologiei iluministe și al naționalismului de extracție masonică. Promovarea naționalismului a avut ca rezultat prăbușirea Imperiului teocratic habsburgic, singura opreliște împotriva exportului de ideologie către Răsărit.

A fost nevoie de mai bine de o sută de ani de pregătire pentru a face ca Rusia pravoslavnică să cadă în mâinile bolșevicilor. Bineînțeles, din Apus nu a venit numai importul de ideologie ci și ajutorul financiar și militar cuvenite pentru a înăbuși orice încercare de salvare a poporului rus pe temelile ortodoxiei și tradiției. Naționalismul a fost înlăturat și, mai mult, orice formă de exprimare a identității naționale a fost condamnată și prigonită pentru a lăsa loc internaționalismului.

După mai bine de jumătate de veac, în care s-a încercat în Apus înstrăinarea omului de Dumnezeu și neam printr-o libertate excesivă, vecină mai întotdeauna cu libertinajul, Răsăritul ortodox a fost abandonat bolșevismului care avea ca scop distrugerea integrală a Bisericii – atât a persoanei cât și a lăcașului de cult. Dacă pentru Occident s-a mers spre un individualism care lăsa pe om în afara oricărei legături cu comunitatea și cu Dumnezeu, în spațiul ortodox, unde Harul lui Dumnezeu încă mai lucrează, s-a folosit o metodă brutală de distrugere a tot ceea ce nu se dezintegrează în valul comunist. Experiența lagărului comunist pentru întreaga Ortodoxie a fost zguduitoare – zeci de milioane de creștini au fost martirizați iar zeci de mii de biserici au fost șterse de pe fața pământului. Bisericilor rămase li s-a dat o altă destinație cum de altfel s-a încercat să se dea și oamenilor.

Nu trebuie uitat că prigoana împotriva Bisericii nu a fost numai una de distrugerea a lăcașelor de cult ci și de sprijinire a elementelor dizolvante pe plan spiritual care în clipa de față își cunosc apogeul în forma ecumenismului, identificat de Sfântul Iustin Popovici și de Părintele Dumitru Stăniloae ca pan-erezia secolului.

Preambulul războiului mondial avea să fie conflictul din Spania unde începeau să se contureze taberele: pe de o parte bolșevismul sprijinit sau privit cu îngăduință de o bună parte a statelor occidentale iar pe de alta forțele naționalist – creștine. Numai între 19 iulie 1936 – februarie 1937 aveau să fie dărâmate sau prădate în întregime 20 000 de biserici, peste 16 750 de preoți fiind asasinați, iar mai bine de 300 000 de credincioși masacrați de bolșevici.(1)

Tragedia Iugoslaviei, care în primul război mondial pierduse peste un milion de oameni, avea să se continue în al doilea război mondial, de aceea trebuie să zăbovim pentru a vedea ce s-a întâmplat cu Biserica lui Hristos în acel spațiu între 1941-1945. Patriarhul Serbiei Gavriilo împreună cu Episcopul de Zica – Sfântul Nicolai Velimirovici - au fost aruncați în lagărul de la Dachau, trei episcopi ortodocși sârbi au fost martirizați de catolicii ustași – Platon de Banja Luka, Sava de Gornji Karlovac și Petar de Dabar-Bosnia. Episcopul Irinej al Dalmației a fost deportat într-un lagăr de lângă Florența, iar Episcopul Dositej de Zagreb-Ljubljana a murit în 1945 în urma torturilor psihice și fizice suferite în închisorile ustașe. Mitropolitul de Skopije împreună cu clerul ortodox au fost obligați să părăsească Macedonia. Toți episcopii rămași în Iugoslavia au fost izolați de popor și trimiși în domiciliu obligatoriu în diferite mănăstiri. Nu s-au mulțumit însă a bate păstorul pentru a împrăști turma, au fost uciși peste un milion de sârbi, iar peste 400 de biserici ortodoxe au fost dărâmate. În Episcopia de Gornji Karlovac din 203 de biserici și paraclise, 116 au fost demolate și 21 au suferit grave stricăciuni; în Episcopia Slavoniei s-au distrus 54 de biserici, 21 suferind considerabile stricăciuni; în Episcopia de Banja Luka 64 de biserici au fost distruse, 21 au suferit stricăciuni iar trei mănăstiri au fost șterse de fața pământului. Numai în aceste trei eparhii ortodoxe se află jumătate din bisericile distruse în al doilea război mondial pe teritoriul Patriarhiei Serbiei. Nu vom mai socoti arhivele și bibliotecile, odoarele și obiectele de artă bisericască care au fost pierdute pentru totdeauna.(2) Iugoslavia celui de al doilea război mondial oferă un tablou înspăimântător, în care nemții își dau mâna cu croații și musulmanii pentru distrugerea Ortodoxiei sârbești, în care hoardele de partizani comuniști ai lui Tito sunt sprijinite de “aliați” împotriva cetnicilor Generalului Martir Draza Mihailovici – apărătorul rânduielilor creștine ale Serbiei.

Sistemul instaurat de Tito a permis o dezvoltare a vieții economice care nu se putea concepe în nici un stat satelit al Uniunii Sovietice, dar în ceea ce privește viața religioasă s-a dus o politică de persecuție, ceea ce a însemnat martirizarea a peste 300 de preoți ortodocși (naziștii, în timpul războiului mondial, uciseseră aproape 200 de preoți) și descurajarea oricărei tentative de păstrare a contactului poporului cu Biserica.(3) Pentru slăbirea influenței sârbești (ortodoxe) în spațiul iugoslav, croatul Tito va avea grijă să acorde o prea-largă autonomie Voievodinei și provinciei Kosovo și Metohia, rupând astfel Serbia în trei părți, mai mult, dezlipind-o de centrul ei spiritual, de leagănul civilizației sârbești – Kosovo. Nu numai că va lăsa provincia ortodoxă în mâinile musulmanilor albanezi, dar va emite și legi speciale care să interzică întoarcerea sârbilor expulzați sau refugiați în Kosovo, ceea ce va duce, alături de alți factori, la slăbirea elementului sârbesc – care până atunci reprezenta 51% din populația provinciei. Îndepărtarea sârbilor de Ortodoxie în aceste teribile încercări prin care au trecut avea să fie însă numai în formă deoarece după căderea sistemului comunist se va observa o reală creștere a sentimentului religios în Serbia sub păstorirea vrednicilor ierarhi sârbi, în mare parte ucenici ai Sfântului Iustin Popovici.

Un asemenea stat, care putea oferi un climat economic și spiritual promițător nu a fost tolerat de către Occident. Un alt lucru interesant este și faptul că după ce Episcopul Artemije de Raska și Prizren (Kosovo) a înaintat Sinodului Bisericii Ortodoxe Sârbe cererea de ieșire a Serbiei din Consiliul Mondial al Bisericilor, a urmat înarmarea catolicilor și musulmanilor care va însemna începutul sfârșitului pentru Iugoslavia. S-a folosit aceeași veche metodă de a finanța și supralicita naționalismele din toate statele fostei Iugoslavii, care aveau să ducă la un inevitabil război și să ofere pretextul intervenției occidentale.

Pentru Serbia, Miloșevici nu a fost altceva decât “pionul otrăvit”. În conflictele din Croația și Bosnia, deși el a început ofensiva, nu a mers până la capăt, retrăgând toată tehnica de luptă și lăsându-i pe sârbii din teritoriile croate și bosniace fără nici o apărare împotriva unei ofensive (care era și catolică și musulmană, dar mai ales

atee), finanțată de puterile occidentale – în special de Germania al cărei interes în această parte a Europei nu e tocmai nou – care s-a soldat cu un exod de aproape un milion de sârbi ortodocși din provincia Krajna și din teritoriile sârbești din Bosnia-Herțegovina și cu distrugerea sau stricarea a aproape 800 de locașe de cult ortodoxe sau clădiri bisericesti. Pentru ca cifrele să nu pară extragerate, mai ales atâta vreme cât mass-media națională și internațională păstrează o tăcere absolută asupra acestui subiect, voi continua cu expunerea datelor adunate de la ierarhii celor zece scaune episcopale ortodoxe din teritoriile Croației și Bosniei-Herțegovinei de către Domnul Slobodan Mileusnic – Directorul Muzeului Bisericii Ortodoxe Sârbe din Belgrad – în cartea *Spiritual Genocide 1991-1995 (1997)*:

Eparhia de Banija Luka

Distruse: 2 biserici

Avariate: 3 biserici

Distruse: 2 case parohiale

Eparhia de Bihac-Petrovac

Distruse: 26 biserici

Avariate: 68 biserici

Distruse: 10 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Avariate: 14 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Eparhia de Gornji Karlovac

Distruse: 11 biserici

Avariate: 45 biserici

Distruse: 8 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Avariate: 14 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Eparhia de Dabar-Bosnia

Distruse: 23 biserici

Avariate: 13 biserici

Distruse: 11 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Avariate: 3 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Eparhia Dalmației

Distruse: 14 biserici

Avariate: 45 biserici

Distruse: 1 casă parohială

Avariate: 13 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Eparhia de Zagreb-Ljubljana

Distruse: 9 biserici

Avariate: 29 biserici

Distruse: 5 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Avariate: 7 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Eparhia de Zahum-Herțegovina

Distruse: 36 biserici

Avariate: 28 biserici

Distruse: 12 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Avariate: 2 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Eparhia de Zvornic-Tuzla

Distruse: 38 biserici
Avariate: 60 biserici
Distruse: 31 case parohiale și alte clădiri bisericesti
Avariate: 19 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Eparhia de Osijek Polje și Baranje

Distruse: 14 biserici
Avariate: 35 biserici
Distruse: 6 case parohiale și alte clădiri bisericesti
Avariate: 8 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Eparhia Sloveniei

Distruse: 39 biserici
Avariate: 41 biserici
Distruse: 25 case parohiale și alte clădiri bisericesti
Avariate: 15 case parohiale și alte clădiri bisericesti

Recapitulare:

Distruse: 212 biserici (parohii, filii, paraclise)
Avariate: 367 biserici (parohii, filii, paraclise)
Distruse: 111 case parohiale și alte clădiri bisericesti
Avariate: 107 case parohiale și alte clădiri bisericesti(4)

Cum era și de așteptat, Comunitatea Europeană, Organizația Națiunilor Unite și alte foruri internaționale de acest gen, au închis ochii. (Să nu uităm că Germania a fost primul stat care a recunoscut independența Croației, iar Vaticanul al doilea...)

Cu toate că aceste două războaie, din Croația și din Bosnia, puneau la grea încercare economia sârbă, până atunci prosperă, totuși nu erau semne că ea ar putea să cedeze. Și iată cum același Occident a mai creat încă un conflict, artificial, prin care a reușit distrugerea radicală a economiei sârbe. S-a folosit situația albanezilor din provincia Kosovo, centru istoric, cultural și nu în ultimul rând ortodox, pentru a umili astfel nu numai pe sârbi ci întreaga Ortodoxie. Și de această dată, Miloșevici a forțat nota pentru a oferi Occidentului prilej pentru a interveni.

Ca de obicei, vocea ortodocșilor nu a vrut să fie auzită; apelurile Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, ale tineretului ortodox sârb, declarația Patriarhului Alexei II al Moscovei și a toată Rusia – care avea să slujească în timpul bombardamentelor împreună cu Patriarhul Pavle al Serbiei în fața a peste 150 000 de oameni – Scrisoarea Episcopului de Raska și Prizren către statele apusene, nu își vor găsi ecoul în inimile necreștine sau decreștinate. Inclusiv faptul că pentru prima oară în istoria creștinătății Sinaxa Sfântului Munte avea să se coboare pentru a fi la Belgrad, devenit centru al Ortodoxiei prigonite, va trece neobservat într-o lume în care valorile spirituale se vor sufocate ori pervertite.

Intervenția auto-intitulată “umanitară” a NATO a făcut ca peste 50 de mănăstiri și biserici, 36 de monumente, 30 centre vechi ale orașelor sârbești, peste 60 de situri arheologice valoroase să fie distruse sau avariate. În special au fost amenințate cele mai reprezentative monumente de cultură și spiritualitate ale sârbilor din Kosovo, unde se află 1200 de biserici și lăcașuri sfinte. Au suferit stricăciuni, de asemenea, locuri de închinare ale

ortodocșilor din alte părți ale Serbiei. Peste 330 de clădiri ale instituțiilor preșcolare, școlare și universitare au fost atacate în cele două luni și jumătate ale bombardamentelor “aliate”.

Din punct de vedere economic, prin distrugerea marilor companii și firme industriale, în general a mijloacelor de producție, mai bine de un milion de oameni și-au pierdut slujbele, iar peste două milioane au rămas fără nici un venit. Au fost distruse marile complexe industriale din majoritatea orașelor Serbiei. Industria petrochimică a Iugoslaviei a fost total distrusă, la fel ca și cea mai mare fabrică de fertilizanți, singura fabrică de mașini a Iugoslaviei, fabrica de textile, fabrica de tutun din Niș, cea de produse farmaceutice, stația de vinificație, fabrica de mașini agricole.

Distrugerea rafinăriilor, a marilor complexe chimice, a depozitelor de combustibil, a sistemului energetic și de alimentare cu apă au contribuit la distrugerea sistematică a surselor economice ale Iugoslaviei și au dus la o catastrofă umanitară și ecologică. Bombardarea marilor complexe chimice, a rafinăriilor și celorlalte obiective similare au cauzat răspândirea necontrolată și evaporarea unor enorme cantități de substanțe foarte nocive. Concentrațiile lor au ajuns în unele cazuri la peste 1000 de ori față de nivelul permis.

De-a lungul celor 80 de zile de bombardare a Iugoslaviei la cinicul capitol “pagube colaterale” aliații și-au înscris, alături de cele prezentate mai sus, 2000 de morți din rândul civililor dintre care 30% sunt copii sub 15 ani. Numărul militarilor care au murit nu se cunoaște cu precizie. (5) Pentru că nu era deajuns distrugerea economică a Serbiei, s-a dorit și distrugerea ei biologică folosindu-se arme interzise de toate tratatele și convențiile internaționale, care aveau să trezească indignarea comunităților științifice sârbești și internaționale. Odată distrusă economia Serbiei în urma nimicitoarelor raiduri aeriene aliatare (care bombardaseră a doua oară în ultimii 50 de ani Belgradul în timpul Sfintelor Paști) a fost dată mână liberă musulmanilor, care numai în două luni cu “supraveghere” internațională au distrus peste 70 de biserici ortodoxe.(6) Și de această dată, exodul masiv al sârbilor din provincia Kosovo – mai bine de o sută de mii - nu a ridicat nici o grijă conducătorilor lumii, iar distrugerea bisericilor ortodoxe cu atât mai puțin. Ca și în celelalte state foste iugoslave, în Kosovo marca germană este “monedă națională” iar bazele NATO țin locul armatei naționale, arătând astfel, dacă mai era nevoie, că suveranitatea Serbiei asupra teritoriului ei celui mai sfânt nu mai există. Acest fapt nu va avea consecințe nefaste doar pentru poporul sârb, care, îndepărtat de rădăcinile sale istorice și spirituale, va înfrunta mai greu ispitele ce vor urma, ci și pentru întreaga Ortodoxie a cărei metoc era provincia Kosovo și Metohia.

Este important de arătat că, la 600 de ani de la bătălia de la Kosovopolje, în care forțele creștine au fost înfrânte de păgâni, sârbii s-au confruntat de această dată singuri cu păgânismul modern. Trebuie însă știut că potrivit tradiției ortodoxe, cei care au căzut în bătălia de la Kosovopolje, alegând, în fața Maicii Domnului, viața veșnică în locul biruinței vremelnice, au căpătat mântuire, iar acum, când întreg poporul sârb este crucificat, ar trebui să ne rugăm lui Dumnezeu, precum tâlharul pe cruce, pentru a fi împreună pomeniți în Împărăția Sa.

Note:

1. *** , *Prigoana religioasă în Spania*, Editura Floris Rom, București, 1996
2. Slobodan Mileusnic, *Spiritual Genocide 1991 – 1995 (1997)*, Muzeul Bisericii Ortodoxe Sârbe, Belgrad, 1997
3. Velibor Dzomic, *Martyrdom of the Serbian Church from the Communists, Part I*, Svetigora, Cetinje, 1997
4. Slobodan Mileusnic, *op.cit.*
5. Conform datelor diplomației iugoslave
6. Slobodan Mileusnic, *Crucified Church in Kosovo*, Muzeul Bisericii Ortodoxe Sârbe, Belgrad, 1999

MESAJUL TINERETULUI ORTODOX SÂRB CĂTRE FRAȚII ȘI SURORILE ÎNTRU HRISTOS DIN SFÂNTA ROMÂNIE

Întru Iisus Hristos, Domnul nostru Cel înviat, mult iubiți Frați și Surori, credincioși ai Bisericii Sale din Sfânta Românie, Hristos a Înviat!

Astăzi, chiar după ce Biserica a sărbătorit Învierea Mântuitorului, noi, poporul ortodox sârb ne aflăm în Vinerea Mare. Astăzi suntem răstigniți. Există din nou un Pilat din Pont, acum sub mai multe fețe, care să-și spele mâinile de această crimă. Și există multe nații, precum mulțimea din Ierusalim odinioară, care să strige: Răstigniți-i ! Răstigniți-i ! Diferența majoră dintre Răstignirea lui Dumnezeu și a noastră este aceea că Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului nu a avut nici un păcat, pe când noi avem. Dar chiar dacă păcatele noastre sunt vechi și grele în fața lui Dumnezeu, nu avem nici o vină în fața celor mai puternice state ale lumii acesteia.

Oamenii care conduc țările din NATO vorbesc despre catastrofa umanitară și despre exodul etnicilor albanezi din Kosovo. Vorbesc despre femei violat, despre animalele albanezilor care au fost ucise, despre sate distruse și orașe care au fost golite. Astfel, indignați de așa-zisa injustiție a națiunii noastre, sunt hotărâți să ne învinuiască de tot răul petrecut de la căderea Iugoslaviei lui Tito în război civil. Despre sârbi vorbesc ca despre "ținte legitime". Deci ne iubesc, într-adevăr, după cum se vede. NATO ne iubea și acum patru ani, când avioanele lor bombardau atât obiective militare, cât și civile, din părțile sârbești ale Bosniei, în timp ce peste 300.000 de refugiați sârbi încercau să scape de la măcelul de care bunicii lor, în urmă cu 50 de ani, nu au scăpat. Astfel, NATO ne iubește și acum, când bombardează pe aceiași refugiați fără case, în număr de peste 800.000, din Croația și Bosnia, aflați în Serbia astăzi. Cu câțiva ani în urmă, fostul șef al administrației Clinton, David Groumpert, a prevăzut soarta sârbilor, spunând "Sârbii sunt virusul, pe care trebuie să-l distrugem!"

Astăzi este Vinerea Mare! Astăzi este Răstignirea!

Frați și Surori mult iubiți în Hristos, credem că acest război a început din motive care sunt diferite de cele proclamate oficial. Ca ortodocși, harul lui Dumnezeu ne dă puterea de a deosebi între Îngerii Luminii și îngerii întunericii. Agresiunea împotriva țării noastre, numită "Îngerul milostiv", a fost plănuită de o minte diabolică. În locul negocierilor pașnice, pentru a soluționa criza din Kosovo, ei au hotărât să folosească bombe și rachete împotriva poporului ortodox sârb. Ni s-a cerut să cedăm ceea ce noi nu putem ceda. Au cerut Kosovo, pământul nostru sfânt, pământul cu peste o mie de biserici și mănăstiri, cu sute de sfinte moaște, pământul îmbibat de sângele strămoșilor noștri, morți pentru libertatea Serbiei și a întregii Europe. Au cerut ca trupele NATO să poată folosi orice drum, port, pod al Serbiei, să circule nestingheriți prin țara noastră, să fie deasupra oricărei legi, indiferent de faptele lor, să fie stăpâni și judecători peste noi.

Atitudinea Bisericii Ortodoxe Sârbe în ce privește situația Iugoslaviei, este bine cunoscută. Atâta timp cât suntem fii ai Bisericii noastre, aceste opinii sunt și ale noastre. Delegația Bisericii Sârbe a încercat să găsească o soluție diplomatică, și chiar a propus soluții care țin seama atât de aspectele istorice cât și de realitățile actuale din Kosovo. Delegației i s-a spus că fără semnarea documentului pregătit în SUA, bombele vor fi expresia democrației occidentale.

Suntem încredințați că ortodocșii din România se solidarizează cu suferințele poporului ortodox sârb și totodată ale Bisericii. Știm că sufletele și mințile voastre sunt îndreptate spre rugăciune pentru noi și Sfânta Biserică. Vrem să știți că singura noastră dorință este să avem pace cu toate popoarele, să trăim în pace cu toți cei ce vor să trăiască în pace cu noi. Dar nu vrem pace în afara lui Hristos și în afara dreptății Lui. Ne rugăm Domnului să aibă milă de tot sufletul nevinovat căzut victimă acestei violențe. Biserica Sârbă, împreună cu poporul

binecredincios se roagă lui Dumnezeu să le dăruiască Harul Divin pentru a-și putea păstra demnitatea umană dată de Chipul lui Dumnezeu, chiar în contextul în care mentalitatea new-ageistă amenință să ne pervertească conștiințele.

Vă asigurăm, Frați și Surori din România Sfântă, că vom fi una în Hristos, precum Sfântul Ștefan cel Mare și Sfântul Sava, precum Justin Popovici și părintele Dumitru Stăniloae sunt. Este un singur Hristos, este o singură Biserică și un singur popor al lui Dumnezeu. Împreună aparținem lui Hristos și Bisericii Sale Celei Una și Sfinte.

Ne rugăm ca mult iubita Sfântă Românie să aibă puterea să-și găsească drumul, astfel încât inima și sufletul ei să se poată ridica deasupra pragmatismului temporar, dictat de interese individuale. Pentru Voi, Fraților, ne vom purta Crucea, știind că nici voi, nici noi nu vrem să fim despărțiți. Cunoșcându-vă, avem credința că despărțirea este imposibilă. Anatema să fie dușmanul, care desparte Creația de Dumnezeu și frații de frați, și toți acei care-l urmează de bunăvoie.

Dumnezeu să-i ierte pe toți acei oameni care nu știu ce fac. Pace vouă și nouă. Pace lumii. Pacea lui Hristos cu toții.

Hristos a înviat!
Adevărat a înviat!

Întru Învierea Domnului, Biruitorul iadului, Dumnezeu nostru și Dumnezeul părinților noștri, Dumnezeul Sfântului Sava și Sfântului Ștefan cel Mare, ai voștri Frați și Surori din Comunitatea Tinerilor Sfântul Sava.
4 mai 1999

DECLARAȚIA PUBLICĂ A SFÂNTULUI SINOD AL EPISCOPIILOR BISERICII ORTODOXE A SERBIEI

BELGRAD, 23 MARTIE 1999

După întâlnirea de la Patriarhie din 23 martie 1999, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Serbiei dorește să facă următoarele declarații privind situația din Kosovo, și amenințarea cu bombardarea Serbiei și a R.F. Iugoslavia.

Experiența umană, atât cea veche cât și cea nouă, și mai cu seamă cea mai recentă, petrecută pe teritoriul fostei Iugoslavii, ne învață că războiul și agresiunea, în special cea de tip interetnic, lasă în urmă numai devastare și nefericire generală, cu consecințe spirituale, morale și sociale pe termen lung, precum și răni deschise. Având cunoștință de toate acestea, cerem și pledăm, în numele Domnului, pentru încetarea tuturor ostilităților în Kosovo și Metohia, și ca problemele să fie soluționate exclusiv prin mijloace pașnice politice. Calea non-violenței și cooperării este singura cale binecuvântată de Dumnezeu și care corespunde cu experiența și cu legile umane și divine.

Adânc îngrijorați de pericolul ce planează asupra leagănului Serbiei - provincia Kosovo și Metohia - și asupra tuturor în Kosovo, și în special de teribilele amenințări ale puterilor militare ale lumii de a bombardarea Patria părinților noștri, noi reamintim liderilor responsabili ai comunității internaționale că relele din Kosovo sau din orice parte a lumii nu pot fi îndreptate printr-un rău mai mare și mai imoral: bombardarea unei mici dar onorabile națiuni europene. Nu putem crede că această comunitate internațională a ajuns atât de neputincioasă în a găsi căile pașnice și umane ale unei înțelegeri, recurgând acum la mijloacele întunecate și umilitoare ale marii violențe, atât în ceea ce privește onoarea indivizilor cât și a națiunilor respective.

Ne rugăm Stăpânului păcii , Dumnezeului celui viu și atotputernic, în ale cărui mâini se află judecata și dreptatea, să dea poporului din Kosovo și Metohia precum și celor din întreaga noastră Patrie și de oriunde în lume dreptate, siguranță și libertate, iar marilor puteri pământești rațiune și înțelepciune.

Din partea Cancelariei Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Serbiei.

DECLARAȚIA PUBLICĂ A
EPISCOPIILOR BISERICII ORTODOXE A SERBIEI
BELGRAD, 25 MARTIE 1999

Biserica Ortodoxă a Serbiei, în nenorocirea care afectează Patria noastră datorită bombardamentelor NATO, face apel la guvernele tuturor statelor lumii pentru a acționa în sensul opririi bombardamentelor și a fi găsită o soluție dreaptă pentru ieșirea din criză pe calea negocierilor. Biserica Ortodoxă a Serbiei face apel la toate autoritățile militare și civile ale Serbiei și Iugoslaviei să facă tot ce le stă în putință ca pacea să fie restabilă. Chemăm pe toți episcopii din Serbia și din afară, preoți și credincioși ai Sfintei noastre Biserici, ca pentru calamitatea ce s-a abătut asupra noastră, să-și înmulțească rugăciunile lor către Bunul Dumnezeu, singurul Care are pacea, ca să dea acea pace neamului nostru torturat și suferind, precum și tuturor celor ce trăiesc împreună cu noi. Fie ca Apelul nostru, adresat Lumii și publicului larg, să nu amintească de "vocea singuratică ce strigă în pustiu".

✝ Patriarhul Serbiei Pavle

Președintele Sfântului Sinod al Episcopilor Bisericii Ortodoxe a Serbiei

O SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE PREȘEDINȚII, MINIȘTRII ȘI PARLAMENTARII,
CĂTRE DIPLOMAȚII ȘI AMBASADORII STATELOR UNITE ALE AMERICII
ȘI ALE ALTOR STATE APUSENE

Doamnelor și Domnilor,

Vă scriu această SCRISOARE DESCHISĂ, cu toate că nu sunt sigur cum va ajunge la dumneavoastră, atât timp cât telefoanele și orice altă formă de comunicație cu Kosovo sunt moarte, acesta fiind unul din numeroasele "succese" ale intervenției NATO în patria mea.

Timp de 16 zile de bombardament continuu al aliaților voștri ați obținut într-adevăr rezultate astronomice, astronomice din punctul vostru de vedere. Ați distrus cazarme și alte dependențe militare, fabrici și zone rezidențiale civile, poduri și transmițătoare radio; ați adus moarte și răni, dureri și suferințe în multe case și sate; ați obligat un întreg popor să intre în adăposturi. Și toate acestea le faceți din "rațiuni umanitare"? Am fi recunoscători dacă ne-ați explica cum vă veți exprima rațiunile neumanitare. Bineînțeles, toate acestea ne provocă mare durere, cu atât mai mult cu cât nu cunoaștem ceva care să fi făcut pentru a merita toate acestea. Voi spuneți că acționând astfel vreți să-l pedepsiți pe domnul Miloșevici. Chiar nu aveți alte căi și mijloace de a-l pedepsi pe el personal fără a pedepsi poporul necăjit al lui Dumnezeu din Aleksinac, Pristina, Belgrad, Vilika Hoca și de cine știe unde mai aveți de gând să loviți?

În concordanță cu legile internaționale unanim acceptate, precum și cu legile lui Dumnezeu, dacă cineva pedepsește sau omoară un copil pentru crimele și faptele rele ale părinților săi, acela însuși devine un agresor și un criminal. Dacă același lucru se întâmplă la o scară mare și în contextul unui război, atunci ei sunt criminali de război și ar trebui judecați la Tribunalul de la Haga. Care este diferența între acei criminali și voi, la ale căror ordine mii de tone de explozibil sunt aruncate asupra capetelor oamenilor nevinovați și copiilor, pentru crimele unui singur om, ale domnului Miloșevici ?

Nu ar trebui să vă aflați voi la Tribunalul de la Haga? Poate vă îndulciți cu gândul că nu există nimeni care să vă aducă acolo. Cred că vă ajută prea puțin acest gând dacă aveți conștiință și credeți în Dumnezeu (precum susțineți). Nimeni nu poate scăpa judecății Dreptului și Veșnicului Judecător, nici chiar voi cu toată puterea voastră economică și militară. Gândiți-vă la aceasta.

În continuare aș dori să accentuez și altceva. Cea mai mare victimă a bombardamentelor voastre (NATO) nu sunt obiectivele demolate sau avariate sau morții și răniții (indiferent de cât de mare este numărul acestora), ci ceva pe care voi l-ați oprit din creștere, ceva ce a fost conceput și ar fi trebuit să aducă integrarea Serbiei, Iugoslaviei și Balcanilor în curentul European și Internațional. Acel ceva este DEMOCRAȚIA ! Înaintea bombelor voastre forțele democratice existau aici, în mod public și având potențial, exista un proces democratic, embrionic întrucâtva. Există speranța în acest popor că, având ajutorul vostru, procesul de democratizare va ajunge la viață și va prevala. Toate acestea au dispărut acum. Distrugerea acestor forțe democratice, a acestui proces democratic, speranțele și credința poporului într-o zi de mâine mai bună, aceasta este cea mai mare crimă înfăptuită de bombele voastre. Biserica Ortodoxă a Serbiei (eu, ca Episcop de Ras-Prizren) împreună cu reprezentanți ai sârbilor din Kosovo și Metohia, adunați într-o mișcare a Rezistenței Sârbe, o mișcare democratică în frunte cu Domnul Momcilo Trajkovic, un simbol al Legăturii dintre Biserică și popor, am călătorit în ultimii doi ani în întreaga Europă, în America și Rusia, dezvăluind peste tot adevărul despre problemele din Kosovo și Metohia, vechea și acuta situație în care se află, și căile prin care problemele pot fi rezolvate spre fericirea tuturor celor ce trăiesc în Kosovo și Metohia și care doresc să viețuiască ca cetățeni onorabili și buni în țara lor de origine.

Cu această misiune de pace am vizitat S.U.A. de cinci ori într-un an, din Februarie 1998 până în Februarie 1999. Oriunde ne-am dus, am arătat că problemele din Kosovo nu pot fi rezolvate recurgând la forță, indiferent din ce parte ar veni ea (inclusiv din partea NATO). Noi am apărat convingerile noastre, anume că soluțiile se pot obține prin mijloace diplomatice, pe calea democratizării Serbiei, Iugoslaviei precum și a întregii regiuni a Balcanilor, prin dialoguri și înțelegere. Am promovat un Kosovo multi-etnic, multi-cultural, multi-religios, unde toți locuitorii se vor bucura de aceleași privilegii în concordanță cu cele mai înalte standarde moderne.

Cu satisfacție și mulțumire putem spune cu adevărat că am fost excepțional de bine primiți și ascultați pe oriunde am mers, și în proporție de 90% am fost susținuți în pozițiile noastre. Acestea ne-au făcut să credem că problemele din Kosovo vor fi rezolvate pașnic, spre mulțumirea tuturor. Ascultătorii și-au exprimat bucuria văzând că există și o altă Serbie, diferită de cea prezentată de domnul Miloșevici și regimul său, că există o alternativă. Toate acestea indicau un viitor mai bun pentru toți. Toate acestea au fost acum distruse.

Nici o urmă din acele minunate posibilități nu a supraviețuit după bombardamentele NATO. În schimb s-a întâmplat precis ceea ce noi (Domnul Tajkovic și eu) am prezis în timpul ultimei noastre vizite în Franța și în America în luna februarie a anului acestuia. În special am accentuat doamnei Albright atât personal cât și în scris, ce se va întâmpla dacă NATO va interveni militar în Serbia și Iugoslavia. Aici sunt expuse pe scurt toate acestea.

1- Intervenția NATO nu va face decât să întărească regimul Miloșevici.

2- Va da o mare lovitură opoziției democratice din Serbia și va amâna atât de necesarul proces de democratizare a Serbiei.

3- Va provoca regimul lui Miloșevici să ia măsuri drastice împotriva celor ce gândesc diferit în Serbia.

4- Va duce la o radicalizare a anumitor fracțiuni ale KLA, care în schimb vor produce o radicalizare printre sârbii din Kosovo și printre sârbi în general.

5- Toate acestea vor pune eventualele unități NATO în Kosovo într-o situație foarte delicată, deoarece vor fi văzute ca o forță de ocupație.

Vă întrebăm, doamnelor și domnilor, care din aceste lucruri pe care le-am prevăzut și v-am atras atenția asupra lor nu s-au întâmplat după intervenția NATO ? Ne exprimăm la acea vreme teama noastră că evoluția evenimentelor în acest sens va fi contra productivă și dăunătoare în multe feluri. În locul ei vă oferim o alternativă, un ADDENDUM cum să faceți cantoane în Kosovo, care nu ar fi schimbat înțelegerea de la Rambouillet, ci ar fi dat atât părții sârbe cât și celei albaneze drepturi egale de autonomie, făcând astfel înțelegerea acceptabilă de ambele părți.

Spre marea noastră dezamăgire ați ales să interveniți militar cu lovituri aeriene NATO, atacând Patria noastră. Ce vor realiza acestea ? Pe cine aveți voi de gând să ajutați cu adevărat ? Gândiți-vă la acestea. Bombele nici nu sting și nici nu reduc o "catastrofă umanitară", ci mai degrabă o agravează (în mod exponențial). Probabil aceasta a devenit evidentă în ultimile 16 zile, ale "misiunii de pace". Bravo vouă ! Speranțele noastre în voi, în democrația voastră, în iubirea voastră de dreptate, în umanitarismul vostru sunt îngropate adânc în craterele produse de bombele și Tomahawk-urile voastre. Vor fi ele vreodată înviate? Aceasta este întrebarea acum.

Hristos, a cărui Sfântă Vineri o prăznuim azi, a suferit și a fost crucificat de aceeași oameni pe care venise să-i mântuiască cu iubirea Sa. Ei L-au ucis și L-au îngropat pe nedrept. Ei au pecetluit mormântul Său și au rânduit să fie păzit cu soldați pentru a împiedica glorioasa și mântuitoarea Sa Înviere. Dar toate măsurile lor au dat greș. Hristos a înviat. Și pentru noi, cei ce azi suferim din pricina bombelor voastre, fără vină sau greșală. Ne-a dat speranța că există Înviere și pentru noi, indiferent de ceea ce ne veți face.

Nouă, ortodocșilor sârbi, de asemenea prizoniți de voi, ne este milă din adâncul sufletului de voi. Căderea voastră este încă și mai mare decât a noastră pentru că este de lungă durată. Este de lungă durată pentru că sunteți incapabili a vă pocăi pentru răul pe care ni l-ați produs. De aceea, ne rugăm pentru voi Domnului Răstignit și Înviat, repetând cu smerenie și iubire cuvintele Sale de pe Cruce : ***Iartă-le lor, Tată, pentru că nu știu ce fac.***

Hristos a înviat!

Adevărat a înviat!

9 aprilie 1999

Episcopul de Ras și Prizren, ✙ Artemie

LABORATOARELE DE CERCETARE COGHILL: FOLOSIREA DE CĂTRE FORȚELE NATO ÎN IUGOSLAVIA A GLOANȚELOR ȘI BOMBELOR CU ÎNCĂRCĂTURĂ RADIOACTIVĂ

Publicul larg nu cunoaște că gloanțele de 30 de mm. trase din avioanele anti-tanc A-10 și probabil rachetele de croazieră Tomahawk folosite în această acțiune conțin uraniu.(depleted uranium - D.U.)

Dezvoltarea acestor arme radioactive se bazează pe faptul că uraniul (masă atomică 238) este mult mai dens decât plumbul (masă atomică 207) și de aceea energia lor cinetică este suficientă pentru a penetra blindajul unui tanc sau clădiri de beton și sunt mai eficiente decât plumbul. Pentru a obține această armă se introduce în glonț un cilindru lung și subțire care conține uraniu (DU). Aceasta face ca vârful glonțului să străpungă cu un impact maxim. Același principiu este folosit în procesul de producție a rachetelor de croazieră Tomahawk, cu scopul de a străpunge obstacole din beton mai ușor.

Astfel de gloanțe au fost folosite și în Războiul din Golf, și aproape un milion dintre ele încă se află în deșertul acelei regiuni unde ulterior cazurile de leucemie, cancer și defecte de naștere au crescut rapid ca urmare a mediului înconjurător radioactiv. Cantitatea de DU ce se află în zona de război din Golf este estimată la 350 de tone, dar incluzând resturile de la rachetele de croazieră și rotoarele de elicoptere, suma ajunge la 750 tone. Aceasta înseamnă 27 T Bequerels (27×10^{12} .. dezintegrări pe secundă) de dezintegrări, adică a cincisprezecea parte din totalul de radiații alfa emise din Sellafield pe parcursul întregii existențe. Același lucru s-a întâmplat și în Serbia unde de asemenea a fost folosit DU. Aproape 80 000 de veterani americani ai Războiului din Golf suferă acum de așa numitul *Sindrom al Războiului din Golf*, ale cărui simptome sunt identice cu îmbolnăvirile din cauza radiațiilor. Soldații Statelor Unite sunt conștienți de acestea și este confirmat că din suprafața unui glonț DU se degajă 2,5 m Ci/oră, o doză echivalentă unei raze X pe oră. Fiecare obuz de tun A-10 Thunderbolt conține aproape 275 g (10,1 Bq). Un singur obuz DU de 120 demm. pentru tancuri Abrams conține 3 kg de U-238(111 MBq).

Când bombele cu DU sunt detonate, oxidul de uraniu se constituie între 0,5 și 5 micrometri. Acestea pot fi purtate pe calea vântului pentru câteva sute de mile sau pot rămâne în echilibru electrostatic în atmosferă.. O singură particulă fierbinte din încărcătura DU în plămâni echivalează cu o radiografie pulmonară pe oră timp de o viață întreagă. Este imposibil de extras, astfel încât un plămân iriază gradual victima până când moartea se instalează. În folosirea DU atât combatanții, cât și țintele lor aproape sigur vor suferi datorită bolilor declanșate de radiații și de moarte prematură.

Convingerea Pentagonului că eficacitatea pe termen scurt calmează un conflict pe termen lung este o cruntă eroare.

Publicul larg nu cunoaște că aceste arme sunt arme de distrugere în masă și se află împreună cu bombele cu fragmentare pe lista cu armament interzis de Convenția de la Geneva.

Se poate spune că folosirea fără precedent a rachetelor de croazieră cu încărcătură radioactivă (DU) în Yugoslavia, va avea același efect ca dezastrele de la Cernobîl și Mile Island. De asemenea, aceste cercetări făcute de experți în fizică nu au fost făcute publice prin mass-media. Cu alte cuvinte, acțiunea NATO nu numai din acest punct de vedere, dar și datorită faptului că nu are mandatul Națiunilor Unite, este ilegală și mai mult ca sigur va avea un efect nefast pe termen lung nu numai în această parte a Europei, dar și asupra propriilor trupe și mai mult ca sigur asupra refugiaților din Kosovo. Acesta poate fi o parte din motivul pentru care NATO are rezerve în a se angaja cu trupe terestre: veți vedea că deja au început să folosească măști de gaze submicronice la CNN și alte posturi de televiziune.

În orice caz, populația Iugoslaviei împreună cu cei implicați în misiunile umanitare și etnicii albanezi sunt total neprotejați.

*“Ce te făleşti întru răutate, puternice? Fărădelege toată ziua, nedreptate a vorbit limba ta; ca un brici ascuțit a făcut vicleșug. Iubit-ai răutatea mai mult decât bunătatea, nedreptatea mai mult decât a grăi dreptatea. Iubit-ai toate cuvintele pierzării, limbă vicleană!”
(Psalm 51, 1-3)*

RUGĂCIUNE

ALCĂTUITĂ DE PĂRINȚII MĂNĂSTIRII HILANDAR DIN SFÂNTUL MUNTE ATHOS
PENTRU A FI ROSTITĂ DE CĂTRE CREDINCIOȘII ORTODOCȘI
ÎN ACESTE ZILE DE GREA ÎNCERCARE PENTRU POPORUL SÂRB

Doamne, Dumnezeuul puterilor, Dumnezeuul mântuirii noastre,

Doamne, Cela ce faci minuni, caută cu milostivire ca un iubitor de oameni spre noi, slugile Tale cele smerite, auzi-ne și ne miluiește.

Iată că vrăjmașii s-au unit împotriva noastră să piardă și să strice sfintele noastre lăcașuri, iar Tu Care știi toate, știi că pe nedrept s-au ridicat asupra noastră, iar noi nu putem sta împotriva mulțimii lor, dacă Tu nu ne vei ajuta.

Noi păcătoșii și nevrednicii, pocăindu-ne, cu lacrimi ne rugăm Ție: ajută-ne Dumnezeule, Mântuitorul nostru și izbăvește-ne pentru slava numelui Tău, să nu spună vrăjmașii noștri “părăsindu-i-a Dumnezeu și nu are cine să-i izbăvească și să-i mântuiască”, ci să afle toate neamurile că Tu ești Dumnezeuul nostru, iar noi suntem fiii Tăi, pururea apărați de puterea Ta.

Arată-mi mila Ta, Doamne, asupra noastră ca să se plinească și cu noi cuvintele pe care le-a grăit Moisi către Israil: ”nu vă temeți, stați și veți vedea mântuirea Domnului, că Domnul se va lupta pentru voi!” (*Ieșirea* 14: 13,14)

Dă-ne semn bun, ca să vadă toți cei ce ne urăsc pe noi și credința noastră ortodoxă și să se rușineze și să se smerească.

Doamne, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, Puterea noastră, Nădejdea noastră și Apărătorul nostru, nu pomeni fărădelegea și nedreptatea poporului Tău, nu Te întoarce de la noi întru mânia Ta, ci ne învrednicește de mila Ta și cercetează pe slugile Tale cele smerite.

Vino în ajutorul nostru și risipește sfaturile viclene ale celor ce cugetă cele rele asupra poporului ortodox, judecă pe cei ce ne pizmuiesc și supune pe cei ce năvălesc asupra noastră. Îndrăzneala lor cea nerușinată întoarce-o în groază și în fugă, iartă păcatele celor pe care i-ai ales să-și pună viețile lor în luptă pentru credința noastră, pentru libertatea poporului ortodox sârb și în ziua Dreptei Tale Judecăți dăruiește-le cununile cele neveștejite ale slavei, că Tu ești Apărătorul, Biruința și Mântuirea tuturor celor ce nădăjduiesc către Tine și Te slăvesc pe Tine, pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

PREDICA DESPRE RAI

A PĂRINTELELUI CLEOPA ILIE

Părinților și fraților,
Iubiți credincioși,

Oare cum aş putea eu, nepriceputul și cu tot neiscusitul, să zugrăvesc prin cuvinte patria noastră cea veche din care am căzut? Dacă dumnezeiescul și marele Apostol Pavel ne spune că: *cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit și pe inimă de om nu s-a suit, acelea a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El*, apoi cum o limbă de țărână și o minte întunecată de păcate se va pricepe a spune cele nespuse? Dar fiindcă nu este bine nici a tăcea despre acea fericire și frumusețe, din cele ce ne-am învățat din Sfânta Scriptură și din învățăturile Sfinților Părinți, voi îndrăzni a aduce prin cuvânt o umbră oarecare a acelor neumbrite și veșnice veselii, ca prin cele prea mici să suim înțelegerea noastră după putere la cele prea mari și cu prea minunată frumusețe împodobite. Dar pentru ca toți cei de față să se folosească, și cei mai înalți cu înțelegerea, și cei mai puțin înalți, voi spune o istorie minunată a unui sfânt Stareț care a murit și a fost purtat de doi din Sfinții Apostoli prin iad și prin rai, și după aceea a înviat și a spus cu de-amănuntul toate cele ce a văzut și a ținut minte. Iar povestirea aceasta este în acest fel:

Împăratul Roman al Constantinopolului a avut un frate pe care îl chema Cozma. Acesta fiind om cu frica lui Dumnezeu și cunoscând deșertăciunea veacului de acum, și-a vândut toate averile sale și le-a împărțit săracilor. Apoi, ducându-se la Sfânta Mănăstire de la apa Sangarului, care era în munții din jurul Constantinopolului, s-a făcut monah și s-a dat pe sine la supunere și ascultare desăvârșită. Monahii din acea mănăstire știind cine este el, că este frate cu împăratul, foarte se mirau de ascultarea și de blândețea cu care se purta față de toți și îl aveau cu toții la mare evlavie și cinste.

Deci întâmplându-se să moară starețul lor, cu toți au rugat cu multă stăruință pe Cozma Monahul să le fie stareț. El se lepăda de aceasta rugându-i să-l lase să se liniștească, deoarece de aceea lăsase el dregătoria și slava cea din lume și a venit la mănăstire să se facă monah: spre a trece prin această viață străin și nebăgat în seamă. Însă stăruința soborului fiind cu dinadinsul, în cele din urmă a fost silit să primească asupra sa păstoria acelei Sfinte Mănăstiri.

Astfel punându-se el stareț prin rugămintea și alegerea soborului, conducea cu mare frică de Dumnezeu și cu mare blândețe duhovnicească turma cea încredințată lui de la Dumnezeu. Dar trecând șase ani de la punerea ca stareț în acea mănăstire, i s-a întâmplat lui – prin îngăduința lui Dumnezeu – de s-a îmbolnăvit de o boală grea. Călugării, văzând pe iubitul lor stareț că este atât de bolnav s-au întristat cu toții – căci îl aveau la mare evlavie, ca pe un adevărat Părinte duhovnicesc – și cu mare durere de inimă se rugau lui Dumnezeu ca să-i mai lungească viața spre folosul de obște al lor. Dar el slăbind din zi în zi, într-una din zile a adormit în Domnul și s-a făcut în mănăstire plângere mare pentru moartea lui.

Dar – o, minunile Tale Hristoase Dumnezeule! – a doua zi după ce murise, când deja începuseră a se face pregătirile pentru înmormântare, el s-a trezit din moarte ca dintr-un somn, și ațintindu-și ochii în podul casei șoptea niște cuvinte neîncheiate. Călugării puneau urechea la gura lui să asculte, dar nu înțelegeau nimic din cele ce șoptea el. Iar când s-a trezit mai tare a început a zice cu glas către călugării care erau în jurul lui: *“Unde sunt cele două bucăți de pâine uscată pe care mi le-a dat Părintele Avraam?”* “Apoi zicea: *“Cine mi-a luat cele două bucăți de pâine uscată pe care mi le-a dat Părintele Avraam?”* Călugării se uitau unii la alții cu mirare mare și nu știau ce să răspundă. Atunci unul dintre ei a îndrăznit a-l întreba pe Cuviosul Stareț: *“Părinte, Sfinția Ta nu știi că ieri pe la ceasul acesta ai murit? Era ceasul al patrulea din zi”* (era zece ziua, cum este la noi astăzi). Iar el a zis: *“Da, știu că am murit, dar nu știu în ce ceas anume.”* Iar ei i-au zis din nou că era pe la ceasul acela. Apoi au adăugat: *“Dacă știi Părinte că ai fost mort, apoi tare te rugăm să ne spui nouă, fiilor tăi, unde ai fost atâtea ceasuri și ce ai văzut acolo.”*

Atunci el deșteptându-se ca dintr-un somn greu a zis: “Părinții mei, iată ce vă pot spune: de aș avea minte de înger și înțelegere de heruvim, nu aș putea să vă povestesc cu de-amănuntul cele ce am văzut și am auzit eu acolo. Dar totuși din cele ce Prea Bunul Dumnezeu îmi va ajuta să țin minte vă voi spune.” Și a început a spune așa:

“Ieri, când am slăbit foarte tare și mi s-a apropiat ceasul morții, mulți dintre voi erați împrejurul patului meu. Tot atunci a sosit și o ceată mare de diavoli în feluri și feluri de chipuri și forme foarte grozave și urâte. Unii din ei boncăneau ca taurii, alții nechezau asemeni cailor, alții guițau ca porcii, alții lătrau ca câinii, alții urlau ca lupii, alții răcneau ca leii, alții croncăneau ca corbii, alții cântau ca cocoșii, alții șuierau ca șerpii și, în sfârșit, făceau fel de fel de glasuri groaznice. Toți aceștia înconjurând patul meu așteptau ieșirea sufletului meu din trup și strigau către mine: “Nu te-ai mântuit! Al nostru ești, căci nu ai făcut destulă pocăință pentru păcatele tale cele din lume!” Și câtă vreme vă vedeam pe voi, Părinților, în jurul meu, parcă nu mă temeam așa tare, căci mă gândeam că mă veți ajuta să nu mă ia aceia. Dar deodată pe voi nu v-am mai văzut, am rămas singur, și îndată am sărit din trup afară. Iar aceia m-au prins și au început a mă bate și a mă chinui groaznic. Unii mă împungeau cu coarnele, alții mă mușcau cu dinți ca de leu, alții mă înțepau cu limbi ca de șarpe, alții turnau peste mine borături urâte, alții mă împungeau cu sulite de foc, alții mă legau cu funii de foc și mă târau peste niște râpi.

Iar eu, săracul de mine, văzându-mă în atâta primejdie și chinuri, mi-am adus aminte că în viața mea am cinstit mult pe Prea Sfânta Fecioară Maria și pe Apostolii lui Hristos, Andrei și Ioan Evanghelistul. Deci atunci am început a striga din toate puterile la Maica Domnului și la cei doi Apostoli ai Domnului. Iar mulțimea aceea nenumărată de draci, în timp ce eu strigam, m-a dus până la o prăpastie foarte mare și nespus de adâncă, pe fundul căreia se auzea clocotind un râu de foc care fierbea cu smoală și cu catran, și mii de capete de oameni se vedeau în acel foc țipând cu mare disperare. Iar pe când mulțimea aceea de diavoli mă împingea să mă dea și pe mine în acea prăpastie groaznică, eu strigam neconținut, din răspuțuri: “Maica Domnului, nu mă lăsa!” Și iarăși: “Sfinților Apostoli ai Domnului Andrei și Ioan, nu mă lăsați!” Și strigând eu astfel din toată puterea, deodată s-a făcut peste acea prăpastie înfricoșată un podeț foarte îngust, ca de o palmă, spre care unii draci mă trăgeau spunându-mi: “Sau te aruncăm în prăpastia aceasta, sau să te sui pe punte și să treci dacă poți”. Iar mie îmi era mare frică și de una și de alta, și tot mă smuceam din mâinile lor și strigam: “Maica Domnului, nu mă lăsa! Sfinților Apostoli ai lui Hristos, Andrei și Ioan, nu mă lăsați!”, și eram peste măsură în osteneală și frică mare, căci de nicăieri nu vedeam nici o scăpare. “Maica Domnului, nu mă lăsa! Sfinților Apostoli ai lui Hristos, Andrei și Ioan, nu mă lăsați!” Dar deodată s-a ivit o lumină mare venind dinspre răsărit și am văzut o femeie îmbrăcată în alb care strălucea ca soarele purtându-se pe un nor prea luminos, iar de-a dreapta și de-a stânga ei erau cei doi Apostoli ai lui Hristos, Andrei și Ioan Evanghelistul, în mare slavă fiind. Și când a ajuns aproape de mine Maica Domnului și dumnezeieștii Apostoli, n-am mai văzut pe nici unul din diavoli. Iar Maica Domnului a zis către sfinții Apostoli: “Ioane și Andrei, Apostoli ai lui Hristos, luați acest suflet și îl duceți pe el până la Raiul desfătării, căci prieten al meu a fost în viața sa, și slugă adevărată a lui Hristos Dumnezeuul meu”. Și apoi pe Maica Domnului nu am mai văzut-o. Iar cei doi Apostoli, bătrâni și cu cuviință dumnezeiască împodobiți fiind, m-au luat și mi-au zis: ”sue-te pe podul acesta de deasupra prăpastiei și nu te teme, căci noi suntem cu tine”. Iar eu văzând adâncimea cea nemăsurată a prăpastiei aceleia și îngustimea acelei punți, și totodată auzind huietul și țipătul cel mare ce venea din fundul ei, mă temeam și rugam pe Sfinții Apostoli să nu mă lase să cad de acolo. Iar ei mi-au zis din nou: “Nu te teme, frate, că ești cu noi”. Și așa am început a merge pe punte, unul din apostoli fiind înaintea mea iar altul sprijinindu-mă din urmă, și așa am trecut puntea aceea plină de nespusă groază. Și am ajuns îndată la capătul de dincolo.

Acolo am văzut un arap ce mi se părea că este până la nori cu înălțimea, și care stătea aproape de capătul podului aceluia îngust. Arapul acela avea fața ca cerneala, ochii înfricoșați și strâmbi, iar din gura lui ieșea pară de foc; mâna stângă o avea umflată ca un stâlp gol, și o ținea deasupra prăpastiei aceleia, iar dreapta lui era zgârcită de tot. Și văzându-mă pe mine a început a scrâșni din dinți și a zice: “Ai scăpat din mâinile mele, dar nu voi înceta de a duce ispite asupra călugărilor din mănăstirea ta. Dacă nu te-am căpătat pe tine, apoi măcar pe ucenicii tăi mă voi sărgui a-i pierde”. Iar după ce am trecut de arapul acela eu am întrebat pe Sfinții Apostoli care mă duceau: ”Domnii mei, cine este arapul acela așa de înalt și de groaznic la vedere?” Atunci Sfântul Apostol Andrei mi-a zis: “Ai auzit de la marele Apostol Pavel de domnul puterii văzduhului (Efeseni 6, 12)?” Am zis: “Da.” Iar el a zis: “Acesta este, satana”. “Dar prăpastia aceasta ce este?” Iar Apostolul Andrei a zis: “Acesta este gura iadului, care înghite pe toți cei ce au greșit și au murit nepocăiți de păcatele lor”. Apoi am mai întrebat pe Apostolul: “Dar de ce arapul are mâna stângă umflată și o ține în văzduh deasupra

acelei prăpăstii?” Și a zis Apostolul: “Iată de ce: câți se urcă pe podul acesta îngust și nu sunt pregătiți sufletește cu faptele bune, el numai ce îi ia de pe pod și îi aruncă jos, în gura iadului. Iar dreapta lui este zgârcită, căci el este străin de lucrarea celor drepte”. Și după ce am trecut de acela care se chema domnul puterii văzduhului și satana, apoi deodată s-a înfățișat înaintea noastră o câmpie foarte frumoasă cu miliarde de feluri de flori prea bine mirositoare; unele dintre ele erau galbene, altele roșii, altele vișinii, altele albastre, altele albe, altele stacojii, altele roz și ieșea din ele o mireasmă care nu se poate spune. Iar mii și mii de cete de copii mici cu aripi de aur zburau pe deasupra acelor ierburi înflorite atât de minunate, și cântau cu versuri prea dulci: “Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de slava Lui”.

Și așa zburând noi peste acea câmpie prea veselitoare, deodată în mijlocul ei am văzut un bătrân foarte minunat, cu barbă albă, strălucind ca soarele și având veșminte foarte luminate pe el. Iar copiii aceia zburau împrejurul lui, el îi blagoslovea și apoi plecau cântând și lăudând pe Dumnezeu. Atunci eu am întrebat pe Sfântul Ioan Evanghelistul: “Sfinte Ioane, cine este acel bătrân așa de luminat și minunat, și cine sunt acești copii așa de frumoși și nevinovați, cu aripi de aur, care cântă aici fără de încetare spre slava lui Dumnezeu?” Iar Sfântul Ioan a zis: “Fiule, vei fi auzit de Avraam Patriarhul, care a câștigat mare cinste de la Dumnezeu pentru credința și faptele lui. Acesta este Avraam și sânul lui de care ai auzit din Sfânta Evanghelie. Iar acești copii prea frumoși sunt sufletele care din mila lui Dumnezeu s-au învrednicit a intra aici, în sânul lui Avraam”. Apoi a zis: “Trebuie să mergem și noi să ne închinăm Prea Fericitului Patriarh Avraam”. Și am mers, și când am ajuns la prea minunatul acela bătrân, Patriarhul Avraam, ne-am închinat lui; el a sărutat pe frunte pe cei doi Apostoli, iar aceștia i-au sărutat mâna. Și a întrebat Avraam Patriarhul: “Unde duceți acest suflet?” Iar ei au zis: “Poruncă avem de la Mântuitorul Hristos și de la Maica Domnului să-l ducem până la Raiul desfătării”. Atunci m-a blagoslovit și pe mine acest sfânt Patriarh și m-a sărutat pe creștetul capului.

Și așa ne-am despărțit și am început a merge mai departe cu Sfinții Apostoli. Și zburând așa printre acele frumuseți de câmpii înflorite, am ajuns la niște ziduri prea minunate, cu temelie de aur și cu nespūsă frumusețe împestrate în mii de culori prea sclipitoare; la un loc al zidului am dat de niște porți în chipul fulgerului, care atâta luminau, încât se părea că răsare soarele din ele. Și la acele porți erau păzitori cu paveze de aur, care au întrebat pe Sfinții Apostoli: “Unde duceți acest suflet?” Iar ei au zis: “avem poruncă să-l ducem până la Raiul desfătării”. Și atunci porțile singure s-au deschis și am intrat și noi prin ele. Iar trecând de ele am dat de niște frumuseți, cu livezi și pometuri ca stelele cerului de multe și felurite, încât nimeni din oameni nu le poate spune cu de-amănuntul frumusețea lor. Și pomii din livezile acelea mi se păreau că saltă și cântă. Iar sub fiecare pom era câte un cort prea minunat, iar în cort o masă de aur și un scaun de aur; și la fiecare masă ședea câte un om tânăr și prea frumos, ca în vârstă de 30 de ani, și pe masă avea numeroase bucate și cântăreți cerești de multe feluri.

Și văzând eu atâta minune și frumusețe deosebită de la un pom la altul, am întrebat pe Sfinții Apostoli care mă conduceau: “Domnii mei și Sfinților Apostoli ai lui Hristos, pentru ce este atâta deosebire la frumusețile din livezile acestea?” Iar Sfântul Apostol Andrei mi-a zis: “Frate Cozma, ia seama că aceste păsări și acești pomi ce vezi aici nu sunt pieritoare și stricăcioase, asemeni celor de pe pământ; păsările acestea nu pot să mai moară vreodată, sau să aibă nevoie de hrană pieritoare. Hrana lor este darul Duhului Sfânt care mișcă limbile lor și le dă a grăi, a cânta și a prooroci cele spre slava lui Dumnezeu, nu după cum voiesc ele ci după cum voiesc Duhul Sfânt. Și dacă te minunezi de felurimea și deosebirea frumuseților de aici, apoi adu-ți aminte de cuvântul Mântuitorului nostru din Sfânta Evanghelie, care a zis: **Să nu se tulbure inima voastră, că în casa tatălui Meu sunt multe lăcașuri** (Ioan, 14, 2-3). Aici este lucrul dreptății lui Dumnezeu, că fiecare are lăcaș pregătit de Dumnezeu după măsura faptelor bune pe care le-a făcut în viața sa”. Iar Sfântul Ioan a zis: “Frate Cozma, ai auzit că acestea viersuiesc cele ce le dă lor Duhul Sfânt. Deci ele prin Duhul Sfânt cântă din Psalmi și vestesc că numai aceia au intrat în aceste desfătate grădini, cărorora s-au iertat fărâdelegile și s-au acoperit păcatele”.

Și am întrebat atunci pe Sfinții Apostoli: “Dar care păcate se iartă de Dumnezeu și care se acoperă?” Iar Sfântul Andrei a zis: “Se iartă numai acelea pentru care omul a făcut pocăință din toată inima sa, care au fost mărturisite cu umilință duhovnicului, s-a primit canon și dezlegare pentru ele de la duhovnic sau arhiereu pe pământ. Iar unele din păcatele cele mici, pe care omul nici nu le-a cunoscut că sunt păcate sau le-a uitat a le mărturisi, acelea se acoperă de mila lui Dumnezeu, ca nu cumva pentru acele prea mici păcate să nu poată omul ajunge aici. Noi știm din Sfânta Evanghelie că **nimic necurat nu va intra în împărăția cerurilor** (Efeseni 5,5). Dar fiindcă **nimeni nu este fără de păcat afară de Dumnezeu** (Matei, 27, 24, Ioan, 8, 46), apoi nimeni nu ar putea fi aici dacă nu ar completa Dumnezeu cu mila Sa nedesăvârșirea omenească în fapta bună. Deci

aceste păsări pe care le auzi cântând vestesc prin viersuirea lor că aceste nenumărate suflete ce se veselesc aici, pe lângă pocăința lor și dezlegarea ce au primit-o prin duhovnicii Bisericii lui Hristos, au avut și unele mici păcate de care nu și-au dat seama și nu s-au pocăit, dar acelea s-au acoperit de negrăita milă și milostivire a lui Dumnezeu, spre a nu fi oprite să ajungă în dulceața și desfătarea locului acestuia”. Atunci am spus Sfinților Apostoli ai lui Dumnezeu: “Domnii mei, cred că aici este Raiul desfătării unde aveți poruncă să mă duceți”. Și a zis Sfântul Apostol Andrei: “nu știi ce zici, frate, căci abia am ajuns la pământul celor blânzi, de care ai auzit în Sfânta Evanghelie zicându-se: **fericiți cei blânzi că aceia vor moșteni pământul** (Matei 5,5).

Și apoi ajungând la alte porți prea frumoase și cu strălucire negrăită care luminau ca fulgerul în toate părțile, paznicii lor, niște îngeri cu strălucire dumnezeiască nepovestită au întrebat pe Sfinții Apostoli: “Sfinților Apostoli ai lui Hristos Dumnezeu nostru, unde duceți acest suflet?” Iar ei au răspuns: “Poruncă avem de la Mântuitorul, prin Prea Sfânta Sa Maică să-l ducem până la Raiul desfătării”. Și atunci acele sfinte și prea minunate porți, care fulgerau cu niște străluciri asemenea safirului s-au deschis singure. Și trecând noi de ele am văzut niște munți de aur și o mare ca cristalul foarte luminată, iar în dreapta noastră am văzut un palat care avea 12 temelii din 12 mărgăritare, și 12 uși, fiecare fiind tăiată dintr-un mărgăritar prea luminat; iar acoperișul aceluia palat era asemenea cu aurul, dar strălucea de mii de ori mai mult. Și mi se părea că acest palat are lungime și lățime nemăsurat de mari. Dar nu am văzut acolo nici om, nici fiară, nici pasăre, nici vreun înger. Iar dumnezeiescul Ioan Evanghelistul mi-a zis: “Acesta este palatul Noului Sion, pe care Mântuitorul nostru Iisus Hristos îl va da Sfinților Săi Apostoli după judecata cea de apoi, ca o răsplătire a ostenețelor lor în predicarea Evangheliei și pentru mila Sa cea negrăită”. Și încă vorbind noi am ajuns la un munte prea minunat, de aur curat, care strălucea în jurul său cu negrăită lumină și avea sub el un tunel prea frumos și prea luminat, care părea că străbate până dincolo de el. Însă acel tunel nu era ca cele de pe pământ, ci foarte înalt și prea luminat, cu foarte mare lărgime, de mi se părea că și un oraș mare ar încăpea în el. Și când am ajuns noi acolo tocmai era pusă o masă mare și foarte lungă, ce se întindea de la un capăt până la altul al tunelului aceluia; iar masa era dintr-un fel de piatră scumpă numită “Romneon”. Și stăteau la ea o mulțime de oameni tineri și prea frumoși la vedere, pe scaune de aur curat. Pe masă se vedeau vase de aur curat cu bucate cerești nemaivăzute pe pământ. Și toți de la masa aceea cântau și slăveau pe Dumnezeu cu o cântare duhovnicească prea frumoasă. Din văzduh se auzeau cântări îngerești și o mireasmă a Duhului Sfânt stăpâna peste tot. Iar când am ajuns noi acolo tocmai era pusă o masă mare și foarte lungă, ce se întindea de la un capăt până la altul al tunelului aceluia. Și stăteau la ea o mulțime de oameni tineri și prea frumoși la vedere, pe scaune de aur curat. Și toți cei de la masa aceea cântau și slăveau pe Dumnezeu cu o cântare duhovnicească preafrumoasă. Din văzduh se auzeau cântări îngerești și o mireasmă a Duhului Sfânt stăpâna peste tot.

Iar când am ajuns noi acolo, toți cei de la masă s-au sculat în picioare și ne-au primit cu veselie duhovnicească, iar mie mi-au spus: “Bine ai venit iubite frate în Hristos”. Apoi am auzit un glas zicând: “lăsați să stea și acesta la masă”. Și îndată cu cuvântul au venit niște tineri prea frumoși care ne-au pus scaune de aur și ne-am așezat. Am cunoscut astfel pe unii care au fost chiar la palatele împărătești, pe alții care au fost oameni cu frică de Dumnezeu în cetatea Constantinopolului, pe alții din rândurile ostașilor, pe alții din cinul preoțesc și călugăresc și foarte mă minunam cum au ajuns ei aici. Și am stat la acea masă hrănindu-mă cu negrăită hrană duhovnicească din cântările ce le auzeam. Atunci Sfântul Apostol Andrei mi-a spus: “Frate Cozma, numai până aici am avut a merge, căci de aici înainte se începe Raiul desfătării, pe care nu acum, ci după o vreme îl vei vedea”. Și îndată am auzit un glas în văzduh: “Luați de aici pe starețul Cozma și duceți-l înapoi în trup căci foarte îl plâng fiii lui duhovnicești. Iar în locul lui să aduceți pe monahul Atanasie de la mănăstirea lui Traian.” Și îndată dumnezeieștii Apostoli s-au sculat de la masa aceea și mi-au zis: “Frate Cozma, iată că Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-a milostivit spre fiii tăi duhovnicești și pentru rugăciunile și lacrimile lor te vom întoarce la mănăstirea ta spre folosul de obște al lor și al altor multe suflete. Dar cu mila Domnului vei ajunge din nou aici și la Raiul desfătării, când va binevoi Domnul”. Și așa ne-am luat rămas bun de la veselia cea duhovnicească ce era la masa aceea și toți ne-au salutat cu evlavie la plecare și mi-au spus: “Iubitul nostru frate, să fie voia Domnului cu noi, Amin”.

Și apoi îndată am zburat ca fulgerul pe alte căi nemaivăzute mai înainte, până ce am întâlnit în calea noastră niște iezere cu munci negrăite: unul era cu foc nestins, și se auzeau din el țipete și vaiete înfiorătoare, altul cu întuneric groaznic, altul cu gheață și cu frig de neîndurat, altul cu viermi neadormiți și cu șerpi de foc. Nenumărate suflete se chinuiau în acele iezere cărora nu li se vedea marginea și nici nu li se știa adâncimea. Trecând astfel pe acolo am cunoscut din vedere pe unii din cei de pe pământ, care și-au petrecut viața în răutăți

și care văzându-mă cu Sfinții Apostoli mă rugau foarte mult să îi ajut să scape de acolo. Iar eu mă înfricoșam foarte tare și tremuram numai la vederea lor, și de nu ar fi fost Sfinții lui Dumnezeu Apostoli cu mine apoi mi se părea c-aș fi murit de groază. Și a zis Sfântul Ioan: “Vezi, frate Cozma, ține minte căci ai a le povesti pe acestea celor ce trăiesc pe pământ”.

Și așa vorbind noi, am ajuns iar în câmpiile acelea înflorite unde era Avraam și iar ne-am dus pe la Fericitul acela Patriarh. Când ne-a văzut Prea Sfântul Patriarh ne-a întrebat: “Dar v-ați întors?” Și a zis dumnezeiescul Ioan Apostolul: “Așa, căci porunca Domnului este să-l ducem în trup ca să mai viețuiască o vreme pe pământ spre folosul de obște al ucenicilor săi”. Și Părintele Avraam a zis către ei: “Lăsați-l să-i dau și eu ceva spre ajutor”. Și mi-a dat trei bucăți de pâine albă, foarte curată, și un pahar de aur plin cu vin prea bine mirositor zicându-mi: “Ia, frate Cozma, această hrană spre întărire și folos”. Atunci eu am înmuiat în paharul cel de aur o bucată de pâine și astfel am mâncat-o; apoi am băut și vinul acela tot, și atâta de dulce a fost acea hrană și băutura, încât a străpuns toate simțirile inimii mele, aducându-mi o veselie duhovnicească de nedescris. După aceea, luând eu cele două bucăți de pâine albă curată, foarte mă bucuram că vi le voi aduce vouă aici pe pământ. După aceea Sfântul Părinte Avraam a îmbrățișat și a sărutat pe Apostolii lui Hristos pe frunte, iar pe mine m-a blagoslovit sărutându-mă pe cap, și așa am plecat prin acele câmpii înflorite, în timp ce milioane de copii cu aripi de aur ne petreceau cu cântări duhovnicești care nu se pot vorbi.

Și încă vorbind noi am ajuns iar la acel uriaș care mi se spusese că este satana și domnul puterii văzduhului. Iar acela, văzându-ne pe noi, s-a dat în lături dar clătina cu capul și scrâșnea cu dinții asupra mea, zicând: “Ai scăpat acum din mâinile mele și ai aflat taine mari. Dar nu voi înceta de a aduce asupra ta și asupra mănăstirii tale războaie până ce încă vei mai fi pe pământ”. Atunci Sfinții Apostoli au zis către mine: “Frate Cozma, nu avea nici o grijă. Numai să ai frică de Dumnezeu și să-L iubești pe El din toată inima și pe Prea Sfânta Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, să o ai ocrotitoare ție și mănăstirii tale. Căci ea are mare cinste și mare putere dată de Fiul ei, Hristos Dumnezeuul nostru, și rugăciunile ei sunt mai puternice înaintea Lui decât ale tuturor Sfinților. Deci să sfătuiești pe ucenicii tăi călugări ca pururea să o laude pe ea și prin ea să ceară milă de la Hristos Dumnezeuul și Mântuitorul nostru”.

Acestea vorbind noi, iată că ne-am aflat aici și am revenit în trup. Iar dumnezeieștii Apostoli ai lui Hristos, binecuvântându-mă, s-au făcut nevăzuți. Deci ceea ce căutam în sânul meu erau cele două bucăți de pâine pe care mi le dăduse Sfântul Patriarh Avraam împreună cu aceea ce am mâncat-o acolo și cu vinul pe care l-am băut din paharul cel de aur. Dar vă rog, duceți-vă repede la mănăstirea lui Traian (care era aproape de mănăstirea lui) și să vedeți ce face monahul Atanasie.

Și ducându-se ucenicii l-au aflat că tocmai atunci murise și îl duceau pe o năsalie la biserică. Întorcându-se ei au spus aceasta iubitelui lor stareț, iar el a plâns de bucurie, zicând: *Eu am văzut fericirea care îl așteaptă pe el acolo*. După aceea fericitul stareț Cozma s-a făcut desăvârșit sănătos spre bucuria cea mare a ucenicilor lui, și apoi mănăstirea Traian din apropiere de bună voie a trecut sub conducerea lui. Și așa a condus el la calea mântuirii pe monahii din amândouă mănăstirile vreme de încă 30 de ani, după care s-a mutat la veșnicele lăcașuri pe care le văzuse mai înainte, prin dumnezeiasca iconomie.

Aduceți-vă aminte! Așa a fost Sfântul Cozma în Rai și a văzut acolo și pământul celor blânzi și lăcașul dreptilor. Aduceți-vă aminte de predica aceasta, de pământul celor blânzi, că fiecare își împodobește acolo pomul și masa și bucatele și poamele și păsările, toate, după cum se va osteni în viața aceasta să facă voia lui Dumnezeu. Apostolul Pavel zice: **Petrecerea noastră este în ceruri**. Ferice de creștinul acela care trăiește pe pământ, iar cu mintea lui trăiește în cer; cu mintea lui se înalță la Dumnezeu și după puterea lui se ostenește să facă fapte bune, ca să se ducă în Raiul desfătării. Acolo nu mai este moarte, nu mai este bătrânețe, nu mai este durere, nu mai este boală, nu mai este frică. Ci veșnic va avea, cum zicea Apostolul Pavel, **dreptate și bucurie și pace întru Duhul Sfânt**.

Dumnezeu și Preacurata Lui Maică să ne ajute la toți să ajungem și noi păcătoșii măcar cât de cât să moștenim “un colțisor de Rai”, cum spune bătrânul Părinte Paisie câteodată la molitvă, numai să nu fim afară de Raiul lui Dumnezeu, ca nu cumva, Doamne ferește, să ne chinuim în veci.

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă !

DESPRE

LUPTĂTORII NOȘTRI DE DINCOLO DE LUME

In multe împrejurări – în presă, la televiziune și radio, în diferite conferințe – ni se pun față în față cunoașterea culturală (a savantului, a profesorului, a învățatului) ignoranța, sau necunoașterea bisericească. Îi vedem pe amândoi: omul de litere - pedant și gata să citeze din numeroase lucrări foarte importante – și preotul sau mai rar călugărul, monahul – puțin încurcat, vorbindu-ne de fiecare dată cu însuflețire, însă parcă îndepărtat pentru noi, oameni moderni și culturali prin însăși structura noastră, parcă prea “fără argumente”, ca trăind undeva, în altă lume.

Fără argumente, în fapt, suntem noi, fiindcă apropierea este cel puțin injustă: *cunoașterea culturală* se opune *cunoașterii prin trăire* – cea mai înaltă treaptă de cunoaștere pentru om – și nu ignoranței. Altfel de argumente se cer și se folosesc în această împrejurare.

Statutul nostru de oameni culturali – intelectuali sau nu – este unul incomplet. Cultura fiind un *instrument de exprimare* a trăirii. Adică un fel de vorbire – prin cuvânt, imagine sau sunet – *despre* trăire. Mântuitoare este trăirea lui Dumnezeu și nu cunoașterea culturală *despre* Dumnezeu. Orice monah, cu siguranță, poate cita din mult mai multe “lucrări” cu adevărat importante. Însă n-o face pentru că el a acumulat prin cultură și trăire pentru a valorifica prin trăirea supremă. El are drumul lui, pe care-l face mai ales pentru noi, și care trece prin nouri. El este călătorul prin nouri.

De multe ori vedem pe bulevard oameni îmbrăcați în negru ce par că se strecoară și ne spunem “uite-un popă”. Unii spun că “asta e de bine”, alții că “o să le meargă rău”, alții se întreabă “o fi bine, o fi rău?”. Cei mai mulți, suficienți, trec mai departe fără să se preocupe. “Popii” la care se referă – și care “sunt prea mulți” pentru atei și nebotezați – sunt fie preoții mireni – cei care ne împărtășesc, cei care ni-L aduc mai aproape pe Dumnezeu –, fie, de cele mai multe ori călugării, monahii.

Priviți-i: rasa nu tocmai îngrijită, merg repede, pășesc cu grijă, ușor de parcă s-ar strecura prin mulțime cu dorința de a nu fi observați sau cu teama de a deranja. Aceasta se întâmplă când sunt *în lume*.

În ciuda acestei apariții blajine, când sunt în mănăstire, monahii sunt ostași. Monahul este luptătorul prin excelență. Toată viața este cea a soldatului exemplar. Soldat în Armata lui Hristos – acesta este monahul.

Bulevardele sunt o junglă pentru *cei care văd*. Monahii fac incursiuni *în lume*, între fiarele umane, pentru care totodată se roagă neîncetat în chiliile lor, plângând lacrimi de căință, în fața Mântuitorului, pentru noi și neamul nostru. Lupta unui călugăr este *spre mântuirea neamului*, adică și a noastră.

Așa că, dacă vreodată se întâmplă să simțiți că v-ați apropiat, chiar pentru un moment, de dumnezeire, să vă gândiți că acest lucru se datorează rugăciunii neobosite a “oamenilor în negru”, a “popilor”. Iar faptul că noi reacționăm așa cum am spus mai sus arată depărtarea noastră de Biserică și – ceea ce-i mai trist – opoziția noastră față de Hristos.

NE VOM ÎNTOARCE ÎNTR-O ZI

NE VOM ÎNTOARCE ÎNTR-O ZI,
NE VOM ÎNTOARCE NEAPĂRAT.
VOR FI APUSURI AURII,
CUM AU MAI FOST CÂND AM PLECAT.

NE VOM ÎNTOARCE NEAPĂRAT,
CUM APELE SE-NTORC DIN NORI
SAU CUM SE-NTOARCE, TREMURAT,
PIERDUTUL CÂNTEC, PE VIORI.

NE VOM ÎNTOARCE ÎNTR-O ZI...
ȘI CEI DE AZI CU PAȘII GREI
NU NE-OR VEDEA, NU NE-OR SIMȚI
CUM VOM PĂTRUNDE-NCET ÎN EI.

NE VOM ÎNTOARCE CA UN FUM,
UȘORI, ȚINÂNDU-NE DE MÂNI,
TOȚI CEI DE IERI ÎN CEI DE-ACUM,
CUM TREC FÂNTÂNILE-N FÂNTÂNI.

CEI VECHI NE-OM STRECURA, TIPTIL,
ÎN TOATE DRAGOSTELE NOI
ȘI-N CÂNTECUL PE CARE ȘI-L
VOR SPUNE ALȚII, DUPĂ NOI.

ÎN ZÂMBETUL CE VA MIJI
ȘI-N ORICE GEAMĂT VIITOR,
TOT NOI VOM STA, TOT NOI VOM FI,
CA O SĂMÂNȚĂ-N TAINA LOR.

NOI, CEI PIERDUȚI, RE-NTORȘI DIN ZĂRI,
CU VECHIUL NOSTRU DUH FECUND,
NE-NAPOIEM ȘI-N DISPERĂRI,
ȘI-N RĂNI CE-N PIEPTURI SE ASCUND.

ȘI-N LACRIMI ORI ÎN MÂNGÂIERI,
TOT NOI VOM CURGE, ZI DE ZI,
ÎN TOT CE MÂINE, CA ȘI IERI,
VA SÂNGERA SAU VA IUBI.

RADU GYR

LISTA PARȚIALĂ A CELOR ANGAJAȚI ÎN REZISTENȚA ROMÂNEASCĂ ANTICOMUNISTĂ, UCIȘI PRIN DETENȚIE, MUNCĂ FORȚATĂ, TORTURI, ASASINAȚI SAU EXECUTAȚI ÎN URMA CONDAMNĂRII LA MOARTE, DUPĂ 23 AUGUST 1944

(partea a II-a)

527. BĂLEANU DUMITRU, consul, 1953, Aiud, ucis prin detenție, **528.** BĂLEANU ION, avocat, Dognecea Caraș-Severin, 03. 08. 1952, ucis prin detenție, **529.** BĂLESCU NICHITA, preot, Viștea de Jos, ucis de securitate, **530.** BĂLIBAN TEOFIL, protopop gr. catolic, 58, Cluj, 03. 02. 1964, Aiud, ucis prin detenție, **531.** BĂLINEANU TEODOR, țăran, 60, 10. 07. 1953, ucis prin muncă forțată, **532.** BĂLINEANU VALERIU, 23, Mălini Suceava, 1947, ucis prin detenție, **533.** BĂLINIȘTEANU IOAN, țăran, 65, Șindriceni Botoșani ?, 10. 03. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **534.** BĂLOIU ION, **535.** BĂLOSU ROMULUS, polițist, Oradea, 04. 02. 1953, Făgăraș (?), ucis prin detenție, **536.** BĂLTĂNOIU AUREL, inginer, Târgu Jiu Gorj, Aiud, ucis prin detenție, **537.** BĂLTĂȚEANU MIRON, plutonier, 57, Smadovița Mehedinți, 14. 10. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **538.** BĂLȚIANU MARIA, 20, București, 1947, ucisă prin detenție, **539.** BĂLUT EMIL, comerciant, Cugir Hunedoara, 06. 04. 1946, Cugir, ucis de comuniști, **540.** BĂLUȚĂ IOAN, țăran, 53, București, 17. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **541.** BĂNCESCU IOAN, elev, 21, Mihăileni Botoșani, 1948, Târgșor, ucis prin detenție, **542.** BĂNCESCU MIRCEA, student, Suceava, 04. 1949, Arnota, ucis de securitate, **543.** BĂNCILĂ IOAN, funcționar, 61, Lucăcești Bacău, 31. 03. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **544.** BĂNCILĂ ION, N., subofițer, Sașa Gorj, 1949, Iugoslavia, ucis de U. D. B., **545.** BĂNCILĂ MIHAI, prefect, Bihor, 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **546.** BĂNCILĂ MIRCEA, medic, 30, Cluj, 07. 05. 1950, Aiud, ucis prin detenție, **547.** BĂNESCU ADRIAN, student, Lița Teleorman, 04. 1949, Arnota, ucis în luptă, **548.** BĂNICĂ IOAN, țăran, 50, Craiova, 12. 06. 1952, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **549.** BĂNICĂ ION, muncitor, București, 04. 1949, Arnota, ucis în luptă, **550.** BĂNUȚ IOAN, țăran, 43, Fizeșu Gherlii Cluj, 01. 09. 1950, Fizeșu Gherlii, ucis de securitate, **551.** BĂRĂGĂU GHEORGHE, țăran, 24, Poiana Sibiului Sibiu, 11. 09. 1953, Sibiu, executat, **552.** BĂRĂGĂU ILIE, **553.** BĂRBAT ILIE, docher, București, 14. 09. 1953, Gherla, ucis prin detenție, **554.** BĂRBIERU DUMITRU, țăran, 54, Țigănești Iasi, 09. 02. 1956, Gherla, ucis prin detenție, **555.** BĂRBOS ALEXANDRU, funcționar, 60, 21. 04. 1953, ucis prin detenție, **556.** BĂRBULESCU (?), comisar, Târgu Ocna, ucis prin detenție, **557.** BĂRBULESCU DUMITRU, 55, Craiova, 18. 09. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **558.** BĂRBULESCU ION, 22. 12. 1965, Ploiești, ucis în anchetă, **559.** BĂRBULESCU NICOLAE, proprietar, Buzău, 1963, decedat în D. O., **560.** BĂRBULESCU NICOLAE, A., avocat, Zăvoiieni Vâlcea, 03. 03. 1958, ucis în anchetă, **561.** BĂRBUȚĂ ANIȚA, **562.** BĂRBUȚĂ LIVIU, **563.** BĂRBUȚĂ MARIA, **564.** BĂRDESCU TITUS, colonel, magistrat, 60, Buzău, 1956, Pitești, ucis prin detenție, **565.** BĂRUȚ ION, **566.** BĂȘOIU NICOLAE, țăran, 59, Stănești Argeș, 19. 07. 1959, Jilava, executat, **567.** BĂTUȘANU ION, 58, București, 15. 11. 1962, Aiud, ucis prin detenție, **568.** BĂZĂREA ION, 49, Azuga Prahova, 01. 04. 1963, Aiud, ucis prin detenție, **569.** BĂLC ION, țăran, 54, Dangău Mic Cluj, 04. 05. 1949, Aiud, ucis prin detenție, **570.** BĂRCĂ IFRIM, muncitor, 22, Mănăești Lăpușna, 10. 04. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **571.** BĂRDAN DAN, funcționar, 39, Bacău, 28. 08. 1950, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **572.** BĂRLĂDEANU GHEORGHE, 46, Bârlad, 1953, Salcia, ucis prin muncă forțată, **573.** BĂRLĂDEANU TOMA, elev, 19, Cosmeși Tecuci, 06. 09. 1950, Galați, executat, **574.** BĂRLEA GHEORGHE, **575.** BĂRSAN GHEORGHE, țăran, 49, Malcoci Tulcea, 17. 10. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **576.** BĂRSAN GHEORGHE, 1951, Jilava, executat, **577.** BĂRSAN GHEORGHE, I., **578.** BĂRSAN IOAN, 39, 11. 06. 1959, Gherla, ucis prin detenție, **579.** BĂRSAN VASILE, soldat, 12. 09. 1945, Bărboși-Tecuci, asasinat de sovietici, **580.** BĂRZAN DUMITRU, proprietar, Cochirleni Constanța, decedat în D. O., **581.** BĂRZEANU GHEORGHE, ofițer, 63, 16. 12. 1952, Văcărești, ucis prin detenție, **582.** BĂRZEANU ION, 50, Prunaru Teleorman, 1963, decedat în D. O., **583.** BĂRZOTESCU EMANOIL, general, Micești Argeș, ucis prin detenție, **584.** BĂSGAN VASILE, 61, Ripiceni Botoșani, 18. 05. 1952, Văcărești, ucis prin detenție, **585.** BĂZGAN (?), director, 1952, București, ucis la pref. de poliție, **586.** BECA IANCU, țăran, 39, Lescova Tulcea, 16. 12. 1949, Mamaia, executat, **587.** BECEANU GAVRILĂ, inginer, 40, București, 17. 07. 1954, Jilava, executat, **588.** BECESCU FLORIN, polițist, Comarnic Prahova, ucis prin detenție, **589.** BECHE FILIP, ofițer, 48, Gurguiești Brăila, 07. 09. 1946, Brăila, ucis de comuniști, **590.** BECHEANU ION, 37, Căpeni Gorj, 1956, Aiud, ucis prin detenție, **591.** BECKER WILLI, **592.** BEDELEAN IOAN, pantofar, 31, Mihalt Alba, 05. 04. 1950, Cluj, ucis de securitate, **593.** BEDREAG CRISTEA, 64, Văleni Vaslui, 23. 02. 1962, București (M. A. I.), ucis în anchetă, **594.** BEG MIHAI-ȘCHIOPU, Maraga Caraș-Severin, executat, **595.** BEGE ALEXANDRU, țăran, 41, Gheorghieni Cluj, 09. 10. 1950, Peninsula, ucis prin muncă forțată, **596.** BEGHU E., Dâmbovița, ucis prin detenție, **597.** BEILICI GHEORGHE, fierar, 46, Cozmești Vaslui, 10. 02.

1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **598**. BEJAN ANASTASIE, 65, 13. 01. 1959, Gherla, ucis prin detenție, **599**. BEJAN DOBRICĂ, Padina Buzău, ucis prin detenție, **600**. BEJAN GHEORGHE, țaran, 20, Fărăoani Bacău, 31. 08. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **601**. BEJAN GHEORGHE, 71, 10. 03. 1959, ucis prin detenție, **602**. BEJAN ION, preot, 1950, Peninsula, ucis prin muncă forțată, **603**. BEJAN VIACESLAV, 52, 01. 03. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **604**. BEJĂNARU GHEORGHE, pădurar, 27, Fălticeni Suceava, 1955, executat, **605**. BEJĂNARU MIHAI, preot, Negrești Vaslui, decedat în D. O. , **606**. BEKER WILLI, 1947, București, asasinat de sovietici, **607**. BEL ALEXA-DIACU, cantor, Cufoaia Maramureș, 25. 12. 1949, Cufoaia, ucis de securitate, **608**. BELA TEODOR, polițist, 55, Ciugud Alba, 05.11. 1951, ucis prin detenție, **609**. BELBE GHEORGHE, 36, Aciu Satu Mare, 1957, ucis prin detenție, **610**. BELDEANU OLIVER PUIU, 36, Dej Cluj, 18. 02. 1959, Jilava, executat, **611**. BELDEANU OLIVIU, Dej, Jilava, executat, **612**. BELDESCU IOAN, 66, 1952, **613**. BELEANU ION, prefect, 64, Dognecea Caraș-Severin, 03. 08. 1952, ucis prin detenție, **614**. BELECCIU CONSTANTIN, muncitor, 37, Parincea Bacău, 24. 02. 1950, Gherla, ucis în “reeducare”, **615**. BELEȘ IOAN, gardian, 51, Sănnicolaul Rom. Bihor, 1954, ucis în anchetă, **616**. BELEUȚĂ GHEOR-GHE SOFRONIE, 72, Ștefan cel Mare Vaslui, 1959, ucis prin detenție, **617**. BELICI PAVEL, țaran, Carlovăț Timiș, 06. 05. 1945, Topolovățul Mare, asasinat de sovietici, **618**. BELIN LAZAR, Variaș Timiș, 1951-1956, Fetești Ialomița, decedat în D. O. , **619**. BELIZARIE EMIL, medic, Domnești Argeș, ucis prin detenție, **620**. BELLEMO UMBERTO, 60, Sulina Tulcea, 1954, Mărgineni, ucis prin detenție, **621**. BELU DUMITRU, învățător, 46, Grecești Dolj, 22. 09. 1952, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **622**. BELU NICOLAE, medic, 50, Lugoj Timiș, 20. 04. 1953, Peninsula, ucis prin muncă forțată, **623**. BENCES NICOLAE, **624**. BENCHEA ANTON, învățător, Răcăciuni Bacău, 10. 03. 1949, Răcăciuni, ucis de securitate, **625**. BENDER WILHELM, mecanic, 37, Sănnicolau Timiș, 29. 10. 1951, Aiud, ucis prin detenție, **626**. BENEDICT GHEORGHE, țaran, 28, Trilungeni Brașov, 05. 11. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **627**. BENEKE LADISLAU, proprietar, 61, Moacșa Covasna, 1959, decedat în D. O. , **628**. BENESCU DUMITRU, 1963, Gherla, ucis prin detenție, **629**. BENGESCU ROMULUS, **630**. BENGOVICI PAVEL, țaran, 52, Nădlac Arad, 19. 03. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **631**. BENGULESCU GHEORGHE, țaran, 27, Bogați Argeș, 07. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **632**. BENITZ ȘTEFAN, Tăuteu Bihor, ucis prin detenție, **633**. BENSA IOAN, 63, Coțușca Botoșani, 1959, ucis prin detenție, **634**. BENTOIU AURELIAN, ministru, 69, București , 27. 06. 1962, Jilava, ucis prin detenție, **635**. BENTOIU ION, profesor, 69, București , 08. 1952, Văcărești, ucis prin detenție, **636**. BENU STELIAN, funcționar, 55, Pucioasa Dâmbovița, 10. 07. 1953, Aiud, ucis prin detenție, **637**. BERAR VICENTE, gardian, Arad, 11. 03. 1945, Vinga, asasinat de sovietici, **638**. BERARU GHEORGHE, polițist, 36, Scânteia Iasi, 23. 11. 1953, Văcărești, ucis prin detenție, **639**. BERATCO ȘTEFAN, țaran, 55, Nădlac Arad, 18. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **640**. BERBECARU STELIAN, țaran, 25, Păltineni Buzău, 07. 07. 1951, executat, **641**. BERBESCU AUREL, 50, Rusănești, 07. 07. 1961, Gherla, ucis prin detenție, **642**. BERCEA IOAN, țaran, 46, Cotoroiaia-Bârlad Vaslui , 26. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **643**. BERCEA LAZĂR, 45, Valea Neagră Bihor, 10. 06. 1959, Gherla, ucis prin detenție, **644**. BERCEANU DUMITRU, țaran, 54, Benget Novaci Dolj ?, 18. 01. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **645**. BERCEANU MIHAI, primar, 76, Brăila, 29. 08. 1957, ucis prin detenție, **646**. BERCESCU MATEI, ucis prin detenție, **647**. BERCHE LUDOVIC, țaran, 27, Carei Satu Mare, 30. 06. 1952, Cernavodă, ucis prin muncă forțată, **648**. BERCOVICI LICIU, 33, București, 1957, București, decedat în spital, **649**. BERCOVICI MIHAI, muncitor, 52, Constanța, 20. 11. 1952, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **650**. BERCUCI ALEXANDRU, 57, Colacu Vrancea, 15. 01. 1959, Gherla, ucis prin detenție, **651**. BERDEI MIRCEA, pădurar, 32, Basarabia, 19. 02. 1953, ucis prin detenție, **652**. BERE GHEORGHE, țaran, Daneș Târnava Mare, 28. 10. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **653**. BEREANU NICOLAE, țaran, 63, Gideuți Neamț, 18. 05. 1954, ucis prin detenție, **654**. BERECHET GHICA, ucis prin detenție, **655**. BERESCU CONSTANTIN, țaran, 65, București , 23. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **656**. BERESCU NICOLAE, pensionar, 72, Costișa Neamț, 24. 05. 1953, Gherla, ucis prin detenție, **657**. BEREȘ NICOLAE, țaran, 54, Ip Sălaj, 28. 06. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **658**. BEREȘ SIGISMUND, țaran, 48, Ip Sălaj, 01. 09. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **659**. BEREȘ VASILE, țaran, 54, Ip Sălaj, 25. 09. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **660**. BERETȚCHI VICTOR, țaran, 50, Ratem-Tg. Mureș Mureș ?, 06. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **661**. BERGHEA DUMITRU, Avrig Sibiu, ucis prin detenție, **662**. BERGHIAN IOAN, preot, 61, Arad, 11. 11. 1958, Aiud, ucis prin detenție, **663**. BERGHIU E. , **664**. BERILĂ IOAN, muncitor, 22, 04. 02. 1954, ucis prin detenție, **665**. BERILĂ VASILE, țaran, 38, Fercani-Moinești Bacău ?, 03. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **666**. BERKER ADOLF, 15. 01. 1945, Adjudul Vechi, asasinat de sovietici, **667**. BERLEANU IOAN, funcționar, 68, 18. 11. 1953, ucis prin detenție, **668**. BERZESCU IOAN MICȘESCU, Teregova Caraș-Severin, 12. 03. 1949, Feneș Cra-cul Porcului, ucis de securitate, **669**. BESLIU VASILE, pădurar, Râmnicu Sărat, 27. 11. 1945, Băbeni, asasinat de sovietici, **670**. BESNEA MARIA, casnică, 38, Târgu Mureș, 24. 07. 1945, asasinată de sovietici, **671**. BESNEA NICOLAE, funcționar, 54, Constanța, 02. 01. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **672**. BEȘLIU TEODOR, plutonier, 44, Șapte Sate Basarabia, 19. 04. 1954, Aiud, ucis prin detenție, **673**. BEȘLIU VASILE, **674**. BETHLENDI FRANCISC, Huedin Cluj, ucis prin detenție, **675**. BEU CONSTANTIN, antreprenor, București, 08. 11. 1945, București, ucis de comuniști, **676**. BEU TITUS, avocat, 45, Apoldul de Jos Cluj,

31. 12. 1952, Aiud, ucis prin detenție, **677.** BEUTURĂ IOSIF, **678.** BEZA MARIA, Gurbediu Bihor, ucisă prin detenție, **679.** BIBICU DUMITRU, țaran, 36, Însurăței Brăila, 28. 03. 1953, Galați, ucis prin detenție, **680.** BIBICU NICOLAE, Răchițele de Jos Argeș, ucis prin detenție, **681.** BIBUL DUMITRU, muncitor, 20, Rușcova Maramureș, 29. 09. 1958, executat, **682.** BICĂ ION, țaran, Siliștea Giurgiu, 07. 07. 1950, Siliștea, ucis de securitate, **683.** BICĂ VALERIU, 57, Craiova, 22. 02. 1951, ucis prin detenție, **684.** BICĂCEAN GHEORGHE (STĂNGĂ), țaran, Batâr Bihor, 1949, Batâr, ucis de securitate, **685.** BICEAGĂ CONSTANTIN, avocat, 49, Vrancea, 02. 12. 1958, Gherla, ucis prin detenție, **686.** BICOSU MANDEA, agronom, 42, Malu Spart Ilfov, 20. 09. 1952, Aiud, ucis prin detenție, **687.** BICUȚ ANDREI, pădurar, 45, Poșaga Alba, 02. 08. 1958, Gherla, executat, **688.** BICUȚ VASILE, **689.** BIDENIE ȘTEFAN, muncitor, 35, Stănești Storoinet, 23. 05. 1950, Aiud, ucis prin detenție, **690.** BIDILICĂ GHEORGHE, funcționar, 33, Reghin Mureș, 09. 03. 1949, Aiud, ucis prin detenție, **691.** BIELZ IULIUS ALBERT, 74, Orlat Sibiu, 1958, ucis prin detenție, **692.** BIELZ OTTO, 56, Biertan Sibiu, 14. 10. 1953, Pitești, ucis prin detenție, **693.** BIHOREANU VIOREL, țaran, Papiu Ilarian Mureș, 03. 08. 1950, Papiu Ilarian, ucis de securitate, **694.** BILIBOC VALENTIN, **695.** BILIȚIU ION-DĂNCUS, Satu Mare, Satu Mare, ucis prin detenție, **696.** BILȚ VICTOR, călugăr, 64, Făurești Maramureș, 22. 11. 1960, Aiud, ucis prin detenție, **697.** BILU TITI, 54, Poiana Câmpinei Prahova, 12. 02. 1964, ucis prin detenție, **698.** BINDER MARTIN, Târnăveni Mureș, ucis prin detenție, **699.** BIOLAN STANCU, Roșiori de Vede, 10. 10. 1944, Roșiori de Vede, asasinat de sovietici, **700.** BIORA IULIANA, Ghilad, 1956, Brăila, decedată în D. O., **701.** BIRCEANU DUMITRU, 54, 18. 01. 1953, 5 Culme, ucis prin muncă forțată, **702.** BIRESCU ALEXANDRU, Lugoj, ucis prin detenție, **703.** BIRGIANIN CATIȚA, Denta Timiș, 1951-1956, Lățești Ialomița, decedată în D. O., **704.** BIRO DIONISIE, Zetea Harghita, 1963, decedat în D. O., **705.** BIRO EMERIC, țaran, 70, Ip Sălaj, 30. 09. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **706.** BIRO IOAN, **707.** BIRO IOSIF, 71, Belfir Bihor, 1950, executat, **708.** BIRO KAROLY, 1962, executat, **709.** BIRTU DUMITRU, inginer, Tecuci, 1947, Constanța (?), ucis prin detenție, **710.** BISOC ANTON, preot cat., 62, Hălăucești Bacău, 11. 07. 1960, Aiud, ucis prin detenție, **711.** BISTRICEANU NICOLAE, contabil, 57, Pipirig Neamț, 02. 08. 1957, Aiud, ucis prin detenție, **712.** BISUL DUMITRU, 20, 29. 09. 1958, Gherla, executat, **713.** BIVOL DUMITRU, C. Lung Muscel Argeș, ucis în anchetă, **714.** BIVOLARU STAIUCU, Roșiori de Vede, 10. 10. 1944, Roșiori de Vede, asasinat de sovietici, **715.** BLAGOVENCO MIHAI, țaran, 31, Ismail, 22. 05. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **716.** BLAGU VASILE, 41, Bihor Harghita, 04. 10. 1961, Gherla, ucis prin detenție, **717.** BLAJ ION, comerciant, 45, Arad, 15. 12. 1950, Aiud, ucis prin detenție, **718.** BLANC LOUIS, funcționar, 67, București, 12. 07. 1951, Aiud, ucis prin detenție, **719.** BLAU PAVEL, lăcătuș, 18, Satu Mare, 28. 05. 1954, ucis în anchetă, **720.** BLAUM ION, țaran, 47, Cenad Timiș, 21. 03. 1949, Aiud, ucis prin detenție, **721.** BLĂNARU SPIRU, avocat, Domașnea Caraș Severin, 16. 07. 1949, Timișoara, executat, **722.** BLĂNUȚĂ ANA, **723.** BLEDEA ANDREI, Rupea Târnava Mare, 12. 02. 1945, Homorod, asasinat de sovietici, **724.** BLEI ANTON, preot gr. catolic, București, decedat în D. O., **725.** BLIDARU (?), colonel, Maramureș, 1955, Băița, ucis în luptă, **726.** BLIDARU GHEORGHE, Odești Baia Mare, ucis prin detenție, **727.** BLIDARU VASILE, țaran, Odești Maramureș, 1958, Huta, ucis de securitate, **728.** BLOKA GEZA, țaran, 78, 22. 01. 1953, ucis prin detenție, **729.** BOACĂNĂ IOAN, Gruia Mehedinți, 16. 09. 1945, Gruia, asasinat de sovietici, **730.** BOACĂNĂ ION, **731.** BOANCĂ ION, țaran, 50, Gârbova de Sus Alba, 15. 02. 1951, Gherla, ucis prin detenție, **732.** BOANȚĂ GHEORGHE, proprietar, 56, Tulcea, 15. 03. 1963, decedat în D. O., **733.** BOARIU IOSIF, 59, Sântana Arad, 21. 06. 1958, Văcărești, ucis prin detenție, **734.** BOBANCEA (?), ucis prin detenție, **735.** BOBEI ION, profesor, 82, Glugova Gorj, 19. 11. 1957, Gherla, ucis prin detenție, **736.** BOBI COSTEA, **737.** BOBOC DINU, Canal, accident in muncă forțată, **738.** BOBOC IOAN, țaran, 51, Deleni Iasi, 11. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **739.** BOBOC IONIȚĂ, țaran, 49, Bordei Verde Brăila, 22. 04. 1953, Gherla, ucis prin detenție, **740.** BOBOC NICOLAE, elev, Bran Brașov, 1945, Aiud, ucis prin detenție, **741.** BOBOC VASILE, Criveni-Tutovăț, 13. 02. 1945, Bârlad, asasinat de sovietici, **742.** BOBONEA ION, funcționar, 68, 18. 11. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **743.** BOBOȘATU ION, 58, Limanu Constanța, 03. 11. 1961, Aiud, ucis prin detenție, **744.** BOCA GHEORGHE, 45, 23. 05. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **745.** BOCA GHEORGHE, polițist, 64, Bălăceanca Suceava, 25. 12. 1958, Gherla, ucis prin detenție, **746.** BOCA MIHAI, preot gr. catolic, 65, Petea Satu Mare, 04. 03. 1953, Jilava, ucis prin detenție, **747.** BOCA ROMULUS, deputat, 74, Beriu-Orăștie Hunedoara, 1954, decedat în D. O., **748.** BOCA VASILE, **749.** BOCANCEA GAVRIL TEODOR, țaran, Aita-Sandominic, 24. 09. 1944, ucis de comuniști, **750.** BOCAR PETRA, Odorhei, 19. 07. 1945, asasinată de sovietici, **751.** BOCAȚIU AUGUSTIN, preot, Drighiu Sălaj, 1961, Grindu, ucis prin muncă forțată, **752.** BOCĂRNEA ION PUIU, student, Turnu Severin Mehedinți, 03. 1949, Isverna, ucis de securitate, **753.** BOCĂRNEA OVIDIU, student, Turnu Severin Mehedinți, 03. 1949, Isverna, ucis de securitate, **754.** BOCK HEINRICH, avocat, Sibiu, 05. 09. 1959, decedat în D. O., **755.** BOCSAI IOSIF, 1959, Gherla, ucis prin detenție, **756.** BOCU SEVER, ministru, 76, Lipova Arad, 20. 01. 1951, Sighet, ucis prin detenție, **757.** BODAȘCĂ VARTOLOMEU, 57, Pașcani, 1957, ucis prin detenție, **758.** BODEA ALEXANDRU, croitor, 36, Tiocu de Jos Cluj, 20. 11. 1951, Văcărești, ucis prin detenție, **759.** BODEA IOAN, țaran, Ucuriș Bihor, 31. 07. 1949, Ucuriș, ucis de securitate, **760.** BODEA IOAN, D., funcționar, 34, Sânandrei Timiș, 17. 12. 1954, executat, **761.** BODEA MARIA, 39, Poșaga de Sus Alba, 16. 11. 1963, decedată în D. O., **762.** BODEA

TEODOR, proprietar, 48, Vadu Moților Alba, 18. 05. 1952, Vadu Moților, decedat în munți-fugar, **763**. BODEAN IOAN, țaran, Ucuriș Bihor, 03. 08. 1949, Ucuriș, ucis de securitate, **764**. BODIU LEONIDA, ofițer, Poiana Ilvei Bistrița-Năsăud, 24. 06. 1949, Dealu Rebra, ucis de securitate, **765**. BODIU MARIUS, medic, Mocuț Năsăud, decedat în D. O. , **766**. BODNAR ALEXANDRU, 62, Diosig Bihor, 05. 12. 1953, Jilava, ucis prin detenție, **767**. BODO KAROLY, Tomești, ucis prin detenție, **768**. BODO ZOLTAN, țaran, 26, Sântimbru Alba, 04. 09. 1950, Brașov, executat, **769**. BODU IOAN, **770**. BOEROIU DUMITRU, 26, Valea Călugă-rească Prahova, 1952, Baia Sprie, ucis prin muncă forțată, **771**. BOERU GHEORGHE, țaran, 82, Arpașu de Jos Brașov, 24. 02. 1954, decedat în D. O. , **772**. BOERU ZENOBIE, 58, Goit Făgăraș, 1954, decedat în D. O. , **773**. BOGA ALOIS, vicar gr. catolic, 68, Cosmeni Harghita, 14. 09. 1954, Sighet, ucis prin detenție, **774**. BOGA CONSTANTIN, preot, Aiud, ucis prin detenție, **775**. BOGA DIONISIE, 53, Filia Odorhei, 24. 05. 1954, ucis prin detenție, **776**. BOGA PAVEL, țaran, 56, Lăpuș Maramureș, 07. 11. 1952, ucis în anchetă, **777**. BOGDAN CONSTANTIN, **778**. BOGDAN ELENA, **779**. BOGDAN ION, 41, Boldu Râmnicu Sărat, 30. 12. 1953, Galați, ucis prin detenție, **780**. BOGDAN ION, 75, 1974, **781**. BOGDAN IORDACHE, țaran, 25, Ruginești Adjud, 19. 02. 1953, Frecăței, ucis prin muncă forțată, **782**. BOGDAN IOSIF, 71, Prihănești Fălciu, 11. 12. 1961, Gherla, ucis prin detenție, **783**. BOGDAN NICOLAE, Bălți Basarabia, 1950, Gherla, ucis prin detenție, **784**. BOGDAN NICOLAE, E. , învățător, 33, Mogoș Alba, 14. 05. 1959, Gherla, ucis prin detenție, **785**. BOGDAN NICOLAE, I. , 33, Tulcea, 12. 10. 1959, Galați, ucis prin detenție, **786**. BOGDAN NICOLAE, V. , învățător, Nucet Sibiu, 28. 12. 1956, decedat în D. O. , **787**. BOGDAN ȘTEFAN, Aita Seacă, 10. 1944, ucis de comuniști, **788**. BOGDAN TRAIAN, **789**. BOGDANFFY CONSTANTIN, preot gr. catolic, 42, Oradea, 01. 10. 1953, Aiud, ucis prin detenție, **790**. BOGDANOVICI ALEXANDRU, student, Botoșani, 16. 04. 1950, Pitești, ucis în "reeducare", **791**. BOGHEAN ATANASIE, profesor, 63, Sucevița Suceava, 19. 03. 1951, Iași (spital), ucis în anchetă, **792**. BOGHICEANU GHEORGHE, inginer, București, 24. 02. 1945, București (spital), ucis de comuniști, **793**. BOGZA CONSTANTIN, inginer, 50, Butnărești Neamț, 23. 09. 1962, Aiud, ucis prin detenție, **794**. BOHN MATHIAS, 29, Balaciu Alba, 26. 12. 1951, Jilava, executat, **795**. BOIA MIHAI, proprietar, 81, Săliște Sibiu, 1961, decedat în D. O. , **796**. BOIANU NICOLAE, **797**. BOIER IONAS, țaran, Micești Cluj, 1944, Micești-Turda, asasinat de sovietici, **798**. BOIERIU (?), Baia Sprie, decedat în accident mină, **799**. BOIERU DUMITRU, 26, 17. 08. 1952, ucis prin detenție, **800**. BOILĂ DĂNILĂ, primar, Târnăveni Mureș, decedat în D. O. , **801**. BOITHE KOLOMAN, lăcătuș, 48, 17. 02. 1954, ucis prin detenție, **802**. BOITOS (?), (soția Olimpiu), Cluj , 1952, Cluj, s-a sinucis la arestare, **803**. BOITOS OLIMPIU, prof. univ. , Cluj , 1952, Cluj, s-a sinucis la arestare, **804**. BOJAN TEOFIL ȘTEFAN, Beclean Cluj, 1948, Aiud, ucis prin detenție, **805**. BOJIȚĂ AUREL, **806**. BOK ION, ospătar, 46, Sibiu , 08. 02. 1953, 5 Culme, ucis prin muncă forțată, **807**. BOLDEANU RADU, **808**. BOLDIȘ GHEORGHE, student, 22, Sibiu, 01. 01. 1945, Sibiu, asasinat de sovietici, **809**. BOLFEA SILVESTRU, țaran, 50, Intregalde Alba, 28. 10. 1949, Sibiu, executat, **810**. BOLINTINEANU AUREL, avocat, Bărcănești Ialomița, decedat în D. O. , **811**. BOLINTINEANU CONSTANTIN, colonel, 72, Câmpulung Argeș, 03. 05. 1953, Văcărești, ucis prin detenție, **812**. BOLOG IOAN-HARHON, țaran, Girișu Negru Bihor, 03. 08. 1949, Girișu Negru, ucis de securitate, **813**. BOLOȘ VASILE, 56, Fărcașa Maramureș, 27. 10. 1952, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **814**. BOLYAC IOSIF, zidar, 59, Diosig Bihor, 20. 12. 1948, Aiud, ucis prin detenție, **815**. BOMFA ION, **816**. BONACIU LEONTE, 19, Poclisa Alba, 05. 03. 1945, Poclisa-Alba, asasinat de sovietici, **817**. BONCU DUMITRU, 38, Rusavăț Buzău, 1960, ucis prin detenție, **818**. BONEA ION, țaran, 26, Bratea Bihor, 08. 03. 1952, 5 Culme, ucis prin muncă forțată, **819**. BONESCU ION, muncitor, 23, Broșteni Caraș Severin, 13. 08. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **820**. BONFERT MARIA, 53, Brașov, 30. 04. 1945, Sibiu, ucisă în anchetă, **821**. BONTAȘ ION, avocat, Bârlad, 1950, decedat în D. O. , **822**. BONTAȘ TOMA, funcționar, 37, Racautău Bacău, 15. 08. 1952, Aiud, ucis prin detenție, **823**. BONȚILĂ GHEORGHE, **824**. BORA ILIE, Salina Alba, 11. 09. 1953, ucis prin detenție, **825**. BORAȘ DOMINIC, 58, Brașov, 19. 03. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **826**. BORBELI IOSIF, țaran, Ciceul Ciuc, 01. 03. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **827**. BORBELY MARIA, casnică, 50, 1958, ucisă prin detenție, **828**. BORCEA MATEI, tinichigiu, 24, Grânari Brașov, 09. 09. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **829**. BORCEAN VOIȚA, 38, Slatina Nerii, 1948, Gherla, ucis prin detenție, **830**. BORCEANU GHITĂ, **831**. BORCILĂ IOAN, muncitor, 30, Reșița Caraș Severin, 1951, Ocnele Mari, ucis prin detenție, **832**. BORDEIANU ION, profesor, 50, Văculești Dorohoi, 02. 01. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **833**. BORDEIANU VASILE, avocat, 48, Grămești Suceava, 18. 05. 1953, Peninsula, ucis prin muncă forțată, **834**. BOREA PETRE, **835**. BORG ILIE, preot, 41, Marin Sălaj, 07. 05. 1954, Aiud, ucis prin detenție, **836**. BORGOVAN ION, 25, Lazna Sălaj, 20. 06. 1950, Gherla, ucis prin detenție, **837**. BORICI ȘTEFANIDA, Becicherecul Mic Timiș, 1951-1956, Movila Găldăului, decedată în D. O. , **838**. BORNEMISA SEBASTIAN, subsecr. de stat, 63, Cluj , 16. 07. 1953, Sighet, ucis prin detenție, **839**. BORNHES ALEXANDRU, 55, Dumbrăveni Sibiu, 13. 11. 1952, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **840**. BOROC NICOLAE, **841**. BORODEA ION, 25, 05. 01. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **842**. BOROȘ (?), Brașov, Brașov, ucis prin detenție, **843**. BOROȘ (?), farmacist, 05. 09. 1944, asasinat de sovietici, **844**. BOROȘ ADALBERT, **845**. BOROȘ DOMINIC, 58, Brașov, 19. 03. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **846**. BOROȘ DUMITRU, plutonier, 63, 30. 03. 1953, ucis prin muncă forțată, **847**. BOROȘ ILIE, **848**. BOROȘ ION, 62, Șincai Mureș,

14. 02. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **849**. BOROS ȘTEFAN, **850**. BOROS VASILE, muncitor, 58, 11. 08. 1953, ucis prin muncă forțată, **851**. BORSOS ȘTEFAN, ucis în anchetă, **852**. BORȘ DUMITRU, primar, 63, Valea Seacă Bacău, 30. 03. 1953, Cernavodă, ucis prin muncă forțată, **853**. BORȘ ELENA, proprietară, 55, Doba Satu Mare, 24. 06. 1961, decedată în D. O. , **854**. BORȘ ILIE, **855**. BORȘ NICOLAE, 49, Codăești Vaslui, 1953, ucis prin detenție, **856**. BORȘ ȘTEFAN, țăran, 23, Gălăuțași Harghita, 31. 08. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **857**. BORȘ VASILE, țăran, Gherăești Neamț, 1952, Vlădeni, ucis de securitate, **858**. BORȘAN GHEORGHE, primar, Sâncel Târnava Mică, decedat în D. O. , **859**. BORTOȘ IOAN, 50, Răchițele Cluj, 1954, Răchițele, ucis în luptă, **860**. BORZ EMIL, **861**. BORZ ILIE, preot gr. catolic, 41, Drighiu Sălaj, 07. 05. 1954, Aiud, ucis prin detenție, **862**. BORZA PETRE, 30, Mermezu Hunedoara, 19. 01. 1950, Gherla, ucis prin detenție, **863**. BORZAȘI FRANCISC, țăran, 65, Ip Sălaj, 20. 01. 1948, Aiud, ucis prin detenție, **864**. BORZEA AUREL, 52, 10. 04. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **865**. BORZEA AUREL VALERIU, 52, Odorheiu Secuiesc Harghita, 18. 04. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **866**. BORZEA OLIMPIU, profesor, Viștea de Jos Brașov, 1951, Brașov, executat, **867**. BOSÂNCEANU VASILE, 66, Gropița Iasi, 1959, ucis prin detenție, **868**. BOSNER GHEORGHE, **869**. BOSOANCĂ MIHAI, comandor, inginer, 49, Turnu Severin, 27. 02. 1952, Jilava, executat, **870**. BOSTAN DUMITRU, țăran, 58, Puiești Vaslui, 29. 08. 1958, Gherla, ucis prin detenție, **871**. BOSTIAN TRAIAN, tăbăcar, 56, Făgăraș Brașov, 12. 1952, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **872**. BOȘOROGU IOAN, țăran, 24, Ovidiu Constanța, 29. 06. 1952, 5 Culme, ucis prin muncă forțată, **873**. BOT CATIȚA, Foeni Timiș, 04. 1946, ucisă la frontieră, **874**. BOTA GHEORGHE, funcționar, Arpatag Trei Scaune, 1957, ucis prin detenție, **875**. BOTA NICOLAE, Covasna, ucis prin detenție, **876**. BOTAȘ ION, ziarist, 58, Cluj , 02. 08. 1952, Aiud, ucis prin detenție, **877**. BOTAȘ ZAHARIA, țăran, 63, Poșaga Alba, 30. 04. 1958, Gherla, ucis prin detenție, **878**. BOTEA ALEXANDRU, țăran, Ceamurli de Sus Tulcea, 1953, Gherla, ucis prin detenție, **879**. BOTEA ALEXE, 56, Grecia, 30. 06. 1953, ucis prin detenție, **880**. BOTEA NICOLAE, zidar, 23, Cuza Vodă Ialomița, 04. 04. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **881**. BOTEANU ALEXANDRU, **882**. BOTEANU S. , **883**. BOTEZ DUMITRU, țăran, 61, 09. 01. 1958, Jilava, ucis prin detenție, **884**. BOTEZ ION, prof. univ. , 61, Iași , 23. 01. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **885**. BOTEZ MIHAI, prefect, 63, Stoienești Vaslui, 1952, ucis prin detenție, **886**. BOTEZATU CONSTANTIN, impegat CFR, Rusavăț Buzău, 1949, Buzău, ucis în anchetă, **887**. BOTH BENEDEK, **888**. BOTICI ROMULUS, miner, 57, 08. 12. 1952, ucis prin detenție, **889**. BOTOȘ IOAN, ziarist, 58, Birchiș Arad, 08. 08. 1952, Aiud, ucis prin detenție, **890**. BOTOȘ MIHAI-NUȚU, țăran, Răchițele Cluj, 13. 07. 1952, Muntele Filii, ucis în luptă, **891**. BOTTON GHEORGHE, țăran, Girișu Negru Bihor, 03. 08. 1949, Girișu Negru, ucis de securitate, **892**. BOȚIOC ALEXANDRU, avocat, 67, Comlăuș Arad, 05. 03. 1946, Arad, ucis de comuniști, **893**. BOȚIU GHEORGHE, țăran, 47, Ilia Hunedoara, 20. 01. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **894**. BOȚOC CONSTANTIN, țăran, 63, Cârliги Neamț, 1960, Galați, ucis prin detenție, **895**. BOȚOC ȘTEFAN, 65, Arad, 16. 11. 1958, Gherla, ucis prin detenție, **896**. BOȚOI ȘTEFAN, avocat, Craiova , 16. 11. 1958, Gherla, ucis prin detenție, **897**. BOULESCU DUMITRU, funcționar, 47, Timișoara , 02. 12. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **898**. BOURLEANU CONSTANTIN, țăran, 52, Ciceu Cluj, 27. 02. 1953, 5 Culme, ucis prin muncă forțată, **899**. BOZGAN IOAN, țăran, 16. 10. 1944, Sulughite - Hunedoara, asasinat de sovietici, **900**. BOZGONETE DUMITRU, 48, Spulber Vrancea, 25. 12. 1952, Aiud, ucis prin detenție, **901**. BRACĂU CONSTANTIN, ofițer, Segarcea Dolj, ucis prin detenție, **902**. BRAD TEODOR, **903**. BRADEA PETRE, 28, 1953, Salcia, ucis prin muncă forțată, **904**. BRAGADIRU CONSTANTIN, țăran, 40, Băilești Dolj, 12. 06. 1952, Cernavodă, ucis prin muncă forțată, **905**. BRAHA AUREL, 60, C. Lung Suceava, 10. 04. 1962, Gherla, ucis prin detenție, **906**. BRANCHI VASILE, morar, 59, Trifești Neamț, 20. 03. 1953, Bragadiru, ucis prin detenție, **907**. BRANDSCH RUDOLF, profesor, 73, 18. 09. 1953, ucis prin detenție, **908**. BRANDT IOSIF, țăran, 63, Șimleul Silvaniei Sălaj, 23. 01. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **909**. BRANISLAV IVION, funcționar, 46, Drăgoiești Suceava, 06. 09. 1949, Aiud, ucis prin detenție, **910**. BRAȘOV NIȚĂ, student, 24, Măstăcani Galați, 08. 05. 1950, Târgu Ocna, ucis prin detenție, **911**. BRAȘOVEANU EUGEN, elev, ucis de securitate, **912**. BRAT RADU, țăran, Vasilați, ucis în anchetă, **913**. BRATOSIN CONSTANTIN, 55, Dumbrăveni Vrancea, 01. 03. 1956, ucis prin detenție, **914**. BRATU GRIGORE, țăran, 48, Piscuri Gorj, 29. 05. 1952, Craiova, executat, **915**. BRATU GRIGORE, Z. , **916**. BRATU ION, țăran, Pietrosu-Muscel, 19. 11. 1946, Târgoviște, ucis la alegeri, **917**. BRATU ION, muncitor, 28, Trepteni Argeș, 19. 10. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **918**. BRATU MARIN, țăran, Ungureni (Corbi) Dâmbovița, 20. 04. 1961, Văcărești, ucis prin detenție, **919**. BRATU PARASCHIV, 57, Balabancea Tulcea, 10. 01. 1953, Galați, ucis prin muncă forțată, **920**. BRATU PĂUN, Oprișenești Brăila, 03. 08. 1945, Oprișenești, asasinat de sovietici, **921**. BRAUCHI VASILE, 59, 1953, **922**. BRAUNSTEIN AIZIC, laborant, Brăila, 12. 01. 1945, Brăila, asasinat de sovietici, **923**. BRAUNȘTEIN BETTY, 46, Dumbrăveni, 1957, ucisă prin detenție, **924**. BRAZULI VSEVOLOD, șofer, 61, Basarabia, 16. 05. 1957, Văcărești, ucis prin detenție, **925**. BRĂDEANU (?), medic, Făgăraș, ucis prin detenție, **926**. BRĂDESCU VINTILĂ, 50, Pitești, 04. 07. 1953, Culme, ucis prin muncă forțată, **927**. BRĂESCU DUMITRU, muncitor, 65, 30. 06. 1956, ucis prin detenție, **928**. BRĂESCU SMARANDA, pilot parașutist, 51, Buciumeni Tecuci, 02. 02. 1948, Cluj, decedată fiind fugară, **929**. BRĂILEANU ION, țăran, Sucevița Suceava, U. R. S. S. , ucis în lagăr sovietic, **930**. BRĂILEANU ION, țăran, Vâlcelele de Sus Olt, 15. 01. 1961, Vâlcelele, ucis de securitate, **931**. BRĂILEANU TRAIAN, prof. univ. , 71,

București , 03. 01. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **932**. BRĂNESCU GHEORGHE, 68, Ploiești, 15. 01. 1961, decedat în D. O. , **933**. BRĂNESCU VINTILĂ, funcționar, 50, București , 01. 07. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **934**. BRĂTĂȘANU PAUL, inginer, 61, Craiova , 25. 05. 1959, Pitești, ucis prin detenție, **935**. BRĂTESCU GHEORGHE, colonel, București, decedat în D. O. , **936**. BRĂTESCU ILEANA, proprietară, Bălănești Buzău, decedată în D. O. , **937**. BRĂTESCU TOMA, **938**. BRĂTESCU ZAMFIR, subsecr. de stat, Fleașca Brăila, decedat în D. O. , **939**. BRĂTIANU CONST. DINU, președinte PNL, 63, București , 20. 08. 1950, Sighet, ucis prin detenție, **940**. BRĂTIANU CONSTANTIN BEBE, secretar PNL, 69, București, 21. 01. 1956, București (Colțea), ucis prin detenție, **941**. BRĂTIANU GHEORGHE, prof. univ. , 55, București , 27. 04. 1953, Sighet, ucis prin detenție, **942**. BRĂTIANU MIHAI, proprietar, 10. 01. 1954, decedat în D. O. , **943**. BRĂTIANU PAUL, **944**. BRĂTULESCU ALEXANDRU, 13. 03. 1953, Cernavodă, ucis prin muncă forțată, **945**. BRÂNCU VASILE, **946**. BRÂNDA JIVA, țaran, Câmpia Caraș Severin, 16. 04. 1946, ucis la frontieră, **947**. BRÂNDESCU GAVRILĂ, Igris Timiș, ucis în anchetă, **948**. BRÂNDUȘAN VICTOR-EUGEN, 60, Cehu Silvaniei Sălaj, 25. 01. 1963, Gherla, ucis prin detenție, **949**. BRÂNDUȘESCU CRISTACHE, polițist, 54, București, 02. 03. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **950**. BRÂNDUȘAN VICTOR, **951**. BRÂNZANU MARIN, țaran, 66, Botești Argeș, 01. 05. 1958, Gherla, ucis prin detenție, **952**. BRÂNZARU MARIN, **953**. BRÂNZĂ LUCA, avocat, 74, Ismail Basarabia, 11. 03. 1958, Gherla, ucis prin detenție, **954**. BRÂNZEI ION, **955**. BRÂNZESCU PAVEL, mecanic, Râmnicu Sărat, 25. 11. 1945, Râmnicu Sărat, asasinat de sovietici, **956**. BREABĂN IOAN, 41, Vicovu de Jos Suceava, 1960, ucis prin detenție, **957**. BREAZU ION, țaran, Mihalt Alba, 23. 09. 1944, Brad Hunedoara, asasinat de sovietici, **958**. BREBENESCU ANTON, 36, 1948, **959**. BRESTIN IOSIF, țaran, 51, Cheveresu Mare Timiș, 27. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **960**. BRINDESCU GABRIEL, muncitor, Timișoara, 1948, Timișoara, ucis de securitate, **961**. BROASCĂ (?), Bulgăruș, Zagna-Vădeni, decedat în D. O. , **962**. BROASCĂ GHEORGHE, țaran, 43, Bărăganu Constanța, 09. 05. 1953, Aiud, ucis prin detenție, **963**. BRONISLAV ION, **964**. BRONISLAV IRION, funcționar, 43, Drăgoiești Suceava, 27. 10. 1949, Aiud, ucis prin detenție, **965**. BROSER TRAUGETT, 68, Polonia, 18. 04. 1962, Gherla, ucis prin detenție, **966**. BROTEA ILIE, țaran, 71, Mircea Vodă Constanța, 25. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **967**. BRUDER IOAN, țaran, Rebrișoara Bistrița-Năsăud, 1949, Dealu Rebra, ucis de securitate, **968**. BRUMARU TOMA, Gherteniș Caraș Severin, ucis prin muncă forțată, **969**. BRUMBEA ROMUL, țaran, 48, Colban-Făgăraș Brașov ?, 05. 03. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **970**. BRUSTUR REMUS, primar, 66, Lechința Mureș, 01. 08. 1950, Lechința, ucis de siguranță, **971**. BRUTARU VASILE, țaran, Pristol Mehedinți, 19. 11. 1946, Turnu Severin, ucis la alegeri, **972**. BRUZNICAN VASILE, 66, Târgoviște Dâmbovița, 21. 04. 1959, ucis în anchetă, **973**. BUBARI ȘTEFAN, țaran, 59, Firiteaz Timiș, 17. 09. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **974**. BUBUIOCU ION, țaran, Plopșor Gorj, 1950, Plopșor, ucis de securitate, **975**. BUCARIU MIHALACHE, Alba Iulia, 23. 12. 1944, Alba Iulia, asasinat de sovietici, **976**. BUCĂ TĂCHIȚĂ, țaran, Strănoaiele de Sus Putna, 04. 09. 1945, Strănoaiele de Sus, asasinat de sovietici, **977**. BUCEA NICOLAE, preot, 1950, Peninsula, ucis prin muncă forțată, **978**. BUCELEA VASILE, Făgăraș Brașov, ucis în anchetă, **979**. BUCICO ȘTEFAN, țaran, Ianoșda Bihor, 02. 08. 1949, Ianoșda, ucis de securitate, **980**. BUCOVALĂ VICTOR, 44, Grecia, 12. 10. 1959, Periprava, ucis prin muncă forțată, **981**. BUCȘAN TEODOR, **982**. BUCUR (?), profesor, Făgăraș Brașov, ucis prin detenție, **983**. BUCUR ALEXANDRU, **984**. BUCUR MARIN, 50, Budești Călărași, 25. 08. 1951, Văcărești, ucis prin detenție, **985**. BUCUR MIRCEA, Mureș, 03. 1950, Pitești, ucis prin detenție, **986**. BUCUR NEAGU, Ghimeș-Făget, 08. 09. 1944, Ghimeș, ucis de comuniști, **987**. BUCURESCU DUMITRU, agent sanitar, 51, 1950, Galați, ucis în anchetă, **988**. BUD ION, Târgu Ocna, ucis prin detenție, **989**. BUDA GHEORGHE, **990**. BUDA ILIE, 41, Moldova Nouă Caraș Severin, 1949, Gherla, ucis prin detenție, **991**. BUDA ION, farmacist, 61, Bilciurești Dâmbovița, 07. 05. 1953, Capu Midia, ucis prin muncă forțată, **992**. BUDA ION-VIRGIL, student, 30, Bontesti Arad, 31. 10. 1953, Jilava, executat, **993**. BUDA MIHAI, student, 27, Roman Neamț, 1949, Suceava, ucis prin detenție, **994**. BUDAC ION, 57, Cârțișoara Brașov, 08. 08. 1961, Aiud, ucis prin detenție, **995**. BUDAI ANA, funcționară, 46, Măureni Caraș Severin, 19. 10. 1955, Văcărești, ucisă prin detenție, **996**. BUDAI CONSTANTIN, avocat, Drăcșani Botoșani, Gherla, ucis prin detenție, **997**. BUDAI ȘTEFAN, comerciant, 60, Bârlad, 24. 08. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **998**. BUDEA ION, țaran, 46, Bistrița Bistrița-Năsăud, 27. 06. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **999**. BUDELEANU GHEORGHE, țaran, 24, Vama Buzău, 07. 07. 1951, Peninsula, ucis prin muncă forțată, **1000**. BUDNEA OBREJA, **1001**. BUDU IOAN, muncitor, 29, Târgu Lăpuș Maramureș, 19. 08. 1956, ucis prin detenție, **1002**. BUDU MIHAI, ofițer, Bârlog Buzău, 06. 04. 1962, decedat în D. O. , **1003**. BUDULĂU CONSTANTIN, pompier, 45, Turda Cluj, 24. 06. 1956, Aiud, ucis prin detenție, **1004**. BUDULECI GHEORGHE, 38, Călimănești Vâlcea, 1960, ucis prin detenție, **1005**. BUDUR COMAN, 67, Viziru Călmățui Ialomița, 27. 01. 1953, Galați, ucis prin detenție, **1006**. BUDURESCU GHEORGHE-SLĂVESCU, inginer, 57, București, 02. 04. 1953, Pitești, ucis prin detenție, **1007**. BUFLECI CONSTANTIN, țaran, 61, Spătaru Pitești Argeș ?, 12. 04. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **1008**. BUFNEA OBREJA-BLAGU, țaran, Ocolîș Alba, 07. 11. 1949, Cheile Runc, ucis de securitate, **1009**. BUGARICI ATANASIE, Gârla Mare Mehedinți, 1951, ucis prin detenție, **1010**. BUGARIN GRIGORE GORE, ucis prin detenție, **1011**. BUGARIN MARTIN, 52, Zorlențu Mare Caraș-Severin, 29. 09. 1959, executat, **1012**. BUGARIU ATANASIE,

29, 1951, **1013**. BUGARIU IOAN, 69, Vărădia de Mureș Arad, 1962, ucis prin detenție, **1014**. BUGARIU TÂNASE, tehnician, 29, Gârla Mare Mehedinți, 18. 01. 1951, ucis prin detenție, **1015**. BUGARIU VASILE, avocat, 40, Arad, 1953, Timișoara, ucis în anchetă, **1016**. BUGDURUS BUCUR, **1017**. BUGHEANU NICOLAE-NICOLAESCU, 57, 1959, **1018**. BUHĂIANU GHEORGHE, țaran, 47, Tunecu Vaslui, 19. 11. 1953, 5 Culme, ucis prin muncă forțată, **1019**. BUICĂ GHEORGHE, țaran, 51, Vărădia Caraș-Severin, 1958, ucis în anchetă, **1020**. BUICĂ ION, Vulpeni Olt, ucis prin detenție, **1021**. BUIUC (?), Timișoara, 1946, Timișoara, ucis de securitate, **1022**. BUJENIȚĂ GHEORGHE, țaran, 61, Foltești Galați, 29. 09. 1953, ucis prin muncă forțată, **1023**. BUJOI TÂNASE, Lacu Sărat Brăila, 13. 09. 1945, Lacu Sărat, asasinat de sovietici, **1024**. BUJOIU ION ALEXANDRU, ministru, 62, București, 20. 05. 1956, Văcărești, ucis prin detenție, **1025**. BUJOR (?), fruntaș socialist, București, 1950, București (MAI), ucis de securitate, **1026**. BUJOR CONSTANTIN, 60, Iancu Jianu Olt, 26. 11. 1959, ucis prin detenție, **1027**. BUJOR PETRE, țaran, 38, Cepau-Curtea Argeș Argeș ?, 22. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **1028**. BULAI MARIA, Răcăciuni Bacău, ucisă prin detenție, **1029**. BULAI MARTIN, țaran, Răcăciuni Bacău, ucis de securitate, **1030**. BULATĂ VICTOR, militar, Strehaia Mehedinți, 02. 09. 1945, Strehaia, asasinat de sovietici, **1031**. BULBUC GRIGORE, mecanic, 49, Măgura Ilvei Bistrița-Năsăud, 10. 02. 1951, Jilava, ucis prin detenție, **1032**. BULC MIHAI, 61, Hinchiriș Bihor, 10. 04. 1959, ucis prin detenție, **1033**. BULEATĂ NICOLAE, **1034**. BULGARU ARCADIE, țaran, 39, Frasin Suceava, 20. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **1035**. BULIAN (?), inginer, executat, **1036**. BULIGA TOADER, țaran, 52, Volovăț Suceava, 21. 12. 1952, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **1037**. BULIGAN PANTELIMON, 53, Godibești Dolj, 1951, Caransebeș, ucis prin detenție, **1038**. BULIMAN ION, elev, 23, Bacău, 03. 09. 1948, Suceava, ucis în anchetă, **1039**. BULZ SABIN, **1040**. BUMBARU ION, Gemeni Mehedinți, 1959, ucis prin detenție, **1041**. BUMBUȚ ANICA, țarancă, Micești Cluj, 1944, Micești-Turda, asasinată de sovietici, **1042**. BUNEA ELEONORA (DE WIED), funcționară, Postdam Germania, 29. 09. 1956, Miercurea Ciuc, ucisă prin detenție, **1043**. BUNEA MARIA, țarancă, Brădeț Alba, 03. 07. 1945, Brădeț, asasinată de sovietici, **1044**. BUNESCU DUMITRU, Dejoiu Vâlcea, ucis prin detenție, **1045**. BUNESCU DUMITRU, Izvena Mehedinți, ucis prin detenție, **1046**. BUNGHEZ (?), muncitor, Turda Cluj, 05. 03. 1958, decedat în vagon dubă, **1047**. BURADA TACHE, țaran, Sărânga Buzău, 07. 07. 1945, Sărânga, asasinat de sovietici, **1048**. BURADA VASILE, țaran, Sărânga Buzău, 07. 07. 1945, Sărânga, asasinat de sovietici, **1049**. BURCEA ION, 48, Maglavit Dolj, 06. 02. 1953, Salcia, ucis prin muncă forțată, **1050**. BURCEA ION, I., țaran, Siliștea Teleorman, 07. 07. 1950, Siliștea, ucis de securitate, **1051**. BURCHI NICOLAE CHIȚU, antreprenor, 71, Provița de Jos Prahova, 11. 07. 1962, Gherla, ucis prin detenție, **1052**. BURCOI ALECU, Flămânzi Iași, 26. 03. 1953, Cernavodă, ucis prin muncă forțată, **1053**. BURDEȚ IOAN, Rebrișoara Bistrița-Năsăud, 24. 06. 1949, Dealu Crucii, ucis de securitate, **1054**. BURDUCEA TÂNASE, Năieni Buzău, ucis prin detenție, **1055**. BURECU NICOLAE, funcționar, 44, Sarichioi Tulcea, 05. 02. 1961, Aiud, ucis prin detenție, **1056**. BURGHELEA VASILE, plutonier, Roșiori de Vede Teleorman, 25. 12. 1944, Roșiori de Vede, asasinat de sovietici, **1057**. BURGHER FRANCISC, țaran, 64, Brad, 08. 03. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **1058**. BURICEA ALEXANDRU, 26. 09. 1960, Gherla, ucis prin detenție, **1059**. BURICESCU DRAGU, general, 74, București, 06. 10. 1957, Văcărești, ucis prin detenție, **1060**. BURILĂ ION, elev, 22, Moinești Bacău, 04. 02. 1954, Târgu Ocna, ucis prin detenție, **1061**. BURILEANU (?), (soția Const.), Bărăgan, decedată în D. O., **1062**. BURILEANU CONSTANTIN, diplomat, 76, Bărăgan, decedat în D. O., **1063**. BURILEANU DUMITRU, guvernator BN, 76, Turnu Severin Mehedinți, 25. 05. 1954, Sighet, ucis prin detenție, **1064**. BURIȘ MIHAI, țaran, 29, Becheni, 17. 09. 1952, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **1065**. BURLACU DUMITRU, țaran, Bălăușeni, Salcia, ucis prin muncă forțată, **1066**. BURLACU GRIGORE, Somova Tulcea, 1956, decedat în D. O., **1067**. BURLACU NICOLAE, Jilava, executat, **1068**. BURLACU ȘTEFAN, țaran, Nereju Vrancea, ucis de securitate, **1069**. BURLĂ NICOLAE, Ghelmegioaia Mehedinți, 08. 02. 1954, ucis prin detenție, **1070**. BURLEA AURELIAN, **1071**. BURLUI VASILE, ofițer, 25. 08. 1944, Delta Dunării, asasinat de sovietici, **1072**. BURSAN CONSTANTIN GEORGE, deputat, București, 18. 01. 1962, Jilava, ucis prin detenție, **1073**. BURSUC NICOLAE- BUNESCU, ofițer sanitar, 48, Izvoare Neamț, 1949, ucis în anchetă, **1074**. BURTEA TOMA, învățător, Mătau Argeș, 13. 02. 1951, Gherla, ucis prin detenție, **1075**. BURTEA TRAIAN, **1076**. BURTEL PETRE, 54, Ploiești, 04. 06. 1961, Aiud, ucis prin detenție, **1077**. BURZA NICOLAE, țaran, 42, Gurușada Hunedoara, 13. 02. 1953, 5 Culme, ucis prin muncă forțată, **1078**. BUSUIOC (?), elev, Râmnicu Sărat, 1950, Galați, ucis prin detenție, **1079**. BUSUȘ IOAN, **1080**. BUȘILĂ CONSTANTIN, prof. univ., 72, București, 03. 02. 1950, Aiud, ucis prin detenție, **1081**. BUȘILĂ GRIGORE, învățător, Tulnici Vrancea, 16. 07. 1952, Galați, ucis prin detenție, **1082**. BUȘILĂ TEODOR, învățător, 50, Păulești Vrancea, 13. 07. 1959, Galați, ucis prin detenție, **1083**. BUȘNER GHEORGHE, țaran, 21. 10. 1944, Șura Mare-Sibiu, asasinat de sovietici, **1084**. BUTA IOSIF, țaran, 68, Ponor Alba, 26. 05. 1947, Aiud, ucis prin detenție, **1085**. BUTAC IONIȚĂ, 75, Valea Mărului Argeș, 1961, ucis prin detenție, **1086**. BUTALIU GHEORGHE, colonel, Bistret Dolj, ucis prin detenție, **1087**. BUTARU DORU, muncitor, 34, București, 10. 10. 1960, Galați, ucis prin detenție, **1088**. BUTĂNESCU NICOLAE, 26. 12. 1952, Cernavodă, ucis prin muncă forțată, **1089**. BUTĂRĂSCU GHEORGHE-AMEDEU, militar, 74, 11. 06. 1958, ucis prin detenție, **1090**. BUTE ALEXANDRU, proprietar, 61, Nicorești Vrancea, 02. 10. 1958, Focșani, decedat în D. O., **1091**. BUTEANU

ALEXANDRU, **1092**. BUTEANU ION, preot, Șoncuț Baia Mare, 27. 09. 1961, Sibiu, sinucis urmărit, **1093**. BUTEANU SIMION, 07. 1950, ucis la frontieră, **1094**. BUTNARU ADOLF, țaran, 39, Orlești Vâlcea, 23. 03. 1952, 5 Culme, ucis prin muncă forțată, **1095**. BUTNARU ION, preot, Fărăoani Bacău, ucis prin detenție, **1096**. BUTNĂRESCU NICOLAE, **1097**. BUTOIANU DINU, muncitor, Constanța, 1953, Baia Sprie, ucis prin muncă forțată, **1098**. BUTU MARANGE, elev, 18, s-a sinucis arest părinți, **1099**. BUTUNOIU GHEORGHE, Aita-Seacă, 09. 1944, ucis de comuniști, **1100**. BUTURĂSCU AMEDEU, **1101**. BUTURUGĂ ION, **1102**. BUȚ GHEORGHE, **1103**. BUZAC LAURENȚIU, **1104**. BUZAN GRIGORE, 33, 02. 11. 1962, Gherla, ucis prin detenție, **1105**. BUZĂ DUMITRU, țaran, 56, Rușineștii de Jos, 31. 10. 1952, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **1106**. BUZDUGAN ALEXANDRU, Oradea, ucis în anchetă, **1107**. BUZDUGAN EUDOXIU, polițist, 43, Băisești Suceava, 18. 02. 1953, Târgu Ocna, ucis prin detenție, **1108**. BUZDUGAN ION, polițist, 50, Vaslui, 07. 02. 1952, ucis prin detenție, **1109**. BUZDUGAN ION, muncitor, 50, Râmnicu Sărat, 15. 09. 1952, Cernavodă, ucis prin muncă forțată, **1110**. BUZEA NEAGU, conductor C. F. R. , Brăila, 04. 07. 1945, Făurei, asasinat de sovietici, **1111**. BUZEA NICOLAE, **1112**. BUZEA TRANDAFIR, Berlești Brăila, decedat în D. O. , **1113**. BUZESCU TEODOR, avocat, 77, Bârlad, 10. 11. 1958, decedat în D. O. , **1114**. BUZGAN ION, Berechiu Arad, 08. 1954, Berechiu, ucis de securitate, **1115**. BUZGAN PASCU, **1116**. BUZILĂ PETRU, țaran, 54, Rebrișoara Bistrița-Năsăud, 21. 08. 1951, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată, **1117**. BUZNAVA GHEORGHE, țaran, Tulcea, 23. 04. 1959, Aiud, ucis prin detenție, **1118**. BUZOIANU ION, țaran, 53, Salcia Buzău, 01. 02. 1953, Poarta Albă, ucis prin muncă forțată

OMUL CREȘȚIN

MOARTE CA ÎNCERCARE

DE UNDE VEȚI AFLA CÂTEVA GÂNDURI DESPRE MOARTE
ALE CELUI DE CURÂND URCAT LA DOMNUL – MARIN NAIDIM –
A CĂRUI VIAȚĂ, PRIN JERTFĂ ȘI RUGĂCIUNE NECONTENITE,
A FOST ȘI ESTE ÎNDREPTAR DE TRĂIRE ÎNTRU HRISTOS
PENTRU MARI DUHOVNICI AI ORTODOXIEI

Suntem încă în Săptămâna Patimilor și m-am gândit să abordez cu dumneavoastră un subiect cam straniu, să vorbim despre moarte. Eu am mai trecut recent prin două războaie, am fost spitalizat de două ori. Și încă îmi sunt proaspete în minte versurile lui Radu Gyr: *Sunt, Doamne, copt pentru cules,/ Nu că-mi sunt anii grea recoltă/ Ci-mi este sufletul o boltă/ De crengi cu rodul tot mai des...*

Moartea, ca și viața, sunt niște taine de-ale lui Dumnezeu: venim pe lume, nu știm de ce și plecăm fără să știm unde. Când vine ceasul fatal, trebuie să mori. O bătrână, povestește Turgheniev, pregătise o rublă sub pernă ca să dea preotului pentru citanie și-acolo a rămas, sub pernă, n-a apucat să i-o dea, căci a murit, îi sosise ceasul. Un vizir povestește o altă întâmplare. Fugise de frica morții tocmai la Samarkand, culmea e că i s-a înfățișat moartea și acolo, atunci când venise ora morții. Există un ceas al morții care nu poate fi evitat. Te ia cu somn, un somn greu, apoi te cuprinde întunericul, te faci rece ca gheața și devii inert. Sufletul, în clipa morții, se desface cu greu de trup, ruperea e violentă, și pleacă pe un drum lung, fără întoarcere: *așterne-te drumului ca și iarba câmpului, în bătaia vântului*. Moartea e grea, poate din această cauză și Vasile Pârvan îi atribuie morții rolul purificator: *prin moarte se răscumpără toate greșelile vieții de aici*, zicea el. Moartea, de cele mai multe ori, vine noaptea, căci noaptea e soră cu moartea: *noaptea e sora blândă a morții, pe când moartea e sora cruntă a nopții* (Vasile Alecsandri).

Moartea a venit în lume o dată cu alungarea lui Adam și a Evei din Rai, după ce au călcat porunca și au mâncat din pomul cunoștinței binelui și răului: *cu moarte veți muri după ce veți mânca.* (*Facere 2, 17.- în ziua în care vei mânca din el vei muri negreșit*)

Prin moarte Dumnezeu a oprit procesul călcării de poruncă, punând cap păcatului (pentru ca păcatul să nu devină nemuritor, pentru ca omul să nu rămână veșnic în stare de călcător de poruncă).

Sufletul fiind nemuritor, își continuă activitatea și în lumea cealaltă, adică o va continua de acolo de unde a rămas cu facerea binelui în momentul morții. Cât privește nedreptățile, suferințele pe care pe nedrept le-am îndurat din partea oamenilor, vor fi recompensate la Cer.

Și Platon zice că în viața viitoare justiția divină va corecta justiția omenească. Să trăim în așa fel încât până și dricarului să-i pară rău când ne va duce la groapă. Dumnezeu ne-a dat o ocazie ca să ne răscumpărăm viața viitoare, trăind-o pe aceasta așa cum trebuie. Să nu pierdem ocazia, căci vine ceasul când ți se va spune: “Gata!” Și ce rău îți va părea că ai pierdut ocazia! Cu cât ai făcut până atunci, cu atât rămâi. Ai fi vrut să faci mai mult, acum nu se mai poate, ceasul nu mai poate fi dat înapoi. Nu mai încape nici o amânare. Contează atitudinea pe care o vei avea în fața morții. Să nu fii laș, să nu te sperie și să abjuri. *De viteaz și moartea se teme.* (proverb persan). Moartea e cumplită pentru cei ce nu au un suport moral.(aceasta mi-o spun mie). Unii au o moarte eroică, fiindcă acceptă să moară pentru alții: moartea în războaie, în revoluție, în închisori (politicii). Hugo povestește despre părintele Bienne și de ducele de Villeroy că s-au purtat la închisoare, în timpul revoluției franceze din 1879, ca niște

lași. Dar pe eșafod s-au purtat cu curaj. Probabil că e mai lesne să mori decât să trăiești. Beethoven scria pe ultima sa partitură: - *Trebuie?* Și mai jos adaugă: *Da, trebuie!* Se vede resemnarea sa în fața morții, găsim-o firească, necesară chiar. După ce mori, o vreme o să te mai țină minte lumea. Ți se va simți lipsa din casă. Destul de dureros să știi că nu se va mai întoarce niciodată. Vor veni apoi la cimitir, vor începe să plângă înainte de a ajunge la locul unde te afli îngropat. Și-n deznădejdea lor se vor gândi că ar fi fost mai bine ca Dumnezeu să ne fi luat pe toți o dată, nu așa, pe rând. Dar gândul lui Dumnezeu e altul și noi rămânem cu oftatul și cu resemnarea. Fiecare moare singur... Să mergem mai des la cimitir ca să ne reculegem. Mormintele ne inspiră gânduri înalte. Tăcerea mormintelor ne îndeamnă la meditație. Moartea cuiva drag te face să te simți și tu muritor și să privești mai serios viața. *Sic transit gloria mundi.*

Azi noapte a mai murit unul care a stat cu mine la spital, la etajul trei: *l-au plâns pe brațe doar trei camarazi cum plâng la denii îngerii-n altar* (S. Lefter).

Și azi e Vinerea Mare, când moare pe cruce Însuși Hristosul pentru toate durerile lumii. Dar va călca moartea și va învia! Hristos a Înviat! La mulți ani!

DESPRE

PATRAFIRUL ASCUNS

ÎN CARE PĂRINTELE CONSTANTIN VOICESCU NE POVESTEȘTE...

Am suferit trei perioade de detenție. În prima, 1942 – 1943, la Pitești, aveam viața “frumoasă”: puteam citi cărți, Biblia, exista și o capelă. Slujba Învierii a fost săvârșită de către preotul închisorii, într-o cameră capelă. În a doua detenție, primul Paști a fost la Jilava, la Reduit, camera 9 – 12. Era în primăvara lui 1949. Și atunci, chiar dacă era o perioadă mai aspră, circula Noul Testament. Eram student la Facultatea de Științe, secția Geografie. La început am putut rezista și datorită puternicei influențe duhovnicești a părintelui Toma Chiricuță, de la biserica Zlătari. Acesta pune mare accent pe Înviere, de aceea în închisoare m-am aplecat mai mult asupra acestei învățături de căpătâi. Eram cu doi preoți în detenție: unul macedonean, Nicolae Levu, celălalt moldovean, ortodocși amândoi. De altfel, în cei 12 ani cât am fost închis, peste tot am întâlnit numai preoți ortodocși – și aceștia foarte mulți. Uniții fuseseră izolați la Sighet. La Jilava, în 1949, administrația ne-a dat la masa de prânz, de Paști, un hârdău cu o zeamă de coji de cartofi cu nisip. “Na, bandiților, să simțiți și voi că e Paști!” Totuși, bucurie curată a fost atunci pentru că, nu știu cum, dar cineva a găsit, într-un colțisor... urme de coji de ouă roșii. De la vreun gardian, probabil. Era bucurie mare pentru că făceam legătura în felul acesta cu sărbătoarea de “afară”... În a doua jumătate a anului 1949 am fost mutați la Pitești. Se făceau trierile: studenții - la Pitești, intelectualii – la Aiud, muncitorii – la Gherla; elevii – la Târgșor, femeile la Mislea și Miercurea Ciuc. Auzisem lucruri frumoase... Că o să ne lase să învățăm, că partidul comunist o să ne lase liberi. Am nimerit acolo și cu niște mediciniști din Cluj. Eu aveam niște probleme cu piciorul, T.B.C. la genunchi. Am stat, în ciuda restricțiilor, întins pe pat, dar m-a văzut un gardian, m-a luat și m-a dus la “casimca” – un subsol întunecos și mizer. După o jumătate de oră, mă pomenesc cu Ghiță Calciu cu mine. El era pe atunci student medicinist și protestase în favoarea mea

Mai către toamnă am început să pricepem ce ni se pregătea. Groaza începuse să ni se cuibărească în inimi, se auzeau zgomote, urlete. În decembrie sau chiar mai înainte a început reeducarea noastră. Pe mine m-a ajutat Dumnezeu căci din cauza tuberculozei, la sfârșitul lunii mai, m-au mutat la Târgu-Ocna. De Paști, însă, la Pitești, după o perioadă cumplită de înfometare, ne-au dat o mâncare consistentă, două trei feluri, arpacăș gros, cu urme de slănină. Oamenii, săracii, s-au repezit. Nu-mi amintesc să fi avut vreun necaz, dar foarte mulți au avut dezinterie. Special o făcuseră. Așa.. deci a dat Dumnezeu să fiu scos de la Pitești. Înainte de Târgu-Ocna, închisoare-sanatoriu, în fapt loc unde erau adunați deținuții grav bolnavi de tuberculoză, ca să moară, am trecut cu mare teamă de o nouă triere, la Văcărești. Dacă ne întorc la Pitești? – ne întrebam speriați. Înțelesesem că acolo era ceva cu bătaie, pentru a ne distruge. Mi-aduc aminte că, într-o noapte, m-am adunat în mine și am lăsat totul în voia lui Dumnezeu. A urmat o mare liniștire. La scurt timp am fost mutat, împreună cu alții, la Târgu-Ocna. Dacă mă întorceam la Pitești Dumnezeu știe cum ieșeam! De aia nici nu îndrăznești să-i judeci, au trecut oamenii prin niște greutăți de neimaginat. De neînțeles ce au putut să le facă, ce chinuri au putut să îndure unii. Mă mir cum au scăpat, o, Doamne! Așa... într-o seară am ajuns la Târgu-Ocna - era o seară de primăvară, cu miros de tei, luna pe cer. Ne așteptau niște gardieni bătrânei, din garda veche, cu niște puști d-alea mari. Noi, repede, învățați cu “banditul mișcă!”, cu înghionțeli... Unul din ei ne-a zis: “Stați, taică, mai încet...” Când am auzit cuvântul ăsta *taică* nu nea venit să credem. Am văzut apoi o clădire luminată. Ne-au dus într-o cameră unde erau opt paturi, cu saltea! La Pitești sau la Jilava aveam priciuri suprapuse, câte două-trei, fiind noi cu mult mai mult peste limita normală. Aici ferestrele erau fără obloane, un WC într-o cameră alăturată. Era... fericire! A doua zi am rămas înmărmuriți. Ne-au scos în curte, de neimaginat, să ne întâlnim cu ceilalți! Iarbă pe jos, ne-am tăvălit, era ceva grozav. N-a fost, bineînțeles, tot timpul așa. Cu medicamentele am stat cel mai prost. Ofițerul politic condiționa tratamentul de primirea de a fi turnător. Și, o, doamne, câțiva au căzut... Mi-aduc aminte că, o dată, pătrunzând la noi niște streptomycină, un ardelean I-a dat-o lui Valeriu Gafencu, grav

bolnav, însă acesta l-a dat-o pastorului Richard Wurmbrand. Cu timpul mulți slăbiți și grav bolnavi au început să moară. La un moment dat a fost strecurată o Sfântă Scriptură. S-au învățat texte pe de rost.

La Târgu Ocna, lângă închisoare, se află Dealul Măgura, unde era o mănăstire. În fiecare duminică auzeam clopotele. În Săptămâna Mare, în Vinerea Mare și de Paști, lumea urca la Schit. Se auzeau cântări, putem vedea luminile lumânărilor purtate de credincioși pe serpentină. Asta însemna enorm pentru noi. Știam că mai este cineva într-o biserică, cineva care se roagă pentru noi.

A fost un episod înainte de Paști care ne-a tulburat: în clădirea veche a închisorii fusese o capelă, dezafectată acum. Dăduseră crucea jos și aduseseră la noi, pe secții, îmbrăcăminte, veșminte preoțești, pentru a le folosi drept cârpe de șters pe jos. Doamne, când ne-am dat seama, le-am ascuns pe unde am putut. Prin crăpăturile zidurilor, prin hainele noastre. Eu am pus mâna pe un patrafir și l-am cusut în căptușeala paltonului. La Târgu Ocna, dată fiind iminența morții, ne lăsau să ne învelim și cu hainele noastre. Ei, l-am ascuns eu și, peste câțiva ani, am reușit să-l scot afară. De multe ori mi-am pus întrebarea: o fi vreo legătură între patrafirul acesta și faptul că am lăsat peste ani Geografia și m-am dus la Teologie? La închisoare, având printre noi și preoți deținuți, am avut posibilitatea să ne spovedim și să ne împărtășim. Ca în catacombe, pe ascuns, mergeam într-un colțișor, ne mărturiseam din mers de cele mai multe ori și prindeam momentul când să primim firimitura de împărtășanie... Ehei, au murit foarte mulți acolo... Nu a fost însă unul care să moară fără să fie împărtășit.

PAȘTELE
1949
PITEȘTI

ÎN CARE TRAIAN POPESCU ÎȘI AMINTEȘTE CĂ ...

Am ajuns în închisoarea Pitești în februarie 1949 cu un lot destul de mare de studenți ai facultății de construcții și studenți mediciniști. Atmosfera în închisoare era destul de destinsă. Ne-am alăturat - cei condamnați la muncă silnică - cu multă sfială și respect celor pe care i-am găsit executând închisoare încă din 1941. Printre ei se afla și Valeriu Gafencu, numit mai târziu “Sfântul închisorilor” (de către Nicolae Steinhardt, Ion Ianolide, Romică Eutușanu și alții) La scurt timp după sosire am avut norocul să intrăm în posesia unui fragment din Vechiul Testament, pe care, pe rând ori în comun, “l-am devorat”. Astfel, viața noastră se desfășura fără evenimente deosebite, însă dens din punct de vedere spiritual.

În primele zile ale lui aprilie am început să ne pregătim pentru Sfintele Paște. Înainte de Florii am cerut gardianului petrol să ștergem ușa (se obișnuia acest lucru). Am oprit tinicheaua cu ceva petrol și am făcut rost de un căpăcel, improvizând astfel o lampă de petrol. Din pâine fărâmiță și uscată, apoi amestecată cu puțină apă și cu marmeladă din cele 20-25 de grame pe care le primeam de două-trei ori pe săptămână, am croit o pastă pe care am copt-o la improvizația noastră. Ne-a fost de mare folos și singurul pachet cu medicamente, primit de acasă, care conținea o sticlă cu circa 250 de grame de vin tonic și praf fosfatic pentru ulcer, tieluit bine de sora mea din praf de lapte, cacao și vitamine. Și astfel am croit blatul care, răcit, s-a putut tăia și însiropa. Acum aveam și material pentru cremă, din praful de fosfarin și vinul tonic. Primul tort era gata și împreună cu “La mulți ani!” de rigoare l-am oferit bunului și distinsului nostru vecin Florică Dumitrescu. Experiența reușind, am repetat-o cu ocazia Sfintelor Paști. Aceste unice torturi din închisoare ni s-au părut uriașe, deși nu erau mai mari decât o jumătate de cană de lapte. Timpul ne-a rezevat însă alte “torturi”, diferența dintre ele fiind nu numai de accent, ci și de substanță.

Săptămâna Mare am trăit-o cu multă evlavie, liniște și pace sufletească. Începând cu Vinerea Mare am avut de furcă seara cu “tragerea sforilor” de la frații noștri mai norocoși. Să mă explic. Până în iunie, cei condamnați la închisoare corecțională puteau primi un pachet de alimente de circa 5 kg. Aceștia ne-au făcut celor de la muncă silnică pachetele cu câte ceva de-ale gurii să ne înfruptăm de Sfintele Paști. Și iată a sosit și noaptea Învierii. O dată cu bătaia clopotelor care răzbeau până la noi, au început să apară lumânări aprinse în stradă, dincolo de casele care se aflau lângă zidul închisorii. Întâi una, două, apoi nenumărate, au transformat strada într-un imens colier, arzând și luminând sub pâlpârile lor palide asemeni unor becuțe. Licărul lor ne chema la reculegere și înălțare sufletească pentru preamărirea Sfintei Învieri, iar dangătul îndepărtat al clopotelor ne înfiora, acoperind cu vibrația lui sonoră trupurile noastre îngenunchiate.

Acest decor, care pentru noi luase proporții cosmice, avea însă și semnificația mesajului spiritual al celor care nu ne uitaseră și care acum doreau să știm că sufletește sunt alături de noi. Nu le-am putut răspunde decât cu un “Hristos a Înviat!” care a început discret, apoi s-a dezlănțuit din cele aproximativ 800 de glasuri care se aflau în închisoare. Dacă cineva ar fi putut asista la acest moment, l-ar fi asemuit

cu o slujbă dintr-o imensă catedrală, în care sutele de lumânări din stradă, împreună cu cele ale glasurilor noastre învăluite în dangăt de clopote preamăreau Învierea Mântuitorului lumii, Cel care “cu moartea pre moarte călcând” sfărâma porțile iadului, aducând viață și celor din morminte. Totul vibra: aerul, ferestrele, ușile, dar mai ales inimile noastre, fără a ne imagina totuși ce cataclism va veni nu peste mult timp.

Într-un moment de scurtă pauză, cuprins de fiorul nostru, ostașul din turela de pază, uitând de stăpânii lui – securitatea - a răspuns din toată inima “Adevărat a înviat!”. Urarea lui a avut un efect extraordinar, toată închisoarea reluând frenetic: “Hristos a înviat!”. În vibrația generală, gardianul de noapte Dina, care se afla pe coridorul de la parter, a strigat și el: “Adevărat a înviat!” “Hai, gata, culcați-vă!” Și încet, încet, celularul a devenit un zumzet de stup de albine care s-a stins ușor, discret. Noi, copleșiți, am vegheat și apoi am adormit cu numele lui Iisus pe buze și în inimi și cu cei dragi în minte, evocându-i fiecare după tăria sufletească, dar copleșiți de măreția acestui moment în care fiecare a fost în același timp participant și spectator.

Acesta a fost primul Paște din închisoare al tinerilor studenți - în majoritate foști Frați de cruce - pe care îl consider unic, pentru că nu am avut parte de altul de acest fel, cum știu însă că au fost la minele de plumb sau la Târgu Ocna. Dumnezeu mi-a hărăzit această întâmplare de mare încărcătură spirituală, pentru care cuvintele sunt palide și pe care o evoc purtând în suflet marele regret pentru cei mult mai buni decât mine care nu mai sunt printre noi, dar pe care eu și noi îi socotim PREZENȚI!

MONAHI PE CARE I-AM CUNOSCUȚ

ÎN CARE PĂRINTELE PAISIE OLARU
NE RELATEAZĂ VIAȚA ÎMBUNĂTĂȚITĂ
A UNOR MONAHI NECUNOSCUȚI NOUĂ

Monahul Ghenadie Avătămașului

Părintele Ghenadie era de loc din satul Flămânzi, județul Botoșani. El a venit la mănăstire fiind în vârstă, bătrân peste 70 de ani, dar nu a fost căsătorit, că din copilărie a fost pe la oi. Dar a venit la mănăstire printr-o împrejurare cam așa. Îmi aduc aminte că în primăvara anului 1932 eram la Vecernie și numai după ce am tocat jos pentru Pavecerniță, văd un bătrân înalt, cu barbă și păr mare că, fiind desculț, își ștergea picioarele cu zăpadă. Mă uit la el, îl pândesc să văd ce are să facă, văd că intră în biserică în pridvor, se pune în genunchi și se închină la o icoană a Domnului, face închinăciuni multe, multe, apoi la altă icoană asemenea face, așa s-a închinat până la terminarea Vecerniei. Când, la ieșire, îl opresc și îl întreb: “De unde ești bătrânule și cum te cheamă”, iar el zice: “Sunt de la Flămânzi”. “Ai vrea să mergi la mine în sara asta?”, “Da”, zice, “merg”. Așa că îl iau la chilia mea, căci voiam să-l întreb de ce îmblă desculț, așa că după ce am stat puțin la masă, l-am întrebat: “De ce frate îmblă desculț? Ce, nu ți-i frig la picioare?”, iar el zice: “Părinte, eu m-am pornit de la Ripiceni, încălțat dar de la Guranda am văzut că se încarcă opincele de glod, și hoitul nu le poate duce, așa că am așternut sorica pe zăpadă și am închinat câteva mătănii, și am lăsat ca hoitul să meargă desculț, dacă nu-i vrednic să-și ducă ochincile”. Am făcut eu socoteală, de la Guranda până la noi ar fi vreo 20 kilometri: “Bine frate, da nu-ți era frig?”. “Nu”, zice, “mie nu-mi era frig, dar hoitului, treaba lui, ce să-i fac”.

Așa că după mai multă vorbă i-am pregătit patul să se culce, iar el zice: “Nu mă culc pe pat, Părinte, că eu așa gios sunt învățat, pe pat nu am dormit de când eram mititel, iartă-mă, că mi-i frică să nu cad gios”. Ce să fac, i-am așternut jos, și ne-am culcat, eu în altă odăiță, ne despărțea o perdeluță. Am adormit și ne-am trezit la niște bufnituri, ce să fie, ascult dar stau liniștit: el săracul se închina, făcea metanii în genunchi și își făcea cruce, la frunte nu se auzea iar la piept, umărul drept și stâng făcea pocnituri, că atingea bondița de cojoc, iar când atingea fruntea de pământ, dădea de nădejde. Mă apuc să număr să văd câte are să facă, am ținut socoteală până la opt sute, și am adormit numărând. Dimineața când m-am sculat s-a sculat și el, și “gata”, zice, “plec la Sfântul Ioan la Suceava”, iar eu zic: “dar să te încălț, poate că vei speria oamenii, și încă te-ar și mai necăji, ori vei cădea și în mândrie”, iar el zice: “Da ce-i aceea mândrie, ehe, părinte, eu am grija asta, că eu am fost în Basarabia, și am văzut acolo pe un frate, care îmbla desculț și cu capul gol, și mânca numai prescuri, și l-au bătut oamenii și gondanii, și într-o vreme l-au astupat cu zăpadă, și a stat toată noaptea în zăpadă, iar a doua zi l-am găsit foarte liniștit, se topise zăpada împrejurul lui și din picioarele lui ieșea abur, și când l-am lăudat eu, și am zis ferice de frăția ta, frate Nicolai, el mi-a zis: ce zici frate Gheorghe? Are să vie vremea să mă puie la cazan, atunci se va vedea dacă voi putea răbda”. Așa bătrânul meu musafir m-a băgat în multe încurcături, după care a trebuit să tac, iar la urmă i-am făcut o propunere, cam așa: “frate Gheorghe, nu cumva ai vrea să vii la noi în mănăstire, eu te-aș primi să stăm împreună, până la moartea noastră”, iar el zice: “Măicuța Domnului cu noi părinte, mai am ceva datorii, și așa după ce-mi plătesc datoriile voi veni...Rămâi sănătos părinte”, iar eu zic: “mergi sănătos frate Gheorghe” și așa ne-am despărțit ...

A trecut mult timp, și chiar eu uitasem de acest frate, și numai că prin 1940, primăvara, mă pomenesc cu un flăcăuș, care se recomandă a fi nepotul lui fratele Gheorghe, și zice: “eu Părinte Paisie sunt nepotul lui moșu Gheorghe Avătămăniței, și m-a trimis la sfînția ta, ca să-i spui dacă nu-i păcat să se ducă la un doctor, că să știi părinte că moșu Gheorghe, de un an de zile nu vede deloc, și stă la noi, și te roagă pe Sfînția ta dacă poți să-l primești, aici la Sfânta Mănăstire”. Aceste cuvinte auzindu-le eu, mi-am făcut socoteală să-l primesc, dar dacă

nu vede deloc, ce fac eu? Să-l pierd prin pădure sau, Doamne ferește, cade în vreo groapă și zic băitânașului: “măi băiete, du-te și spune-i lui moșu Gheorghe să se ducă la spital la doctor, că și doctorii sunt lăsați de Dumnezeu și dacă va vedea cât de puțin să vie, iar dacă nu va vedea, tot să vie, că îl primesc oricum...”.

Și îndată mi-am prins a face planuri cum să fac, m-am sfătuit cu Părintele Stareț ca cu binișorul să-mi ieie ucenicul pe care îl aveam, care era acum călugăr, și deja aveam eu ceva nemulțumiri cu el și care era cam contra de a mai primi pe un altul cu noi și încă nu se mutase ucenicul, și mă pomenesc într-o zi cu doi bătrâni, înalți, cu capetele goale, albi amândoi și unul cam pleșuv; iar unul ducea de mână pe celălalt, și cum ajung în casă se pun în genunchi, și cu lacrimi în ochi zice fratele Gheorghe: “Măicuța Domnului cu noi părinte Paisie, te rog cu toată inima să mă ierți că nu te-am ascultat să vin atunci când m-ai chemat. Dacă faci bunătate să mă primești amu, că drept voi spune, am fost la Iași la operație, și amu văd oleacă”, atunci eu i-am cuprins pe după cap, și cu lacrimi de bucurie am zis: “bine ați venit fraților, bucuros te primesc tătăcuțule, dar va trebui să avem amândoi răbdare, că vrăjmașul o să ne facă stinghereală”, așa că ne-am fâgăduit înaintea lui Dumnezeu să răbdăm până la sfârșit. Așa că ne-am pregătit de răbdare amândoi și ne-am apucat de treabă, eu mai cu ascultarea la biserică, iar fratele Gheorghe mai mult să se roage și ce mai putea el să facă. Așa că săracul bătrânel, de bucurie că l-am primit, se apuca el singur să facă câte ceva, fără să-i spun eu, așa că se apuca de mătura casa, mai scutura țoalele, spăla blidele și altele, căci îi plăcea curățenia bătrânului că în vremea lui, a fost cioban și baci, de toate, încă se și spăla singur, odată m-a întreat: “ așa, Părinte Paisie, oare nu-i păcat dacă mai spun ce am fost și ce am mai făcut în viață?” Iar eu i-am zis, “Dacă nu te lauzi și nu te mândrești, nu-i păcat, că câte odată este de folos pentru alții”, apoi începe a spune: “Eu Părinte din mica copilărie am plecat de la părinți și am îndrăgit oile, până mai anul trecut. Am botezat 50 de copii și la toți le-am dat câte o oaie, am ajutat frații și nepoții încă și la streini, am crezut că frații și nepoții mă vor ajuta și ei pe mine așa că acum îmbolnăvindu-mă, li era rușine cu mine, să mă ducă la Sfânta Biserică”. Așa cu lacrimi îmi spunea bătrânul, că avea darul lacrimilor. Când auzea de Dumnezeu, de Maica Domnului, de sfinți, apoi vărsa lacrimi multe, multe; pentru aceasta îl iubeam, că nu mă mai săturam de vorba lui. Câteodată mătura prin casă, și fiindcă nu vedea așa bine, mai rămânea câte o dără de gunoi, iar eu voiam să mătur a doua oară: vai ce mai plângea săracul; iarăși odată, am pus la murat foi de ceapă, am strâns mai multe că punându-le într-un chiup mare de lut, nu au încăput toate. Ci au mai rămas, le-am lăsat ca tot eu să pun în alt chiup. Am plecat la ascultare, și când am venit am găsit chiupul crăpat în două, iar foile de ceapă stăteau ca un cot de lup, în sus, iar pe fratele l-am găsit la paraclis unde se închina plângând. Ce se întâmplase: văzând foile rămase a forțat chipul să încapă toate, și apăsându-se pe chiup, a crăpat și s-a despiciat în două. Așa săracul acum trebuia să verse lacrimi pentru a-și ispăși păcatul; l-am găsit plângând și acolo i-am zis: “Lasă, nu mai plânge, că doar nu-i o vacă”; și l-am iertat.

Multe străchini mi-a stricat căci el le spăla, altădată le pune pe masă și numai de marginea mesei, le atinge și cădeau jos, se stricau, iar lua hârburile și le azvârlea peste gard, iar când venea vreun cunoscut, îi ruga să-i dea ca împrumut bani, sau să-i aducă străchini, în loc. Mă întreată odată: “Părinte, oare cam câte mătânii să fac eu pentru un leu”, iar eu am zis: “Cred că ar fi potrivit 10 metanii pentru un leu”, iar el, “Ba nu părinte, eu fac o sută de metanii pentru un leu, că îmi mai dă și mie cineva câte un ban, și eu aș vrea să fie plătit, că poate mai dau și eu la vreun sărac, și aș vrea să fie osteneala mea ...” Așa era de corect bătrânul meu, că nu vrea să fie dator cu ceva. De la o vreme mai vedea câte o leacă, și se ducea și la biserică singur, iar când venea îmi spunea: “Părinte Paisie, eu mai dau bună ziua și la câte un par, la cioate, și altă dată zic și la femei *blagosloviți*, și nu vreau să-mi răspundă, ca nu cumva să se mândrească cioatele și femeile, pentru că eu am crezut că-s oameni, sau părinți ...” Așa spunea iubitul meu bătrânel cam glumind, dar era foarte sincer.

Odată m-am dus cu el la Târgu Sulița pentru că trebuia să fac mutația în comună, și din nefericire, ne-am întâlnit cu șeful de jandarmi pe stradă, care nici una nici două, mi-a luat bătrânul la rost, învinuindu-l sau probându-l a fi hoț; eu am crezut că șeful glumește, dar văzând că îl ia în serios, i-am zis jandarmului: “nu glumi șefule cu bătrânul, că nici nu vede bine; eu am venit să-i fac mutația”. Dar șeful mi-a luat bătrânul la post, zicând: “lasă că scot eu tâlhăriile din el”. Vai, bietul bătrân ce mai plângea săracul și zicea: “Domnule șef nu am furat nimic”. “Nu se poate, trebuie să te leg, ca să spui cine a furat banii, și unde i-ai dat”. Nu am avut ce face, plângeam și eu de mila lui, să vezi un bătrân cu barbă albă... Am mers și eu până la post, și văzând că nu are gând să-i dea drumul am lăsat bătrânului o pâine și vreo câțiva bani, și m-am întors plângând acasă. A doua zi, mă pregăteam

să merg la târg, să-mi văd bătrânul, numai că pe la ceasul 9 vine bătrânul acasă bucuros. “Bine ai venit frate Gheorghe, ce ai pățit? Ai scăpat? Te-a fi bătut”, iar el zâmbind zice: “Măicuța Domnului cu noi, părinte! Nu m-a bătut, dar după cum ai văzut sfinția ta m-a băgat în cancelarie, și am stat acolo până seara, se mai răsteya la mine, a scris pe hârtii și zicea că mă trimite la Botoșani, iar eu văzând că nu are în gând să-mi dea drum am început a închina metanii, iar șeful văzând că mă închin, a strigat la mine: “Ce faci moșule acolo?” Eu am spus că mă închin. A strigat tare, încât a auzit femeia lui, și venind femeia, și văzând cum mă închinam a zis bărbatului: “Vasile, dă-i drumul moșneagului că avem copii”, iar el: “Nu-i dau drumul că-i hoț”.

Era aproape noapte acum, și văzând că nu încetez de a mă închina, a deschis ușa și a strigat: “Ieși hoțule afară, și să nu mai vii pe aici! Pleacă!”, iar eu am început a plânge, văzând că era noapte, și am zis: “Dar unde să mă duc eu acum? Că nu văd bine nici ziua...”. Atunci m-a dus un alt gondaci la o casă, și am stat până dimineața, și m-a adus Măicuța Domnului sănătos. L-am întrebat: “Cam câte metanii ai făcut?” Iar el zice: “Cam peste trei mii”. Așa am zis și bogdaproste și Dumnezeu să-i deie sănătate șefului și să-l ierte ...

Mult mă luam cu bătrânul meu căci câteodată îmi mai spunea și câte o glumă cam de râs, dar el o spunea serios. Zice: “Părinte, eu odată m-am nimerit la o înmormântare, ducea pe un mort la groapă; când să deie mortul în groapă eu m-am repezit și i-am luat căciula din cap și o am dat la un sărac, căci m-am gândit: la ce să putrezească căciula bună, și cum să steie el la judecată cu căciula în cap. Ce zici, Părinte, oare mare păcat am făcut?”

Se întâmpla câteodată că răceam, și îl puneam să-mi facă frecție, iar el zicea: “Lasă părinte că îți fac frecție până ce a curge apa din podele...” Odată l-am pus să mă bată cu urzica pe spate, iar el așa de încet purta urzica, parcă nu ar fi îndrăznit să mă atingă; săracul zicea: “Lasă părinte să crească urzicile”, și plângea cum se plânge.

De multe ori fiind eu bolnav, sta în genunchi lângă patul meu și se închina; se temea săracul să nu mor, că zicea că nu ar dori să rămâie el de mine. Se îmbolnăvea și el câteodată, iar eu i-aș fi făcut și lui vreo frecție pe spate, iar el zicea: “Părinte Paisie eu de când sunt pe lume, nu a pus nimeni mâinile pe mine, dar nici injecție și zicea: lasă că-mi fac eu singur frecție”. Așa că se pune în genunchi, și se închina până ce curgea sudoarea din tot trupul, și numai că venea și zicea, “Iaca Părinte că mi-am făcut și eu frecție...” și se arăta voios... În ultimul timp, s-a îmbolnăvit mai tare, dar încă putea să umble. Eu m-am dus la biserică că era priveghere înspre o zi mare, l-am lăsat acasă, în pat, nu am stat până la terminare că aveam grijă de bătrân. Când vin acasă, mă duc în odaia unde l-am lăsat; nu-l găsesc și strig: Frate Gheorghe, încoace, frate Gheorghe încolo, numai că îl găsesc în altă odaie, obosit sta pe un pat acolo. “Frate Gheorghe”, îl întreb, “da ce faci aici”? Iar el zice “Măicuța Domnului cu noi, părinte! După ce ai plecat mata la biserică, eu am vrut să ies afară și m-am rătăcit, și am umblat prin toate odăile și prin paravan, și neștiind unde sunt, am strigat cu lacrimi la Maica Domnului, și numai că a venit Măicuța Domnului cu două lumânări aprinse, și mi-a zis: “Taci, nu te teme”; și m-a luat de mână și m-a adus aici, și nu-i de mult de când a ieșit din chilie. Nu te-ai întâlnit cu dânsa? Atunci eu nu am zis nimic, auzind acestea, mi s-a părut că aiurește.

Cam trei zile a stat așa cam în agonie. Multe îmi spunea: “Părinte, să vezi o droaie de gângăni... și fac scamatorii, joacă înaintea mea, alții se învălătucesc cu țoalele de pe paturi, și se dau de-a tăvălugul prin casă, iar când aud ușa că vii mata se sperie și zic “iar vine”, și fug care încotro...” Așa văzând eu slăbiciunea lui, l-am făcut călugăr, cu numele Ghenadie; și după călugărie s-a împărtășit și s-a îndreptat. Încă a mai trăit un an și mai bine, făcând ascultare la ce se pricepea el cu toată dragostea, iar în toamna anului 1945 s-a îmbolnăvit mai tare, a căzut la pat, pătimind câteva zile de o boală de pânțece. Am mai stat pe lângă el și cu ce puteam îl ajutam. Așa că înainte de ceasul sfârșitului s-a cerut afară. L-am scos, cu țolul, încă cu un frate, s-a cerut să-l ducem prin împrejurul casei, iar când am ajuns în dreptul ușii a zis: “Lăsați-mă aici”. L-am lăsat pe iarbă verde să se odihnească, și întorcându-l cu fața spre răsărit s-a liniștit și-a adormit somnul de veci...

Dumnezeu să-l ierte! ...Avea peste 70 de ani.

Ierodiaconu Nikon Drăgulianu

Părintele Nikon, de locul lui natal era din satul Avrămeni, județul Dorohoi. Nu pot să știu prin ce an ar fi venit în mănăstire, dar știu că l-am găsit în mănăstire cam în vârstă și diacon. În tot timpul cât am trăit cu el, niciodată nu l-am văzut slujind Sfânta Liturghie, că se oprise el singur pentru smerenia lui. Doar la câte un Sfânt Maslu se îmbrăca. Acest Părinte era foarte muncitor de pământ, semăna multă ceapă, usturoi, fasole și altele, pe care le vindea și își agonisea existența sa. Se înfrâna mult, postea, că o dată în zi și mânca, iar mâncarea o mânca a doua zi seara; cânta frumos la strună, nu era notist, dar se întrecea cu notiștii, iar cu mărturisirea mergea la Sfântul Ioan la Suceava. De multe ori cânta și în chilie câte un axion. Era om duhovnicesc. De la o vreme nu s-a mai folosit de ochelari, cred că pentru înfrânarea lui. Multe aș avea de spus despre Părintele Nikon, dar ca să nu se supere pe mine, pentru că îl știam cam serios și pentru că nu prea suferea el glume, am să mă mărginesc la câteva puncte care ne apropie de sfârșitul vieții lui.

Odată m-a chemat la el, și cam în taină îmi spune: "Părinte Paisie, am să te rog un lucru, să fii bun și să primești rugămintea mea, să ai grijă de mine și să mă îngropi așa cum l-ai îngropat pe Gheronte". "Da", i-am răspuns, "dar Părintele Gheronte mi-a făcut un fel de testament ca și cum m-ar fi înputernicit, să nu se amestece alții în treaba mea; așa și sfinția ta să faci". "Am să-ți fac mai îndelung când voi vedea că slăbesc". După o lună mai bine, mă pomenesc că sunt chemat de Părintele Stareț care luase în seamă schitu în proaspăt și zice: "Părinte Paisie, ia să mergem la Părintele Nikon, că nu-i semn bun, de vreo două zile nu l-am mai văzut pe afară". Ne-am dus la chilia lui dând să intrăm în chilia încuiată pe dinăuntru, strigăm la ușă, ne uităm pe geam, nu se vede nimic, nici nu se aude, așa văzând am scos ușa din țâțână și am intrat noi trei, cu Părintele Stareț. Când colo Părintele Nikon era căzut jos mai mult rece, dar nu mort ci în agonie, îl ridicăm pe pat, l-am spălat și și-a revenit puțin, l-am mărturisit și împărtășit și foarte puțin a gustat...

Asta a fost vineri. Sâmbătă m-am mai dus pe la el, și i-am spus de testament iar el zice: "Dacă mă îndrept, voi face". L-am rugat să mă ierte, iar el zice: "Dumnezeu să te ierte!", dar zice: "Părinte Paisie nu te mai trudi, ci ia și mă încuie pe dinafară cu cheia și să vii mâine la ora opt să cântăm împreună cu îngerii Aliluia". Așa am făcut, m-am dus acasă și ocupându-mă cu alte treburi, am uitat să mă duc duminică la ora opt. Când mi-am adus aminte, trecuse de ora opt, era aproape jumătate de ceas trecut, am alergat la el, fără să țin socoteală de ora opt și de cântatul îngerilor. Când am intrat în casă, l-am găsit pe pat cu fața în sus, mort de-a binelea. Încă era calduț... El s-a ținut de cuvânt de ora opt și a cântat fără de mine, ci numai el și îngerii.

Dumnezeu să-l ierte! Era și de peste 70 de ani, în toamna lui 1948.

Schimonahul Irineu pictorul

În 1948, când am venit aici în Sihăstria, am găsit aici pe un maestru pictor care picta paraclisul. Un om în vârstă era acest pictor, dar neîntrecut de mulți. Era un om ca de pe altă lume. Bun, blând, smerit și tăcut. Că nu prea sta de vorbă cu nimeni, două, trei vorbe și gata. Ori plecai, ori te lăsa și pleca. Odată m-am suit și eu pe schele sus, la boltă, el era în lucru. Și când mă vede zice: "Dacă ai venit aici eu plec". Așa că a trebuit să cer iertare și să plec. După aceea m-am gândit eu că lucrarea lui era dumnezeiască și că mintea trebuia să-i fie la acel pe care cu mintea și cu mâna îl închipuia. Icoanele făcute de el sunt naturale, vorbitoare și vii. El lucra cu evlavie și cu credință, încât cred că și lui Dumnezeu îi plăcea lucrarea lui. Căci odată zicea el, asta în secret, că într-o noapte i s-a arătat Maica Domnului și i-a zis: "Să știi Ioane că îmi place lucrarea ta".

Acest bătrânel pictor iscusit, lucrând la pictură s-a îmbolnăvit, și nu după multe zile a murit, rămânând câteva icoane numai desenate și neterminate care se văd și astăzi în paraclisul Sihăstriei. Înainte de moarte a cerut el să se facă călugăr căci merita după o viață curată cu lucrul lui Dumnezeu.

Dumnezeu să-l ierte! Nu l-am apucat în viață când m-am întors de la Slatina. Avea aproape 70 de ani.

ÎNDREPTAR LA SPOVEDANIE

*Lui Gheorghe și Maria cu dragoste,
Valeriu*

Cel fără păcat dintre voi să arunce cel dintâi piatra asupra ei.

Ioan 8, 7

Adevărat, adevărat vă spun că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura. Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie.

Ioan 16, 20

S-a sculat de la Cină, S-a dezbrăcat de haine și, luând un ștergar, S-a încins cu el.

După aceea a turnat apă în vasul de spălat și a început să spele picioarele ucenicilor și să le ștergă cu ștergarul cu care era încins.

Ioan 13, 4-5

Iar la masă era rezemat la pieptul lui Iisus unul dintre ucenicii Lui, pe care-l iubea Iisus.

Ioan 13, 23

Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul.

Ioan 13, 34

Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții.

Ioan 13, 35

Ce este păcatul

Păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu, călcare voită sau nevoită, cu știință sau fără știință, cu fapta, cu cuvântul, cu gândul.

Păcatul este necinstirea adusă lui Dumnezeu, ocară, disprețuire, defăimare, nerecunoaștere și vătămare adusă ființei Dumnezeiești, dintr-un sentiment egoist.

Păcatul este necredință și neîncredere în Dumnezeu, în legea Lui și prea multă credință și încredere în sine, până acolo că omul să-și fie singur lege, pentru că de îndată ce ai călcat Legea lui Dumnezeu, ai urmat o altă lege, fie a ta, fie a diavolului.

Păcatul este a doua răstignire adusă Mântuitorului, căci prin păcat se reînnoiesc toate batjocurile de altădată și toate bătăile primite. Piroanele, suliița, spinii, prin păcat Mântuitorul le simte din nou. Acum însă nu mai sunt bătute de cei ce-L defăimau și strigau: "Să se răstignească, să se răstignească"... Acum îi sunt administrate de cei ce zic că cred în El, că-I urmează poruncile, că-L iubesc. Acum Îl scui pă în față cei ce sunt botezați, acum cununa de spini I-o pun cei ce se numesc creștini, acum Îi dau palmele, acum Îi bat piroanele, acum Îl împung cu suliița, cei pentru care suferit batjocoriri și bătăi și pentru care Și-a dat sângele Său pe Golgota pentru ca să-I facă fii ai lui Dumnezeu, pentru ca să le deschidă Raiul, să sfarme moartea și să dărâme Iadul.

Păcatul este îndepărtare de Dumnezeu și în schimb apropiere de diavol, este îndepărtare de casa Tatălui și păzire în țară străină a porcilor diavolului.

Pentru că suntem robi aceluia căruia îi slujim (Ioan 8, 34), păcatul înseamnă robia diavolului.

Când păcătuiești nu mai socotești ceea ce a făcut pentru tine Dumnezeu, nu-I mai ești fiu, și nu te gândești la dreptatea Lui, care va pedepsi pe cei ce păcătuiesc împotriva Voii Lui.

Prin păcat toate lucrurile lui Dumnezeu sunt pornite împotriva scopului pentru care au fost făcute.

Gura n-a fost făcută de Dumnezeu ca să înjurăm cu ea, să bârfim și să blestemăm pe aproapele, ci gura a fost făcută ca, cu ea, să vorbim lucruri folositoare sufletului.

Mintea nu ți-a dat-o Dumnezeu ca, cu ajutorul ei, să găsești argumentele care te îndepărtează de Dumnezeu, ci ca să găsești argumentele care te apropie.

Ochii nu au fost făcuți spre a privi ceea ce aduce vătămarea sufletului, ci spre a vedea creațiile lui Dumnezeu și spre a-I aduce mulțumiri.

Tot așa urechile, mâinile, picioarele n-au fost create spre a ne îndepărta de Dumnezeu.

Bunătatea și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu nu vrei să le socotești ca atare? Căci să știi că tot timpul ți s-a dat ca să câștigi raiul și tu te pierzi socotind că El nu va mai judeca, că ne va ierta, că sunt alții mult mai răi decât tine.

Ce urmări are păcatul. Răul pricinuit de el

1. Prin păcat pierdem darul cel mai presus de fire ce-l avem de la Dumnezeu. Fără acest dar, sufletul rămâne slut.
2. Prin păcat Duhul Sfânt este luat de la noi și nu mai suntem recunoscuți fii.
3. Prin păcat pierdem fericirea veșnică a raiului; pierdem posibilitățile unirii cu Dumnezeu și petrecerea împreună cu sfinții; pierdem lumina veșnică și odihna.
4. Câștigăm iadul cu focul cel nestins și cu întunericul cel ce este totdeauna.
5. Prin păcat pierdem toate bunătățile pe care le-am făcut înainte, căci Dumnezeu te va judeca în ceea ce te va găsi făcând.
6. Prin păcat pierdem ajutorul lui Dumnezeu (atât cât ești în păcat).

Spovedania

Nu plângi gândindu-te că ai pierdut Raiul?

Nu te cutremură mâhnirea adusă lui Dumnezeu?

Nu te înfioară Iadul?

Nu cauți să-ți dobândești starea pierdută?

Se mai poate ?

Da! Trebuie numai să vrei ...

Dumnezeu a știut dintru început neputința noastră și ne-a dat posibilitatea curățirii de păcate. El a știut că omul cât va trăi va păcătui și că, fără de greșeală, nimeni nu este, de aceea spunea ucenicilor Săi: ***Oricâte veți lega pe pământ vor fi legate în Cer, și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în Cer***, cuvinte prin care se instituie și Taina Spovedaniei.

Spovedania sau pocăința este o baie din care sufletul scaldat iese ușurat de greutate și curat de murdăria păcatelor, o baie în care se spală și se pierd toate întinăciunile și greșelile noastre.

Spovedania este o doctorie care vindecă sufletul rănit de draci, o doctorie ce strică otrava păcatului.

Spovedania întoarce pe păcătos de la diavol la Dumnezeu și le pune din nou în legătură cu Făcătorul său.

Spovedania însemnează aducerea sufletului la faptele și lucrurile care sunt pentru și după firea lui.

Spovedania redă pe om curat lui Dumnezeu.

Spovedania pregătește sufletul și trupul pentru primirea Sf. Trupului și Sângelui Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Spovedește-te în Biserică de patru ori pe an la același Duhovnic.

Când îți faci examenul de conștiință găsește-te vinovat, nu te justifica; gândește-te la următoarele puncte:

- a) Motivul sau scopul cu care sau pentru care ai păcătuț. A doua zi caută să ocolești momentul potrivit respectiv.
- b) Intenția – ce ai voit de ai păcătuț.
- c) Împrejurările, ocolește-le a doua zi.
- d) Locul unde ai păcătuț.
- e) Cât l-ai răspândit – ai îndemnat pe alții.
- f) Numărul...

Spovedania trebuie făcută cu zdrobire de inimă și cu părere de rău. Zdrobirea inimii este supărarea și durerea ce îți se pricinuieste când îți aduci aminte de păcat.

Această durere nu stă numai în a simți păcatul, a suspina și a plânge pentru el, ci stă mai ales în a urî păcatul.

Părerea de rău este durerea ce o simte cel ce se pocăiește pentru că s-a lipsit de darul lui Dumnezeu și a câștigat munca.

Biserica a stabilit înainte de spovedanie să ții un post de șapte zile sau chiar mai puțin. Bolnavii sunt scutiți.

Scrie păcatele pe hârtie și citește-le singur înaintea Duhovnicului.

Angajează-te în fața lui Dumnezeu să nu le mai faci.

CELE 10 PORUNCI

Porunca întâi: *Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău, să nu ai alți dumnezei afară de mine.*

1. Crezi în Dumnezeu?
2. Crezi în Sfânta Treime?
3. Îl adori pe Dumnezeu?
4. Îl iubești?
5. Îl cunoști? Te-ai silit spre a afla ceva despre Dumnezeu din cărțile Sfintei Scripturi, cărțile bisericești sau de altundeva?
6. Nu cumva crezi în farmece?
7. Nu ai umblat pe la ghicitori, prezicători?
8. Nu faci spiritism?
9. Nu crezi în vise? Crede numai în Dumnezeu.
10. Nu cumva dai mai multă cinstire unei ființe sau lucru decât lui Dumnezeu?
11. Nu prețuiești banul, mâncarea sau vinul, femeia sau bărbatul, mai mult decât pe Dumnezeu?
12. Ai cârtit vreodată împotriva lui Dumnezeu?
13. Nu ai deznădăjduit din cauza vreunui necaz, supărare sau orice alt rău venit asupra ta?
14. Nu te-ai împotrivit adevărilor și învățăturii creștine?
15. Nu ai citit cărți împotriva credinței?
16. Nu ai dat altuia să citească?
17. Nu ai fost la adunările necredincioșilor?
18. Nu ai citit cărțile și revistele lor cu scopul aflării altui adevăr decât cel al Bisericii?
19. Nu ai apărut necredința sau sectele sau mahomedanismul?
20. Nu ai dus daruri sectarilor?
21. Nu crezi în credințe deșarte sau păgânești? Că mi-a ieșit un preot înainte îmi merge rău, mi-a ieșit un coșar îmi merge bine, mi-a ieșit cu plinul sau cu golul etc.?
22. Este Dumnezeu centrul preocupărilor tale?
23. Ți-ai pus întotdeauna nădejdea în Dumnezeu?
24. Crezi că există Rai sau Iad?
25. Crezi că va fi Judecată?
26. Nu te încrezi prea mult în bunătatea lui Dumnezeu și în felul acesta nu te temi de judecată?
27. Nu crezi că Dumnezeu nu te mai poate ierta din cauza prea multelor (tale) și grelelor păcate?
28. Ai cerut totdeauna ajutorul lui Dumnezeu?
29. Ți-ai făcut regulat rugăciunile? Seara, dimineața și la prânz?
30. La Biserică mergi regulat?
31. La rugăciune și în Biserică te gândești numai la Dumnezeu?
32. Peste zi îți mai aduci aminte de Dumnezeu?
33. Mulțumiri I-ai adus lui Dumnezeu după toate faptele tale?
34. Și înainte de a face ceva I-ai cerut ajutorul?
35. Rugăciunile nu le spui câteodată numai din obicei sau să te scapi?
36. Nu te gândești în altă parte în timpul rugăciunii?
37. Nu-ți vin gânduri că nu te mai poți mântui?
38. Nu ai amânat pocăirea spre bătrânețe?
39. Nu cauți să mergi târziu la Biserică?
40. Asculți slujba atent?
41. Nu râzi, nu vorbești sau nu te uiți după lume în Biserică?

Porunca a doua: *Să nu-ți faci chip cioplit nici asemănarea vreunui lucru, din câte sunt în cer, pe pământ, în ape sau sub pământ, nici să te închini lor, nici să le slujești.*

1. Nu cumva crezi că unii oameni sunt mari și au valoarea pe care a avut-o Mântuitorul?
Exemplu: filosofii sau șefii de religii.
2. Crezi în Sfintele Icoane?
3. Cel de închinare le dai?
4. Nu crezi cumva că Icoana este chiar Sfântul pe care îl zugrăvește?
5. Nu cumva crezi în oameni – femeia ta, bărbatul tău, copilul tău, etc?
6. Nu te închini vreunui lucru, banului, mâncării, băuturii sau altor plăceri?
7. Nu cumva mintea este singura ta lege și faci numai ceea ce-ți spune ea?

Porunca a treia: *Să nu iei Numele Domnului Dumnezeuului tău în deșert.*

1. Ai înjurat vreodată de Dumnezeu Tatăl sau de Mântuitorul Iisus Hristos?
2. Ai înjurat de Îngeri, Arhangheli?
3. Ai înjurat de Sfânta Fecioară?
4. Ai înjurat de Sfinți, Biserică, Paște, Candelă, Icoane, Cruce și altele?
5. Ai adus numele Domnului drept mărturie mincinoasă?
6. Ai luat altfel de mărturie: ochii tăi, viața ta, mântuirea sufletului tău? Căci Mântuitorul a zis: ***Vorba ta să fie da și nu; căci ce e mai mult vine de la diavol.***
7. Ai drăcuit? Ai trimis pe alții la dracu sau pe tine?
8. Ai obiceiul să blestemi pe cei ce-ți fac rău? Mântuitorul ne-a învățat să ne rugăm pentru ei.
9. Jurământ fals ai depus?
10. Dar jurământ adevărat?
11. Nu întrebuițezi ca jurământ formula “zău”, care este prescurtarea lui “pe Dumnezeuul meu”?

Porunca a patra: *Adu-ți aminte de Ziua Domnului, șase zile să lucrezi, iar a șaptea să o serbezi.*

Ziua Domnului este Duminica. Aceași valoare o au și toate sărbătorile instituite de Sfânta Biserică, de peste an.

1. Ținut-ai toate Duminicile și sărbătorile?
2. Fost-ai în toate aceste zile la Biserică?
3. Cei din casa ta le-au ținut, au fost la Sf. Biserică, nu i-ai oprit pentru vreun lucru?
4. Altor nu le-ai dat de lucru în aceste zile? Nu mergi prea târziu la Biserică?
5. Ziua Domnului o serbezi cum trebuie? Sau e pentru tine o zi obișnuită sau o zi de chefuri și petreceri? Dimineața mergi la Biserică? După masă citești cărți folositoare, ziditoare de suflet?
6. Te îngrijești de suflet mai mult în această zi decât în altele?
7. Nu ai făcut sau ai participat la clăci?
8. Nu te porți cu necuviință în Biserică?
9. Nu ai hulit Biserica și pe slujitorii Sf. Altar?
10. Pe preoți îi cinstești ca pe slujitorii lui Dumnezeu? Nu-i batjocorești? Nu-i bârfești spunându-le păcatele?
11. Te rogi pentru ei? Îi ascuți?

Porunca a cincea: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți.*

1. Nu ți-ai bătut părinții sau socrii?
2. Nu i-ai înjurat sau persecutat?
3. Ai ascultat sfaturile lor?
4. Nu i-ai înșelat cu ceva?
5. Nu le-ai speculat buna credință?
6. Când au fost în necazuri i-ai ajutat?
7. Slujbe după moarte le-ai făcut?
8. Frații, surorile, le-ai ajutat?
9. Ai purtat grijă de soție, de copii? Căci Sf. Pavel zice: ***Dacă nu poartă cineva grijă de ai lui și mai ales de cei din casa sa, s-a lepădat de credință și este mai rău decât un necredincios.*** (1 Timotei 5, 8)

10. Nu ți-ai bătut soția? Nu te-ai purtat rău cu ea? N-ai înjurat-o?
11. Soțul ți l-ai cinstit? Soția sau soțul ți-ai iubit ca pe tine însuși?
12. Nu ți-ai înșelat soțul sau soția?
13. Nu i-ai făcut viața mai grea? Nu ești cicălitör?
14. De cele sufletești ale celor din casa ta te-ai îngrijit suficient?
15. Cum te-ai purtat cu părinții sufletești? Nași, profesori, preoți? I-ai respectat și i-ai ajutat?
16. Nu ai fost obraznic sau încăpățânat cu părinții?
17. Nu i-ai supărat? Mâniat?
18. Nu i-ai vorbit de rău, batjocorit?
19. Nu ai râs de neputințele lor?
20. Ai luat seama să-și facă datoriile religioase?
21. Nu te-ai rușinat de ei?
22. Nu ți-ai cheltuit banii pe lucruri nefolositoare (tutun sau alte plăceri) și în felul acesta ai lipsit familia de cele trebuitoare?

De ești părinte

23. Ai îndreptat pe copiii tăi pe drumul Bisericii, cu fapta și cu cuvântul?
24. Nu le-ai dat exemplul tău de certuri, beții, vorbe porcoase, minciună, furt, necinste, clevetire, lene?
25. Nu cumva trăiești în concubinaj și copiii văd acest lucru?
26. Pentru faptele rele: certuri, minciună, bătaie, furt, i-ai pedepsit? Nu cumva din milă i-ai cruțat?
27. Pentru copiii tăi, soție, soț, frați, surori, părinți, ai făcut rugăciuni?
28. Nu ai fost prea aspru, sau prea blând cu copiii tăi?
29. Slugi rele care să învețe copiii lucruri stricăcioase de suflet nu ai ținut?

De ești tutore

30. Ți-ai îndeplinit toate îndatoririle materiale și morale față de copil?

De ești stăpân

31. Cum te-ai purtat cu servitorii sau ucenicii tăi?
32. Le-ai plătit leafa cinstit, nu le-ai reținut pentru cine știe ce motive?
33. I-ai îndemnat să-și facă datoriile religioase?
34. Nu i-ai îndemnat să facă vreun păcat?

De ești slugă

35. Ai ascultat stăpânii, patronii etc.?
36. Ți-ai îndeplinit cu hărnicie toate datoriile?
37. Nu le-ai lucrat de mântuială?
38. Nu le-ai furat ceva?
39. Nu le-ai povestit casa?

Porunca a șasea: *Să nu ucizi*

1. Nu cumva ai ucis vreodată cu voie sau fără voie?
2. Nu dorești să ucizi, nu ai gânduri de răzbunare? Ai lăudat pe cineva care a omorât?
3. Nu dorești moartea cuiva, fie pentru a-i lua averea, femeia, bărbatul etc?
4. Nu ai bătut pe cineva?
5. Nu ai amenințat?
6. Nu urăști pe cineva, ești împăcat cu toți cunoscuții?
7. Dorești rău cuiva, moarte, pagubă?
8. Te bucuri de răul ce se întâmplă semenului?
9. Cum te porți cu cei din jur?
10. De ești bărbat ai admis lepădarea de copii?
11. De ești femeie, nu ai lepădat prunc cu voie?
12. Nu ai căutat să te sinucizi direct sau indirect?
13. Ai făcut vânătoare?

Porunca a șaptea: *Să nu preacurvești.*
Curvie face cel necăsătorit; preacurvie cel căsătorit.

1. Nu ai curvit sau de ești căsătorit n-ai preacurvit?
2. Nu trăiești în concubinaj?
3. Nu păcătuiești împotriva firii: onanie sau homosexualitate?
4. Nu cumva poftești să curvești cu bărbatul sau femeia altuia?
5. Nu cauți prilej de curvie?
6. La lucruri rușinoase nu te gândești prea mult?
7. Nu cauți să-ți aduci aminte de asemenea scene?
8. Nu vrei să vezi părțile rușinoase ale corpului?
9. Nu vorbești lucruri rușinoase?
10. Nu ai citit cărți care să-ți producă plăceri sexuale?
11. Nu ai îndemnat pe altul să facă acest păcat?
12. Nu ai făcut pe altul să păcătuiască prin îmbrăcăminte sau gătire?

Porunca a opta: *Să nu furi.*

Preotul nu poate ierta furtul neînapoiat; deci să restitui ceea ce ai furat și apoi spovedește-te.

1. N-ai furat bani sau alte obiecte de la stat, societate sau vreun om?
2. N-ai păgubit pe alții?
3. Pe cel păgubit l-ai despăgubit?
4. De averea altuia, încredințată ție, ai avut destulă grijă?
5. Bani sau alte obiecte pe care le-ai luat împrumut, le-ai restituit?
6. Ai primit lucruri furate?
7. Lucrurile găsite le-ai dat înapoi?
8. N-ai schimbat hotarele pământului cu vecinul tău?
9. N-ai îndemnat pe altul să facă acest lucru?
10. N-ai luat dobândă prea mare?
11. N-ai falsificat vreo marfă, n-ai vândut-o ca marfă bună?
12. La cântar sau socoteală n-ai înșelat?
13. N-ai luat de la cel mai mic decât tine lucruri cu de-a sila?
14. N-ai luat mită?
15. N-ai învățat copiii să fure?
16. N-ai gânduri de îmbogățire pe căi necinstite?

Porunca a noua: *Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui.*

1. N-ai jurat strâmb?
2. N-ai mințit?
3. N-ai adus mărturii mincinoase?
4. Te-ai purtat corect cu semenul tău?
5. Nu l-ai mințit?
6. Nu cumva ai purtat minciuni?
7. Nu cumva ai umblat cu povești de la unul la altul?

Porunca a zecea: *Să nu poftești și să nu dorești nimic, din ceea ce vezi că are fratele tău.*

1. Dorit-ai femeia, fiica, bărbatul sau fiul aproapelui tău?
2. Dorit-ai averea vecinului?
3. Nu ai dorit starea socială a celui mai mare ca tine?
4. N-ai urât din această cauză pe vecin?
5. N-ai dorit casa, sau pământul, sau vita, sau lucrul fratelui tău?

CELE ȘAPTE PĂCATE DE MOARTE

Mândria

Este izvorul tuturor răutăților sufletești; ea este o lăcomie spirituală pentru care și dracii au căzut din darul lui Dumnezeu.

1. Nu ești mândru, fălos, închipuit?
2. Nu crezi prea mult în frumusețea sau averea ta, nu te-ai mândrit cu ele?
3. Cum te porți cu cei mari?
4. Nu disprețuiești pe nimeni?
5. Stai de vorbă cu oricine?
6. Nu ești fățarnic, ipocrit (una spui, alta faci)?
7. Nu te-ai lăudat prin fapte, vorbe, îmbrăcăminte?
8. Nu ai vorbit ceva spre a fi lăudat?
9. Nu ai clevetit pe aproapele ca să-i înjosești cinstea și vrednicia și spre a te ridica pe tine?
10. Ai răbdat ocara celui ce te-a ocărât?
11. Ai iertat pe cei ce s-au supărat pe tine?
12. Nu te-ai mândrit cu știința, cu cunoștințele tale?

Lăcomia

Din abstract, egoismul se concretizează prin lăcomie.
Din acest punct de vedere privește Sf. Apostol Pavel când zice că lăcomia este rădăcina tuturor răutăților.

1. Nu ești lacom la mâncare sau băutură?
2. Nu vrei să strângi avere sau alte lucruri?
3. În strângerea de bani nu ești lacom, n-ai înșelat pe aproapele tău din această cauză?
4. Nu ai mâncat sau ai băut pe ascuns?
5. Ai mâncat în sărbători înainte de Sf. Liturghie?
6. Ai mâncat mortăciuni?

Lenea

Este lipsa de întrebuințare a puterilor trupești și sufletești pe care Dumnezeu ni le-a dăruit ca să le folosim în viața noastră

1. Nu ești leneș?
2. Nu pierzi timpul fără să lucrezi?
3. Nu te ocupi cu lucruri rele sau deșarte (gătirea trupului etc.)?
4. Rugăciunea o faci regulat?
5. De suflet te îngrijești?
6. Datoria ca funcționar, lucrător, servitor, ți-o faci?
7. Nu obligi pe cei mai mici să facă lucrul tău?
8. Nu ai căutat duhovnic mai iertător?
9. Ți-ai îndeplinit canonul?

Mânia

Se întemeiază tot pe pivotul lăcomiei.
Când omul nu-și poate îndeplini poftele sale,
se înfurie căci este împiedicat de la scopul său cel rău.
Omul se poate mânia numai contra păcatului.

1. N-ai făcut rele în mânie, înjurături, bătăi, etc.?
2. Te mânie des? Cât te ține? Știi că Sf. Pavel a spus: **Soarele să nu apună este mânia voastră (Efeseni 4, 26)** ?
3. Acum ești supărat pe cineva?
4. Ai bătut pe cineva cu bâta, cu palma?
5. N-ai supărat sau muștrat pe cineva fără temeii, cu răutate?
6. Ai dorit răul celui ce ți-a făcut rău? Dar celui ce ți-a făcut bine?

7. Nu te-ai mâniat pe vecin pe motivul că e mai bun decât tine? Nu l-ai invidiat? Nu-ți pare rău?
8. Nu ai vărsat sângele cuiva (în beție)?
9. Nu te-ai bătut la duel?
10. Nu te-ai rugat (în mânie) să vină răul asupra vrăjmașilor tăi?

Zgârcenia

Este materială și spirituală.

Materială este atunci când omul nu voiește să mângâie trupește pe cel sărac, iar spirituală când nu voiește să îndrumeze pe cel neștiutor din răutate.

1. Ești zgârcit?
  2. N-ai lipsit de cele necesare pe un vecin din zgârcenie?
  3. Ai ajutat pe sărac?
  4. La masă ai chemat săraci sau bogați?
- Știi că Mântuitorul ne îndeamnă să chemăm la masă pe cei ce nu ne pot chema înapoi.
5. Nu vinzi prea scump?
  6. Nu înșeli?
  7. Nu-ți pare rău că ai făcut vreun bine?
  8. Nu cumva mănânci puțin, te îmbraci prost (pe tine și pe ai tăi) spre a te îmbogăți?
  9. Nu cumva nu te îngrijești de sănătatea alor tăi, copii, soție, părinți, frați, spre a nu cheltui bani?

Invidia (cearta sau pizma)

Când cel furios nu poate birui cu mânia lui piedicile care i se opun, și neputând să facă altceva, se îndulcește cu inima în patima invidiei, ca să acopere cinstea și vrednicia sufletească și trupească a aproapelui și să se înalțe el.

1. Ești certat cu cineva?
2. Îți place să te cerți?
3. Urăști pe cineva?
4. Bațjocorești?
5. Sfaturi viclene dai?
6. Acum ai pe cineva invidie?
7. Vorbești cu toată lumea?
8. Ai poreclit pe cineva?
9. Nu ai băgat vrajbă între frați?
10. Nu porți pizmă pe cineva pentru faptul că e mai bun ca tine sau se bucură de mai multă cinste, avere, situație socială etc.?

Desfrânarea (Curvia)

Este tot o lăcomie, dar nu de ordin material sau spiritual, ci de ordin sentimental.

Păcatul curviei, ca nici un alt păcat, se face în trup.

Trupul e templul Duhului Sfânt.

(Poți face desfrânare privind sau auzind lucruri care te-ar face să păcătuiești.

Chiar mâncând, dormind prea mult, vorbind etc.)

1. Ai căzut în curvie?
2. Dar preacurvie?
3. Nu cumva îți place să vezi sau să citești cărți care te fac să păcătuiești cu gândul, nu cumva îți place să ascuți sau să vorbești vorbe porcoase sau de rușine? Să știi că Sf. Pavel ne spune să nu se audă din gura noastră nici vorbe spurcate sau porcoase, nici glume proaste care nu sunt cuviincioase, nici vorbe nechibzuite.
4. Nu cumva îți place să vorbești cu rost sau fără rost?
5. Nu te stăpânește nici o patimă?
6. Nu mănânci sau dormi prea mult? Știi că tot Sf. Pavel a spus: **Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos** (1 Cor 6, 12).
7. Nu ai în casă tablouri cu chipuri goale? Nu le privești cu patimă?
8. N-ai curvit cu rudeni de sânge sau cu cele spirituale (fină, nașe)?
9. N-ai pipăit trupul altuia cuprins de patima desfrânării?
10. N-ai vrut să vezi părțile rușinoase ale corpului?

PĂCATE STRIGĂTOARE LA CER

A. Uciderea cu voie

1. Ai ucis pe cineva?
2. Ai căutat să ucizi?
3. Vrei să ucizi pe cineva?
4. Vrei să te răzbuni luând viața cuiva?
5. Ai bătut pe cineva?
6. Ai certat, ai amenințat pe cineva?

B. Sodomia (împreunare împotriva firii)

1. Bărbat cu bărbat sau orice fel de animal?
2. Bărbat cu femeie împotriva firii?
3. Onania. Ai făcut onanie?

C. Oprirea pensiei sau simbriei la orfani, văduve, muncitori, salariați sau servitori

1. Ai oprit pensiile sau salariile? Din orice motiv, fie ca despăgubire pentru un lucru stricat, fie din alte motive?
2. Rețineri parțiale sau nedrepte ai făcut?
3. Ai plătit totdeauna pentru ceea ce ți-au lucrat alții?

D. Asuprirea văduvelor, orfanilor, invalizilor și neputincioșilor

1. N-ai bătut copiii, bătrânii sau orfanii?
2. Nu ți-ai bătut joc de ei?
3. N-ai asuprit pe cel mai mic decât tine?
4. N-ai râs de ologi sau neputincioși?
5. Nu i-ai necăjit?
6. Nu cumva ai avut datoria să-i ajuți și nu i-ai ajutat?
7. Pe cei ce nu ai avut datoria i-ai ajutat sau ai trecut pe lângă ei ca preotul și levitul din Evanghelia cu Samariteanul milostiv?
8. Pe orb l-ai făcut să cadă conducându-l rău?
9. De orice neputincios, surd, găngav, șchiop, ciung, chior nu ți-ai bătut joc?

DATORII FAȚĂ DE VIAȚA SUFLETEASCĂ A APROAPELUI

1. A feri pe altul de a păcătui. Ai ferit sau nu ?
2. A învăța pe cei neștiutori.
3. A da un sfat bun celui ce are nevoie.
4. A ne ruga lui Dumnezeu pentru alții.
5. A mângâia pe cei întristați.
6. A suferi cu răbdare când suntem nedreptățiți.
7. A ierta greșelile altora.

PORUNCI PRIVITOARE LA VIAȚA TRUPEASCĂ A APROAPELUI

1. A da hrană celui flămând. Ai dat sau nu?
2. A potoli setea celui însetat.
3. A îmbrăca pe cel gol.
4. A îngriji pe cel bolnav.
5. A primi și ospăta pe streini.
6. A cerceta pe cei din închisori.
7. A îngropa pe cei morți.

PĂCATE STREINE

1. Când sfătuiești pe altul să păcătuiască.
2. Când poruncești altuia să păcătuiască.
3. Când te învoiești cu altul la păcat.

4. Când ajuți pe altul să păcătuiască.
5. Când lauzi pe cel ce face păcatul.
6. Când poți, dar nu voiești să împiedici pe altul de a face păcatul.
7. Când știi și nu spui păcatul altuia (să i-l spui)

PĂCATE ÎMPOTRIVA DUHULUI SFÂNT

1. Nesocotirea harului lui Dumnezeu și încrederea prea mare în tine.
  - a. Să crezi că Dumnezeu n-are putere să te ierte, e un păcat foarte mare.
  - b. Să crezi că tu ești totul și Dumnezeu n-are nici o putere în lume.
2. Neîncrederea în Dumnezeu.
3. Împotrivirea la Adevărul stabilit de Sfânta Biserică (să nu crezi în vreo dogmă).
4. Lepădarea de Biserica Ortodoxă. Ferește-te de aceste păcate, căci Mântuitorul spune: ***Dar cine va huli împotriva Duhului Sfânt nu are iertare în veac, ci este vinovat de osânda veșnică*** (Marcu, 3, 29).

CELE 9 PORUNCI BISERICEȘTI

1. Cercetarea Sfintei Biserici în toate Duminicile și sărbătorile legale.
2. Păzirea celor patru posturi din an.
3. Respectul față de fețele bisericești.
4. Mărturisirea păcatelor în cele patru posturi.
5. A ne feri de eretici.
6. A ne ruga pentru conducătorii statului și dregătorii Bisericii.
7. A nu face nuntă, petreceri, în post.
8. A feri Biserica de a i se înstrăina lucrurile.
9. A păzi posturile și a face rugăciunile pe care chiriarhul (episcopul) locului le pune în vremuri grele.

DIFERITE PĂCATE

1. Neîndeplinirea angajamentelor:
  - ai îndeplinit pe cele luate în fața lui Dumnezeu, a ta, a aproapelui?
  - ai îndeplinit canonul dat la Spovedanie?
2. Furtașag de cele sfinte:
  - ai mințit la Spovedanie?
  - ai ocolit să spui tot și din ce motive?

SFATURI

- Spovedește-te de cel puțin patru ori pe an în posturi.
- Postește înainte de spovedanie.
- Păstrează același duhovnic.
- Fă-ți un serios examen de conștiință înainte de a merge la spovedanie.
- Scrie pe hârtie păcatele, altfel le poți uita. Apoi arde hârtia imediat.
- Mărturisește singur nu numai păcatele făcute ci și (pe) cele din inimă.
- Nu ascunde nici un păcat.
- Împacă-te cu cel ce ți-a greșit.
- Ocolește prilejul de păcătuire.
- Părăsește păcatul - angajează-te că nu vei mai păcătui.
- Regretă păcatele făcute.
- Ferește-te pe cât poți de ele.
- Cuminecă-te numai dacă te simți curat. Altfel vei fi osândit.
- Îndeplinește cu sfințenie canonul dat de duhovnic.
- Judecă-te singur pentru fiecare păcat făcut.

Fiecare dintre noi avem o menire, dar trebuie să stăm sub povața duhovnicului, care înlătură voia nepricepută, făcând loc voii lăsată de Dumnezeu în fiecare dintre noi. Duhovnicul dezvăluie intențiile lui Dumnezeu în noi. Dacă nu stăm sub povața duhovnicului putem să intrăm în rătăcirii mai mari ca patimile. Îl simt prieten pe

fiecare suflet care-mi trimite un singur gând de iubire. Și doresc și rog ca fiecare prieten să copieze acest îndreptar la spovedanie.

Am scris, cum am putut, în toată graba, din dorința curată de a vă trimite acest îndreptar la spovedanie.

Cu toată dragostea, Valeriu.

Sfârșit
și lui Dumnezeu Slavă!

DESPRE

ANDREI DIN ABHAZIA UN IEROMONAH MARTIR GEORGIAN

AM CONSEMSTAT ACESTE FAPTE ȘI ÎNTÂMPLĂRI MINUNATE NOI, MONAHUL ALEXIE ȘI FRATELE ALEXIE, AUZINDU-LE POVESTITE CU MARE EVLAVIE DE LA MONAHUL SIMON ABRAMISVILI, ÎN ZIUA 29, LUNA IULIE, ANUL 1999, LA MÂNĂSTIREA ZEDAZENI DIN GEORGIA. MONAH ALEXIE ȚÂRDEA ȘI FRATE ALEXIE KSUTASVILI - LENSKI, MÂNĂSTIREA ANTIM IVIREANUL, BUCUREȘTI, 4 NOIEMBRIE 1999.

Nu de puține ori privim ca din depărtare, datorită puținei noastre credințe și sărăciei noastre întru virtute, la marii bărbați, cuvioși sau martiri, care au strălucit odinioară pe firmamentul plin de luminători sfinți, ai Bisericii lui Hristos cea dreptmăritoare. De aceea, emoția ne încearcă de fiecare dată atunci când întâlnim în viața de zi cu zi, sau când auzim vorbindu-se despre vieți de sfinți contemporani nouă.

Astfel, Dumnezeu, prin aleșii Lui, pe care numai El îi știe, rușinează gurile hulitoare ale celor care strigă că acum nu mai pot fi sfinți așa cum au fost odinioară, sau cum că pildele și povețele Sfinților Părinți aparțin unor veacuri de mult trecute. Ba chiar întâlnim minți așa-zis luminate, cu numire de teologi și profesori de teologie, care socotesc de-a dreptul Viețile Sfinților cuprinse în Mineie, Paterice, Limonariul, drept “legende”, neacordându-le nici măcar “statutul” de realități aparținând istoriei Bisericii Ortodoxe.

Relatăm cu firească emoție duhovnicească istoria ieromonahului martir Andrei Kurasvili, martirul din Abhazia, așa cum am auzit-o și noi și am cules-o cu nevrednicele noastre puteri, de la un ucenic al acestui vrednic de pomenire Părinte Andrei, ucenic pe nume monahul Simon Abnamisvili.

Cuviosul Andrei a devenit creștin abia la vârsta de 26 de ani, în anul 1991, când a auzit pentru prima oară cuvântul Evangheliei și s-a botezat. Însuși părintele Andrei povestea că, atunci când a procurat prima oară pentru folosința sa duhovnicească Sfânta Scriptură, o săptămână întreagă s-a adâncit în citirea cuvântului lui Dumnezeu, neieșind din casă. De îndată ce cuvântul Domnului a pătruns în sufletul lui, a început cu râvnă fierbinte viața de asceză și de renunțare la plăcerile ieftine ale acestei lumi, oferite din plin tinerilor de aceeași vârstă cu el. Pentru acest tânăr, viața creștină purta obligatoriu înțelesul adânc și tainic al vieții monahale, al vieții oferite integral lui Dumnezeu; Dumnezeu i-a hărăzit acestui iubit al Său darul înfierii depline, darul sfințirii și al jertfei pe Cruce, crucea asumată personal de fiecare monah în parte, atunci când se răstignește în fața altarului, atunci când sunt de față mii de arhangheli și îngeri și, mai presus de toate, Însuși Domnul nostru Iisus Hristos și Preasfânta Maică a Sa.

După numai 7 luni de la intrarea în mănăstire, a fost tuns în monahism, primind numele de Andrei. Nevoința Părintelui Andrei era aspră: mânca și dormea foarte puțin - de fapt nimeni nu putea ști când anume “fura” un moment de odihnă. Sufletul său tânjea după singurătate, după viața petrecută în locurile necălcate de picior de om, în convorbire tainică și netulburată de zgomote cu Cel care l-a chemat la o slujire atât de înaltă și de dumnezeiască - cea a schimei monahale. Împreună cu ei se nevoia și monahul Simon, fratele său de călugărie, cel care ne-a istorisit și nouă, nevrednicilor, această minunată și sfântă viață. Și părintele Simon dorea să plece împreună cu Andrei la viața de pustie. Dar Arhiepiscopul Daniil, chiriarhul eparhiei Adjaniei (sud-vestul Georgiei), de care se aflau ascultători cei doi părinți, le-a interzis pentru început aceasta. După ce Arhiepiscopul Daniil l-a hirotonit preot pe Andrei, acesta din urmă a început mai mult a arde pentru viața în pustie; Andrei evita cât mai mult și îi dis plăceau convorbirile îndelungate cu mireni și mai ales cu femeile. El se arăta foarte

aspru cu el însuși întâi de toate, și de asemenea sever cu cei din jurul său. După ce Înalt Preasfințitul Daniil a primit eparhia Abhaziei, cei doi părinți i-au urmat întru ascultare. Aici părintele Andrei a fost numit stareț la Mănăstirea Comane (acolo unde s-a mutat la cele veșnice cel întru sfinți părintele nostru Sfântul Ierarh Ioan Gură de Aur). De acest loc binecuvântat se leagă și alte minunate întâmplări din istoria Bisericii noastre pravoslavnice: mucenicia Sfântului Vasilisc și cea de a treia aflare a capului Sfântului Ioan Botezătorul (la Mănăstirea din Comane se află și azi racla ce a adăpostit capul Sfântului Ioan Botezătorul).

Vrăjmașii demoni, văzând nevoițele părintelui Andrei, au început să-l atace în mod văzut. Părintele Simon a văzut într-o noapte cum dracii încercau să-l strângă de gât pe Andrei; a doua zi dimineța gâtul părintelui Andrei era plin de o mulțime de vânătăi și zgârieturi. Atunci părintele Andrei i-a spus fratelui său, Simon: “Bagă de seamă, tu singur ai să suferi acest război al dracilor asupra ta!” ”Aceasta nu se poate, Părinte... Nu sunt eu vrednic să îngăduie Dumnezeu să se slobozească acest război asupra mea...”. În aceeași noapte, însă, monahul Simon a avut de înfruntat atacurile dezlănțuite ale demonilor și a biruit cu ajutorul lui Dumnezeu și cu rugăciunile părintelui Andrei.

În general, părintelui Andrei nu-i plăceau convorbirile lungi. Vorbea foarte scurt și la obiect; predicile lui erau rare și în puține cuvinte el reușea să miște îndată inima ascultătorilor către pocăință și să trezească dorul nestăvilite către cele cerești. Odată monahul Simion a spus că privește ca la ceva lipsit de însemnătate la cărțile Vechiului Testament. Părintele Andrei s-a supărat și l-a pedepsit cu tăcerea timp de o săptămână. Părintelui Andrei i s-a dat de la Domnul darul lacrimilor. Rugăciunea neîncetată izvora din inima sa și gândul neîntrerupt la moarte îl purta pururea în cugetul său. Tristețea cea binecuvântată, după Dumnezeu și după fericirea veșnică a împărăției cerești, zdrobirea inimii și acea ținere permanentă a minții în iadul deznădejdi despre care vorbește Sfântul Siluan, erau însoțite de nădejdea neștirbită în mila fără de sfârșit a lui Dumnezeu. Asemenea Cuviosului Macarie cel Mare care nu era sigur de mântuirea sa nici când se suia printre cetele de îngeri la ceruri, asemenea Sfântului Pimen cel Mare care spunea ucenicilor săi, întru nădejdea dobândirii bunătăților celor veșnice: “credeți - mă, fiilor, toți se vor mântui, numai eu mă voi învrednici de focul cel veșnic”, așa și părintele Andrei răspundea foarte des tot cu o întrebare, celor ce-l întrebau cum se află: “Ție nu ți-e frică de moarte?”

Dragostea și evlavia părintelui Andrei față de Sfinții Părinți care au apărat isihasmul sau ei înșiși au fost practicanți ai rugăciunii lui Iisus era foarte mare. Asemenea lor, părintele Andrei a cunoscut experiența dramatică a angajării depline pe drumul plin de obstacole al rugăciunii isihaste “Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul.” Câte ispite nu a îndurat el de la vrăjmașul urător al tuturor celor care doresc să-L vadă pe Domnul și să fie prietenul Lui! Foarte mult iubea părintele Andrei scrierile Sfântului Siluan Atonitul, Patericul Egiptean, scrierea Sfântului Ioan Gură de Aur - “Lucrările monahilor”. Cel mai mult se supăra părintele Andrei atunci când cineva spunea că în zilele noastre e imposibil să egalezi înălțimile duhovnicești ale Părinților din veacurile trecute - erai întrebare atunci imediat de părintele Andrei: “De ce, de ce nu se poate, oare Dumnezeu nu este același și ieri și azi și în veci?”

Dumnezeu i-a dat părintelui Andrei darul de a pătrunde în inimile oamenilor și de a înțelege starea duhovnicească a fiecăruia. El înțelegea imediat de ce anume boala sufletește fiecare om care venea la dânsul și-i dăruia îndată și leacul cel mai potrivit.

Curând după venirea lor în Abhazia, a izbucnit războiul civil din acea provincie, în anul 1993. Linia frontului era foarte aproape de Mănăstirea Comane, la numai 50 de metri. Vrăjmașii musulmani trăgeau de multe ori chiar asupra mănăstirii și atunci părintele Simon întreba: “Părinte Andrei, te temi?” “Dacă nu ți-e frică de munca cea veșnică, ce poate să-ți facă mai mult un abhaz? Tu, Simone nu te temi de moarte?”, venea răspunsul părintelui Andrei, referindu-se desigur la moartea sufletului, la posibilitatea de a nu moșteni Împărăția cea veșnică. Părintele Simon răspundea: “Cum va vrea Dumnezeu...” “Și atunci părintele Andrei continua: “Ești sigur că te-ai încredințat deplin lui Dumnezeu?” Vedem în aceste replici ale părintelui Andrei aceeași atitudine în fața morții, precum o vedem la Sfinții Părinți: nădejdea nezdruncinată în mila lui Dumnezeu, dublată permanent de gândul propriei nimicnii. Desigur, pe alte meridiane decât Cuviosul Siluan Atonitul și decât chiar contemporanul lui Andrei, Cuviosul Arhimandrit Sofronie Saharov, părintele Andrei experimenta, fără îndoială, acea “deznădejde” binecuvântată de care vorbește atât de adânc Cuviosul Sofronie în tâlcuirea sa la

viața Sfântului Siluan. E vorba de conștiința permanentă a stării de nevrednicie personală, de amintirea continuă a păcatelor, de gândul că tu însuși vei arde în flăcările iadului, de ținerea minții tale în iad. Această stare nu duce însă pe nevoitor la deznădejde, ci îl ferește de înălțarea subtilă și periculoasă a minții; nevoitorul păstrează nealterată conștiința nemăsuratei milostiviri a lui Dumnezeu, care covârșește orice închipuire, ***Că după înălțimea cerului de la pământ, a întărit Dumnezeu mila Lui spre cei ce se tem de Dânsul.*** (Psalmi, 102). Noi, cei trupești nu putem înțelege această stare a minții nevoitorului. Dar din această stare, rugăciunea țâșnește curată, străbate cerurile și ajunge la Dumnezeu, izvorând din frângerea inimii noastre.

Părintele Andrei nu înceta să se nevoiască ca și până acum. Ba mai mult, zilnic slujea parastase pentru cei căzuți în lupte, refuzând orice recompensă de la ceilalți ostași. Când i se cerea să se odihnească, Andrei spunea: “Nu-i suficient că am petrecut atâtea zile în deșert? Măcar acum să le răscumpăr...” Priveghea îndelung și la miezul nopții, ca să nu-l biruiască gândurile cele deșerte, ieșea din chilie și muta singur din loc în loc zeci de blocuri grele de piatră. Deși se ferea de ceilalți, era văzut uneori înconjurând biserica și bătându-se cu pumnii în piept; zicea pentru sine: “Ce va fi cu tine, ticăloase?”

Dacă vreodată, în timpul Liturghiei, apărea vreun gând deșert, îndată părintele Andrei scutura cu putere din cap spunând: “Nu, nu!” Zilnic Părintele Andrei citea Psaltirea întregă - aceasta, după spusele monahului Simon, îi lua 3 ore și 20 de minute și în plus citea și toate cele patru Evanghelii.

Cu o săptămână înainte de moartea părintelui Andrei, monahul Simon, ucenicul lui, a cerut voie să plece la altă mănăstire pentru un timp, nemalezistând grozăviilor războiului. Părintele Andrei avea deosebită evlavie la o icoană din biserica mănăstirii Comane, care reproducea icoana Maicii Domnului din Kazan. Înainte ca părintele Simon să părăsească mănăstirea Comane, cu toți au văzut și s-au spăimântat de minunea care s-a întâmplat la această icoană - a început să izvorască mir. Acest fenomen uimitor a început să se repete la toate icoanele din biserica mănăstirii; oricine putea simți acest miros foarte pătrunzător. Tot atunci s-a întâmplat o minune și la icoana Sfântului Ioan Botezătorul. Candela de la această icoană a continuat să ardă 48 de ore, deși în tot acest răstimp nu i s-a pus un strop de ulei. Apoi candela a început să facă mișcări circulare și a căzut, spărgându-se în sute de fragmente.

La exact o săptămână de la plecarea părintelui Simon, abhazii au străpuns linia de rezistență a creștinilor și au forțat poarta mănăstirii. După ce creștinii se împărțiseră cu toți, au fost scoși afară de către musulmani și asasinați prin împușcare. A scapăt în chip minunat o femeie cu fiica ei; abhazul ucigaș, îndreptând mitraliera către dânsule, de trei ori a încercat să tragă, însă de trei ori glonțul nu a plecat pe țevă. Ucigașul s-a spăimântat și le-a eliberat pe amândouă. Astăzi cele două femei au îmbrățișat calea monahală: mama se numește monahia Mariam, iar fiica ei este sora Manana. După ce părintele Andrei a fost ucis, femeia și fiica ei au rămas în acele locuri timp de 10 zile. Timp de trei zile cele două femei nu au reușit să-l îngroape pe părintele Andrei și în tot acest răstimp sângele nu a încetat să curgă din rana lui. În timpul cât au rămas în acele locuri, celor două femei li s-a arătat părintele Andrei care le-a întărit cu duhul.

Părintele Andrei s-a dus la cele veșnice, ca un mucenic, la vârsta de numai 28 de ani. După martiriul lui, din cei 8 frați câți erau la părinți, un frate s-a învrednicit de darul preoției, o soră s-a făcut monahie, iar o soră, rasoforă. Dacă tatăl său era înainte un ateu convins, acum el este un bun credincios; mama părintelui Andrei se gândește și ea să urmeze viața monahală. Familia părintelui Andrei se găsește și acum în orașul natal al lui Andrei, Bagdati.

Să nădăjduim că părintele Andrei va mijloci și pentru noi, cei puțini la credință și la fapte, ca Dumnezeu să se milostivească de noi și să ne mântuiască.

MLAȘTINA DISPERĂRII

- UNA DINTRE CELE MAI IMPORTANTE APARIȚII EDITORIALE DE DUPĂ 1989 -
 CARE CUPRINDE O SEAMĂ DE CUVINTE ALE LUI DUMITRU BORDEIANU
 – CARE ACUM TRĂIEȘTE ÎN AUSTRALIA –
 CONSEMNAȚE DE PETRU GOLEȘTEANU

O caracteristică esențială în ce privește geneza *Mărturisirilor* mele este aceea că eu nu m-am simțit niciodată vrednic, raportat la această nemaîntâlnită dramă, să scriu o astfel de carte. Imediat după încetarea demascărilor, ceva care nu era în ființa mea îmi venea mereu în conștiință cu întrebarea: cine va fi în stare să scrie o mărturisire despre această dramă. Și nu numai să scrie, ci să pătrundă în esența acestei drame. După eliberare am citit și am răsцитit *Demonii (Posedații)* lui Dostoievski. Deosebirea între posedații lui Dostoievski și posedații de la Pitești / Gherla este că primii erau în condiții de libertate, iar ceilalți erau privați de libertate și chiar de cele mai elementare condiții de trai. Și apoi erau supuși unor suplicii fizice și morale nemaîntâlnite.

După ce am relatat această dramă unui mare teolog român (D.P), acesta îmi dă dezlegarea, zicându-mi “du-te și citește viețile sfinților părinți și atunci vei înțelege”. Am citit pe Sfinții Părinți și atunci am înțeles. Eu întotdeauna înțelegeam că cel care este mereu în stare să scrie despre această dramă este Costache Oprișan, dar Costache Oprișan a fost ucis în închisoare. Alte caracteristici ale genezei acestor mărturisiri constau în faptul că eu însumi am trăit această posedare până pe culmile disperării. Dacă smerenia este opusă mândriei și dacă trăirea uneia duce la Împărăția Cerurilor (*Fericți cei săraci cu duhul căci a acelor este împărăția Cerurilor*), iar cealaltă duce la iad, se vede care este răsplata. Nevrednicia mea (smerenia mea) mi-a fost răsplătită de Dumnezeu înscriind în destinul meu ca pe mine să mă alegă și să mă ajute, din cei care au trecut pe acolo, să scriu despre această dramă. Mărturisirile mele descriu o problemă de metafizică. Cine nu-i certat cu metafizica creștină și cu sfinții părinți, va înțelege și asimila aceste mărturisiri.

Să încerc acum să expun cronologic geneza acestei cărți. În primul rând doresc să menționez că purtam o corespondență cu Horia Sima, care îmi ceruse să scriu despre toată experiența mea din închisori. Dar mă gândisem să-i spun comandantului că nu mă pot angaja la așa ceva. Adică, ziceam, nu poți să scrii oricum sau într-un mod neinspirat despre ororile petrecute acolo, la Pitești și Gherla. Pur și simplu nu mă simțeam în stare. Cum s-a întâmplat? În apropierea locului unde am stat imediat ce am ajuns în Australia, se găsește un pârau pe care l-am recunoscut imediat ce l-am văzut - era pâraul lângă care m-am visat singur, scriind, pe vremea când eram încă în țară, în România. Și îmi apare în conștiință: post și rugăciune. Am început să mă rog și să postesc aproape câteva săptămâni... Mă duceam în fiecare dimineață pe malul pâraului și pe zi ce trecea mi se lumina mintea: se derula acest film al întâmplărilor ca și cum s-ar fi petrecut acum. În general, când scrii o carte, ai o idee de cum va arăta la sfârșit; în acest caz nu mi-am făcut nici o schiță, nici un plan. Și am început chiar cu titlul: “Mărturisiri din mlaștina disperării”. Iar prima frază este chiar eticheta cărții. Este o carte de inspirație divină: am scris ce mi s-a spus să scriu, ceea ce am simțit și ceea ce îmi venea în memorie. În fiecare zi, de dimineață la ora 9 și până după-amiaza la ora 3, dictam toate aceste fapte, iar soția mea le așternea pe hârtie. Scrierea efectivă a durat din februarie și până în decembrie 1990; se adunaseră cam 600 de pagini. Dar forma definitivă este cea publicată. Ca să rezum puțin, eu sunt mărturisitorul prin care s-au făcut cunoscute toate acestea. Credința nelimitată în Dumnezeu face orice lucru posibil. Spunea Petre Țuțea că orice cultură care nu are teologia în ea, nu face doi bani. Pentru că sunt cărți care au o valoare omenească, dar din punctul de vedere al mărturisirii lui Dumnezeu sunt nule.

Unde nu există ispită, nu există virtute - spun Sfinții Părinți. Virtutea creștină se testează numai la încercare. Nu întâmplător a îngăduit Dumnezeu să fie comunismul în Rusia. Dumnezeu nu a îngăduit comunismului să apară în Germania sau Anglia. Nimic nu se petrece în lumea văzută și nevăzută fără știrea, îngăduința și voia lui

Dumnezeu. Să nu confundăm politica de stat a Rușilor cu ortodoxismul Rus. Și mă refer la credința slavului ce se mișcă numai pe coordonatele acestea hristice. Aici în Rusia sunt milioane de martiri, victime ale bolșevismului. Iată un exemplu istorisit de părintele Dimitrie Bejan, care întâlnește pe unicul supraviețuitor al masacrului celor 11000 de călugări, la Oranki. Călugărilor li se dăduse termen de trei zile să aleagă între comunism și Hristos. S-au hotărât în zece minute. Și apoi timp de o lună își săpau singuri gropile, după care erau executați. Și Dumnezeu a vrut ca unul singur să scape fugind, ca mai târziu să-l întâlnească pe părintele Bejan și să mărturisească toate acestea. Iată iconomia divină. Episcopul a spus acelor călugări: Fraților, a sosit momentul să luați cununa de martiri; sunteți cu satana sau cu Hristos? Ce credință aveau oamenii aceștia! Nici un dezertor! Eu am văzut cu ochii mei, la Cotul Donului, în timpul războiului, cum Rușii dezgropau din pământ icoanele ascunse de furia comunismului și plângeau de bucurie, sărutându-le.

De ce părintele Arsenie Papacioc vorbea cu admirație despre tinerii care cu piepturile goale au înfruntat tancurile în decembrie 1989? Pentru că neamurile și popoarele nu trăiesc prin lași. Dumnezeu nu ne-a părăsit nici în timpul dominației bolșevice. Cine nu a fost în legătură directă cu Dumnezeu, în gând și în inimă, nu a făcut nimic. Coordonata verticală este Dumnezeu. Comunismul este numai un preludiu al lui Antihrist. De aceea a lăsat Dumnezeu să vină comunismul; și lucrurile s-au cernut: s-a văzut cine au fost cei care nu și-au pierdut credința. Să vedem lucrurile iubirii lui Dumnezeu; atâta ne-a iubit și ne iubește Dumnezeu, cum noi cu mintea noastră nu putem gândi. Și ne-a lăsat, ca prin acești martiri, să ne fie neamul mântuit. În închisoare, majoritatea și-au păstrat credința; poate mulți nu au crezut atâta în Dumnezeu, dar au fost anticomuniști. Pentru că **fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a acelora este Împărăția Cerurilor.**

Eu nu am vrut să plec niciodată din țara mea. Avusesem ocazia să plec, atunci când eram tânăr, cu armata germană, la Orșova. Iarși, am avut posibilitatea, în mai 1948, să fug din România. Am ajuns în Australia mînat de destin. Eu înțeleg destinul nu drept fatalitate ori predestinare sau soartă. Desigur că Dumnezeu, în eternitate, știe ce se întâmplă cu noi. Dar asta nu este predestinare. Destinul se explică așa: ceea ce se întâmplă între mine – creatura - și Dumnezeu - Creatorul. Eu nu mă pot răzvrăti, când am această conștiință. Este și o problemă de bun simț. Pentru cei care nu au în conștiință faptul că i-a făcut Dumnezeu, este o problemă aparte. Dar eu, conștient că am fost creat de Dumnezeu, nu de ...natură, trebuie să recunosc și să mă supun de bună voie Creatorului. De bună voie, pentru că mi-a lăsat libertatea. Satana spune continuu că nu vrea să-I slujească. Trebuie să avem în vedere slăbiciunea noastră și puterea lui Dumnezeu, dar în momentul în care m-am supus voii lui Dumnezeu, slăbiciunea mea o ia Creatorul pe umerii lui. Eu trebuie doar să spun: **Fie mie după cuvântul Tău.** Aceasta este esența. Despre Occident aveam de atunci o părere proastă; sub aspectul credinței eram lămurit din România, înainte de a emigra. Libertinajul acesta, promovat chiar de catolici, ce nu cred în Înviere... Aici, în Australia, ca peste tot, din punct de vedere economic este foarte bine, pentru că dumnezeul lor este banul.

La Pitești totul a fost făcut pentru legionari. Așa a vrut Dumnezeu, ca acest tineret să treacă prin nemaîntâlnite drame. Fenomenul Pitești se raportează strict la Mișcarea Legionară. În timpul anchetelor, cei care nu erau legionari - foarte puțini - au trecut aproape toți de partea lui Țurcanu. Lupta dintre bine și rău a început în Cer, când satan s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu. Un credincios se înduhovnicește și tinde pe zi ce trece spre asemănarea cu Dumnezeu, este un urcuș permanent spre Dumnezeu. Cel care recunoaște pe Dumnezeu Creatorul, I se închină, Îi face voia și Îi păzește poruncile și este chemat la Împărăția Cerurilor. Ceilalți, necredincioși și slujitori ai lui satan, merg tot în jos. Cum de îngăduie Dumnezeu acestea? Satan este lăsat să meargă până la ultima treaptă a răutății - când va veni Antihrist, absolutul decăderii. Acolo Dumnezeu va pune punct și va veni Judecata. Această carte (*Mlaștina disperării* n.r.) nu este o carte de literatură legionară; desigur că este scrisă de un legionar, care trăiește legionarismul. Nu este o carte de doctrină legionară, ci de trăire a doctrinei. Cartea explică un fenomen care aparține Mișcării Legionare și se adresează, în primul rând, camarazilor mei și celor care vor să vină.

A fost mai mult decât o dramă ce s-a întâmplat la Pitești – un experiment extraordinar, făcut de comuniști și de ateii. Lor, acestora din urmă, nu prea le convine să se știe ce s-a petrecut. Pentru că, vă puteți imagina, fără acest Pitești am fi fost tot în închisoare, deoarece nici unul din noi n-ar fi cedat. Nimeni nu ne putea zdruncina. Au declanșat experimentul, dar nu direct, cu mâna lor, ci ovreiește, împingându-i pe alții să o facă. Bineînțeles că nu au știut de la început rezultatul: câți vor înnebuni, câți vor rezista, câți se vor sinucide etc. Pentru că este

vorba de suflet. Au fost șase indivizi, șase călăi, care au acceptat și început totul. Nici Țurcanu nu știa la ce urma să se ajungă. Călăii mari au fost nelegionari: Iordăchescu, Doboș, Leonida și alții. Ei erau 10% iar noi 90%. Toți acești criminali au acționat prin tortură fizică asupra sufletului. Re-educarea a fost pregătită de ocultă (moscovită, românească și internațională) pentru tineretul legionar. Horia Sima spunea că distrugerea pepinierii - Frățiile de Cruce - de unde venea elita legionară, a fost unul din obiectivele asasinilor de la Pitești. Pentru că esența comunismului este următoarea: distrugerea din inima omului a ideii de Dumnezeu, când omul devine o frunză purtată de vânt, iar satana te duce unde vrea el. Teroarea a fost atât de înspăimântătoare pentru că s-a făcut cu noi și prin noi. Când vine dușmanul tău, te lupti cu el, după puteri. Aici însă nu, pentru că tu, fratele meu, vii la mine și mă bați. Martirii creștini erau doar ei și dușmanul – ei nu erau torturați de creștini. În cazul nostru nu era vorba numai de a te lepăda de credință, ci de faptul că fratele tău a acționat împotriva ta. Adică acum vorbesc cu tine și tu mâine mă omori pe mine, eu care îmi puneam viața pentru tine. Aici este aspectul metafizic al problemei. Aceasta a fost marea încercare. În cel care s-a debusolat o clipă a intrat satana. Dumnezeu lasă ispita, dar diavolul nu te poate ispiti mai mult decât ți-a dat Dumnezeu putere să rezisti. Dumnezeu știe puterea noastră.

Torturat fiind, puteam să spun că nu mai sunt legionar, dar eu rămâneam. Dar în ceea ce privește credința, nu numai că spuneai că nu mai crezi, dar trebuia să o și dovedești, omorându-ți aproapele fără milă. Dar cum să-l omori pe fratele tău, când el strigă de durere! Și eu m-am lepădat de Mișcarea Legionară, dar Horia Sima nu mi-a spus că nu mai sunt legionar. Aceasta a fost conjunctura. Într-un supliciu de durată și fără perspectivă am rezistat cât am putut. Fiecare suflet a rezistat până la temperatura la care s-a topit. Eu am spus că nu mă mai rog. Deci eu am întrerupt, am rupt firul. Ar fi trebuit să încerc să rezist mai mult. Și iată posedarea. Dumnezeu m-a lăsat să fiu muncit. Să fi avut tot Pământul ăsta pentru 1000 de ani, dar cu starea sufletească de atunci, cu frica de necunoscut, frica de a nu înnebuni, aș fi refuzat totul pentru liniștea sufletească. Patru ani am fost muncit. Nu mai puteam plânge – aceasta este împietrirea: ruperea de Dumnezeu urmată de posedare.

Am cunoscut teroarea comunismului; toți am simțit apăsarea terorii, când libertatea a fost abolită. În închisoare erai înlănțuit; libertatea era anulată sub toate aspectele. S-a urmărit nu numai distrugerea Mișcării Legionare ca formațiune politică, ci s-au folosit de o metodă pe care, probabil, o vor reedita. S-a întâmplat așa pentru că, se știe, războaiele s-au făcut cu tineri. Pe tânăr nu îl duci chiar așa de ușor, deoarece el nu este atât de plin de păcate. Unor astfel de tineri Țurcanu le-a făcut un soi de fișe personale ce conțineau detalii de ce a spus fiecare, ce a mințit, cum s-a comportat în anume situații date. Da, satana este foarte inteligent și celor care îl slujesc le strecoară această inteligență satanică, pe care au folosit-o și atunci când au pus în practică experimentul de la Pitești. Și nu e vorba de spălarea creierului, ci de posedarea satanică ce transformă oamenii în adevărați roboți, ca în America sau ca aici, în Australia. Acolo, în închisoare, plutea duhul satanei – erau mii de demoni care pluteau în aer; și se stimula memoria de o inspirație negativă și îți aduceai aminte totul, de când erai copil. În lumea creștină, cei care-L hulesc pe Dumnezeu, știind de Dumnezeu și de Biserică, sunt apostazi. Țurcanu a acceptat tot ce a făcut, știind ce face.

În ceea ce mă privește, greșeala mea, pe care o s-o recunosc și la Judecata de Apoi, este că am spus public că nu mă mai rog. Și din acel moment nu m-am mai rugat, tăind legătura mea cu Creatorul. Îngerul meu nu s-a depărtat de la mine, deși cel care mă stăpânea era duhul satanei, care se manifesta strecurându-mi în suflet acea frică metafizică de nedescris. Dacă cineva îmi pomenea atunci de diavol, mă îngrozeam. La fel, dacă era vorba de epileptici. Nu-mi era neapărat frică de Țurcanu, ci frica de a nu înnebuni din cauza torturilor. După doi ani am reînceput să mă rog, dar era parcă degeaba: nu simțeam nimic. Parcă erau numai vorbe goale – o rugăciune mecanică. Și asta mă tortura cel mai mult. Un an de zile am fost torturat de propria mea afirmație, cum că nu mai cred în Dumnezeu. Și asta până l-am întâlnit pe Jimboiu, acest om care trăia într-o stare de sfințenie - un înger cu chip de om, ce mă făcea să nu-l pot privi în ochi.

Viața mi-a fost imposibilă până la Paștele lui 1954, când a intervenit tot mila lui Dumnezeu. În acea noapte, ajuns la limita răbdării, în disperarea mea, simțeam tortura sufletească a unei fărâme de iad. Am spus: Doamne, eu nu mai pot. Fă cu mine ce vrei! Și în momentul când am auzit clopotele bătând, am căzut în genunchi și am început să plâng, cerând iertare lui Dumnezeu. Și din acea clipă am fost alt om. Dumnezeu a făcut această minune cu mine. Am simțit organic, fizic, cum a ieșit o forță – puterea satanei – din mine. O oră am plâns fără

întrerupere. Eram atât de epuizat fizic, dar fericit! Era beatitudinea învierii mele întru credință. Parcă învinsesem tot iadul. Anii de închisoare rămași, între 1954 și 1963, când am ieșit de acolo, au fost floare la ureche, cu toate nenorocirile pe care le-am îndurat: frig, foame și izolare. Cei vii, din afară, nu mă mai interesau. Eu personal am rupt cu lumea din afară; nu mă mai gândeam acolo pentru a mă putea adapta la viața din închisoare. Ei, torționarii, nu mai aveau conștiința răului pe care îl făceau. Erau atât de posedați, că nimic nu îi mai interesa, doar să iasă din închisoare și să ajungă într-un post mare, în Comitetul Central sau în Securitate, ca răsplată de la stăpân pentru “munca” depusă. Ei executau ordinele stăpânului, nu-și puneau problema ca să nu mai omoare. Spre exemplu Deac, boxerul, îți dădea lovitura de grație zdrobindu-ți ficatul. El și alții, cum ar fi Leonida și Costăchescu, aveau metode din ce în ce mai dure, cu cât rezistența și îndârjirea noastră erau mai mari. O parte din ei s-au sinucis după ce au ieșit din pușcărie. La ei nu mai opera mila și dragostea. Era doar ură – ultima expresie a urii - și orgoliu.

Cel mai impresionant lucru, încă de la începutul încarcerării mele, a fost coeziunea noastră. Personal m-am atașat de frații mei de suferință – și nu doar de legionari – adică de cei ce s-au opus comunismului. Mulți din cei care erau acolo în închisoare parcă erau niște îngeri. Cel care m-a impresionat cel mai mult a fost Constantin Oprișan. Am stat un an de zile în aceeași celulă. Era un om de o complexitate extraordinară, ce stăpânea varii domenii, de la muzică, artă, până la matematică și filosofie. Din fire era foarte afectuos, trăind totul la maximum. A fost supus celui mai mare supliciu, nefiind altul mai schingiuit ca el; a luat bătaie pentru fiecare tânăr legionar, cu un eroism de durată, neegalat.

Un alt tânăr, pe care am avut ocazia doar să-l văd, a fost Valeriu Gafencu, supranumit “sfântul închisorilor”. Acest om, la Târgu Ocna, se uita în ochii criminalilor și-i făcea miei. Și erau cei mai mari zbiri; chiar și directorul închisorii nu-l putea privi în ochi. Atât de mult influența sufletul lui cald, încât cine l-a cunoscut s-a transformat complet.

Eu l-am cunoscut pe Jimboiu, un elev fidel de-al lui Gafencu. Și el spunea mereu rugăciunea inimii, trăind numai pe coordonatele dragostei față de celălalt. Era de o bunătate și seninătate extraordinare; nu auzai de la el un singur cuvânt de răzbunare și ură. Un înger în trup. Am asistat odată la o extracție de măsea, fără anestezic, făcută lui Jimboiu. A durat foarte mult această intervenție stomatologică, dar el nu a scos un sunet și nu a schițat un gest de durere. M-a impresionat de asemeni foarte mult Badea Trifan, care a fost prefectul Brașovului. Era un om de o bunătate și o liniște sufletească rar întâlnite, ce avea deja 22 de ani de închisoare făcuți. În Săptămâna Patimilor plângea, curgându-i șiroaie de lacrimi, continuu, până în noaptea de Înviere. Trecuseră 2000 de ani, iar el plângea cum plângeau mironosițele și Maica Sa, atunci. Pe prințul Alexandru Ghica l-am cunoscut bine, stând cu el în aceeași celulă. Și el era un adevărat creștin, trăindu-si credința de o intensitate rar întâlnită. Mai pot să enumăr pe Gioga Parizianu (care a fost chinuit fiind ținut într-o etuvă la 70 de grade Celsius), Mircea Nicolau, Berzea, Petrașcu și mulți alții care s-au și preoțit când au ieșit din închisoare. Pe unii i-am reîntâlnit când am fost recent în România. Toți acești oameni sunt de o valoare morală extraordinară, intrând cu siguranță în patrimoniul acesta moral și al suferinței neamului.

În România m-am întâlnit cu foarte mulți tineri, în diverse ocazii (interviuri, cenacluri); pot spune că am trăit clipe extraordinare de fericite. Vedeam că nu vorbesc în pustiu. Erau studenți de la toate facultățile – tineri cinstiți, atrași de credință. Am fost la un cnaclu al revistei SCARA, unde au participat vreo douăzeci de tineri, eu fiind invitat să le vorbesc. Eram foarte emoționat, stare sufletească ce s-a transmis, cred eu, și participanților.

Nu lasă Dumnezeu neamul acesta; persoana care va reface Mișcarea Legionară trebuie să apară. “Un om și un neam sunt om și neam, cât au înțeles din Evanghelie”- spunea Mehedinți. Este clar că revigorarea României este întoarcerea la Biserica lui Dumnezeu. Acest fenomen a început; cei aleși în neamul acesta se vor întoarce la Dumnezeu și la Biserica Lui și vor trăi dragostea pe care ne-a insuflat-o El s-o avem nu numai față de prieteni, dar și față de dușmani. Bisericile sunt pline de tineri oriunde am fost. Dumnezeu nu va pierde acest neam. Pentru aceștia Se va milostivi. Deci nu reformele economice, ci credința poporului Român va scoate țara din marasmul în care se găsește.

DESPRE
UN DIRECTOR DE CONȘTIINȚE

ÎN CARE DAN HORIA MAZILU NE SFĂTUIEȘTE...

Să mai răsfoim o dată didahiile lui Antim Ivireanul și ne vom convinge că rigoristul ierarh, cel atât de încărcat de răspunderile majore ale păstoririi sale (ne amintim cum proclama această responsabilitate în *La Duminica Vameșului*. Cuvânt de învățătură : “[...] căci în seama mea v-au dat stăpânul Hristos să vă pasc sufletește, ca pre niște oi cuvântătoare, și de gâtul meu spânzură sufletele voastre și de la mine va să vă ceară pre toț, iar nu de la alții, până când vă voi fi păstoriu”), își întemeiază pastorală și pe acea “tipologie a păcatului”, foarte veche și persistentă, una dintre primele închegări doctrinare consistente ale creștinismului. O depreciere gravă a stării credinței (cu răsfrângeri negative în starea moralei) îl îndeamnă pe mitropolit (nu vom uita că, episcop fiind încă, la Râmnic, el tipărise în 1705 o *Învățătură pre scurt pentru taina pocăinții*), înainte de a examina păcatul, în felurile lui concretizări, să anunțe – pe glas înalt – marile primejdii pe care le naște ignorarea cu încăpățănare a “căii dreptății” : “Căci fiind orbiț de deșertăciunile cele lumești, nu ne bucurăm la altceva făr’ numai la lucrurile întunericului veacului acestuia ; și sântem porniț cu toții spre răutăț, ca o roată când dă de vale și nu să poate opri și sântem toț, cu totul, ca niște dobitoace necurate, tăvălindu-ne în răsăciunile cele spurcate și de nimica. Și acestia toate nu să trag dintr-alta fără numai din necredința noastră ; că ni s-au împietrit inimile într-o răutăț, ca a lui faraon și umblă ca niște cai sirepi, făr’ de zăbală și făr’ de rușine, până vom cădea într-o vreo propastie și vom pieri. Cu aceste fapte ne lăudăm că sântem creștini ! O, vai de capetele noastre ! Și cu creștinătatea ce avem poate că vom fi socotind că numai căci ne numim creștini ne vom spăsi ! Ba ! Ci mai mare osândă vom să luom, de nu ne vom pocăi și de nu ne vom lăsa de răutățile noastre. Că zice Hristos : “Nu cei ce-M zic Mie Doamne, Doamne, vor intra Întru Împărăția ceriului, ci cei ce fac voia Mea”. Spuneți-mi, rogu-vă, că eu poate că-m voi fi eșit din fire, care voe a lui Hristos facem, sau care poruncă ținem ? Eu nu poci cunoaște altceva, făr’ numai un nume uscat și sec, ce avem făr’ de nici o faptă bună. Și încă stăm de ne mirăm căci nu ne face Dumnezeu pre voia noastră pentru căci ne numim creștini ! Ba încă bine că nu ne prăpădește ca pe sodomiteni, că vedem depărtarea lui Dumnezeu cu ochii noștri și cunoaștem că din răutățile noastre ne vin atâtea feliuri de boale și atâtea feliuri de morți și alte nevoi și scârbe și nicidecum nu ne venim în fire, ca să ne părăsim de răutățile noastre” .

Literar, diatriba aceasta vehementă, cu exclamațiile și interogațiile ei, este o izbândă absolută. Teologic ea este o învinovățire, o culpabilizare (pluralul incluziunii este unul retoric), o amenințare cu moartea veșnică, numită “răsplată” și “rod” de neocolit al păcatului (Romani, 6, 21-23 ; 7, 24). Ieșirea din acest “creștinism” declarativ, uscat și sec, gol și formal o asigură doar pocăința, reală firește, taina prin care “spiritul se schimbă” (metanoia) primind un “al doilea har”, o “a doua iluminare” din partea unui Dumnezeu iertător și generos : “Ci iată, că vă zic, iubitorilor miei și vă învăț cu frica lui Dumnezeu, ca un părinte sufletesc și păstoriu ce vă sânt să vă veniți în fire și să vă căiți de lucrurile cele necuvioase, că Dumnezeu iaste milostiv și deaca va vedea întoarcerea noastră și pocăința cea bună, ne va erta. Că zice prin rostul Isaiei : “**Întoarceți-vă către mine și mă voi întoarce și eu către voi**” ”.

Sunt multe nemulțumirile ierarhului provocate de inadvertențele comise de păstoriții săi. Admițând, în acord cu o teologie primară, că ispita diabolică este pricinuitoarea păcatului (“Că zice Ioan la 3 capete că : “**Cel ce face păcatul de la diavolul iaste, că din ceput diavolul păcătuiaste.**” ”) – sigur că nu în absența voinței libere a omului (ne spune un mare pustnic, Sf. Antonie : “Răul nicidecum nu e pricinuit de Dumnezeu, ci prin alegerea cea de bună voie s-au făcut dracii răi, ca și cei mai mulți dintre oameni... Nu cele ce se fac sunt păcate, ci cele rele, după alegerea cu voie...” și de aceeași părere au fost Clement din Alexandria și Origene) – și că păcatul, o dată intrat între oameni (“precum zice fericitul Pavel : **Printr-un om au intrat păcatul în lume și, prin păcat, moartea**” (Romani, 5, 12)), a dezvoltat consecințe reparate doar prin jertfa lui Hristos (“Iadul, carele iaste plata cea desăvârșită a păcatului, prin pogorârea lui într-însul l-au deșărtat și l-au sfărâmat. Pre diavolul, ca pre un începător tuturor păcatelor și muncitoriu sufletelor noastre, l-au legat și l-au îmbeznat întru prăpăstiile

céle mai adânci ale iadului”), Antim constată între enoriașii săi nu “deraieri” temporare, explicabile prin “slăbiciunea” omenească, ci o stare generală de neascultare (provocatoare, firește, de dezordine) a divinității, agravată de o sensibilitate vădită spre sugestiile malefice: *“Pre Dumnezeu nu vom să-L ascultăm, la céle ce ne învață să facem, pentru binele și folosul nostru cel sufletesc, ce ne par învățăturile Lui gréle și réle și pentru acéia nu-L cinstim, ca când ni-ar fi vrăjmaș de moarte. Iar pre oamenii cei ce nu să tem de Dumnezeu, nici să rușinează de féțele omenești îi ascultăm la cele ce ne învață să facem, spre pierzarea sufletelor noastre și spre necinstea noastră și spre a ne cleveti toț și a ne blestema pentru nedreptățile ce facem ; și priimim învățăturile lor cu dragoste și le facem cu mare pohtă, și ne bucurăm de iale ...”*. Sunt conturbate, grav, zice predicatorul (în *Cuvânt de învățătură la Stretenia Domnului nostru Iisus Hristos*), chiar fundamentele ordinii creștine asigurate de supunerea (act cristic) în fața “legii”. Pseudo-creștinii, ale căror fapte le veștejește neostenit mitropolitul în didahii, neagă chiar aceste temeuri :

“10 porunci sânt scise în lége și nici una nu ținem.

Porunca cea dintâiu zice să nu avem alt dumnezeu înaintea lui, iară noi avem pre mamonul nedreptății .

A dooa poruncă zice să nu luom numele Domnului în deșărt, iară noi îl purtăm prin gurile noastre, ca o nimica.

A treia poruncă zice să sfințim sâmbăta, adecă să cinstim și să ținem praznicile, iară noi atunce facem lucrurile céle mai multe și lucrurile céle mai necuvioase.

A patra poruncă zice să cinstim pre părinții noștri, iară noi îi ocărâm și-i și batem.

A cincea poruncă zice să nu ucidem, iar noi, de nu putem ucide cu bățul, sau cu sabiia, ucidem cu limba și, de nu putem ucide pre alții, ne omorâm înșine pre noi, cu faptele céle réle ...” Etc.

În sistematizarea lui Antim, omul greșește (e vorba, firește, de păcatele “personale”, nu și de cel “strămoșesc”, moștenit prin naștere, cu greutatea lui ontologică, dar radiat prin taina Botezului) din “slăbiciune” (*“Deci păcatul din slăbiciune iaste împotriva lui Dumnezeu Tatăl, căci că Tatăl să chiamă întru tot putérnic”*), din “neștiință” (*“Păcatul dintru neștiință iaste împotiva Fiiului, că Fiiul lui Dumnezeu să chiamă înțelepciune”*) și “din firea cea rea” (*“Păcatul din firea cea rea iaste împotriva Duhului Sfânt, căci că Duhul Sfânt să chiamă bun”*) Dacă păcatele din primele două “clase” pot fi iertate în urma pocăinței (Antim se sprijină aici pe David : *“Păcatul tineréțelor méle ș-a nești- inței méle nu-l pomeni”*), greșelile împotriva Sfântului Duh nu au acces către absolvire : *“Că așa zice Domnul Hristos : Tot păcatul și hula să va erta oamenilor, iar hula care iaste spre Duhul Sfânt nu să va erta oamenilor”*. (vezi și Matei 12, 32 : *Oricine va zice cuvânt împotriva Fiului Omului, se va ierta lui, iar oricine va zice împotriva Duhului Sfânt, nu se va ierta lui nici în veacul de acum, nici în cel ce va să fie*).

În aceeași grupare a greșelilor “împotriva Duhului Sfânt ” – crede Antim – trebuie introduse și “păcatele de moarte” (și Fericitul Augustin le zisese *letal* sau *mortifera*), “de vreme ce sânt neertate”. În vremea lui Antim Ivireanul *septenarul* (rezultat al unor clasificări petrecute în timp, începând cu Sfântul Apostol Pavel (I Timotei 6, 10 ; Col. 3, 5) Origene, Evagrie Ponticul sau Ioan Casian și continuând cu Ioan Scărarul – care fixează numărul păcatelor capitale la 7 – și cu Grigore Dialogul, clasificări ce au construit în fapt “drumul către 7”, un 7 magic, alcătuit din 4 – cifră a trupului, și din 3 – cifră a sufletului, un 7 interpretat cu entuziasm de teologi în fel și chip, aflat și în cele 7 vârste ale omului sau în cele 7 virtuți militante contra celor 7 vicii) era constituit, firește. Antim le numește “de moarte” (având, pe semne, în vedere imposibilitatea obținerii absolvirii și asprimea pedepsei : *“Că va să vie Fiul Omului întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele lui”* – Matei, 16, 27), dar înțelegerea pe care le-o conferă – aceea de “născătoare ale altor abateri” – este asemănătoare cu cea proprie termenului “capital” (de la lat. *caput* – “cap”), adică rădăcini și capete de serie pentru abaterile subiacente (Jean Delumeau, *Păcatul și frica. Culpabilizarea în Occident [sec XIII – XVIII]*, vers. rom., vol. I, Iași, Editura Polirom, 1997, p.227 și urm.) Lista lui Antim seamănă cu schemele (crengi, crenguțe, rămurele) ce sistematizau păcatele, născânde unele din altele, în “manualele” occidentale ale confesorilor :

[...] păcatul cel dintâi iaste truștia, dintru carele să naște semeșia și neascultarea ; al doilea iaste zavistiia, dintru carele să naște vrășmășia și uciderea ; al treilea iaste iubirea de argint, carele să numește a doua închinare de idoli, dintru care să nasc toate rélele ; al patrulea iaste călcarea de lége, adecă nebăgarea în seamă celor hotărâte și așăzate în legi și în pravile, dintru carele să naște necre- dința și lepădarea de Dumnezeu ; al cincilea iaste sãmânarea de vrajbă între fraț și între priiateni, care păcat l-au aflat singur satana ; și cine are acel nărav iaste asemenea diabolului ; al șaselea iaste nădiajdia cea necuvioasă ce are

neștine la multă mila lui Dumnezeu și nu să părăsească de păcate, socotind că-l va erta, dintru carele să naște netemerea de Dumnezeu și toată necurăția ; al șaptelea, cel mai de pre urmă și mai mare și mai rău de cât toate iaste oceania, adecă deznădăjduirea de mila lui Dumnezeu, socotind că nu-l va erta nici cu un mijloc, dintru carele să naște moartea cea sufletească și munca cea vécinică a iadului.”

În alt rând (*Luna lui dechemvrie*, 6. *Cazanie la Sfântul Nicolae*), după un “joc”, subtil, cu numerele producătoare de semnificative corespondențe (“*Pentru căci iaste omul făcut de Dumnezeu, îndoit, de suflet cuvântătoriu și de trup simțitoriu, are și bunătăț îndoite : sufletești și trupești. Și sânt bunătățile cele sufletești 4 : vitejiia, înțelepciunea, dreptatea și curățeniia. Bunătățile cele trupești încă sânt 4 : târiia, întregimea, fromoséția și sănătatea. Și dintr-aceste bunătăț ale sufletului și ale trupului nasc 4 alte bunătăț de obște : credința, nădejdia, dragostea și smereniia ”), Antim zăbovește asupra primului dintre cele 7 păcate capitale – “*mândriia*” îi zice de această dată – căutând să-și convingă ascultătorii că aceste greșeli sunt, în fapt, făcute împotriva virtuților teologale (mitropolitul le sporește numărul la 4, adăugând “*smereniia*”), lucrări – acelea – ale Duhului Sfânt. “*Mândriia*” (trufia), act perturbator al ordinii creației și de ruptură între om și Creator, materializat în gestul de nesupunere al lui Lucifer (dovadă că Răul fusese, existase înainte de om și în afară de el) și repetat de neascultarea lui Adam (în fond un abuz de libertate al omului față de Dumnezeu, o negare orgolioasă a transcendenței lui Dumnezeu), dornic să se înalțe, să fie aidoma lui Dumnezeu, este vădit opusă virtuții “*smereniei*”. (***Tot acel ce se înalță se va smeri*** – Luca, 14, 11). Știutor într-ale compunerii discursului, Antim avusese grijă să descrie cele 4 virtuți (“*bunătăț de obște*” : “*Credința, după cum zice fericitul Pavel la 11 capete către evrei, iaste ...*”, “*Nădejdia iaste ...*”, “*Dragostea încă iaste ...*”, “*Smereniia încă iaste ...*”), plasând virtutea smereniei (cunună a virtuților, “*sfârșitul, legătura și pecétea tuturor bunătăților*”) într-o elocventă vecinătate cu viciul incriminat (într-o “istorie” a păcatului original și a “ridicării” lui) : “*Pentru căci păcatul cel dintâi și mai mare decât toate păcatele iaste mândriia, caré o au izvodit și au născut singur satana, carele era înger și să numiia Luceafăr, pentru multa lumina ce avea ; care mândrie l-au surpat și l-au pogorât, cu toată ceata lui, ântru cele mai de jos prăpăstii ale iadului. Și dintr-atâta lumină ce avea s-au făcut decât toate negrețele și decât toate întunécicile mai negru și mai întunecat și iaste să se osândească în véci nesfârșit pentru căci nu are tămăduială, nici vindecare rana lui, că fiind duh, nu are pocăință.**

Și cu acest păcat al mândriei, pentru multa lui zavistie, au înșelat și pe ticălosul Adam, de l-au surpat din cinstea lui și l-au adus la moarte și l-au pogorât și pre dânsul în iad. Și precum păcatul mândriei au avut putere de au pogorât pre Luceafăr, până la cele mai de jos prăpăstii ale iadului, așa și bunătatea smereniei are mai multă putere decât mândriia ; că au făcut pre singur Dumnezeu, Carele iaste făcătoriu Luceafărului și s-au plecat atâta, cât au lăsat ceriurile și toată slava și lauda ce avea de toate puterile cerești, de s-au pogorât pre pământ și s-au făcut om și s-au smerit până la moarte, după cum zice fericitul Pavel, moarte de cruce ; și s-au pogorât și până la iad de au scos pre Adam, cu tot neamul lui și l-au suit împreună cu dânsul la ceriu, unde au fost și mai înainte. Iară Luceafărul n-au putut să se mai sue, căci îl atárnă păcatul în jos.”

Pentru șirul de abateri inspectate în didahii, remediul (“tămăduială” – ar zice Antim) nu putea fi decât unul – pocăința, taină sfântă pe care Biserica o încredințează oamenilor, căci au “trup”. Spre sfârșitul șirului de omilii, predicatorul va așeza, prin urmare, și o *Învățătură asupra pocăinții*, predică, evident, căci are toate “semnele” discursului de amvon (o “temă”, între altele : ***întorceți-vă către mine, din toată inima voastră și cu post și plângere și cu tânguire rumpeți inimile voastre și nu hainele voastre și mă voui întoarce către voi***, zice Domnul, la Ioil în 2 capete”), dar și îndreptar destinat mai cu seamă credincioșilor chemați să-și facă un neîntrerupt examen de conștiință. Indiciu cert al bunăvoinței divine, al iubirii lui Dumnezeu pentru oameni, “dar mare” destinat în exclusivitate oamenilor, taină sacră, pocăința (ritual purificator vechi, confirmat încă în scrierile din epoca patristică, la Ignatie din Antiohia, Policarp, Iustin Martirul, Irineu, Clement din Alexandria, Tertulian, Ciprian etc.) este calea spre mântuire a creștinului (căci, altfel, observă Antim în treacă, “păcătuiesc și jidovii și turcii, iar nu le folosește, nici le ajută pocăința, nimic, căci sânt în afară de lege”). O “istorie” aleasă din Scriptură (IV Regi, 15) abil tâlcuită, îl ajută pe scriitor să scoată în evidență semnificațiile pocăinței, capacitatea acestei “prefaceri” de a schimba un “destin”, de vreme ce “*înviază sufletul cel mort al păcătoșului, îi dă iară podoaba dumnezeescului dar ce au pierdut, îi deschide ușile ceriului care i le-au închis păcatul, îl face soție fericitilor îngeri, îl face moștean, lăcaș al lui Dumnezeu și părtaș slavei Lui cei dumnezești*”. Pocăința este în stare să-L învingă pe Dumnezeu, să biruiască un Dumnezeu excedat de abaterile nesfârșite, încruntat și răzbunător (însăpăimântător prin “mesagerii” săi : “*frica morții, cutremurul muncii de véci, zioa cea înfricoșată a judecății, dreapta răsplătire a lui Dumnezeu*”); “*Și când iaste mânios de sudălmile, de necinstirile și de hulele ce-l fac în toate zilele păcătoșii, cu faptele lor cele fărădelége, cu strămbătățile lor, cu jafurile lor,*

cu multa a lor trufie, cu zavistie ce hrănesc în inima lor, cu atâtea necurății cu carele spurcă și trupul și sufletul, stă gata să facă asupra lor răsplătire, să arunce asupra lor trăsnetele urgiei Sale, să-i piardă de pe fața pământului. Aleargă atunci pocăința și cu o cucernică îndrăzneală, cu doao lacrimi ce varsă din ochi, cu un suspin ce înalță la ceriu dintru adâncul inimii (cutez a zice) că leagă mâinile lui Dumnezeu, îi ia armele a drăperei Lui răsplătire, preface urgiia Lui spre ertăciune, Îl face blând, ertătoriu, îndelung răbdătoriu, milostiv, iubitoriu asupra celui păcătos, carele atâta L-a necinstit și nu L-au băgat în seamă. ”

Antim amenință, fără îndoială, îi amenință pe culpabili cu urgia pedepsei divine . Dar pune în celălalt talger al balanței putința de salvare – pocăința, cu condiția ca ea să fie “adevărată, iar nu mincinoasă”, “curată, iar nu vicleană”, “ a inimii, iar nu a gurii”. Un astfel de act, depus cu sinceritate, poate înfăptui miracolul, poate preface “păcatele cele de moarte”, șapte, în virtuțile care li se opun, tot șapte, “adecă să prefacă trufia în smerenie, iubirea de argint în milostenie, păcatul cel trupesc în curățenie, zavistia în dragoste, lăcomia în post, mânia în blândețe și lénea în rugăciune și într-alte fapte bune .”

În didahii pocăința este una dintre temele predilecte, aplecare ce nu poate mira la un înalt ierarh ortodox. Antim era pe deplin abilitat să dezbată această temă gravă . Am arătat și mai sus că, în anul 1705, când era încă episcop de Râmnic, el a publicat o cărțuie (un mic tratat de teologie practică – aș îndrăzni să spun) intitulată *Învățătura pre scurt pentru taina pocăinții*, lucrare “rotundă”, bine echilibrată în structura ei, ce-și afla cititorii și între deservenții de cult (a căror elevare duhovnicească o urmărea), și între credincioșii pe care vlădica îi dorea luminați și feriți de păcate. Celor două categorii de “utilizatori” le vorbea același Antim, ierarhul responsabil, “directorul de conștiințe” dornic să facă din participanții la Taina Mărturisirii niște persoane informate. Că unii dintre preoți, destul de mulți (ajutoarele sale – va scrie mai târziu mitropolitul Antim : “*ca niște ochi să vădă toate, ca niște mâini să lucreze cele trebuincioase și ca niște picioare să alerge cu mijlocul lor la trebuința tuturor*”), aveau nevoie de astfel de elemente de sprijin este neîndoielnic. O va spune și Ivireanul în *Învățătura bisericască la cele mai trebuincioase și mai de folos pentru învățătura preoților* (Târgoviște, 1710), o foarte densă *Sumă* cuprinzând felurite îndrumări, constatând cu îngrijorare lipsa de performanță (nu doar “profesională”) a unora dintre slujitorii altarului (nu altele trebuie să fi fost și preocupările lui Melchisedec din Peloponez, egumenul câmpulungean care traducea din grecește și tipărea, în 1642, la Câmpulung, niște *Învățături preste toate zilele alese pre scurt din multe dumnezești cărți de folosință tuturor creștinilor...*) : “*Că între cělălalte scârbe ce am, de mă rănesc la inimă, iaste aceasta cea mai grea de mă întristez și mă mâhnesc mai mult, că văz întru preoții miei atâta prostie, atâta neînvățatură și atâta nedumireală, cât cunosc că nu puteți face vreun ajutoriu sau vreun folos ticăloasei turme. Și pentru acea multă prostie a voastră și neștiința la sfânta carte, m-am îndemnat, fiind cuprins de frica dumnezeiască, a vă înștiința cu această mică cărțicea ... ”*

Cartea din 1705, “îndrumar” al credinciosului și, deopotrivă, “manual al confesorului”, ne arată un Antim adept al unei pastorale drastice (nu foarte mult deosebit de cel din didahii). Într-o lume a cărei decădere morală, exasperantă, este examinată cu asprime laconic (“*noi creștinii ne-am abătut de mult la patimile cele trupești și ne-am făcut robi păcatului și diavolului și vase împuțite, adevărat vrédnice véșnicilor munci și atâta ne-au stăpânit răutatea și păcatul și am venit la dobitocie și la desăvârșită nesimțire*”), păcatul, ce are drept “pricini” (cauze izolate oarecum surprinzător dacă nu uităm expunerile din didahii) “neînvățătura” și “neslovnirea” (“*pentru că nu iubim să cetim și să învățăm carte, nici să auzim măcar pe dascălii cari ne învață cuvântul lui Dumnezeu, dumnezeștile Lui porunci, credința și calea mântuinții noastre. Că omul carele nu știe carte ca să citească Sfânta Scriptură și cărțile beséricii noastre și sfințele pravile, au de nu se va învăța de la alții care le știu, să aseamănă cu dobitoacele cele necuvântărețe carele nu știu ce fac de vréme ce n-au minte ... ”), ignoranța care desființează “cuvântăreasca blagorodnie”, este denunțată cu duritate (nu doar lexicală) și vehemență, cu cunoscutele repetiții ale insistenței. Să deducem de aci că facultatea de “a cuvânta” era anulată prin absența instruirii, că lipsa acestei “nobleți” (blagorodnie) poate trimite ființa umană, făcând-o vulnerabilă, într-o deplorabilă regresie pe scara însuflețitelor. Antim este neîndurător : “*Dar pentru rușinata aceasta neînvățatură facem atâtea și mari răutăți și păcate de moarte, fără frica lui Dumnezeu și rușinea omenească : toată ziua béți, borăți înlăuntru în cârciume, porniți la curvii și la preacurvii de multe féliuri, la nedreptăți, la răniri, la cuvinte mincinoase, la jurăminte strâmbe, la mărturii mincinoase și la hule, la ucideri, la cleвете, la zavistie, la vrăjbi și goniri și la altele, nenumărate, cu carele bolnăvește ticălosul nostru suflet boală de moarte*”. “Ignoranța” (“neștiința” și “necunoștința lucrurilor”) – și nu o predispoziție guvernată de “păcatul protopărinților” – era cauza culpelor și pentru Cantemir cel din *Divanul ...* : “*Neștiința și necunoștința a lucrurilor carile pre lesne sint a să cunoaște, sau nesămăluirea și oamenilor negândirea a multe răutăți pricină iaste, [adecă] în părăsirile bunătăților și în agonisirea răutăților sau a păcatelor*”. Dar prințul traducea (*

pasajul este din cartea a III-a a *Divanului* tălmăcită după *Stimuli virtutum, fraena peccatorum* a lui Wissowatius) – *“inscitia ac ignorantia rerum scitum utilium, vel inconsiderantia ac incogitantia, est hominibus multorum causa malorum, in virtutibus omittendis et peccatis comittendis”* – iar Wissowatius era un “unitarian”, deci un “eretic”.

În seria, superbă, de interogații ce țintesc “dezmeticirea” păcătoșilor (*“O, creștinilor, o părinților și fraților, până când în răutate și în păcat ? Până când dormim în patul lenevirii, somnul cel greu și purtătoriu de moartea păcatului ? Pentru ce pentru puținul vin al beției, pentru o dulceață amară a unii împuțite curvii, pentru bani care sânt pământ, pentru măririle lumii, carele sânt toate necinsti, pentru mândrii și deșertăciuni facem pre ziditoriul și părintele nostru Dumnezeu vrăjmaș și ne dăm pre noi de voie vrăjmașului lui Dumnezeu și al nostru, diavolului, ca să ne muncească fără de milă ?”*), Antim vrea să fie patetic dar în fapt este amenințator. El incriminează, supralicitează abaterile, pentru ca păcătosul să-și cunoască vina, să se sperie de ea și să se cutremure, astfel încât culpa să atingă acele dimensiuni ce reclamă o sancțiune aspră. Pedepsele divine nu au lipsit în istorie . Un Dumnezeu pedepsitor (nu răzbunător) *“au trimis de multe ori în lume înfricoșate pedepse : au trimis potop și au înecat pre toți cei ce au păcătuțit ; pierzare la Sodoma, pre diavolul din ceriu și pre Adam și pre Eva din raiu i-au gonit”*. Nu este uitat nici macabru al imaginii al damnării, după cum nici clipa Supremei Judecăți nu se arată a fi, pentru păcătos, mai puțin înfricoșătoare : *“[...] adu-ț aminte cu lacrimi moartea, când într-aceia ceas are a să despărți sufletul păcătosului de la trup îl încungeră nenumărați draci cu chipuri sălbatece și înfricoșate să răpească acel suflet ticălos. Încă și zua judecății a dreptului și înfricoșatului judecătoriu și răspunsul cel cutremurat al Domnului care cu stăpânire și cu dreptate pentru păcătoși va să zică : “Duce-vă-ți de la Mine, blestemaților, în focul cel vécinic, carele iaste gătit diavolului și slugilor lui.” Și acéle înfricoșate munci ale vécinicului iad, carele tot trupul tău va avea dureri nesuferite, întristarea cea nemângâiată carea o au păcătoșii fără nădejde a să izbăvi den muncă.”*

Păcatul nemărturisit și neispășit prin pocăință, păcatul care – zice Antim – *“iaste o despărțire de la Dumnezeu și nu te lasă să vezi fața și slava lui Dumnezeu”* (teologii moderni vorbesc despre *“actul de ruptură a comuniunii primordiale dintre om și Creator”* (Ion Bria, *Dicționar de teologie ortodoxă*, București, Editura Institutului Biblic, 1981, p.293) *“scurtează viața”* (era de părere Dimitrie Cantemir în *Divanul...* : *“Cu adevărat acesta folos ai, că de ț-ari și ceva mai lungă fi, mai scurtă o fac ; și așé tot puțină desfătarea și scurtă-ți iaste viața și din ceas ce tréce, încă mai scurtându-o o sfârșești...”*) și trimite iremediabil spre sancțiuni teribile (vorbele terifiante nu-i lipsesc lui Antim, după cum, la fel, nici știința de a imagina pedeapsa “prin lipsă”) : *“Și de se va întâmpla și va muri ticălosul și nepriceputul om neispoveduit și nepocăit méрге în focul cel vécinic, întru întunérecul cel den afară, în viiarmele cel neadormit, în scârșnirea dinților, în mâna diavolului și să lipséște de slava lui Dumnezeu, de bucuriia îngerilor, den frumusétele raiului, den desfătarea sfinților, den fericita viață.”*

*

“Pocăința cea adevărată” – crede Antim – taină în care trebuie să vedem o parte fundamentală a amplului proces creștin de răscumpărare (recomandată tuturor creștinilor, căci – zice evanghelistul – *de vom zice că păcat nu avem, pre noi înșine ne înșelăm și adevărul nu este întru noi – I Ioan, 1, 8*), *“de trei părți are ființa ei. Întii den înfrângerea inimii. A doua den ispovedania păcatelor la părintele cel duhovnicesc. Și a treia facerea canonului...”* (În sistematizarea rezumativă din *Învățătură bisericească* cele trei părți alcătuiesc “materia” pocăinței.) Sinceritatea și severitatea trebuie să prezideze toate aceste secvențe, în succesiunea lor, și mai cu seamă examenul de conștiință, acea “înfrângere a inimii” (Antim va mai zice “rumpere” și “sfărâmare”), adică achiziționarea stării de regret profund (*“pre carea – va spune mitropolitul în alt loc – o numește apostolul Pavel întristare dumnezeiască”*) pentru greșelile comise, regret (remușcare adâncă, mai exact) în stare nu doar să “recapituleze” abaterile, ci și să se transforme în voința de a nu mai cădea în culpă. Șase sunt dispozițiile (Antim sistematizează și enumeră mereu) transmise de directorul de conștiințe unui penitent (pe care nu încetează să-l “sperie” : *“[păcatul] te face judecat vécinicii munci, te șterge din cartea vieții și acolea unde erai fiiu lui Dumnezău, te face rob diavolului și din lăcaș Sfintei Troiță te face peșteră tâlharilor și lăcaș vasilischilor, și cea mai rea, te face să te lipsești de dorita fața lui Dumnezeu”*). Inspectarea sufletului (sub semnul sfârșitului ineluctabil și al înfricoșatei judecăți, de care îi amintea cititorului său pomenitul deja Cantemir : *“Mai cu de-adins însă, acesta în toată vrémea și peste tot ceasul din minte și din chitială să nu-ți iasă, adecă : “Născutu-m-am, muri-voiu, muri-voiu și iarăși învia-voiu, învia-voiu și la strașnica și driapta dumnădzăiască giudecată a ieși îmi iaste” .”*) trebuie să fie absolută : *“[...]gândește cum că nice o poruncă și o învățătură a lui Dumnezău n-ai păzit ; cum că ț-ai spurcat sufletul și trupul cu curvii, preacurvii, sodomii, soblazne, cu beții și cu multe mâncări ; mâinile tale cu pipăiri grozave, cu strâmbătăți și cu răpiri, cu ucideri și*

cu altele ; auzurile tale cu cântece și cu cuvinte spurcate și cu clevetirile celorlalți ; ochii tăi cu necuvioase vederi și cu semnne curvești ; limba cu sudălmii, cu pâri și cu cleвете la frații creștini, cu jurăminte și cu mărturisiri mincinoase și cu hule, carele le obicinuiesc a le zice oarecare spurcate guri și înjură legea, crucea, pravila și acel înfricoșat nume al lui Dumnezeu” (aici la urmă scriitorul pare a proiecta acel faimos pasaj din *Cuvântul de învățătură la Dumineca Vameșului* care înregistrează “subiectele” înjurăturilor la români : “[...] ce neam înjură ca noi, de lege, de cruce, de cuminecătură, de morți, de comandare, de lumânare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de ispovedanie, de botez, de cununie și de toate Tainele Sfintei Beserici ... ?!”) O dată identificate, păcatele trebuie mărturisite (“Această ispovedanie foarte o iubeste Domnul ...”) unui duhovnic ; în alegerea acestuia precumpănitoare vor fi calitățile preotului : “să fie cu evlavie și învățat”, să fie “cărturariu și învățat la dunezeștile pravile și canoane.” Impostorii și ignoranții trebuie ocoliți ; la fel cei mânâți de intenții mai puțin sacre. De altfel, portretul robot al confesorului ideal (și abilitat, hierotesit, “să aibă voe a ispovedui de la arhiereul”) “responsabil”, totuși, cu mântuirea celui ce i se confesa, pe care îl izbutește, din “plusuri” și “minusuri”, Antim la începutul celei de-a doua părți a *Învățăturii pre scurt ...* este, literar vorbind, o mică izbândă, pentru că, citite “în oglindă”, particularitățile pretinse indică situația indezirabililor (nu puțini, probabil) : “Iaste dară și acel preot carele va vrea să priimească această grea sarcină și cu nevoe a ispovedanii să fie de 40 de ani, să fie de cinste, cucernic, de viață bună, iscusit în cuvinte și în fapte, să nu fie bețiv, să nu meargă la cârciume, să nu fie mânios, hulitoriu și înjurătoriu și în scurt cât va fi cu puțință să să ferească să nu dea scandală și rea pricină la norod. A doao, să fie împodobit cu carte și cu fapte bune, să priceapă sfintele cărți și canoanele besericii noastre ... Bani să nu ceară pentru ispovedanie, nici pentru altă Taină ...” De ce, oare, atâtea precauții ? Din mai multe motive pe care Antim Ivireanul, mai cu seamă în *didahii*, nu va ezita să le aducă la lumină. Unul – poate cel mai important pentru înaltul păstor - trebuie să fi fost grija pentru integralitatea sacramentară a mărturisirii, periclitată grav de acei deservenți de o condiție cărturărească cu totul precară. Altele se cade să fie căutate în năravurile, uneori surprinzătoare printr-o teribilă inventivitate în arta eludării, ale credincioșilor. Abilitatea dobândirii unei “mântuiri prin efracție” îi era bine cunoscută mitropolitului. Antim știa foarte bine demersurile unor campioni ai raporturilor calpe cu divinitatea spre obținerea unei salvări “negociate”. Le va denunța (în *Cuvânt de învățătură la Dumineca Florilor*) :

- Duplicitarii care practică taina mărturisirii cu doi confesori : “alții iară au câte doi duhovnici, unul la țară și altul la oraș ; la cel de la țară, ca la un om prost, spune păcatele cele ce socotește el că sunt mai mari, iar la cel de la oraș spune păcatele căla ce socotește el că sânt mai mici, neguțătorind și meșterșugind taina ispovedaniei”

- Fățarnicii care fac din pocăință o supunere (falsă) în fața unor conveniențe, producând – prin această pietate aparentă – un gest calp și grav : “Și în scurte cuvinte, nici unul din noi nu vom să ne ispovedim de bună voe, pentru evlavie și cu gând desăvârșit, ca să ne părăsim de păcate ci numai în vederia oamenilor, pentru pricinile ce am zis, până ne vom cumineca, apoi iar ne întoarcem, să mă ertaț, ca câinele la borăturile sale și ca scroafa la tăvăliturile de împuciciune, după cum zice frunțașul apostolilor, Petru, în doao capete, la a dooa carte. Acii, în pripă ne ispoveduim și ne cuminecăm și acii în pripă, iarăși ne apucăm de păcatele cele obicinuite și atâta ne bucurăm de iale și ne pare bine, căci le facem ca când am câștiga mare bogăție și mare bunătate și ne lăudăm într-însele ...” ;

- Cei ce refuză cu bună știință să identifice și să mărturisească veritabilele păcate (scoaterea lor la iveală are limpezi accente de critică socială ce făceau deliciul mai vechilor cărți de istorie a literaturii române ; acuza bisericească este, cred, cel puțin la fel de importantă, întrucât cei în cauză, marii aristocrați, verosimil, deloc dispuși să ajungă la “frângerea inimii” erau și detestabili perturbatori, prin deviere, ai tradițiilor ecclesiei ortodoxe) : “Și când mergem să ne ispoveduim nu spunem duhovnicului că mâncăm carnea și munca fratelui nostru, creștinului, și-i bem sângele și sudoarea feței lui cu lăcomiile și cu nesațiul ce avem, ci spunem cum c-am mâncat la masa domnească, miercurea și vinerea, pește și în post raci și untdelemn, și am băut vin.

Nu spunem că ținem bălaurul cel cu 7 capete, zavistiia, încuibat în inimile noastre, de ne roade totdeauna ficații, ca rugina pe fier și ca cariul pre lemn, ce zicem că n-am făcut nimănuși nici un rău .

Nu spunem strâmbătățile ce facem totdeauna, clevetirile, voile veghiuate, fățăriile, mozaviriile, vânzările și pâările ce facem unul altuia, ca să-l surpăm din cinstea lui, ce zicem : am face milă, ce nu ne dă îndemână, că avem nevoi multe și dări și avem casă grea și copilaș ca-n gloată și oameni mulți carii să ocrotim pre lângă noi [...]”

În această lume a “necurăteniei” disimulate, duhovnicul, chemat să înregistreze abaterile și să le “pedepsească” prin epitimii, trebuie – chiar dacă se apropie de “modelul” propus de mitropolit – să fie preparat. Antim a scris (după ce adunase, am văzut, destule “sfaturi pentru credincioși”) și trei “manuale ale confesorului” (ultima secvență a *Învățăturii pre scurt* din 1705 : Ce se cade a întreba duhovnicul pre cel ce să ispoveduiește și cum să îl înceapă, partea intitulată *Învățătură pentru ispovedanie* din *Învăătura bisericească* publicată în 1710, toate aproape identice, și “didahia” *Începătură și învățătură pentru ispovedanie*, compunere greu de datat, ulterioară oricum primelor două, dar aflată într-o limpede relație cu ele), ipostaze (încărcate de “știri”) ale discursului teologic din acel timp, în stare să dea seamă asupra unor sedimentări și a unor mișcări din mintal și a reflexelor lor în starea de sensibilitate, în legătură cu care Biserica-învățătoare, Biserica-cenzor, dar și Biserica-protector se simțea datoră să ia poziție.

Duhovnicul este învățat că, după aflarea “stării de culpabilitate” (“când s-au ispoveduit și s-au cumenecat și de-au păzit acéle ce i-au zis duhovnicul lui și de-au făcut canonul ce i-au dat”), să stabilească circumstanțele ce marchează “identitatea” celui ce se mărturisește, starea lui materială, poziția socială, condiția civilă, “pentru ca să înțâleagă dentr-acéste cum îl va întreba și la celelalte și cum să-l îndirepteze .” Sondarea conștiinței propusă de Antim în *Învățătură pre scurt* ... se va face prin raportare la cele “10 porunci ale lui Dumnezeu” (tip de interogatoriu dezvoltat pe lung și transformat în veritabile “capete de învățătură”) și la “cele 12 alcătuirii ce cuprinde în sine sfântul Simvol “, chestionare doar evocată. De pildă : “A doao să nu jure în numele lui Dumnezeu, nice dirept, nice strămbu la tot cuvântul lui și lucrul, nici întru sfinți, nici alt jurământ .”

Lista de întrebări care urmează, lungă (“să întrebe duhovnicul pre cel ce să ispoveduiaște și alte ale lui păcate, sau de moarte sau mai ușoare ; adecă de va fi hulit la Dumnezeu sau la sfinți, sau la taine, sau altă hulă, sau de va fi dat dracului pre cineva, sau au anathemisit pre cineva au viu, au mort, sau de au făcut farmece, sau au aruncat în bobi și în cărbuni ... ”), foarte lungă, închipuie scormonirea unor existențe ce se săvârșeau mereu în preajma ispitei, foarte aproape (periculos de aproape) de un teritoriu pe care diavolul îl controla și-l rezerva experiențelor magice (tentante și ele), mai totdeauna sub semnul abaterii.

Dacă am judeca după structura “interogatoriului” propus confesorului în predica *Începătură și învățătură pentru ispovedanie*, (unde aflăm și un concis “penitențial”), s-ar zice că, între păcatele “de moarte” cu care se luptă directorul de conștiințe, cele mai frecvente abateri erau cele ce defineau desfrânarea. Într-o înșirare inclusă într-una dintre didahii, Antim uită acest păcat. Îl recuperează, spunându-i curvie, în lista din *Învăătura bisericească*, și îi oferă locul al treilea (după “Trufie” și “Iubirea de argint”). Biserica a fost mereu un inamic al sexualității, (pentru că “pofa cărnii” vine de la diavol), admițând-o doar în cadrul căsătoriei și acolo numai cu îndreptățirea oferită de procreație.

Subiectul acesta (cu o întreață “morală”, cea sexuală, țesută în jurul lui) a fost – spunea Jean Delumeau în cartea pe care am evocat-o mai sus – mereu unul dificil pentru teologi, și nu doar pentru cei mai aspri dintre ei. Căci sexualitatea pare a naște păcatul chiar în interiorul căsătoriei. Știe lucrul acesta și Antim : “Iar de va fi însurat acel ce să ispoveduiește să-l întrebe : spune-mi, fiule, au doară ai căzut în păcat cu fâmeia ta, peste fire, afară den fire ? Au doară mai nainte de nuntă, fiind logodit cu dânsa, ai căzut în păcat ? ...”

Departate de a atinge bogăția de amănunte și “rafinamentul” confesionalelor apusene în chestionarea asupra deraierilor cuplurilor și a amănuntelor actului amoros, întrebările formulate de Antim declară totuși existența unei sexualități “vii”, dinamice, insubordonate, depășind cu obstinație barierele marelui și intransigentului “cenzor”, expresie evidentă a unei senzualități ce nu se mai supune vechilor canoane . Adulterul (“preacurvie” în termenii pravilelor vechi românești) este condamnat cu vehemență (el macula, umplea de “necurăție” Taina Cununiei) – “Au doară ai căzut în păcat cu muiare ? Sau și cu câte ai căzut și ce chipuri au fost : de céle văduve, au de céle cu bărbat ? Pentru că cela ce cade în păcat cu muiarea céia ce are bărbat, acela să chiamă preacurvari. Așijderea și muiarea carea va cădea în păcat cu altul, având ia bărbat să chiiamă preacurvară “ – dar sunt cercetate și actele sexuale “împotriva firii”, legăturile incestuoase, zoofilia : “spune-mi, fiule, au doară țe-ai stricat curăția ta cu malachiia ? Și iar îmi spune : au doară ai căzut în păcatul sodomiei cu cineva, sau cineva cu tine ? [...] Și iar îl întreabă pe acela, pentru amestecarea de sânge : spune-mi, fiule, au doară ai căzut cu rudeniile tale, sau cu fină-ta, sau cu nașă-ta au ce chipuri au fost ? Că acéstia să chiamă amestecare de sânge . Spune-mi au doară ai căzut cu dobitoac sau cu pasăre ? ”

“Sfârșitul” pocăinței – zice Antim în *Învățătură bisericească* – “iaste să să curățească omul de păcat și să câștige iarăși darul lui Dumnezeu .” “Facerea canonului” (parte a “materiei” pocăinței, în aceeași expunere

densă) ajută acest proces de purificare, dar acesta, canonul, dictat *“după cum să va cuveni, să nu fie nici foarte greu, nice foarte ușor (înțelegere ortodoxă !), ci să socotească după vârsta lui, tânăr iaste, au bătrân; însurat iaste, au neînsurat ; bogat au sărac, preot au mirean au monah ; cărturari au necărturari.”* În plus, blândețea ortodoxă (căci “epitimiile” sunt “ajutoare”, ele nu urmăresc pedepsirea păcătosului ci îndreptarea lui și ispășirea păcatelor) nu admite (ca la catolici) cumularea sancțiunilor. Antim este limpede în acest sens : *“Și încă și să socotească păcatele celui ce s-au ispoveduit și carele va fi mai mare, pentru acel păcat să-i dea canonul. Adecă să zicem, un om au făcut curvie și ucidere ; uciderea iaste mai mare păcat și să-i dea canonul uciderii pentru toate .”*

Așezat lângă “directorii de conștiință” din Răsărit și din Apus, Antim Ivireanul face o figură extrem de onorabilă.

O OBSERVAȚIE LINGVISTICĂ LA *DUMINICA ORBULUI*

Pentru lingviștii preocupați de problemele limbii vorbite, pentru dialectologi și pentru cercetătorii literaturii orale, lucrarea lui Walter J. Ong, *Orality and Literacy*¹, este una de referință; cartea a cunoscut într-un deceniu de la apariție nouă ediții. Aflată la capătul unei tradiții teoretice inaugurate de Parry² și Propp³, *Orality and Literacy* interesează articolul de față pentru cel puțin două motive.

Mai întâi, pentru că ea face o sinteză a trăsăturilor caracteristice ale oralității sau ale tradiției orale. Autorul distinge, în interiorul acesteia, o oralitate pură, sau *primară*, adică așa cum există ea într-o societate care nu cunoaște deloc scrierea și în care totalitatea tradiției culturale este transmisă numai prin memorie, și tradițiile orale dintr-o societate în care există și sisteme de scriere și care ar putea fi desemnate prin oralitate *secundă* (deși nu aceștia sunt termenii folosiți de autor). Marea majoritate a literaturilor orale aparține de fapt celui de-al doilea tip; în schimb, au existat întotdeauna societăți care cunoșteau scrierea, dar care, în anumite epoci, nu au utilizat-o pentru transmiterea literaturii în sensul funcțional al termenului (epopeile sârbo-croate sunt un exemplu de literatură orală care a fost practică, timp de secole, în cadrul unei societăți care cunoaște scrierea). Distincția *oralitate primară/oralitate secundară* interesează însă mai puțin în momentul în care oralitatea în genere este înțeleasă ca manifestare particulară a unui cod opus celui scris; Ong vorbește de un tip oral și de un tip scriptic ca tipuri umane. Printre trăsăturile definitorii ale celui dintâi s-ar putea enumera următoarele:

1. pentru tipul oral, limbajul este un mod de acțiune și nu o simplă manifestare a gândirii. Nu este surprinzător de aceea că acest tip consideră în mod normal (și probabil universal) cuvintele ca având o mare putere. Toate sunetele, și în special exprimarea orală ce vine dinlăuntru ființelor vii, sunt dinamice. Pentru tipul scriptic, cuvintele sunt mai degrabă lucruri decât evenimente, și în consecință nu mai sunt înzestrate cu putere, ele sunt lucruri moarte, susceptibile de a fi reînsuflite.
2. Tipul oral consideră cuvintele ca fiind mijloace de exercitare a puterii sale asupra lucrurilor (așa este de pildă în *Cartea Facerii*, când Adam dă nume animalelor). Tipul oral nu are noțiunea numelui ca etichetă, pentru că el nu înțelege numele ca pe ceva ce poate fi văzut. Reprezentările scrise sau tipărite ale cuvintelor pot fi etichete, pe când cuvintele rostite, nu.
3. pentru că știi doar ce îți poți aminti, memoria formulilor este necesară, iar prezența unui interlocutor este esențială. Într-o cultură orală, păstrarea unei idei este legată de comunicare; iar problema reținerii sau a refacerii unui gând este rezolvată prin gândirea în tipare mnemonice, modelate pentru o exprimare rapidă. Gândul trebuie să prindă viață în formule puternic marcate de ritm, echilibru, repetiții sau antiteze, aliterații și asonanțe etc. Necesitățile mnemotehnice determină chiar și sintaxa, pe de altă parte proverbele, expresiile ritmate și rimate nu sunt niște ornamente adăugate discursului, ci formează chiar substanța acestuia.
4. într-o cultură de expresie orală, gândul și exprimarea sa tind să fie:
  - a) organizate după o lege a acumulării mai degrabă decât după una a subordonării. Discursul scris dezvoltă o gramatică mai elaborată și mai normată decât discursul oral; pentru că sensul discursului scris este mai dependent de structura lingvistică din moment ce îi lipsesc coordonatele existențiale normale ce însoțesc discursul oral și care, acestuia, îi determină sensul într-un fel independent de gramatică.

¹ Ong, W. J. – *Orality and Literacy. The Technologizing of the Word*, London, Routledge, 1991.

² Parry, M. – *L'Épithète traditionnelle dans Homère. Essai sur un problème de style homérique*, Paris, 1928.

³ Propp, V. I. – *Morfologija skaski*, Leningrad, 1928 (trad. rom., Editura Univers, București, 1970.)

- b) redundante mai degrabă decât sintetice ; redundanța, repetiția celor abia spuse, sub o formă sau alta, îi ține pe interlocutori în contact. Exprimarea sintetică este o creație artificială, structurată de tehnologia scrisului. O dată cu scrisul, mintea este constrânsă într-un tipar de creație mai lent, care îi permite să intervină și să-și reorganizeze procesele ce, în mod firesc, sunt mai redundante.
- c) marcate de înțelegerea schimbului verbal ca pe o confruntare ; proverbele și ghicitorile nu depozitează pur și simplu cunoștințele, ci sunt un mod de a-i angaja pe ceilalți într-o luptă verbală și intelectuală: rostirea unui proverb sau a unei ghicitori îl provoacă pe interlocutor la replică. Violența în comunicarea vorbită este legată de însăși structura oralității. Când comunicarea verbală se face oral, acest fapt implică o dinamică a sunetului transmis și perceput, relațiile interpersonale sunt ținute în tensiune – simultan atracție și antagonism.
- d) empatetice și participative mai degrabă decât distanțate obiectiv; pentru cultura orală a învăța sau a ști înseamnă atingerea unui înalt nivel de identificare, prin empatie, cu obiectul cunoscut. Scrisul îi separă pe cel care cunoaște de ceea ce este cunoscut și creează condiții obiectivității, în sensul dezangajării personale sau a distanțării.
- e) ancorate în prezent ; societățile orale trăiesc foarte mult în prezent, ceea ce le menține în echilibru prin uitarea lucrurilor care nu mai au relevanță. Culturile orale nu au dicționare și au puține discrepanțe semantice. Sensul fiecărui cuvânt este controlat de ceea ce s-ar numi negociere semantică, adică de căpătare a unui sens în situații concrete, în care cuvântul este folosit *aici* și *acum*. Cuvintele își capătă sensul prin uzul lor actual și nu, ca în dicționare, prin alte cuvinte ; ele sunt însoțite de gesturi, inflexiuni vocale, expresii mimice și de tot ambientul uman în care apar cuvintele rostite.
- f) situaționale mai degrabă decât abstracte ; culturile orale au tendința de a folosi cuvintele în cadre de referință situaționale, care sunt în foarte mică măsură abstracte, în sensul că ele rămân foarte aproape de lumea reală.

De această din urmă caracteristică se leagă cel de-al doilea motiv al interesului nostru. W. J. Ong consideră definitorie pentru tipul oral gândirea situațională și un tip de logică operațional doar în interiorul acesteia. De pildă, tipul oral identifică figurile geometrice asimilându-le cu nume de obiecte apropiate ca formă și niciodată cu denumirile lor abstracte ca “pătrate”, “cercuri” etc. Tipul oral nu recurge la termeni categoriali ci gândește în termenii unor situații practice. El nu operează cu inferențe obișnuite în logica formală, așa cum sunt inducția și deducția, ceea ce nu este același lucru cu a spune că gândirea lui nu este guvernată de logică, ci doar că pentru modul cum gândește el nu sunt potrivite formele logicii pure, de care nu se arată interesat. Și de ce ar fi ? Silogisme sunt legate de gândire, dar în treburile practice nimic nu funcționează ca un silogism exprimat formal. Și, pentru a întregi prezentarea, să mai spunem că tipului de care ne ocupăm îi este foarte greu să formuleze definiții, chiar și pentru obiecte foarte concrete; de asemenea că este pus în dificultate în momentul în care i se cere să-și facă portretul, căci analiza propriei personalități reclamă, într-o anumită măsură, o anulare a gândirii situaționale.

Cele două tipuri umane, oral și scriptic, și cele două moduri de gândire, pur logic și situațional, sunt ilustrate în Evanghelia lui Ioan, capitolul IX⁴. Aici ele se confruntă – și în modul cel mai dramatic. De o parte, orbul din naștere, cel fără de speranță, până de curând – și care acum vede; de cealaltă, fariseii – și întrebările lor. *Cum ți s-au deschis ochii ?* îl întreabă mai întâi vecinii și ceia ce-l vedea pre el mai nainte că era orb, și același lucru vor să-l afle fariseii : *deci iarăși îl întreba pre el fariseii cum au văzut.* În spatele întrebării se ascunde următoarea logică: orbilor din naștere nu li se deschid ochii, iar tu ești orb din naștere ; în consecință nu se poate să vezi. Acest lucru e neobișnuit, și e nevoie de o ruptură în acest impecabil silogism. E nevoie de o minune, de har dumnezeiesc sau de vrăjitorie. Dar în acest caz, în care ne aflăm, prima alternativă trebuie exclusă, căci *noi știm că Omul Acesta păcătos iaste.* Așadar nu rămâne decât cealaltă. În *cum ți s-au deschis ochii ?* accentul se pune, fără îndoială pe *cum* ; și cei care întreabă așteaptă să li se comunice arsenalul unui adevărat magician. Ce

⁴ Toate citatele sunt din *Biblia adevărată Scriptură*, București, 1688 ; București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., 1988.

li se spune însă nu poate decât să-i dezamăgească : *tină au făcut și au uns ochii mei ; și zise mie : “Du-te la scăldătoarea lui Siloam și te spală”*. Și mergând și spălându-mă, am văzut. Dar dacă premisa majoră “toți orbii din naștere sunt iremediabil orbi” nu poate fi mulțumitor demontată – așa cum am văzut – pesemne premisa minoră “tu ești orb din naștere” ar putea fi afectată. Dacă orbul în cauză este de fapt un impostor ? *Deci nu crezură jidovii pentru el că orb era și au văzut, până unde au chemat pre părinții celui ce au văzut. Și întrebară pre ei zicând : “acesta iaste fiul vostru, carele voi ziceți că orb s-au născut ? Cum dară acum veade ?* Dacă, după felul în care a fost pusă prima întrebare, Iisus nu poate fi decât vrăjitor, după aceasta din urmă e și mai rău : un simplu șarlatan, unul care vindecă oameni care nu au nevoie să fie vindecați, bunăoară un fals orb. Doar că părinții orbului îi dezamăgesc și ei pe farisei și îi trimit din nou la orbul din naștere : *El vârstă are, pre dânsul întrebați. El pentru dânsul va grăi. Și cercul vicios este înnoit : Și ziseră lui iarăși: “Ce au făcut ție ? Cum au deșchis ție ochii ?*”, așa că nu le mai rămîne decât să-și declare neputința : *“pre Acesta nu-L știm de unde iaste”*. Faptul minunat, miracolul, nu le intră în schemă, silogismul refuză contradicția, excepția, viul ; el nu poate confirma decât regula : *“Acesta om nu iaste de la Dumnezeu, căci sâmbăta nu o păzește”*. Pentru orb însă, minunea există, o știe ; după gândirea situațională care îl caracterizează, dacă orbii din naștere nu pot avea șansa să vadă vreodată, el vede : *“aceasta minunat iaste, căci voi nu știți de unde iaste și au deșchis mie ochii”*. Sigur pe sine, el le propune fariseilor următorul silogism : *“Den veac nu s-au auzit cum să fie deșchis cineva ochi de orb născut. De nu ar fi Acesta de la Dumnezeu, n-ar putea să facă nemică”*. Faptul nu poate decât să-i scoată din sărite pe cărturari : *“Întru păcate tu te-ai născut tot, și tu ne înveți pre noi ? ”*

Gândirea situațională presupune un semn lingvistic folosit situațional, presupune că fiecare obiect al lumii are un nume al lui, că nu există clase de obiecte (“toți oamenii sunt muritori”) și cu atât mai puțin un tip (“Socrate este om”, “orbii sunt iremediabil orbi”) rezultat din abstractizarea obiectelor din aceste clase. Dacă fiecare obiect are un nume al lui, fiecare nume are un sens al lui, care înglobează caracteristicile proprii obiectului. Succesiunea fonetică *m-a-s-ă* va trimite întotdeauna la un “obiect de mobilier de un anumit fel” și prin acest sens, la un anumit lucru din realitatea extralingvistică, așa cum “Socrate este om” va revela implacabil, din moment ce știu că “toți oamenii sunt muritori”, că Socrate este și el muritor. Dar această concluzie spune de fapt mai mult decât atât : calitatea lui Socrate de a fi muritor este impusă de text ; silogismul este cel care îl omoară pe Socrate ; și o face iremediabil. O dată eliberat din cercurile concentrice ale inferenței, Socrate poate fi nemuritor, căci gândirea situațională este una deschisă miracolului, este vie, și nu poate vedea viața altfel decât așa cum aceasta este : plină de taine care sfidează orice reguli.

CUVÂNT AL PĂRINTELUI IOANICHIE BĂLAN

LA TUNDEREA ÎN MONAHISM A FRAȚILOR GHEORGHE ȘI VALERIU
ÎN AJUNUL PRĂZNUIRII SFÂNTULUI APOSTOL ANDREI 1998

Preacuvioși părinți și frați, iubiți credincioși, în fiecare toamnă, spre începutul iernii, încep la mănăstiri bucurii duhovnicești și anume tunderile în monahism. Iată, în seara aceasta, două suflete, doi frați, care de mai mulți ani sunt în această obște, au primit tundera în monahism, s-au jertfit, s-au răstignit pe cruce făgăduind lui Dumnezeu că vor răbda orice nevoie în mănăstire și vor duce viață curată, duhovnicească, pentru a lor mântuire și pentru slava lui Hristos, auzind pe Domnul zicând așa: *cela ce voiește să vină după mine să se lepede pe sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie* (Matei, 16, 24; Marcu 8, 34). Pe scurt, talmăcind aceste cuvinte ale Mântuitorului: Cea ce vrea să se mântuiască să lepede mândria din sine, să lepede grija de materie, pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții. Și lepădând toate acestea să se facă ucenicul lui Hristos – fie în mănăstire prin nevoie călugărească, fie în lume prin viață curată, ori întru feciorie, ori în curată văduvie, ori întru milostenie, ori prin misiune ortodoxă puternică, mai ales că acum avem atâta nevoie de tineri și tinere care să facă misiune pentru Hristos. Deci, iată că și acești doi tineri, noii călugări Ghenadie și Vlasie care sunt frați de cruce pentru că o dată au fost călugăriți, - au luat jugul lui Hristos convinși că îl vor duce până la capăt, au pus legământ între ei și Hristos și îngerul lui păzitor. Tot ce au spus ei acum a fost scris acolo, în cartea vieții, de îngerii lui Dumnezeu, de îngerii lor păzitori, s-a scris fiecare ce a făgăduit. Iar noi, cei mai bătrâni și mai trecuți prin ispășiri, și noi avem datoria să-i încurajăm pe noii călugăriți, pe toți cei care primesc jugul lui Hristos, pe toți cei care vor să-I urmeze lui Hristos. Chiar pe mireni trebuie să-i încurajăm, că fără luptă, fără osteneală, fără rugăciune, fără sfânta Psaltire, fără spovedanie și Sfânta Împărtășanie și fără de ascultarea de un duhovnic, de un preot, nu ne putem mântui. De aceea îndrumarea noastră, întâi către noii călugăriți care au intrat în ceata călugărilor de acum, monahii Ghenadie și Vlasie, este ca acești doi tineri părinți, ca și cei de dinaintea lor, ca și cei care vor urma după ei, să fie tari în credință, să nu se îndoiască de mila lui Dumnezeu, să strige mereu la rugăciune și la icoana Maicii Domnului. Pentru că rolul Maicii Domnului mare este. De aceea și mireni și frații de mănăstire necălugăriți, cei care acum s-au călugărit și cei care vor urma, să avem evlavie la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Este o minune a lui Dumnezeu că are cine ne acoperi, are cine ne înălța, are cine să ne și mustre. E bine că avem pe cineva să ne mustre. E vai de noi dacă nu avem mamă și tată după trup, dar e mai vai de noi dacă nu avem duhovnici care să ne mai mustre, să ne mai îmbărbăteze, să ne mai încurajeze.

Deci încă două suflete în seara asta, în seara Sfântului Apostol Andrei, - care este și Apostolul românilor, pentru că el a stat un timp în Dobrogea, este acolo și peștera lui, se va vorbi poate mâine mai mult despre aceasta, - ei bine, în această noapte sfântă au intrat și ei să facă apostolat. Călugărul face și el apostolat, mai întâi prin rugăciune. Călugărul trebuie să fie mai întâi un om de rugăciune. Căci dacă nu ne rugăm mai mult decât mireni atunci degeaba stăm aici. Apoi călugărul trebuie să fie și un om de misiune, întâi de ascultare – să asculte de mai marele său, de duhovnicul său și apoi să facă și el misiune duhovnicească. Mănăstirile nu sunt așa, niște târguri, sau niște călugări izolați. Călugării sunt niște misionari. Călugării sunt apostolii neamului. Nu avem alți apostoli astăzi decât părinții misionari din sate și orașe și părinții călugări. Toți trebuie să ne silim. Nu vedeți că Ortodoxiei vor să-i dea foc sectele... Nu vedeți câtă luptă este împotriva Ortodoxiei... De aproape două mii de ani, de la Hristos până azi, Ortodoxia noastră nu cred că a fost pusă la o presiune mai mare. Nu știu ce-i deranjează. Noi trebuie să ne facem datoria. Nu trebuie să fugim de frică, pentru că Dumnezeu este cu noi; avem

și înger păzitor. Așa încât călugării care s-au făcut în seara asta, care s-au făcut până acum și se vor face de acum încolo, să nu uite aceasta: întâi să se roage pentru păcatele lor și pentru păcatele neamului și ale lumii întregi, să se roage pentru Biserica Ortodoxă, apoi să facă și oleacă de misiune. Cu viața lor curată chiar. Nu e nevoie de prea multe cuvinte. Cu viața sa curată un călugăr este ca o lumânare aprinsă de ceară curată și binemirositoare. Așa vrem să fie călugării – ca niște lumânări aprinse, blânzi, smeriți, curați, cuminiți, dar hotărâți, îndrăzneți și tari în credință când e vorba de Hristos și de ortodoxie.

Așa și dumneavoastră, mirenii care sunteți de față, să vă bucurați; că ce ar fi România fără cele 250 de mănăstiri? Ar fi un fel de Siberie. Or, Duhul Ortodoxiei, Duhul Sfânt plutește deasupra noastră prin mamele care se roagă și plâng. Prin tinerii și tinerele fecioare și mai ales prin călugării care se roagă zi și noapte lui Dumnezeu. Oricât s-ar lupta diavolul și slugile lui nu vor putea să biruie Ortodoxia. Căci Ortodoxia nu-i a noastră, e a lui Hristos. Noi suntem cu Crucea, ei sunt cu banii. Noi suntem cu Domnul nostru Iisus Hristos, cu harul Duhului Sfânt, iar pe ei Dumnezeu știe ce dureri rele îi chinuie și îi plimbă prin țara asta.

Deci, iubiți frați, să-i încurajăm pe cei ce au primit tunderea în călugărie – ați văzut că au venit de acolo din pridvor – pridvorul înseamnă locul păcatului, lumea în starea de păcat, din pridvor pornesc ca din lume, și pășesc încet-încet cu trei opriri, fac închinăciuni și metanii până aici – fac un fel de drum al Golgotei din pridvor și până aici, în fața Sfântului Altar. Și aici se răstignesc, cu mâinile întinse, își dau sufletul și dragostea lor inimii lui Hristos; și mărturisesc liberi, de bunăvoie, că vor îndeplini poruncile vieții călugărești, că vor duce viață în curăție și feciorie, că vor trăi viață îngerească, se vor ruga mai mult, vor fi blânzi, smeriți, neiubitori de bani, neiubitori de materie și de toate cele ale veacului acestuia. Acest legământ dat este jurământul călugărului – l-ați văzut cum se dă aici, cu mâna pe Sfânta Evanghelie și pe Sfânta Cruce. Și mirenii care se căsătoresc dau și ei un jurământ, dar oleacă mai la spate, nu așa, chiar în fața altarului, așa cum știți că se întâmplă la slujba cununiei. Și pun și ei mâna pe Evanghelie și pe Cruce. Deci mireanul să-și împlinească jurământul pe care l-a făcut cu mâna pe Cruce când s-a căsătorit și călugărul să-și împlinească jurământul călugăresc pe care l-a făcut cu mâna pe Sfânta Cruce și Sfânta Evanghelie când s-a călugărit. Altă cale nu avem, iubiți frați. Iar de vom fi tari în credință, de vom fi smeriți, de vom fi blânzi și de vom fi îndrăzneți și în același timp uniți duhovnicește între noi, nimeni nu va putea să biruiască țărișoara aceasta care este așa de mult râvnită, și toți, care mai de care, ca pe o vacă fără de stăpân, o mulg. Noi suntem însă cu Hristos, noi avem pe Maica Domnului în mijlocul nostru, noi avem peste 200 de mănăstiri, care nu sunt numai ale noastre, sunt ale lui Dumnezeu și ale acestei țări sfinte. Să păstrați sfințenia în case. Fugiți cât puteți și dumneavoastră de cele rele și noi, părinții călugări, o să fim ca o ceată duhovnicească. Așa am dori să fie mănăstirile când se slujește Sfânta Liturghie, sau în sărbători – să fie ca în Rai, toți să cânte, toți să se roage, toți să slăvească pe Dumnezeu și să mângâie poporul lui Dumnezeu. Când sunt la ascultare toți să se roage în taină. Să facă cu dragoste ascultarea, să se iubească unii pe alții și să ducă viața aceasta, care este așa de scurtă, bucurându-se, iar nu întristați și plini de gânduri rele.

Așa încât, iubiți frați, ca să închei cuvântul în seara aceasta, suntem datori noi, cei care îi cunoaștem pe acești doi noi părinți, Ghenadie și Vlasie, să ne rugăm pentru ei, la chiliile noastre, măcar în aceste cinci zile, cât ei stau sub sfânta mantie, căci să știți, orice am vrea noi să spunem, este înfricoșător să dai un asemenea jurământ în fața îngerilor, în fața sfinților, în fața oamenilor și chiar înaintea diavolilor. Este înfricoșător jurământul care s-a dat, dar nu este greu dacă noi ne smerim și ascultăm poruncile Domnului și ascultăm de părinții care ne povățuiesc. Dumnezeu, prin îngerii Săi, ne va întări.

Fie ca Bunul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos să întărească aceste cetăți ale Ortodoxiei – mănăstirile – să întărească dragostea în lume și în casele dumneavoastră, să întărească duhul Ortodoxiei în mănăstirile noastre, să întărească pe acești doi părinți, Ghenadie și Vlasie, ca să fie tari în credință, statornici în jurământul lor, legați de Hristos, iubitori de rugăciune și de sfințenie și cuprinși de harul Duhului Sfânt.

Cu aceste puține cuvinte și gânduri închei, rugându-L pe Bunul Dumnezeu să-i binecuvânteze, să-i întărească, să-i mângâie, să-i lumineze, să-i mântuiască. Amin.

CUPRINS

COLINDE – Valeriu Gafencu
A PATRA TREAPTĂ – Mugur Vasiliu

VEACUL

SENSUL UNEI RESURECȚII – Răzvan Codrescu
NEAMUL ȘI BISERICA. PENTRU O COMUNITATE DE IUBIRE – Marcel Petrișor
ROMÂNIA SUBTERANĂ – Mihai Gheorghiu
DOMNIA POLITICULUI ASUPRA SACRULUI – Roland Hoffman-Negulescu
ISTORIA INTERZISĂ – Andrei Burz-Pânzaru
AUTOPORTRET DE INTELLECTUAL – Mircea Gherboveț
JUDECATĂ ȘI PREJUDECATĂ ÎN PUBLICITATEA ROMÂNEASCĂ – Radu Stănese

NEW AGE, MASONERIE, SATANISM ȘI ALTE RĂUTĂȚI

REVOLUȚIE, NAȚIONALISM, RURALITATE. 1948 ÎN PRINCIPATELE ROMÂNE – Florin Stuparu
DEZINTEGRAREA SPIRITUALITĂȚII RURALE – Florica Elena Laurențiu
RĂZBOAIELE ȘI PACEA RELIGIILOR – Costion Nicolescu
ECUMENISMUL: ORIGINI, ESENȚĂ, DEZIDERATE – Scara
CINE NU VEDE HAINELE NOI ALE ÎMPĂRATULUI? – Emanuela Munteanu
MASONERIA. POZIȚIA OFICIALĂ A BISERICII ORTODOXE A GRECIEI – Scara
ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU ȘI ÎMPĂRĂȚIA OMULUI – Ionuț Corduneanu
O SCURTĂ PRIVIRE TEOLOGICĂ ASUPRA MUZICII – Părintele Dan Bădulescu
CEASORNICARUL LUI PALEY – Bill Cooper, cu o prefață de Dan Ioan Mureșan
CONCEPTUL DE MEDICINĂ CREȘTINĂ. TEMATICA UNUI CURS POSIBIL – Pavel Chirilă
RĂSTIGNIREA BISERICII ÎN IUGOSLAVIA – Ionuț Gurgu
    Mesajul tineretului ortodox sârb către frații și surorile întru Hristos din Sfânta Românie
    Declarația publică a Sfântului Sinod al Episcopilor Bisericii Ortodoxe a Serbiei
    Declarația Episcopilor Bisericii Ortodoxe a Serbiei
    O scrisoare deschisă – P.S. Artemie
    O Rugăciune

PREDICA DESPRE RAI – Părintele Cleopa

DRAGĂ OCCIDENTULE

LUPTĂTORII NOȘTRI DE DINCOLO DE LUME – Mugur Vasiliu

NE VOM ÎNTOARCE ÎNTR-O ZI – Radu Gyr
LISTA PARȚIALĂ A CELOR ANGAJAȚI ÎN REZISTENȚA ROMÂNEASCĂ ANTICOMUNISTĂ, uciși
prin detenție, muncă forțată, torturi, asasinați sau executați în urma condamnării la moarte, după 23 august 1944
– Eugen Șahan

OMUL CREȘTIN

MOARTEA CA ÎNCERCARE – Marin Naidim
PATRAFIRUL ASCUNS – Părintele Constantin Voicescu
PAȘTELE 1949 – Traian Popescu
MONAHI PE CARE I-AM CUNOSCUȚ – Părintele Paisie Olaru
ÎNDREPTAR LA SPOVEDANIE – Valeriu Gafencu
PĂRINTELE ANDREI DIN ABHAZIA – Fratele Alexie Țardea
MĂRTURISIRI DESPRE *MLAȘTINA DISPERĂRII* – Dumitru Bordeianu
UN DIRECTOR DE CONȘTIINȚE – Dan Horia Mazilu
O OBSERVAȚIE LINGVISTICĂ LA *DUMINICA ORBULUI* – Cezar Bălășoiu 3

CUVÂNT DE FOLOS – Părintele Ioanichie Bălan